

Bulahan nga Handumanan
Elder Paisios sa Bukid Athos
Mga Pulong

Tomo V
Mga Kadaut ug Mga Hiyas

Sulod:

Panimad-on	4
Seksyon 1. Mga pagbati.....	7
Kapitulo 1. Ang Pakigbisog Batok sa mga Pagsidlak.....	7
Ayaw paghimo og pasangil alang sa imong mga pagkahilig.....	8
Ang Panan-aw sa mga Kadasig	9
Ang garbo mao ang basihan sa mga pagbati.....	11
Ang mga pagbati dali ra tangtangon samtang batan-on pa sila	11
Unsaon pagwagtang sa mga kahiligon	12
Mas maayo nga mamatay nga bayani kaysa mapildi sa mga pagbati	13
Kinahanglan ka magtanom, aron pagtuboon kini sa Diyos	14
Bahin 1. Paghigugma sa kaugalingon – ang inahan sa tanang pagbati	14
Kapitulo 1. Paghigugma sa kaugalingon ug ang mga sangputanan niini.....	14
Ang tanang pagbati naggikan sa paghigugma sa kaugalingon	15
Kaon ang dili lami ug lipaya kang Kristo	15
Ang paghigugma sa kaugalingon makaguba sa paghigugma sa isigkatawo	16
Pasagdi na lang ang uban sa yawa!	17
Ang pag-antos sa pagkamapahimangno	17
Ang paghigugma sa kaugalingon nagkuha sa atong kalinaw ug kalipay	18
Kapitulo 2. Kagawasan gikan sa pagkaulipon sa paghigugma sa kaugalingon	19
Ang tumong sa espirituhanong pakigbisog: pagtangtang sa daang kaugalingon.....	19
Ayaw kaayo kabalaka bahin sa kahupayan	20
Para kinsa nimo ginatipigan ang imong kaugalingon—para ba sa imong kaugalingon?.....	21
Kung adunay pagdumili sa kaugalingon, ang Diyos mohatag sa Iyang grasya	22
Ikaduhang Bahin. Garbo — ang gamot sa tanang dautan	23
Kapitulo 1. Garbo — ang punong buhatan sa mga pagbati	23
Kung dili kita mobati og garbo	24
Mosulod ang garbo bisan asa.....	25
Mapahitas-on nga mga Hunahuna	25
Kapitulo 2. Ang Garbo Adunay Daghang Porma	26
Tinatago nga Garbo	26
Egoismo — ang masuwon nga anak sa garbo	27
Taas nga pagtan-aw sa kaugalingon.....	28
Kasaligan sa kaugalingon.....	28
Pagpasigarbo.....	29
Pagpalipay sa uban.....	30
Ang Kaamoy sa Pagdayeg.....	31
Garbo	32
Kapitulo 3. Ang Mga Bunga sa Garbo.....	33
Ang garbo nagbulag kanato gikan sa Dios.....	33
Kung magpuyo kita og hambog nga hunahuna, gub-on nato bisan unsa pa ang atong ginabuhay.	34
Ang mapahitas-on nga tawo makasinati og mga kapakyasan imbis nga espirituhanong kataas	35
Ang garbo nagahimo sa usa ka tawo nga kataw-anan	36

Kapitulo 4. Magpaningkamot kita batok sa garbo	37
Kinahanglan kitang makigbisog, apan kinahanglan kita makigbisog sa husto	37
Ang imong igsoon nga lalaki motabang kanimo nga mapukan ang imong garbo	37
Espirituhanong pagkabahin sa personalidad	38
Taas nga kahimtang ug mapainubsanon nga kinaiya	39
Ayaw pag-angkon sa ganti sa gihatag kanimo sa Diyos.....	39
Bahín 3. Pagkondena — ang labing dakong kawalay-hustisya	41
Kapitulo 1. "Ayaw paghukom, aron kamo dili pagahukman"	41
Ang pagpanamastamas puno sa kawalay hustisya	41
Giunsa nato paghusga	42
Ang grasya sa Dios mobiya sa mga nagahukom.....	43
Ang mga nagahukom sa uban mahulog sa parehas nga mga sala	44
Kung pasayloon nato ang mga sayop sa uban, pasayloon usab kita sa Diyos sa atong kaugalingong mga sayop	45
Kapitulo 2. Ang Pakigbisog Batok sa Pagpanamastamas	46
Kung atong atimanon ang atong kaugalingong mga butang, dili kita maghukom	46
Kung pasayloon nato ang uban, dili nato sila hukman.....	47
Ayaw pagdali sa paghimo og konklusyon.....	48
Bahín 4. Ang bunga sa paghigugma sa kaugalingon ug garbo inggit — kasuko — kasubo.....	49
Kapitulo 1. Ang hilo sa selos.....	50
Ang pagkainggit usa sa mga pangunang pagbati	50
Ang selos naglaglag sa lawom nga gugma sa usa ka babaye.....	50
Ang pagpanukotuko makapaluya kanato.....	51
Ang bisan kinsa nga maglubong sa iyang kaugalingong mga gasa, masina sa mga gasa sa uban	51
Maayong pag-inggit	53
Kapitulo 2. Kasuko — ang kaaway sa kalinaw sa Dios.....	54
Atong gamiton ang kasuko batok sa mga kahuyang	54
Ngano man nga masuko ta?.....	55
"Masuko, apan ayaw pagpakasala".....	56
'Naghanda ko sa akong kaugalingon ug wala ko maluya'	56
Pinaagi sa pagpaubos ug kahilom mapildi nato ang kasuko	57
Kapitulo 3. Kasubo nga makaguba sa kalag	58
Ang kalipay gikan kang Kristo, apan ang kasubo gikan sa yawa.....	58
Ang pagka-makasarili kanunay magdala og kasubo ug kahadlok.....	59
Ang usa ka tawo nga walay pagpasalamat kanunay nga masulob-on	60
Gusto ni Tangalashka nga makita kitang masubo	61
Ang kasubo nagpahuyang sa atong mental ug pisikal nga kusog.....	61
Pahawaa ang kahuyang pinaagi sa espirituhanong kaisog.....	62
Ang paghimaya sa Dios mao ang tambal batok sa kawad-on sa paglaum	62
Seksyon 2. Mga Birtud	64
Pag-amuma sa mga Hiyas	64
Ang pagpraktis sa pagkamaayo mao ang pagtuman sa mga sugo sa Ginoo	64
Ang tanang hiyas kinahanglan nga pauswagon.....	65
Ang birtud sa uban nagpuno kanato sa kahumot niini	66
Ang ehemplo sa mga santo sa pagpraktis sa pagkamatindug-anon	67
Limpyohan nato ang pagkamaayo gikan sa mga hugaw niini	67
Garbo — ang kawatan sa mga birtud.....	68
Espirituhanong Kaanyag.....	69
Bahín 1. Aduna'y usa ka hiyas—ang pagka-mapainubsanon.....	69
Kapitulo 1. "Ang Diyos nagahatag ug grasya sa mapainubusan"	70
Ang mapainubusan adunay tanang hiyas	70
Ang Espiritu sa Dios nagapahulay sa mga mapainubusan	71
Usa ka mapainubusan nga hunahuna dayon magpalihok sa Grasya sa Dios	72
Kapitulo 2. Ang paningkamot sa pag-angkon sa pagka-mapainubsanon.....	73
Giunsa Pag-amuma ang Kapaubos	73
Ang pagpaubos sa kasingkasing mao ang tanan	74
Kabuatan sa buhat, dili lang sa pulong	75
Kung mangayo kita sa Diyos og pagkapaubos, kinahanglan natong dawaton ang pagka-insulto.....	76

"Pagpaubos kamo sa tanang butang"	77
"Mas ubos pa kaysa sa tanang binuhat"	78
Kabanata 3. Pagpaubos—ang dakong gahum sa espirituhanong kinabuhi	79
Kung asa adunay pagpaubos, wala'y lugar para sa yawa	79
Ang espirituhanong pag-uswag makita diin adunay dakong pagpaubos	80
Ang mga mapainubuson nagatipig sa ilang espirituhanong bahandi sa bahandi sa Dios	81
Ikaduhang Bahin. Espirituhanong Gugma.....	82
Kapitulo 1. Ang Walay Kapoy nga Gugma sa Dios ug ang Atong Gugma alang Kaniya	82
"Ang kusog nga kalayo" sa gugma sa Dios	82
Ang Husto nga Pag-apod-apod sa Gugma	83
Ang Pag-asdang sa Langit	84
Ihatag nato ang atong gugma kang Kristo	84
Ang kalayo sa gugma sa Dios.....	85
Diyosnong Eros.....	86
Balaang kabuang	87
Banal nga pagkahubog	87
Kapitulo 2. Gugma sa isigkatawo	88
Gugma ug pagpaubos — duha ka magsoon nga birtud	88
Tinuod, bililhon nga gugma.....	88
Pagwagtang sa 'kaugalingon' sa atong gugma	89
Gugma sa usa ka inahan alang sa tanan.....	90
Ang kasingkasing dili gayud magkatigulang	91
Ang panag-uban nga buhat sa hunahuna ug kasingkasing.....	92
"Gikan sa kakulang..."	94
Ihulog ang imong daang abakus sa kalayo sa gugma	94
Gugma nga may kalooy	95
Ang gugma nagpadayag	97
Ang gugma nagtabok sa gilay-on	98
Kabanata 3. Gugma alang sa Tanan nga Binuhat	98
Ang relasyon sa tawo sa mga hayop sa wala pa ug pagkahuman sa Pagkahulog	99
Nabati sa mga hayop ang gugma sa tawo	99
Ang mga hayop mangayo og tabang sa tawo.....	100
Tun-an nato ang ehemplo sa mga hayop	101
Olet — usa ka mapisan nga langgam	102
Bahin 3. Kahimayaan ug Gugma.....	103
Kapitulo 1. Kahariwang — ang kadak-on sa Dios	103
Unsa ang pagkamatanahuron?	103
Ang espirituhanong pagkabanaay, espirituhanong hustisya kini.	104
Giunsa pag-angkon ang pagkamakabalaan	105
Pinaagi sa ingon nga mapinanggaon ug mahimayaong kinaiya nga makasulod ang tawo sa pakig-uban sa Dios	106
Ang usa ka tawo makab-ot ang pagkabalaan o malubong sa kaulaw	107
Kabanata 2. Kaayo — ang gugma sa lawom nga pagpasalamat	108
Ang mga tawo nga puno sa gugma mao ang mga mahimayaong kalag.....	108
Nagmalipayon si Kristo sa atong paningkamot sa gugma	109
Ang kaaway sa gugma mao ang paghigugma sa kaugalingon.....	109
Ang mga tawo nga puno sa gugma adunay pinino nga konsensya, ug ang Dios motabang kanila	111
Bahin 4. Mga Anak sa Gugma ug Kapaubos	112
Kapitulo 1. Kasimple ug Pagkabuotan.....	112
Pagkasimple — ang unang bunga sa pagpaubos	112
Ang pagka-simple ug pagka-mapangahas duha ka lain-laing butang.....	113
Pag-awhag sama sa mga bata	113
Ang usa ka yano nga tawo kanunay adunay maayong tuyo	114
Kung simple ka, malinaw ang imong pagbati	115
Pinaagi sa balaan nga pagkasimple, mailhan sa usa ka tawo ang mga misteryo sa Dios	116
Kapitulo 2. Pagtuo ug Paglaum sa Dios	117
Ang tanang dautan karon naggikan sa kawalay pagtuo	117
Sa dihang maluya ang pagtuo	118

Pagduhaduha ug kakulang sa pagtuo.....	119
Ang nagtuo sa Dios walay kahadlok	119
'Nakita nako ang Ginoo nga nagtindog sa akong atubangan'	120
Ang paglaum sa Diyos ug pagsalig sa Diyos mao ang labing kasaligan nga garantiya	121
Ang adunay tinuod nga pagtuo adunay tinuod nga gugma	122
Kapitulo 3. Kaluwasan Pinaagi sa Pagpailub	122
Bulahan ang tawo nga makasukol sa tukso.....	122
Aron makapailob sa uban, kinahanglan nimo sila higugmaon	123
Gipundar ni Kristo ang kaluwasan sa tawo sa pagkamapailubon	124
Sa tingtugnaw mag-antos kita sa paglaum nga moabot ang tingpamulak.....	125
Kapitulo 4. Espirituhanong Kalipay	126
Ang Inahan sa Dios nagdala og kalipay sa kalibutan	126
Kung asa anaa si Kristo, didto adunay tinuod nga kalipay	127
Ang espirituhanong kalipay resulta sa espirituhanong paningkamot	127
Ang langitnong kalipay moabot kung isumite nimo ang imong kaugalingon.....	128
Ang espirituhanong kalipay usa ka gasa gikan sa Diyos	129
Ang espirituhanong kasakit mao ang espirituhanong kalipay.....	129
Kabanata 5. Pagpamalandong — ang korona sa mga hiyas.....	130
Ang atong espirituhanong kahimtang makita sa atong paghukom.....	131
Ang matag hiyas nagkinahanglan og paghukom	132
Ug gikinahanglan usab ang paghukom sa gugma.....	133
Walay utlanan o lagda sa pangatarungan	133
Maayong Kabalaka	134
Maayong kapungot — usa ka himsog nga kabalaka alang sa usa ka 'maayong buhat'	134
Dal-a nato sa kasingkasing ang pangutana sa kaluwasan sa atong kalag.....	135
Hatagi og bino ang maalamon, ug siya mahimong labi pang maalamon	136
Kining maayong kawalay-pahulay dili gyud mohunong	137

Panimad-on

Ang namatay na nga Elder Paisios, sa sinugdanan sa among komunal nga kinabuhi niadtong 1968, miingon kanamo: *"Aduna'y usa ka birtud—pagpaubos—apan tungod kay wala ninyo kini masabti, idugang ko usab ang gugma. Apan dili ba kinsa nga adunay pagpaubos adunay usab gugma?"* Kining "mga igsoon nga birtud", ingon sa tawag sa Karaan sa pagpaubos ug gugma, mao ang basihan sa espirituhanong kinabuhi, kay kini nagdani sa Grasya sa Dios ngadto sa usa ka tawo ug gikan niini natawo ang tanang ubang birtud. *"Pag-amuma lang sa pagka-mapainubsanon ug gugma," ingon niya kanamo, "ug sa diha nga moturok kining mga hiyas, maubos ang garbo ug dautang buot, ug matapos na ang kasakit sa mga pagbati."*

Kini nga ikalimang bolyum, nga gipatik uban sa panalangin ni His Eminence Nikodimos, Metropolitan sa Kassandria, nagtigom sa mga pulong sa Karaan mahitungod sa mga pagbati ug mga hiyas. Kini nga mga pulong dili usa ka sistematikong pagtulon-an ug dili usab kini naglangkob sa tanang pagbati ug tanang hiyas. Gikompila kini gikan sa mga tubag sa Karaan sa among mga pangutana bahin sa pag-ila ug pag-ayo sa mga pagbati, ingon man sa pag-amuma sa mga hiyas. Kini nga mga tubag makapaikag dili lamang sa mga monghe, kondili sa bisan kinsa nga tinuoray nga nagtinguha sa pag-amuma sa mga hiyas. Si Elder Paisios, nga ilado sa iyang mga pamaagi sa pastoral nga paggiya—ang iyang angay nga mga pananglitan ug makapahiyom nga kataw-anan—nagpainit sa kalag sa espirituhanong kainit, diin sa ilawom niini mamulak ang mga bulak sa paghinulsol sulod sa kalag, ug kini magbunga sa bunga sa pagkamaayo. Gihagit niya kita nga atong atubangon nga mapangahas ang nawong sa atong daang kaugalingon, nga dumotan ang 'hinungaw nga maskara' niini ug itaktak kini. Masaligon kami nga ang yano apan mapadayagong mga pulong sa Karaan, nga

gipasiugda sa kahayag sa grasya sa Dios, makatabang kanato sa pakigbisog nga mas dako pa ang kadasig batok sa pagkaulipon sa mga pagbati ug sa pagbati nga kita mga gawasnong tawo sa Kristo.

Si Elder Paisios kanunay nga moingon: *'Ang Dios dili mohatag sa tawo og dautang hiyas, kondili gahum. Depende sa paggamit sa usa ka tawo sa gahum sa iyang kalag, siya mahimong mas maayo o mas dautan.'* Sa laing pagkasulti, kung gamiton nato kining mga gahum subay sa kabubut-on sa Dios, mas mapadool kita k Dios ug mahimo kitang susama Niya pinaagi sa grasya. Kung gamiton nato kini subay sa 'mga tinguha sa daang tawo', mahimo kitang ulipon sa atong mga kahuyang ug malayo kita sa Dios. Aron mahimong 'bag-ong tawo', kinahanglan ipahiuyon sa usa ka tawo ang iyang kabubut-on sa kabubut-on sa Dios, nga gipadayag sa mga sugo sa Dios. *'Pinaagi sa pagtuman sa mga sugo sa Dios,'* ingon ni Elder Paisios, *'atong ginatubo ang pagka-binuotan ug makab-ot ang kahimsog sa kalag.'*

Gipasiugda gayud ni Geronda nga ang Balaang Grasya mohunong sa paglihok sa usa ka tawo nga mosurender sa iyang mga kahuyang. Busa, kon adunay mosulti sa Elder nga nagpadaig sila sa pipila ka kahuyang, kasagaran siya motubag: *"Pag-amping; pinaagi niini, imong gipalayas ang Grasya sa Dios."* Sa dihang among pangutan-on siya unsaon pag-angkon sa Grasya sa Dios o unsaon sa usa ka tawo pagduol sa Dios, motubag siya kanamo sa lain-laing paagi: usahay miingon siya nga kini makab-ot pinaagi sa pagpaubos; usahay iyang gipatin-aw kung giunsa pagduol sa Dios pinaagi sa gugma ug ka-halangdon sa sulod; usahay nagtudlo siya kung giunsa kini makab-ot pinaagi sa paghalad sa kaugalingon ug pagkamabuotan; ug usahay iyang gi-emphasize ang pagbiya sa kaugalingon. Kay kini mao ang mga kinaiya sa bag-ong tawo, ang tawo nga gipagawas gikan sa mga pagbati. *'Sa dihang moingon ko nga kinahanglan ilabay sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon,'* ingon sa Karaan, *'ang akong pasabot mao ang paglabay sa iyang mga pagbati, ang pagtangtang sa iyang daang kaugalingon... Kon isalikway nato ang atong kaugalingon ug ang walay pag-ilaom nga parupa, ang atong daang kaugalingon, mobiya sa iyang puloy-anan, nan ang bag-ong tawo, ang tawo sa Bag-ong Tugon, mopuyo sa kasingkasing sa luna nga napalaya.'*

Kini nga bolyum naglangkob sa duha ka seksyon, nga ang matag-usa adunay upat ka bahin. Ang unang seksyon gitugyan sa mga pagbati, ang ikaduha sa mga birtud.

Ang unang bahin sa unang seksyon gipahinungod sa paghigugma sa kaugalingon, 'ang inahan sa mga pagbati', kay ang tanang pagbati—ang pisikal sama sa pagka-gluton, kahilambigit ug uban pa, ug ang espirituhanon sama sa garbo, pagpanukmod ug uban pa—'nagagikan niini'.

Ang ikaduhang bahin naghigot sa garbo — *'ang kinatibuk-ang punong buhatan sa mga pagbati'*, ingon sa gitawag ni Elder niini. Masulti pa gani nga *'sama sa adunay usa ka hiyas — pagkamaubsanon'*, ingon ana usab adunay usa ka pagbati — garbo, tungod kay kini *'nagpahawa kanato gikan sa paraiso paingon sa yuta, ug karon naningkamot nga ipadala kita gikan sa yuta paingon sa impyerno'*.

Ang ikatulong bahin gipahinungod sa paghukom, nga nagagikan sa garbo ug *puno sa kawalay-katarungan*. Ang tawo gihimo ang gasa sa rason, nga gihatag sa Diyos aron maila ang maayo ug dautan, ngadto sa paghukom, nga labi gayud gikaligtaan sa Diyos.

Ang ika-upat nga bahin naghigot sa mga pagbati sa selos, kasuko, ug kawad-on sa paglaum. Kini usab nagrepresentar sa pagbaliko sa mga gahum sa kalag ug resulta sa sayop nga paggamit niini. Gihimo nato ang gahum sa tinguha, nga gihatag sa Dios aron maningkamot kita sa maayo, ngadto sa pagpanamastamas ug dautang buot; ug ang masuko nga gahum nga natawo uban nato—nga unta gamiton alang sa maisugong pakigbisog batok sa dautan—atong gitumong batok sa atong isigkatawo. Ug sa katapusan, ang pagbati sa kasubo ug kawad-on sa paglaum nagwagtang sa atong abilidad sa paglipay sa daghang gasa sa Dios ug nagpaluya kanato sa espirituhanong paagi. Gilaing-ila sa Karaan kining kasubo gikan sa kasubo alang sa Dios, nga motumaw gikan sa paghinulsol ug pun-on ang kalag sa matam-is nga kahupayan.

Ang ikaduhang bahin, nga gipahinungod sa mga birtud, nagsugod sa usa ka diskusyon sa pagpaubos, nga *'mopataas sa usa ka tawo ngadto sa Langit'*. Kung walay pagpaubos, ang atong mga birtud 'nahugawan'. Ang pagkamapailubon mahimong magtago og pagreklamo ug pagkahipokrito; ang pagkasimple mahimong mahimong kawalay hiya ug kalimbungon; ug ang kalipay mahimong dili espirituhanong pagdayeg kondili kalibutanong kalipay. *'Kadtong nakakaplag sa dalan sa pagpaubos,'* ingon sa Tigulang, *'molambo sa espirituhanong kinabuhi nga paspas, lig-on ug walay kahago.'* Ug sa usa sa iyang mga sulat gisulat niya: *'Ang labing mubo, kasaligan ug sayon nga dalan paingon sa Langitnong Herusalem mao ang pagpaubos.'*

Ang ikaduhang bahin gipahinungod sa gugma, nga kinahanglan tukmang ipangbahin sa Dios, sa isigkatawo, ug sa tanang binuhat. Ang gugma sa Dios dili mapabulag sa gugma sa isigkatawo ug magdala sa kalag ngadto sa diyosnong eros, balaang kabuang, ug diyosnong pagkahubog. Ang tinuod nga gugma sa isigkatawo mao ang *'bililhon nga espirituhanong gugma'*, nga gipanag-iya sa usa nga *'tangtangan ang iyang "kaugalingon" gikan sa iyang gugma'*, nga mao, dili sundon ang kaugalingong interes sa gugma. Ug ang gugma sa binuhat mao ang kadagaya sa *'kinatibuk-ang'* gugma nga gipanag-iya sa espirituhanong tawo.

Ang ikatulong bahin gipahinungod sa espirituhanong pagkabanaog ug gugma, nga mao ang duha ka nag-unang haligi sa pagtulon-an ni Elder Paisios. *'Sa espirituhanong pagkabanaog,'* miingon ang Elder, *'anaa ang tanan: gugma, pagpaubos ug pagkamapainubsanon, pagkawalay-pagkamakasari, pagkamatinud-anon... ug ang labing dako nga kalipay ug espirituhanong pagdayeg.'* Si Elder Paisios, bisan dili niya ginapakunhod ang kahinungdanon sa pagpugong sa kaugalingon, gibutang niya ang espirituhanong pagkabanaog ug kalooy sa ibabaw sa bisan unsang pisikal nga buhat, kay kung walay espirituhanong pagkabanaog, pagkamaabiabihon ug kalooy, nan ang tanang espirituhanong paningkamot — pagpugong sa kaugalingon, pagyuko ug uban pa — mao, sa iyang pagkasulti, *'usa ka tangbo sa utlanan nga tanoman'*, nga *'makapahadlok sa mga uwak, apan dili sa mga demonyo'*.

Ang ika-upat nga bahin naghigot sa pagkamapainubsanon — *'ang unang bunga sa pagkamapainubsanon'* — sa pagtuo ug paglaum sa Diyos, nga mao ang *'pinakasiguro nga garantiya alang sa usa ka tawo'*; sa pagkamapailubon, nga *'nagasulbad sa labing magubot nga mga butang ug nagbunga og langitnong bunga'*; ug sa espirituhanong kalipay, nga moabot *'sa diha nga natukod na ang kahusay sa sulod. Naghatag kini ug pako sa kalag.'* Sa katapusan, si Elder Paisios nagsulti mahitungod sa paghukom — *"ang korona sa mga hiyas."* Ang paghukom — *"dili lang usa ka hiyas,"* ni usa ka lakang paingon sa espirituhanong pag-uswag, kondili ang bunga ug tigbantay niining pag-uswag; kini mao *"ang timon nga luwas nga nagiya sa kalag, aron kini dili matumba sa tuo o sa wala,"* apan makalakaw nga lig-on sa maharlikaang dalan sa mga hiyas, nga malikayan ang mga ekstremidad nga gikan sa mga demonyo.

Ang konklusyon naglakip sa mga pulong sa Karaan bahin sa *'maayong kawalay-pahulay'*. *'Maayong kawalay-pahulay alang sa maayong buhat,'* ingon niya. *"Maayong kawalay-pahulay,"* miingon ni Elder Paisios, *"mao ang pagbuto sa kadasig ug paningkamot. Naghatag kini sa kalag og kaisog ug kusog; dili kini magdala og kahadlok o kasubo, kondili kahupayan. Dili kini tensiyon o kabalaka, kondili kadasig alang sa usa ka maayong buhat."*

Hinaut nga kini nga espirituhanong kadasig masiga sa atong tanan, nga magdasig kanato sa buhat sa pagtangtang sa daang pagkatawo ug pagsul-ob sa pagka-mapainubsanon, diin ang Gugma—si Kristo—magpuyo sa atong mga kasingkasing.

26 Septyembre 2006, ang Pagkatulog ni San Juan nga Teologo, Apostol ug Ebanghelista
Ang Abadesa sa Monasteryo ni San Juan nga Teologo, Apostol ug Ebanghelista, si Igsoon Philothea, kauban ang tanan niyang mga igsoon kang Kristo

— Geronda, palihug og sulti og usa ka pulong isip pamamaalam.
 — Unsa pa kaha akong isulti kaninyo? Daghan na kaayo akong nahisulti!
 — Ingna kami og usa ka butang aron among praktison hangtod sa imong pagbalik.
 — Aw, kung magpugos mo, moingon ko... Aduna'y usa ka hiyas — pagkamaubos; ug tungod kay wala ninyo kini masabti, idugang usab nako ang gugma. Apan dili ba kinsa nga adunay pagkamaubos adunay usab gugma?

Seksyon 1.

Mga pagbati.

Ang pakigbisog batok sa mga pagbati usa ka kanunay, matam-is nga pagkamartir nga subay sa mga sugo alang sa gugma kang Kristo

Kapitulo 1.

Ang Pakigbisog Batok sa mga Pagsidlak.

— Geronda, unsa ang gipangayo sa propeta David sa Dios sa dihang miingon siya: 'Establish me with a spirit of dominion'¹ ?

— Gipangayo ni David sa Dios ang gasa sa pagpangulo, samtang nagdumala siya sa mga tawo. Apan ang matag tawo nagkinahanglan sa 'espíritu sa pagdumala' aron mapangulo nila ang ilang kaugalingon ug dili pagadumalahan sa ilang mga pagbati.

— Geronda, unsa man ang mga pagbati?

— Nagtuo ko nga ang mga pagbati mao ang mga gahum sa kalag. Ang Dios dili mohatag sa tawo og mga bisyo, kondili mga gahum² . Apan kon dili nato gamiton kining mga gahum alang sa maayo, unya moabot ang 'tangelashka'³ , magsugod kini sa pagdumala niini sa iyang kaugalingon, ug mahimong mga pagbati; unya magreklamo kita ug basulon nato ang Dios. Apan kon gamiton nato kini nga mga gahum sa husto, nga batukan ang dautan, motabang kini kanato sa atong espirituhanong paningkamot. Kuhaa ang kasuko, pananglitan. Kon ang usa ka tawo adunay kasuko, nagpasabot kini nga ang iyang kalag adunay kaisog, ug kini mapuslanon sa espirituhanong kinabuhi. Kadtong walay kasuko kulang usab sa kaisog; lisod alang kanila ang pagpugong sa ilang kaugalingon. Ang usa ka paspas ang paglagot, kon gamiton niya ang kusog nga iyang gipanag-iya alang sa espirituhanong kaayohan, sama siya sa usa ka mahal nga sakyanan nga nagbiyahe sa maayong dalan — i-pedal lang nimo, ug walay makasabay nimo. Apan kung gamiton nila kini sa sayop nga paagi ug mapakyas sila sa pagpugong sa ilang kaugalingon, sama sila sa usa ka sakyanan nga nagdagan og kusog kaayo sa usa ka dalan nga daghan og lubak, nga pirmi mabangga sa mga lubak.

¹ (Sal. 50:14)

² Dinhi, gipahayag ni Elder Paisios sa yano nga mga pulong ang kamatuoran sa atong pagtuo: 'Ang Dios dili ang hinungdan ni ang magbubuhay sa dautan' (St John Climacus, Word 26, 155). Busa, ingon ni Santo Nicodemus nga taga-Hagiorite, Siya 'wala maghimo sa mga pagbati sa kinaiyahan sa tawo, apan tungod sa atong kapabayaon, supak sa kinaiyahan, misulod kini niini' (Nea Klimax. Volos, 1956. p. 152). Ang mga pagbati, sumala sa pagtudlo sa mga Balaang Amahan, motumaw gikan sa 'dili natural' nga paggamit sa mga kakayahan sa lawas o sa mga gahum sa kalag. Kung kini nga 'dili natural' nga paggamit magpadayon sa taas nga panahon, mahimong kini usa ka dautang batasan, ug nagkinahanglan kini og dakong paningkamot aron mapapas kini. — *Tala sa tig-kompila.*

³ Mao kini ang pagtawag ni Elder Paisios sa yawa. — *Nota sa Taghubad.*

Kinahanglan nga mahibalo ang usa ka tawo sa iyang mga kusog ug gamiton kini alang sa maayo. Sa ingon niini, uban sa tabang sa Diyos, makab-ot niya ang maayong espirituhanong kahimtang. Pananglitan, gamita nila ang ilang pagka-makasarili batok sa yawa ug ayaw pag-uyon sa dihang gitintal siya niini. Pasagrada nila ang ilang hilig sa walay pulos nga pakig-istorya pinaagi sa pag-ampo. Dili ba mas maayo ang makig-uban kang Kristo ug masagrado kaysa sa makig-istorya sa walay pulos ug makasala? Depende sa paggamit sa usa ka tawo sa gahum sa iyang kalag, siya mahimong mas maayo o mas dautan.

Ayaw paghimo og pasangil alang sa imong mga pagkahilig

— Geronda, ang uban nagtuo nga wala sila'y gikinahanglan nga mga kondisyon para sa espirituhanong kinabuhi ug moingon: 'Dili ka makakuha gikan sa wala'y bisan unsa'⁴.

— Mas grabe pa kon ang mga tawo moingon nga namana ang ilang mga pagkahilig, ug gamiton kini aron pasayloon ang ilang kaugalingon.

— Apan unsa kaha, Geronda, kung tinuod gayud nga mao kana?

— Paminawa ang akong isulti. Ang matag tawo natawo nga adunay pipila ka predisposisyon, maayo ug dautan. Ug kinahanglan maningkamot ang usa ka tawo aron wagtangon ang iyang mga kakulian ug palamboon ang maayong naa sa sulod niya, aron siya mahimong hulagway sa Dios.

Ang dautang predisposisyon dili babag sa espirituhanong pagkahingpit, kay kung ang usa ka tawo maningkamot—bisan gamay, apan uban sa kadasig ug tinguha—nagpasabot kini nga naa siya sulod sa sakop sa espirituhanong mga balaod, sulod sa gingharian sa mga milagro, ug unya ang tanan niyang namana nga kakulian mapapas sa Grasya sa Dios.

Gihigugma ug gitabangan sa Dios sa labi na gayud ang kalag nga, bisan pa natawo nga adunay dili kaayo maayong kinaiya, naningkamot nga may dakong kadasig sa espirituhanong kinabuhi ug nagtinguha sa Langit, naningkamot nga makabulag sa yuta ug molupad sa kahitas-an sa huyang nga mga pako, nga napaluya sa dili maayong kabilin. Nailhan nako ang daghang mga tawo nga, human sa pipila ka paningkamot, nakadawat og dakong tabang gikan sa Dios ug nakagawas sa nagpabug-at kanila. Alang sa Dios, tinuod nga mga bayani ang ingon nga mga tawo. Kay unsa man ang makadani sa Dios kanato? Ang paningkamot nga atong gibuhay aron mapildi ang daang tawo.

— Geronda, dili ba tangtangon sa Bunyag ang dautang predisposisyon sa panulondon?

— Sa Bunyag, ang usa ka tawo gisul-oban kang Kristo, gipahilwas gikan sa orihinal nga sala, ug ang Banal nga Grasya mibaba kanila, apan nagpabilin gihapon ang dautang mga hilig nga gipamana. Sigurado nga mahimo usab kini tangtangon sa Diyos pinaagi sa Bawtismo? Mahimo Niya, apan biyaan Niya kini sa tawo aron siya maningkamot, aron siya makadaog, ug sa katapusan makadawat sa korona sa mananaog.

— Geronda, kung motugot ko sa pipila ka pagbati, moingon ko sa akong kaugalingon: 'Mao ra gyud na akong pagkatawo sukad natawo...'

— Mao ra kana ang among gikinahanglan. Tingali moingon ka nga gihatagan ka sa imong ginikanan sa tanang dautang batasan, nga ang mga dautang batasan sa imong mga ninuno nagpakita na kanimo, samtang ang tanang talento ug hiyas napunta sa uban? Tingali pasanginlan pa nato ang Diyos? Kung ang usa ka tawo moingon, 'Mao ni akong kinaiyahan; natawo ra ko nga dala niining mga dautang hilig; nagdako ko sa ingon ani nga kahimtang, busa dili ko makausab,' epektibo niyang giingon, 'Dili lang ang akong amahan ug inahan ang angay basulon ani, apan pati na ang Diyos.' Kabalo ka unsa kasakit para nako nga maminaw og ingon ana nga mga pulong? Kay ang tawo dili lang man nagpasipala sa iyang ginikanan, apan sa Diyos usab. Sa diha nga magsugod siya og hunahuna nga ingon ani, mohunong ang grasya sa Diyos sa paglihok.

⁴ *Lucian*. Mga Pakighinabi sa Gingharian sa mga Patay. Dayalogo II

— Geronda, ang uban nagtuo nga kung ang usa ka depekto naa gyud sa kinauyokan sa pagkatawo sa usa ka tawo, imposible na kini usbon.

— Tan-awa unsay mahitabo: ang uban nga mga tawo ganahan mosulti ingon ani, kay nagtugot kini kanila sa pagpangatarungan sa ilang kaugalingon ug wala silay bisan gamayng paningkamot aron wagtangon ang depekto nga naa sa ilang sulod. 'Ang Diyos,' ingon ana nga tawo, 'wala maghatag kanako og bisan unsang talento! Unsaon nako pag-ayo ani? Ngano man nga mangayo sila kanako og butang nga labaw pa sa akong makaya?' Mao na—usa ka lungag sa balaod. Ang usa ka tawo magpasabot sa iyang kaugalingon, pahupayon ang iyang konsensya ug mabuhi sumala sa iyang gusto. Kung magsugod kita og ingon, 'Tinamnan kini, kinaiya kana,' unsaon man nato pagpaayo sa atong kaugalingon? Ang ingon nga panghunahuna makawagtang sa espirituhanong kaisog sa usa ka tawo.

— Oo, Geronda, pero...

— 'Pero' na usab? Unsa kaha klase nga tawo ka? Hapsay ka sama sa igat. Permi ra man ka'g mangita ug lain-laing pasangil.

— Dili ko kini ginabuhat nga tinuyo.

— Dili ko nagaingon nga tinuyo nimo. Apan kung gihatagan ka sa Diyos og hunahuna nga dali ka makasabot sa tanan, ngano man nga dili nimo masabtan nga dautan kaayo ang pagpangita og pasangil! Dako kaayo ang imong intelihensiya sa gamay ra nga ulo, apan dili gihapon ka makasabot!

Nabantayan nako nga ang ubang maalamon nga tawo mudefende sa sayop tungod kay mas angay kini kanila; mao kana ang ilang paagi sa pag-justipikar sa ilang mga tinguha. Ang uban, sa pikas bahin, dili mag-justipikar sa ilang kaugalingon, apan nagbitbit sila og hunahuna nga dili malikayan nga adunay butang sa ilang kinaiya nga dili nila matul-id, ug busa mahulog sila sa kawad-on sa paglaum. Ug unsa man ang gibuhat sa yawa? Gihimo niya ang pagpangatarungan sa kaugalingon nga babag sa espirituhanong pagkahingpit alang sa uban, samtang gipangdakop niya ang uban sa ilang sobra nga pagkasensitibo ug gidala sila sa pagkawalay paglaum.

Aron maputol ang usa ka hilig, ang usa ka tawo dili dapat magpangatarungan sa iyang kaugalingon, kondili magpaubos. Kung moingon sila, pananglitan: 'Wala ko'y gasa sa paghigugma, samtang ang lain aduna,' ug wala'y paningkamot nga makab-ot ang gugma, unsaon man nila pag-uswag sa espirituhanong paagi? Kung walay pakigbisog, walay pag-uswag. Wala ba nimo nabasa sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan bahin sa mga dautang huna-huna nga gipanag-iya sa pipila ka mga asketa sa sinugdanan, ug sa unsang lebel sa espirituhanong pagkahingpit nga ilang naabot pagkahuman? Nilabaw pa sila sa kadaghanan nga matinud-anon kaayo. Pananglitan, si Abba Moses ang Moro: unsa siya ka kriminal kaniadto, ug unsa siya nahimong pagkahuman! Mao kini ang nahimo sa Grasya sa Dios!

Sa akong panan-aw, ang usa ka tawo nga adunay dautang predisposisyon nga napanunod, kon maningkamot siya sa pag-angkon sa mga birtud, makadawat og mas dako nga ganti kaysa sa usa nga napanunod ang mga birtud gikan sa iyang mga ginikanan ug wala magkinahanglan og paningkamot aron kini makuha. Kay gihatagan ang usa sa tanan nga andam na, samtang ang usa kinahanglan pa nga magpaningkamot pag-ayo aron makab-ot kini. Pagkahuman sa tanan, hunahunaa kini: mas dako ang pagrespeto sa mga tawo sa kadtong nakapanunod og utang gikan sa ilang ginikanan ug nagpaningkamot nga walay kapoy, nga dili lang nakabayad niini kondili nakatigom pa og kaugalingong bahandi, kaysa sa kadtong nakapanunod og dakong bahandi gikan sa ilang ginikanan ug gipreserbar lang kini.

Ang Panan-aw sa mga Kadasig

— Elder, gipanglutos ko sa mga pagbati.

— Nabati ba nimo nga nagpuyo ang mga pagbati sa sulod nimo?

— Usahay, mao.

— Maayo kana. Kung masabtan sa usa ka tawo nga giatake siya sa mga pagbati, mahimong mapainubsanon siya. Ug diin adunay pagpaubos, moabot ang Grasya sa Dios.

— Apan masubo gihapon ko nga pirmi ko makasayop.

— Pagmalipayon nga nagasayop ka — kini nagapahumok kanimo, kay adunay garbo sa sulod nimo. "Ginoo ko," ingna, "mao ni ako. Tabangi ako. Kung dili Ka motabang kanako, wala koy mahimo." Ayaw pagkawalay paglaum. Sa dihang makasala kita, maipadayag ang atong tinuod nga sulod; mailhan nato ang atong kaugalingon ug maningkamot kita nga mapaayo. Nagpakita kini kanato sa husto nga dalan ug nagluwas kanato gikan sa mga ilusyon. Malipayon ko kung ang pipila sa akong kahuyang makita, kung ang akong mga pagbati mosidlak. Kung ang akong mga pagbati dili mopakita, magtuo ko nga naabot na nako ang pagkabalaan, samtang ang mga binhi niining mga pagbati nagpuyo sa tago sa akong kasingkasing. Ingon usab, kung masuko ka ug mahulog sa paghukom-hukom, masabtan nga masuko ka, apan aduna usab rason sa kalipay — napadayag ang imong kahuyang, ug nagpasabot kini nga maningkamot ka nga wagtangon kini.

— Geronda, kung ang usa ka pagbati dili magpakita sulod sa pila ka panahon, nagpasabot ba kini nga wala na kini?

— Kung adunay usa ka hilig nga nagpuyo sa sulod nimo, kini mopakita sa pipila ka panahon. Busa, kung nahibalo ka nga nagbarug ka og hilig, magbantay ka. Pananglitan, kung nahibalo ka nga adunay bitin nga nagpuyo duol sa imong selda, matag mogawas ka, pirmi ka magbantay aron masiguro nga dili kini mogawas ug mokagat nimo. Dili kini kahadlok kung nahibalo ka nga adunay bitin nga nagpuyo duol sa imong selda ug nagpaabot ka sa higayon nga mogawas kini aron patyon nimo; makahadlok kini kung maglakaw ka nga walay pag-amping ug walay pagdahom, unya kalit kining mosulong ug mokagat nimo. Ang pasabot nako ani mao nga kung ang usa ka tawo dili magbantay sa iyang kaugalingon ug wala mahibalo sa iyang mga pagbati, delikado kaayo kana nga kahimtang. Apan kung nahibalo siya unsa ang iyang mga pagbati ug nakigbisog batok niini, motabang si Kristo kaniya nga wagtangon kini.

— Geronda, tingali kinahanglan lang ko maningkamot ug dili na magproblema kung miabot ba ang pagtul-id o wala? Sigurado man nga ang akong pagtul-id dili magdepende kanako, kondili sa Diyos?

— Oo, paningkamoti ug ibilin ang tanan kang Dios, apan susiha usab ang imong kaugalingon aron masabtan nimo kung asa ka nagbarug ug unsay nahitabo kanimo. Una, paningkamotan sa doktor nga pangitaon ang hinungdan sa hilanat sa pasyente, ug unya lang niya tukion kung unsang tambal ang ihatag aron mapababa ang temperatura. Sa higayon nga masugdan sa usa ka tawo ang pagtan-aw sa iyang mga kakulian, angay niyang mabati ang usa ka himsog nga pagbati sa kakulba, nga nagdasig kaniya sa pagpaningkamot alang sa pag-ayo. Gitan-aw nako ang akong kaugalingon ug nakita nako nga aduna koy ing-ani nga mga kakulian. Naningkamot ko ug gina-analisa ang akong kahimtang: 'Hangtod gahapon, naa koy ing-ani ug ing-ana nga mga kakulian. Nawala ba nako ang bisan usa niini? Sa unsang hugna na ba ko sa pakigbisog?' Unya motuyok ko sa Ginoo: 'Ginoo nako, gibuhat nako ang akong makakaya; tabangi ko nga mohapsay, kay dili ko kini makaya sa akong kaugalingon.'

— Geronda, posible ba nga ang usa ka tawo dili mailhan ang iyang mga pagkaugalingon?

— Kung sensitibo ang usa ka tawo, dili dayon tugotan sa Diyos nga mailhan niya ang iyang mga pagkaugalingon, kay gitintal siya sa yawa ug gisulayan nga madala siya sa pagkawalay paglaum. 'Naa ba kay ing-ana nga kahuyang?' ingon sa yawa kaniya. 'Ngano man nga gibuhat nimo ang ing-ana? Dili ka maluwas.' Sa ingon ani, ang usa ka tawo mahimo pa gani nga madala sa ospital sa pangisip.

Ang garbo mao ang basihanan sa mga pagbati

— Kung ang usa ka tawo naningkamot sulod sa daghang katuigan ug wala magbati og kalamboan, unsa kini nagpasabot?

— Kung wala kitay makita nga kalampusan sa atong espirituhanong pakigbisog, nagpasabot kini nga kulang kita sa pagpugong sa kaugalingon, o dili kita tugotan sa Diyos nga mosulong pa, aron dili kita mahimong hambog ug makadaot sa atong kaugalingon.

— Geronda, mura'g nagkagrabe ko sa matag adlaw; unsa kaha ang mahitabo kanako?

Adunay tulo ka hugna sa espirituhanong kinabuhi. Sa unang hugna, ang Diyos nagahatag sa usa ka tawo og mga tam-is ug tsokolate, kay Siya nakakita sa kahuyang sa kalag ug sa panginahanglan niini og kahupayan. Sa ikaduhang hugna, hinay-hinay Niya nga gikuha ang Iyang grasya alang sa edukasyonal nga katuyoan, aron masabtan sa usa ka tawo nga kung wala ang tabang sa Diyos dili siya makahimo bisan sa labing gamay nga butang. Busa, natawo ang pagpaubos sa sulod sa tawo, ug mobati siya sa panginahanglan nga mosangpit sa Diyos sa tanang butang. Ang ikatulong hugna usa ka kanunay, lig-on, ug maayong espirituhanong kahimtang. Naa ka sa taliwala sa ikaduhang ug ikatulong hugna: makab-ot ka og gamay nga kalamboan, unya malimtan nimo ang imong kahuyang; kuhaon ni Kristo ang Iyang grasya, mabilin kang walay bisan unsa, masinati nimo pag-usab ang imong kahuyang ug mobalik ka sa hustong panghunahuna. Kung gisultihan ko nimo nga samtang nagpadayon ka, mas maayo ka, mahadlok unta ko — nagpasabot kini nga adunay garbo sa imong sulod. Apan karon, sa diha nga imong giingon nga mura'g nagkagrabe ka, nan nalipay ko, kay makita nako nga maayo ra ang tanan kanimo. Ayaw kahadlok: sa mas molabaw pa ang usa ka tawo, mas klaro niyang makita ang iyang mga kakulian ug kapakyasan, ug kini mao ang kalamboan.

— Geronda, posible ba nga dili ko madungog sa Diyos kung mangayo ko Niya nga luwason ko gikan sa akong kahiligon?

— Baala ba ang atong Dios?⁵ Paminaw sa Dios ang atong mga hangyo ug motabang Siya kanato. Tingali dili nimo mabati ang Iyang tabang? Apan dili ang Dios ang angay basulon, kundi ikaw mismo, kay pinaagi sa imong garbo gipalayas nimo ang Iyang tabang.

Kung walay katalagman nga ang Iyang tabang mahimong hinungdan sa garbo, dili gayud mahimo nga dili motabang ang Dios. Ang maayong Dios gusto nga maluwas kita sa atong mga pagka-ulahi, apan kung nagpuyo sa atong kasingkasing ang garbo o ang hilig ngadto sa garbo, dili Siya motabang kanato, aron dili nato hunahunaon nga atong napildi kini pinaagi sa atong kaugalingong kusog.

Busa, kung mangayo kita sa Diyos sa tibuok natong kasingkasing nga tabangan kita sa pagtangtang sa usa ka partikular nga pagka-ugali ug dili kita matabangan, kinahanglan dayon natong masabtan nga sa luyo sa atong pagka-ugali adunay lain, mas dako nga pagka-ugali—ang garbo. Tungod kay dili nato makita ang garbo, gitugotan sa Dios nga magpabilin ang mga pagkaugali nga makita nato—sama sa pagka-gluton, walay pulos nga pakig-istorya, kasuko, ug uban pa—alang sa atong pagpaubos. Kung, tungod sa atong kanunay nga kapakyasan, masuko kita sa atong mga pagbati, maila nato ang atong kahuyang ug mapahiubos kita, unya makadawat kita og tabang gikan sa Dios ug magsugod, lakang-lakang, sa pagsaka sa espirituhanong hagdanan.

Ang mga pagbati dali ra tangtangan samtang batan-on pa sila

— Elder, makita nako nga daghan ko'g mga pagbati.

— Oo, daghan ka og mga pagbati, apan batan-on pa ka, ug naa kay kaisog nga magpaningkamot aron limpyohan ang imong tanaman gikan sa mga tinik ug magtanom og liryo, hyasinto, ug rosas, ug unya tan-awa kini tanan ug lipaya. Samtang batan-on ka pa, ang imong mga

⁵ Tan-awa 3 Hari 18:26

pagka-agnas sama sa mga batang saha ug dali ra mapukan. Ang mga sagbot ug mga tinik, samtang wala pa sila motubo, dali ra tangtanganon gikan sa yuta, apan kon makusog na sila ug mamahimong magaspang, lisod na kaayo sila tangtanganon. Ug ang mga kamag, sa dihang mogawas pa lang ang ilang unang mga dahon, humok kini sa paghikap, sama sa basil. Mahimo nimo kini tangtanganon nga walay kalisud, kay batan-on pa ang mga sanga niini. Busa, paningkamoti nga wagtanganon ang imong mga pagkahilig samtang batan-on ka pa; kung pasagdan nimo kini nga motubo, unya sa ulahi ang imong kalag pagakaulipon sa nagkalain-laing kahilambigit, ug lisod na kaayo nga makagawas ka niini.

Ang mga tawo nga dili magwagtang sa ilang mga kahilig-on sa pagkabatan-on mag-antos pag-ayo sa pagkatigulang, kay ang ilang mga kahilig-on motigulang uban kanila ug mahimong usa ka batasan nga lisod buagon. Sa pagtigulang, ang usa ka tawo magsugod sa paghigugma sa iyang mga kahilig-on, mahimong mas malumo sa kaugalingon, moluya ang iyang kusog sa pagbuot, ug mas lisod na ang pakigbatok sa iyang mga kahilig-on. Sa pagkabatan-on, puno ang usa ka tawo sa kusog, ug kung gamiton niya kini aron wagtanganon ang iyang mga kahiligon, malampuson siya.

Unsaon pagwagtang sa mga kahiligon

— Geronda, ngano man nga pirmi ko mag-antos sa sobra nga pagkaon?

— Tungod kay kana ang imong kahuyang. Ang yawa moatake sa posteng labing huyang; biyaan niya ang uban — nga lig-on kaayo ang depensa — nga dili niya hikapon. 'Kung makuha nako kining posteng kini,' ingon niya, 'unya kuhaon nako ang uban usa-usa.' Mao nga kinahanglan nimo nga lig-onon pag-ayo ang imong kahuyang.

— Sa dihang makita nako ang akong mga kahiligon, mobati ko nga hingpit nga walay buhaton.

— Ayaw kawala'g kadasig o mahadlok. Maisugong daoga ang imong mga pagbati usa-usa, sugod sa labing importante. Sa sinugdanan, makatabang nga dili kaayo maghunahuna-hunahuna, kundili sugdi dayon ang pagtangtang sa labing bug-at ug labing hayag nga mga pagbati. Ug sa diha nga ang baga nga gamot sa nag-unang pagbati magsugod og uga, uga usab ang mas pinong mga gamot uban niini. Busa, pinaagi sa pagtangtang sa usa ka dakong pagbati, matangtang usab nimo ang uban pang mas gagmay nga pagbati.

— Ngano man, Geronda, nga bisan kanunay kong gisugot nga makig-away og seryoso batok sa akong mga pagka-andam, wala gyud ko buhata bisan unsa bahin niini?

— Ngano man nga paningkamotan nimo nga atubangon ang tanan sa usa ka higayon? Ang mga pagka-ugaw, sama sa mga hiyas, naghimo og usa ka kadena. Ang usa ka pagka-ugaw mosunod sa lain, ug ang usa ka hiyas nalangkit sa lain, sama sa mga karwahe sa tren. Kung mogahin ka og panahon sa pakigbatok sa usa ka pagka-ugali ug pag-amuma sa sulod sa imong kalag sa birtud nga supak niini, sa katapusan malampuson ka. Ug kauban sa pagka-ugali nga imong napildi, malikayan usab nimo ang ubang pagka-ugali, ug ang mga birtud nga supak niini motubo sa sulod nimo. Pananglitan, atong isulti nga ikaw masina. Kung makigbatok ka sa pagkasina ug magtubo ka og gugma ug pagkabuotan sa imong sulod, unya, sa diha nga mapildi na nimo ang pagkasina, sabay ka nga maluwas gikan sa kasuko, paghukom, dautang tuyo, ug kasubo.

— Geronda, mas maayo ba nga putlon dayon ang mga pagbati o dautang batasan, o hinay-hinay nga wagtanganon kini?

— Mas maayo, kung mahimo nimo, putlon dayon sila — kay kung dili motubo sila. Dili na kinahanglan maghulat dinhi. Kung ang usa ka tawo motabok sa sapa, labi na sa tingtugnaw, naningkamot siya nga mudagan paingon sa pikas pampas sa labing dali aron dili siya matugnaw. Kung mudagan siya dayon, wala siyay panahon nga matugnaw. Ang mga kabayo, kung nakagapos sila, putlon nila ang ilang tali sa usa ka kusog nga lihok; ingon usab sa tukso — kinahanglan putlon ang tali sa kusog.

— Geronda, si Abba Isaac nga taga-Sirya miingon: 'Ang kawalay-pagbati dili naglangkob sa dili pagbati sa mga pagbati, kondili sa dili pagdawat niini sa kaugalingon'⁶. Mahimo bang masamokan sa mga pagbati ang usa ka tawo nga walay pagbati?

— Tingali, apan bisan unsa pa ang itambog sa yawa kaniya, kini tanan masunog sa balaan nga kalayo nga gisiga sulod sa asketiko. Ang yawa dili gyud mohunong sa pagtintal sa usa ka tawo, apan kung ang usa ka tawo dili modawat sa mga sugyot sa kaaway, nan ang iyang kasingkasing mapalimpyo ug si Kristo mopuyo niini. Ang iyang kasingkasing nabag-o ngadto sa usa ka pugon, ngadto sa usa ka 'kalapaan nga dili masunog'⁷, ug bisan unsa pa ang mosulod pagkahuman—masunog kini tanan.

Mas maayo nga mamatay nga bayani kaysa mapildi sa mga pagbati

— Geronda, makapadasig ba kanato sa pakigbisog batok sa mga pagbati ang pagpasalamat lamang sa Diyos?

— Ang pagpasalamat sa Diyos lamang dili igo; kinahanglan usab ang maayong kabubut-on, ang pag-ila sa kaugalingong pagkasalawayon, ug ang masigasig nga paningkamot.

— Nakatabang ba ang paghinumdom sa kamatayon sa atong sulodnong pakigbisog?

— Oo, dako kaayo kini og tabang. Kung atong praktison ang paghinumdom sa kamatayon uban sa paglaum sa Diyos, mailhan nato ang kawalay pulos sa kalibutan ug makadawat kita og espirituhanong tabang. Busa, kinahanglan nato kanunay nga hunahunaon ang Paghukom sa Diyos ug dili kalimtan nga kinahanglan nato motubag sa atong mga sala nga wala pa nato paghinulsul. "Unsa man akong gibuhay? Ngano man nga nagkinabuhi ko nga ingon ani ka walay pag-amping? Kung mamatay ko karon, unsa kaha ang mahitabo kanako? Nakigsabot kaha ko sa kamatayon nga wal ? Sa katapusan, ang gagmay ug ang dagko mamatay." Kung hunahunaon nako nga basin tawgon ko sa Ginoo sa dili madugay, dili na ko makasala.

Aron mamatay ang atong mga kahuyang, kinahanglan hunahunaon nato ang kamatayon, ang umaabot nga Paghukom, ug ipakita ang kadasig alang kang Kristo, Kinsa nag-antos pag-ayo aron matubos kita. Ang pakigbisog batok sa mga kahuyang usa ka kanunay, matam-is nga pagkamartir alang sa pagtuman sa mga sugo tungod sa gugma ni Kristo. Mas maayo nga mamatay nga bayani kaysa mapildi sa mga kahuyang ug masakitan si Kristo.

— Geronda, lisod kaayo para nako ang pakigbisog.

— Masakit pa gani ang pagkuha og sukol sa imong tudlo, apan mas grabe pa kasakit ang pagwagtang sa usa ka hilig gikan sa sulod sa imong kaugalingon! Hibal-i usab nga kung ang usa ka tawo mosulay og putol sa pipila ka pagka-hilig, ang tukso magbutang og mga babag sa iyang agianan, ug ang tawo mag-antos sama sa pag-antos sa usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo kung siya pasipalahon, kay niining panahona adunay pakigbisog batok sa yawa. Apan unya ang tawo nga gipanag-iya sa demonyo maluwas.

Ang pagpanglimpyo sa kaugalingon dili mahitabo awtomatiko, walay paningkamot, o sa paghikap lang sa usa ka buton. Ang mga pagbati ug tinguha dili dayon maputol, sama sa trunko sa kahoy nga dili nimo maputol sa usa ka hampak lang. Kinahanglan nimo magtrabaho gamit ang lagari sa dugay nga panahon hangtod maputol nimo ang tibuok trunko. Apan dili pa didto matapos ang trabaho. Unsa kadako nga paningkamot ang gikinahanglan aron mahimong usa ka piraso sa muwebles ang trunko sa kahoy! Una, kinahanglan hiwaon ang troso ngadto sa mga tabla; unya ang usa ka artesano mogahin og dugay nga panahon sa pagtrabaho niini, aron kini mahimong gikinahanglan nga mga piraso sa muwebles.

— Apan unsa kaha kung dili ko makamatngon nga gikinahanglan kining paningkamot?

⁶ Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 210.

⁷ Tan-awa ang Exodo 3:2–3

— Unya magpabilin ka nga tu-a ug itambog sa kalayo.

Kinahanglan ka magtanom, aron pagtuboon kini sa Diyos

— Elder, matag adlaw moingon ko, 'Ugma magsugod na ko sa pag-ampo ug pagpauswag sa akong kaugalingon,' apan pareho ra gihapon tanan.

— Unaa ang Diyos; ingna kini: 'Pinaagi sa kusog sa Diyos paningkamotan nakong mapaayo ang akong kaugalingon,' ug unya motabang ang Diyos. Ang kamatuoran nga gusto nimong mapaayo ang imong kaugalingon nagpasabot nga dawaton nimo ang tabang. Mangayo ka og tabang sa Diyos — ug siya motan-aw kanimo nga may pabor. Buhaton nimo ang gamay nga imong makaya, ug sa ingon niini makauswag ka. Kinsa, kon makakita og gamay nga bata nga naningkamot gamit ang iyang gagmay nga kamot sa paglihok sa dakong bato, dili ba mudagan aron motabang kaniya? Ingon usab, ang Dios, sa pagtan-aw sa imong gamay nga paningkamot, motabang kanimo nga makadaog.

Ang uban, bisan pa man nga wala silay paningkamot sa ilang kaugalingon aron molambo, moingon: 'Ginoong Kristo, naa koy ing-ani ug ing-ana nga mga kahuyang. Mahimo ka nakong luwason gikan niini. Luwasa ko gikan niini!' Unsaon man sa Ginoo pagtabang sa ingon ana nga kahimtang? Aron matabangan ka sa Ginoo, kinahanglan maningkamot ka sa imong kaugalingon. Aduna'y pipila ka mga butang nga kinahanglan buhaton sa usa ka tawo sa iyang kaugalingon sa dili pa magpadala ang Diyos sa iyang tabang. Dili gayud mahitabo nga matabangan ang usa ka tawo kon siya mismo wala magtinguha nga motabang sa iyang kaugalingon.

Usahay naningkamot kita nga makuha ang grasya ug mga gasa sa Diyos pinaagi sa pipila ka mahikal nga paagi. Nagtuo kita nga, nga walay bisan unsang pakigbisog, makab-ot nato ang pipila ka hiyas ug mahimong mga balaan pa gani. Apan aron hatagan kita sa Diyos og bisan unsa, kinahanglan kita magpaningkamot. Unsaon man sa Diyos paghatag kanato og bisan unsa kung walay atong kaugalingong paningkamot? Sama sa giingon sa troparion: "Gipalambo Mo ang walay bunga nga kamingawan"⁸. Ang Diyos nagpadala sa ulan ug nagpalumo sa yuta, apan kita mismo ang kinahanglan mag-uma sa atong kaugalingong uma. Andam na ang yuta, apan kita ang kinahanglan mag-arado ug magtanom niini. Ug unya, anihon nato ang atong gitanom. Kung dili kita mag-arado, unsaon nato pagtanom? Ug kung dili kita magtanom, unsa may atong anihon?

Busa dili nato pangutan-on unsa ang mahimo sa Diyos, kondili pangutan-on nato ang atong kaugalingon unsa ang atong mahimo. Ang interes sa bangko ni Kristo taas kaayo. Apan kung wala kita'y account sa maong bangko, giunsa man nato pagkuha og kuwarta gikan didto?

Bahín 1.

Paghigugma sa kaugalingon – ang inahan sa tanang pagbati

"Ang bisan kinsa nga nagpuyo sa paghigugma sa kaugalingon walay kalinaw; ang ingon nga tawo walay sulod nga kalinaw, kay dili siya gawasnon sa sulod."

Kapitulo 1.

Paghigugma sa kaugalingon ug ang mga sangputanan niini

⁸ Gikan sa troparion alang sa Banal, troparion, tono 8

Ang tanang pagbati naggikan sa paghigugma sa kaugalingon

— Geronda, unsa ang paghigugma sa kaugalingon?

— Ang paghigugma sa kaugalingon mao ang pagtuman sa mga kapritso sa karaang kaugalingon; mao kana, paghigugma sa karaang kaugalingon. Ang sobrang pagkaon, pagka-makasarili, pagka-matig-a sa ulo, ug pagpanukot tanan nagagikan sa paghigugma sa kaugalingon. Makita nimo, ang usa ka tawo, tungod sa paghigugma sa kaugalingon, mangita og kahupayan ug kahimut-an para sa iyang kaugalingon ug wala'y pagtagad sa uban. Ang usa pa, nga adunay akademikong kaayo, mag-atiman sa iyang pagkaon ug tulog aron walay mahitabo sa iyang bililhon nga panglawas. Ang ikatulo nangayo nga ikonsiderar ug hatagan bili. Sa diha nga siya mapugngan gamay sa usa ka butang, o kung dili mahimo ang mga butang sumala sa iyang gusto, dali siyang masuko: 'Ngano man nga wala nila ko giisip? Ipakita nako nila.' Oo, ang paghigugma sa kaugalingon usa ka makalilisang nga butang!

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo pagsulti: 'Gipakaulaw nato ang atong kaugalingon tibuok adlaw alang kanimo'⁹ ?

— Masulti kini kung isakripisyo sa usa ka tawo ang iyang kaugalingong mga tinguha alang sa ikaduha. Ang matag tinguha nagbitbit sa timailhan sa tawo nga 'ako', sa paghigugma sa kaugalingon. Kung ang usa ka tawo dili maghunahuna kon ang iyang kaugalingong gusto makapahimuot usab ba sa uban, ug magsugod og hangyo: 'Gusto nako ni, gusto nako ni' o 'Ngano wala nimo gibuhat kini para nako, ngano wala nimo gihatag kini kanako?' — ang ingon nga tawo sa katapusan mahulog sa gahum sa yawa.

— Ang uban dili makakaplag og kalinaw kung dili molihok ang mga butang sumala sa ilang gusto.

— Apan unsaon man nila pagkaplag og kalinaw kung ang ilang 'kaugalingon' mao ang sentro sa ilang tinguha? Kung ang 'kaugalingon' sa usa ka tawo mao ang sentro sa ilang tinguha, unsaon man nga makuha didto si Kristo? Apan kung walay 'kaugalingon', ug usa ra ang labing importante— mao, si Kristo—nan, naa na ang tanan. Ug kung wala didto si Kristo, nan, walay bisan unsa. Kung itambog sa usa ka tawo ang iyang 'kaugalingon', ihatag sa Diyos kaniya ang tanan sa usa ka milagrosong paagi.

— Geronda, sa dihang imong gisulti kanamo nga kinahanglan namo isalikway ang among 'kaugalingon', nahadlok ko — unsa kaha kung dili nako kini makaya?

— Oh, unsa ka trahedya! Murag ingon ani: 'Kung ibaliwala nako ang akong mga pagbati, unsa pa kaha ang mabilin nako?' Sa katapusan, kung moingon ko nga kinahanglan isalikway sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon, pasabot nako mao ang pagbiya sa iyang mga pagbati, pagwagtang sa daang kaugalingon. Para sa usa ka hamtong nga nakasabot sa tinuod, medyo walay pulos nga moingon: 'Dili ko mahimong isuko ang akong "kaugalingon."' Kung gisultihan ka, 'Kuhaa ang martilyo ug bungkaga kini nga bungbong,' ug wala pa gyud ka makahupot og bisan unsa gawas sa paintbrush, unya , tingali moingon ka, 'Dili nako kaya.' Apan aron tangtangan ang daang kaugalingon, dili ka nanginahanglan og pisikal nga kusog — kinahanglan nimo ang pagpaubos.

Kaon ang dili lami ug lipaya kang Kristo

Ang paghigugma sa kaugalingon mao usab ang tinguha nga mokaon ug magpahulay labaw pa sa gikinahanglan. Sa labing maayo, ang lawas angay hatagan lamang sa gikinahanglan niini. Ang tinguha usa ka butang, ug ang panginahanglan lain. Ang usa mao ang tinguha alang sa kalipay sa lawas, ug ang usa mao ang panginahanglan alang sa mga bata kang butang. Pananglitan, adunay duha ka putahe sa akong atubangan; pareho ang kantidad sa bitamina, apan labi ka lami ang usa kaysa sa usa. Kung pilion nako ang mas lami nga putahe, kana mao ang pagpalugway sa kaugalingon. Apan

⁹ Salmo 43:23

kung pilion nako ang mas lami nga putahe aron pasig-ugon ang akong gana sa pagkaon—tungod kay nag-antos ko sa kawad-on sa gana tungod sa sakit—unya kana usa ka butang sa maayong paghukom.

Ang lawas, kana nga 'daotan nga tigkolekta sa buhis'¹⁰, ingon ni Abba Macarius, mahimong mangayo og labaw pa sa gikinahanglan niini, depende sa naandan sa lawas. Kung gamay ang tiyan sa usa ka tawo, mas sayon para kaniya ang pagpuasa; apan kung dili, mahimong ulipon siya sa iyang tiyan, kay kinahanglan pun-on ang tiyan og bisan unsa. Pananglitan, ang usa ka sobra sa timbang nga tawo: mura'g tibuok bodega ang iyang tiyan; kinahanglan pa niya mokaon og tunga sa bisiro aron mabusog, unya moinom pa og duha ka balde nga tubig pagkahuman ana!

— Ug kaniadto, Geronda, mas kusgan ba sa lawas ang mga tawo, o gipugos ba lang nila ang ilang kaugalingon nga mas kusog?

— Siyempre, medyo mas kusgan sila sa pisikal, apan gipugos usab nila ang ilang kaugalingon nga molihok og mas kusog. Gihatagan ni Elder Hadji-Georgios ang iyang mga monghe og gamay nga dugos ug mga mani matag adlaw¹¹. Ug bisan pa man, batan-on pa sila tanan, mga kinse anyos, sa panahon sa aktibong pagtubo, apan sa espirituhanong paagi hamtong na sila! Karon, ang mga tawo mosunod sa makalibutanong lohika: 'Dili angay mag-ayuno ang mga bata, basin masakiton sila; kinahanglan nga daghan sila'g tanan; kinahanglan nato silang panalipdan gikan sa kalisod.' Ug busa kining mga pobre nga kalag nagpuyo, kanunay nga nangayo og cutlets, apan wala kini'y bisan gamay nga kapuslanan kanila.

Kung ang usa ka tawo malipay sa dili pagkaon alang sa gugma ni Kristo, nan tinuod nga napakabusog siya. Kung, alang sa gugma ni Kristo, ilang pilion ang dili lami kaysa sa lami, nan pinaagi sa dili lami ila siyang malipay kang Kristo.

Ang paghigugma sa kaugalingon makaguba sa paghigugma sa isigkatawo

— Geronda, karong adlaw usa ka tigulang nga lalaki ang naglisod sa pagsaka sa hagdanan paingon sa simbahan, ug walay nitabang kaniya, bisan daghan ang naglabay-labay.

— Ug 'ang pari... pagkakita kaniya, nilabay... ug ang Levita... pagkakita kaniya, nilabay.'¹² Sakto sila... Wala sila kahibalo... wala pa gyud sila makadungog sa Ebanghelyo sa Maayong Samaritano! Unsa may masulti? Gihigugma nato ang atong kaugalingon, apan dili ang uban. Ang paghigugma sa kaugalingon makaguba sa paghigugma sa isigkatawo, mao nga ingon ani ang atong pamatasan. Apan kadtong nagahigugma sa ilang kaugalingon dili magkinabuhi sumala sa espiritu sa Ebanghelyo. Kung si Kristo naghunahuna lang unta sa Iya mismo, nagpabilin unta Siya sa Langit; dili unta Siya moanhi sa yuta, dili unta Siya mag-antos, ug dili unta Siya krusipihon alang sa atong kaluwasan.

Karon, halos tanan makasarili, apan kulang ang espiritu sa paghalad sa kaugalingon. Karon, ang nag-unang panghunahuna mao: 'Basta dili ko mag-antos.' Kabalo ka unsa kalisod tan-awon ang mga tawo sa atong palibot! Bag-ohay lang, sa ospital¹³, nasaksihan nako ang mosunod nga sitwasyon: usa ka pasyente nga higda lang ang kinahanglan buhaton ug dalhon sa lain nga ward; ang lalaking nars wala gyud mi-uyog, bisan pa man nga trabaho niya kini isip usa k. 'Dili nako kaya: masakit akong likod,' ingon niya nga walay pagtagad! Oo, makita nimo, unsa ka dili makatawo nga tawo! Apan usa ka buntis nga nars, kauban pa ang usa, ang mibotang kaniya ug gidala siya. Wala nila gihunahuna ang ilang kaugalingon. Ug siya hingpit nga nakalimot nga nagbuntis pa siya ug dali dayon mitabang! Kabalo ka unsa ko ka malipayon kung makakita ko og tawo nga bisan pa sa iyang

¹⁰ Palladius, Obispo sa Helenopolis. Ang Lausaic History. Philokalia sa mga Amahan sa Neptic ug Ascetic. Bolyum VI. Thessaloniki, 1996. p. 124

¹¹ Ang pag-ayuno ginasunod sa tanang panahon sa komunidad sa tigulang Hadji-Georgios (tan-awa si Elder Paisios sa Bukid Athos. Ang Tigulang Hadji-Georgios. Thessaloniki, 2005). — *Nota sa tig-kompila.*

¹² Lucas 10:31–32

¹³ Niadtong 1987, si Elder Paisios gioperahan aron tangtangan ang iyang hernia. — *Tala sa tig-kompila.*

kalisod, mosakripisyo alang sa uban! Malipayon kaayo ko! Naglipay ang akong kasingkasing. Nabati nako ang pagkasuod nako kaniya, kay duol siya sa Diyos.

Pasagdi na lang ang uban sa yawa!

— Geronda, daghang mga tawo ang nagpaabot kanimo karon, apan usa ka batan-ong lalaki wala maghulat ug misulod nga wala magpila.

— Oo, nisulod siya ug miingon: 'Kinahanglan ka nakong makita. Naa ko sa Bukid Athos, wala tika makita didto, mao nga niadto ko diri.' 'Sige,' ingon nako kaniya. 'Dili ba nimo makita nga nagpaabot pa ang uban? Bayaan ba nako silang tanan karon aron ikaw ang atimanon?' 'Oo, Amahan,' ingon niya. Ma-imagine ba nimo? Nagbarog ang mga tawo sa hagdanan, gisiksik sama sa sardinas — ang mga masakiton, mga babaye nga adunay gagmay nga mga anak... ug kining lalaki nagpugos nga matuman ang iyang gusto. Ug kung seryoso unta ang hinungdan, maayo pa, apan puro lang siya'g gubot nga istorya. Siya ang labing importante; pabayaang na lang ang uban!

Usahay moabot ang mga tawo ug moingon: "Karong adlaw, Amahan, ampoa lang ko ug ayaw na'g uban pa." Grabe kaayo nga hangyo! Sama ra kini sa pag-ingon: "Ako ra ang nagbiyahe niining tren; dili na unta magsakay pa ang uban." Pero molarga man gihapon ang tren, busa nganong dili na lang mosakay usab ang uban?

— Geronda, unsaon nato pagsabot sa mga pulong ni Kristo: 'Kay bisan kinsa ang gustong magluwas sa iyang kalag, mawala kini kaniya?'¹⁴

— Ang pasabot niini mao nga ang usa ka tawo kinahanglan 'mawagtang' ang iyang kalag sa positibo nga kahulugan. Dili niya angay ituring nga importante ang iyang kaugalingong kinabuhi, kondili isakripisyo kini alang sa kaayohan sa uban. 'Ayaw sa bisan kinsa pagpangita sa iyang kaugalingong kaayohan, kondili sa kaayohan sa iyang silingan'¹⁵, — ingon ni Apostol Pablo. Mao kini ang tinuod nga pundasyon sa espirituhanong kinabuhi: ang pagkalimot sa kaugalingon sa positibo nga paagi, ug ang pag-atubang sa uban, pag-ambit sa ilang kasakit ug kalisud. Dili angay mangita og paagi aron malikayan ang kalisud, kondili mangita og kahigayunan aron matabangan ang uban ug makahatag kanila og kalipay.

— Geronda, unsaon man pagsabot sa usa ka tawo unsay gikinahanglan sa uban aron matabangan sila?

— Ibutang ang imong kaugalingon sa sapatos sa lain, ug masabtan nimo unsay ilang gikinahanglan. Kung magpabilin ka nga sirado sa imong kaugalingong panit, dili nimo masabtan unsay gikinahanglan sa lain.

Karon, kadaghanan sa mga tawo naghunahuna kung giunsa nila pag-okupar sa lugar sa uban, imbis nga ibutang ang ilang kaugalingon sa sapatos sa uban. Usahay makabantay ko sa pipila ka tawo nga moadto sa Komunyon, nagduso sa uban. Ang matag-usa kanila maghunahuna: 'Daghan ko'g buhaton, nagdali ko' — ug dili maghunahuna: 'Angay ba ko modawat sa Komunyon?' o 'Basig naay laing mas nagdali pa kaysa nako?' Wala'y ingon ana! Modawat sila sa Komunyon ug kalma lang nga molakaw. Bisin pa kung dili igo ang Komunyon para nimo, angay ka maglipay nga kini miadto sa lain imbis kanimo. Ug kung ang pari adunay usa ra ka partikulo, usa ka perla, ug adunay usa ka masakiton nga nag-antos sa kamatayon nga nanginahanglan og Komunyon, sigurado nga angay ka malipay nga sila ang nakadawat niini, dili ikaw. Mao kini ang gusto ni Kristo kanato. Mao kini ang paagi nga mosulod si Kristo sa kasingkasing, pun-on ang usa ka tawo sa kalipay.

Ang pag-antos sa pagkamapahimangno

— Geronda, naglisod ko uban sa usa ka igsoon nga babaye.

¹⁴ Mat. 16:25

¹⁵ 1 Cor. 10:24

— Nasayud ka ba unsa ang problema? Daghang mga tawo ang makakita kung giunsa sila pagbutang sa lisod nga kahimtang sa uban, apan wala nila makita kung giunsa nila pagbutang sa lisod nga kahimtang ang uban. Naga-demand lang sila sa uban, dili sa ilang kaugalingon. Apan ang lohika sa espirituhanong kinabuhi mao ang pagtagad sa mga paagi nga ikaw nakahatag og kasakit sa uban, imbis sa mga paagi nga sila nakahatag og kasakit kanimo; ang paningkamot alang sa gikinahanglan sa lain, imbis sa imong gikinahanglan. Nianhi ba kita sa kinabuhi aron magpahulay, o aron sa kaharuhay ug kalinaw? Wala kita moanhi sa kalibutan aron malingaw, kondili aron limpyohan ang atong kaugalingon ug mag-andam alang sa kinabuhi nga umaabot.

Kung kita maghunahuna lang sa atong kaugalingon ug buhaton lang ang atong gusto, magsugod kita og gusto nga ang uban maghunahuna kanato, moserbisyo kanato, motabang kanato... sa laing pagkasulti, aron masiguro nga komportable kita kanunay. 'Gusto gyud nako ni,' ingon sa usa; 'Apan laing butang ang akong gusto,' ingon sa lain. Ang tanan naningkamot alang sa ilang gusto, apan wala'y makaplagan nga kalinaw, kay ang tinuod nga kalinaw moabut kon ang usa ka tawo dili maghunahuna sa iyang kaugalingon, kondili sa uban.

Sa panahon sa okupasyon niadtong 1941, samtang nagpalagyo kami gikan sa mga Aleman nga naglaglag sa mga baryo, nagsunog ug nagpamatay, mibiya kami sa Konitsa ug misaka sa kabukiran. Sa adlaw nga misulod ang mga Aleman sa Konitsa, ang akong duha ka igsoon nga lalaki mibaba gikan sa bukid paingon sa kapatagan sayo pa sa buntag aron mangas ang mais sa utaan. Pagkadungog nako nga niabot na ang mga Aleman, midagan ko ngadto sa akong inahan: 'Ma, mudagan ko paingon sa ubos aron pasidaan ang akong mga igsoon.' Wala siya motugot nga moadto ko, kay tanan nagsulti kaniya: 'Halos paingon na man gani sila; bisan pa, ayaw pasagdi kining usa, kay mawala pud nimo siya.' 'Murag mao pa gani na,' huna-huna nako. Gisul-ob nako ang akong botas militar ug midagan paingon sa tanoman. Sa akong pagdali, wala nako nabutang og tarong ang sintas, ug samtang nagdagan ko tabok sa uma nga bag-o lang gibuhiran og tubig, nahulog kini sa akong mga tiil ug natapot sa lapok. Gibilin nako sila ug midagan nga hubag-sapat sa daplin sa suba, nga puno sa mga tinik. Sulod sa hapit usa ka oras sa kainit sa ting-init, midagan ko sa tunga sa tinik nga sagbot ug wala gyud ko nabati og kasakit. Midagan ko paingon sa akong mga igsoon sa utaan ug misinggit: 'Nia na ang mga Aleman, kinahanglan ta motago.' Ug unya nakita namo ang mga armadong sundalong Aleman nga nagkadool. 'Padayon ninyo sa pagpalumo sa yuta,' ingon ko sa akong mga igsoon, 'ug magkunwari ko nga nag-atiman ko sa uma ug nagapamutol sa sobra nga mais.' Nilabay lang ang mga Aleman nga wala gani'y gisulti. Sa ulahi ra nako nabantayan nga natabunan ang akong mga bitiis og samad gikan sa mga dagom; hangtod niadtong higayona, wala gyud ko nabati bisan unsa. Dako kaayo ang kalipay sa kana nga pagdagan! Ang kalipay sa paghalad sa kaugalingon. Unsaon kaha nako pagbiya sa akong mga igsoon? Unsa kaha kung naigo sila? Ang akong konsensya magpahirap kanako pagkahuman. Bisin pa kung wala koy konsensya, mag-antos gihapon ko sa pagpanamastamas sa akong kaugalingon.

Ang paghigugma sa kaugalingon nagkuha sa atong kalinaw ug kalipay

— Geronda, ngano dili man kanunay malinaw ang akong espiritu?

— Wala pa nimo gipagawas ang imong kaugalingon gikan sa imong 'pagkatawo'; bihag pa gihapon ka sa imong daang pagkatawo. Paninguhaa nga patyon ang imong 'pagkatawo', kay kon dili, kini makaguba kanimo. Ang bisan kinsa nga nagpuyo ang paghigugma sa kaugalingon dili makabaton og kalinaw o kalinaw sa sulod, kay dili sila gawasnon sa sulod. Ang ingon nga tawo buhaton ang tanan sama sa usa ka pawikan ug molihok sama sa usa ka pawikan. Makagawas ba og gawasnon ang ulo sa pawikan? Kasagaran kini nagpuyo sa sulod sa iyang panit.

— Sa teorya, nagtuo ko nga nagauswag ko sa akong kaugalingon, apan sa praktis...

— Sa tinuod, lisod kini. Dinhi gayud mapildi ang atong daang kaugalingon. Apan kung dili nato kini pildi-on uban sa pagkamaigmaton ug pagka-maalamon, bungkagon niini ang tibuok tukod sa atong espirituhanong kinabuhi ngadto sa gagmay kaayong piraso.

— Geronda, unsa man ang hitsura sa impyerno?

— Pasagdi ko nga isugilon kanimo ang usa ka sugilanon nga akong nadungog kaniadto. Usa ka adlaw, usa ka yano nga tawo nangayo sa Diyos nga ipakita kaniya ang langit ug impyerno. Unya, usa ka gabii sa damgo, nadungog niining tawo ang tingog nga miingon: 'Ani, ipakita ko kanimo ang impyerno.' Nakita niya ang iyang kaugalingon nga naa sa usa ka kwarto. Sa tunga-tunga niini, nagtindog ang usa ka lamisa, nga daghang mga tawo ang naglingkod sa palibot niini. Sa ibabaw sa lamesa adunay kaldero nga puno sa pagkaon. Apan ang mga tawo gutom: nagkuha sila gikan sa kaldero gamit ang taas nga kutsara, apan dili nila madala ang kutsara ngadto sa ilang mga baba. Busa ang uban nagreklamo, ang uban nagsinggit, ug ang uban naghilak... Unya nadungog niya pag-usab ang maong tingog: 'Padayon, karon ipakita ko kanimo ang langit.' Unya nakit-an niya ang iyang kaugalingon sa lain nga kwarto, diin adunay susamang lamisa nga adunay kaldero, ug mga tawo usab ang naglingkod sa palibot niini nga may taas nga kutsara. Bisan pa niana, puno sa pagkaon ang tanan ug malipayon, kay ang matag-usa kanila, samtang nagkuha og pagkaon gikan sa kaldero, nagapakaon sa lain nga tawo gamit ang ilang kutsara. Nasabtan na ba nimo karon kung giunsa nimo masinati ang paraiso bisan pa sa kini nga kinabuhi?

Ang mga nagbuhat og maayo malipay, kay gipahupayon sila sa langitnong kahupayan. Apan ang mga nagbuhat og dautan mag-antos, ug ginahimo nilang impyerno sa yuta ang paraiso sa yuta. Kung aduna kay gugma ug pagkamaayo sa imong sulod, usa ka anghel ka, ug bisan asa ka moadto ug bisan asa ka pa, dala nimo ang paraiso. Apan kon ang mga tinguha ug dautang buot nagpuyo sa sulod nimo, nan ang yawa anaa sa sulod nimo, ug bisan asa ka moadto ug bisan asa ka pa, dala nimo ang impyerno. Sa karon pa lang nga kinabuhi, magsugod na kita sa pagtilaw sa langit o impyerno.

Kapitulo 2.

Kagawasan gikan sa pagkaulipon sa paghigugma sa kaugalingon

Ang tumong sa espirituhanong pakigbisog: pagtangtang sa daang kaugalingon

— Geronda, giunsa nako pagdaog sa paghigugma sa kaugalingon? Limitado ang akong pisikal nga kusog, ug lisod kaayo para nako ang pagpraktis sa pagdumili sa kaugalingon sa tanang butang ug sa paglihok uban sa paghalad sa kaugalingon.

— "Ang espirituhanong nabungkag usa ka halad ngadto sa Dios: ang usa ka nabungkag ug naghinulsol nga kasingkasing, O Dios, dili Nimo pagdumtan."¹⁶ Dili nimo mapildi ang paghigugma sa kaugalingon pinaagi lang sa pag-alsa sa bug-at nga karga sa uban — wala kini gipangayo sa Dios gikan kanimo, kay kulang ka sa pisikal nga kusog. Apan ang paghigugma sa kaugalingon mapukan pinaagi sa pagpaubos, sa pag-antos sa mga insulto ug kawalay-hustisya. Ug kung idugang pa nimo niini ang gamay nga pisikal nga trabaho, alang sa gugma ug kalooy, nahibalo ka ba unsang tabang ang gikan sa Diyos?

— Geronda, unsa may kalambigitan sa pisikal nga trabaho, ascesis ug sa pagpugong sa mga pagbati?

— Ang pisikal nga trabaho nagpailawom sa lawas sa espiritu. Ang pagpuasa, pagbantay, ug bisan unsang ascetic nga praktis nga gihimo alang sa gugma kang Kristo mapuslanon kung kauban ang pakigbisog batok sa mga pagbati sa kalag. Kay kung ang usa ka tawo dili tangtangan ang mga

¹⁶ Salmo 50:19

pagbati sa kalag—garbo, pagpanukmod, kasuko—apan pasipala lang ang lawas nga walay hunahuna, nan ginapakaon ra nila ang ilang garbo pinaagi sa pagpasipala sa lawas. Ang mga pagbati sa kalag makadaot kanato labaw pa sa sobra nga tambok sa lawas: ang sobra nga tambok sa lawas usa ka dili malala nga bukol, samtang ang mga pagbati sa kalag usa ka malala nga bukol. Dili ko nagaingon nga dili na kinahanglan ang pisikal nga pag-ascetismo; gusto lang nako nga masabtan sa mga tawo ang kinauyokan sa pag-ascetismo, nga mao ang pagbiya sa daang kaugalingon.

— Geronda, unsaon man pagpraktis sa pagpugong sa kaugalingon?

— Kinahanglan nga magpraktis sa mosunod nga paagi: kinahanglan hatagan ang lawas sa gikinahanglan niini — tulog, pagkaon, ug uban pa. Sunod, ang buluhaton mao ang pagputol sa emosyonal nga mga pagka-adik: kahilambigit, pagka-makasarili, pagka-inggit, ug uban pa. Ug pagkahuman niini, unya na lang magpadayon sa pagpraktis sa pagpugong sa kaugalingon sa pagkaon ug tulog. Sa ingon ana, ang pisikal nga ascesis mahimong matarung.

— Geronda, unsaon man sa usa ka tawo pag-ila kung asa ang utlanan sa iyang mga kakayahan ug asa nagsugod ang pagpalugway sa kaugalingon?

— Kinahanglan susihon sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon ug mag-eksperimento. Pinaagi sa pagsulay ug sayop, masuta ug masabtan nila ang ilang mga kakayahan. Ang usa ka bag-ong tindero usahay kulang ang timbang, usahay sobra, apan sa paglabay sa panahon masayran niya kung unsa ug pila ang ibutang. Bisan pa man, samtang batan-on pa ang usa ka tawo, mas istrikto niyang mapraktis ang pag-ascetismo. Sa pagkatigulang nila, moubos ang ilang kusog, ug dili na nila kaya nga pasobrahon ang ilang kaugalingon. Kung pasobrahon nila, mahimo pa gani nga madaot ang ilang panglawas. Busa, panagsa, kinahanglan susihon pag-usab sa usa ka tawo ang iyang pisikal nga abilidad ug mohaom sa iyang bag-ong kahimtang.

— Usahay, kung mobati ko nga naubos na ang akong kusog, malukop ko sa kahadlok ug mura'g wala na gyud koy mahimo. Tungod ba kini sa sobra nga pagtagad sa kaugalingon?

— Kung mabati nimo nga nahurot na ang imong kusog, hunahunaa kung unsa ang hinungdan niini: tungod ba kini sa sakit? Kung dili, tingali kakulang sa tulog — ug kinahanglan ka mokaon pa og daghan o magpahulay. Kung dili kini bisan usa niini, usa kini ka tukso. Bangon, sugdi ang trabaho, ug malabwan nimo ang tukso.

— Geronda, dapat ba nako pugson kaayo ang akong kaugalingon sa trabaho? Tingali pinaagi sa sobra nga pagpugos sa akong kaugalingon, gipalayas nako ang Grasya sa Diyos?

— Dili, buang ka! Kinahanglan nimong bantayan ang imong kaugalingon ug mohunong ka sa dili pa ka maubusan og kusog.

— Apan mura'g wala pa gyud nako kini nabuhat sa tibuok nakong kinabuhi: 'Thatag ang imong dugo ug dawata ang Espiritu.'¹⁷

— Unsa nga dugo ang imong mahatag? Kinahanglan pa man nimo og dugo... I-pokus ang tanan nimong pagtagad sa mga pagbati sa kalag.

Ayaw kaayo kabalaka bahin sa kahupayan

— Geronda, kung moingon ko nga makahimo ra ko og ingon-ana kadaghan nga trabaho ug mao kini ang utlanan sa akong abilidad, nagasulti ba ko niini tungod sa paghigugma sa kaugalingon?

— Mas dugay nga walay buhat ang usa ka tawo, mas maluya siya; mas daghan ang iyang buhat, mas kusgan siya. Dili lang nga ang trabaho makapalayas sa kasubo,¹⁸ apan makatabang usab kini kaniya sa espirituhanong paagi.

¹⁷ Abba Longinus. Gikuha gikan sa: *Memorable Tales of the Asceticism of the Holy and Blessed Fathers: Holy Trinity St Sergius Lavra*, 1993. p. 100.

¹⁸ Lit.: hulma. — *Tala sa maghubad*

Ang tumong mao nga mas makatagamtam ang usa ka tawo og kalipay sa kakulian ug kalisod kaysa sa kahupayan. Kung unta nahibalo ka kung giunsa pagkinabuhi sa pipila ka mga tigulang sa Bukid Athos ug unsang kalipay ang ilang masinati niini! Nasayud ka ba sa paghalad sa kaugalingon nga gipakita sa usa ka tigulang nga nagpuyo usa ka kilometro gikan sa akong selda, sa taas sa bukid, sa usa ka bakilid? Ang pobre nga tawo mag-crawl paubos sa dalan gamit ang iyang upat ka bukton ug tiil matag higayon nga kinahanglan niyang bisitahan ang usa ka elder nga nagpuyo paubos. Gusto siya dad-on sa monasteryo aron mas sayon siya atimanon, apan misalikway siya. Unya nagsugod ang tanan og ingon, 'Naa siya sa kahimtang sa ekstasi,' kay kining elder nagpuyo ra mag-inusara sa iyang selda. Usa ka adlaw miadto siya kanako ug gipasabot ngano nga dili siya gustong moadto sa monasteryo. Sa usa ka panahon, wala pay kapilya sa ilang selda; dugay na siyang naningkamot nga mahikayat ang iyang igsoon nga magtukod og usa, ug sa katapusan miingon ang iyang igsoon: 'Sige, magtukod ta og usa, apan dili na ka makahawa niining dapita, kay ang kapilya adunay kaugalingong Anghel nga Manalipod, ug dili siya mahimong biyaan nga nag-inusara.' Nisaad siya nga dili na gayud siya mobiya sa selda, busa gitukod nila ang kapilya. Sa ulahi, ang selda diin nagpuyo ang tigulang nahugno, ug nagsugod siya pagpuyo sa kapilya. Nakatulog pa gani siya didto, naglingkod sa stasidia. Unsa nga paghalad sa kaugalingon! Nagdala ko kaniya og pipila ka sinina, kay wala gyud siyay bisan unsa. Masakiton usab siya—kanunay siyang gipanglutos sa pananakit sa tiyan. Sa usa ka higayon, gipadala nako ang usa ka doktor nga akong nailhan aron siya tan-awon. Miadto ang doktor uban sa usa ka kauban, apan ilang nakaplagan nga patay na ang elder: naglingkod siya sa stasidia, giputos sa habol. Mao kana ang paagi nga mibiya kini nga tawo paingon sa Ginoo!

Ang pagpuyo sa lisod nga kahimtang alang sa gugma ni Kristo nagdala sa pagkamabuotan ni Kristo sa kasingkasing. Ang langitnong kalipay natawo gikan sa pisikal nga pag-antos. Ang mga Balaang Amahan nagbubo sa ilang dugo ug nadawat ang Espiritu. Pinaagi sa kapoy ug paningkamot nakab-ot nila ang grasya. Gitalikdan nila ang ilang 'kaugalingon' ug nakaplagan kini sa kamot sa Dios.

Naantig kaayo ko sa dihang gibasa nako ang synaxarion sa mga balaang asketiko sa Bukid Sinai. Lima ka libo ka asketiko ang nagpuyo sa Sinai, ug pila pa kaha sa Bukid Athos! Sulod sa kapin usa ka libo ka tuig, pila kaha ka mga amahan ang nabalaan! Ug unsa kadako nga pag-antos ang ilang gisagubang sa mga nagpamatuod sa pagtuo ug mga martir! Apan magreklamo kita sa pinakaunang timailhan sa kalisud. Gusto nato makab-ot ang pagkabalaan nga walay paningkamot. Ang paghalad sa kaugalingon talagsaon. Bisan kami nga mga monghe napakyas sa pagsabot nga ang mga panalangin makuha pinaagi sa pagpaningkamot¹⁹, busa nagmaluya kita sa kaugalingon, mangita og mga rason ug mga kahimtang nga makapamenos sa sala. Dinhi man naggikan ang dautan. Ang yawa motabang sa matag tawo sa pagpangita og rason, samtang ang mga katuigan nagpadayon.

Maong dili nato kalimtan ang kamatayon. Ug kung mamatay man gani ta, dili nato kaayo kabalak-an ang lawas—dili sa pagpasagad niini hangtod masakiton, kondili sa dili pagka-sobra kabalak-an sa kahupayan.

Para kinsa nimo ginatipigan ang imong kaugalingon—para ba sa imong kaugalingon?

- Geronda, naa koy hunahuna nga ang akong pisikal nga kahuyang dili ra ang hinungdan nganong dali ra kaayo ko kapoy.
- Oo, kung naa sa imo ang Banal nga Kalayo, lahi unta ang tanan.
- Ug giunsa nako pag-angkon kining Balaang Kalayo?
- Kinahanglan nimong kalimtan ang imong kaugalingon ug hunahunaon ang uban.
- Lisod kaayo nako kana buhaton pirmi.

¹⁹ Ang han-ay para sa Dakong Anghelikong Icono nag-ingon: 'Ang mga maayong buhat makab-ot pinaagi sa paningkamot.' — *Tala sa tig-kompila*: Gikuha gikan sa: Ang Liturgikal nga Basahon ni Metropolitan Peter Mohyla. Kyiv, 1996. Folio 932.

— Sa labing gamay, paningkamoti nga hunahunaon ug tagaan og pagtagad ang uban sama sa paghunahuna ug pagtagad nimo sa imong kaugalingon. Hinay-hinay, makaabot ka sa punto nga dili na ka magtagad sa imong kaugalingon—sa maayong paagi—ug kanunay na lang nimo hunahunaon ang uban. Unya, hunahunaon ka sa Diyos, ug ingon usab sa mga tawo. Ayaw lang kini buhata aron lang hunahunaon ka sa uban!

— Busa, nagpasabot ba kini nga gipanglutos ko sa akong kaugalingon?

— Aw, siyempre! Ibulag ang imong 'kaugalingon'. Kung ibulag nimo kini, molupad ka. Ngano man nimo kini gikinahanglan? Para kinsa nimo kini gitipigan? Para sa imong kaugalingon? Ang bahin sa gugma nga imong gitipigan para sa imong kaugalingon, imo kining gikuha gikan sa tibuok ug walay kinutuban nga gugma nga angay nimong hatag sa uban.

— Geronda, giunsa nako pagbaliwala sa akong 'kaugalingon'?

— Sa kutob sa mahimo, ayaw apila ang imong 'kaugalingon' sa imong ginabuhay; hatagi og luna sa imong kasingkasing ang uban. Bisan unsa ang imong gusto para sa imong kaugalingon, ihatag kini sa uban. Ihatag, hatag, nga dili maghunahuna sa imong kaugalingon. Mas daghan ang imong ihatag, mas daghan usab ang imong madawat, kay ang Dios magahatag sa Iyang grasya ug gugma kanimo sa kadagaya. Mahigugma Siya kanimo pag-ayo, ug higugmaon nimo Siya, kay undangon na nimo ang paghigugma sa imong kaugalingon—kadtong 'kaugalingon' nga nangayo nga pasiboon sa garbo ug pagkahakog, imbis sa Grasya sa Dios, nga naghatag sa kalag sa tanang gikinahanglan nga pagkaon, nagbag-o sa unod pinaagi sa usa ka pagbag-o nga gikan sa langit, ug nagpahinayag sa usa ka tawo uban sa usa ka suga nga dili materyal. Mag-ampo ko nga sa dili madugay masinati nimo ang akong gisulti ug maluwas ka gikan sa pag-antos sa paghigugma sa kaugalingon.

— Elder, posible ba nga bisan pa sa akong pakigbisog batok sa paghigugma sa kaugalingon, mosidlak gihapon ang akong 'kaugalingon' sa akong mga lihok?

— Nagdepende gayud kini sa imong paningkamot. Ang usa ka tawo ilabay ang hugaw ug makalilisang, apan kinahanglan una niyang masabtan nga kini gayud hugaw ug makalilisang. Kung dili ka makasinati og pagdumot, dili nimo kini ilabay. Aron mahilabian ang daang kaugalingon, kinahanglan makasinati ka og pagdumot batok niini. Dili ka makauswag kung naparalisa ang imong mga tiil.

Kung adunay pagdumili sa kaugalingon, ang Diyos mohatag sa Iyang grasya

— Geronda, kung hunahunaon nako kung giunsa sa mga santo pagdisiplina sa ilang kaugalingon, ang akong konsensya mabalaka; mura'g nagmalumo ko sa akong kaugalingon.

— Kung ang usa ka tawo, nga naningkamot nga mapainubuson, masigasig ug maalamon, molapas sa utlanan sa iyang kaugalingong abilidad, nan usa ka supernatural nga gahum sa Diyos mopakanaog kaniya.

— Geronda, unsa ang pasabot ni Abba Varsonofius sa dihang miingon siya: 'Ayaw pagpangita og pahulay sa lawas gawas kon ipadala kini kanimo sa Ginoo'?²⁰

— Pinaagi niini iyang gipasabot nga dili angay mangita ang usa ka tawo og pahulay o kahupayan para sa iyang kaugalingon. Una sa tanan, gikinahanglan ang pagsakripisyo sa kaugalingon, ug kini gisundan sa daghang gasa sa Diyos, kay kon adunay pagsakripisyo sa kaugalingon, ang Diyos mohatag sa Iyang grasya sa usa ka tawo.

Kung ang usa ka tawo adunay espiritu sa paghalad sa kaugalingon, makadawat siya og langitnong tabang; ang Dios nag-atiman kaniya. Ang kadako sa tabang nga madawat sa usa ka tawo

²⁰ Ang mga Panudlo sa Pagkawalay-Kalimot sa Banal nga Varsonofius ug Juan. Gikuha gikan sa: *Dobrotolyubie*. Bol. II. Lavra sa Balaang Trinidad ug San Sergio, 1992. p. 569.

gikan sa Dios katugbang sa lebel sa iyang paghalad sa kaugalingon ug sa iyang mga pag-ampo alang sa iyang mga silingan.

Usa ka gabii, naglakaw ko gikan sa Monasteryo sa Stavronikita paingon sa selda ni Amahan Tikhon, nga akong gi-ayos samtang nag-andam ko nga mobalhin didto.²¹ Sa dalan, gipahunong ko sa usa ka lalaki. Nagbitbit ko og bug-at nga sako sa akong likod, ug aron mas lisod pa, nag-ulan-ulan, apan nagbarog ra ko didto ug nagpaminaw. Nangitngit na, apan padayon siya sa pakigstorya nga walay hunong. Basang-basa mi hangtod sa panit. Sa usa ka punto, misulod sa akong hunahuna ang pangutana: 'Unsaon man nako pagpangita sa akong selda? Gabii na, lapok ang yuta, lisod ang agianan, ug wala koy sulo.' Apan unsaon nako siya pagputol? Nangutana ko kaniya kung asa niya plano matulog. Miingon siya nga sa silingang selda. Busa nagpabilin kami didto hangtod sa tungang gabii. Sa katapusan, nagpaalam na kami. Nisugod ko sa paglakaw, apan sa diha nga misulod ko sa agianan paingon sa selda, natisod ko ug nahulog sa mga tanom. Nipanglupad ang akong sapatos, naipit ang akong bag sa mga sanga, ug nisaka ang akong kasóko hangtod sa akong liog. Wala gyud ko makakita bisan unsa. Unya miingon ko sa akong kaugalingon: 'Mas maayo nga magpabilin na lang dinhi. Musa-on nako ang Vespers, ang Midnight Office ug ang Matins, ug unya, kinsa ba kahay nakahibalo, mosidlak na ang kaadlawon ug makabalik na ko sa akong selda. Apan makakaplag kaha og dalan kana nga pobre nga tawo?' Pag-abot nako sa 'Kaloy-i ako, O Dios, sumala sa Imong dako nga kalooy', kalit lang, mura'g gisidlak sa searchlight, usa ka hayag kaayong suga ang misidlak sa tibuok bangin! Nakita nako ang akong mga botas ug nakalakaw na usab ko. Nasiga ang agianan. Nakaabot ko sa selda, nakit-an pud nako ang yawi sa kandado—gamay kaayo kini ug natago sa layo kaayo nga bisan sa kahayag sa adlaw maglisod pa unta ko sa pagpangita niini. Nisulod ko sa kapilya ug gisiga nako ang tanang lampara sa lana didto. Ug unya nawala ang kahayag—dili na kini gikinahanglan!

Ikaduhang Bahin.

Garbo — ang gamot sa tanang dautan

"Ang mga hambog gibulag gikan sa Diyos, tungod kay ang pagka-hambog usa ka dautang konduktor, usa ka insulator nga dili motugot nga makalusot ang Grasya sa Diyos ug nagbulag kanato gikan sa Diyos"

Kapitulo 1.

Garbo — ang punong buhatan sa mga pagbati

— Geronda, masinaot ko, mapanghimalos, mapanghukom, ug dali ra masuko...

— Ang pagka-inggit, paghukom, kasuko, pagdumot ug uban pa tanan naggikan sa garbo. Ang garbo mao, sa pagkasulti, ang punong buhatan sa tanang pagbati. Pinaagi sa pag-atake sa garbo, giatake nimo ang tanang pagbati, ug mosulod sa kasingkasing ang pagkama-mapainubsanon ug gugma. Maong, sa akong hunahuna, igo na nga tutukan ang garbo, aron itudlo ang atong paningkamot batok niini. Aron itutok ang tanang atong kusog sa kuta sa garbo nga nagbulag kanato gikan sa Dios. Kung gusto sa kaaway nga sakupon ang usa ka nasud, atakehon niya una ang kapital. Kung malampuson siya sa pagsakup sa kapital, sama ra nga nasakop na niya ang tibuok nasud.

— Geronda, kinsa ang kapareho sa usa ka hambog nga tawo?

²¹ Niadtong 1968 kini. – Nota sa tig-kompila.

— Alang sa usa ka tawo nga naa sa gawas niining mga bungbong, ang yawa... Bisan pa nga mas sayon daogon ang yawa kaysa sa usa ka mapahitas-on nga tawo—ang kinahanglan lang buhaton mao ang pagpahiubos sa kaugalingon; apan ang usa ka mapahitas-on nga tawo, bisan pa kon magpaubos ka sa atubangan nila ug mangayo og pasaylo, dili gihapon nimo sila mapalumo. Magaingon sila kanimo: 'Nagkunwari ka!'

Mas daghan ang pagpaubos sa usa ka tawo, mas manggaranon ang iyang espirituhanong sulod. Ang mga hambog walay sulod sa sulod. Motindog sila'g tul-id sama sa dili pa hinog nga bungkol sa mais, samtang ang hinog mopanaug sa ulo paubos. Ang tawo nga natabonan sa garbo dili lang walay kalinaw sa sulod, apan masuko-suko ug saba pa gyud sa gawas. Ang tanan niyang buhat sama sa lobo: una kini pun-on sa hangin sa yawa, unya tuslokong niya, ug muputok ang lobo sa kusog nga tingog.

Ang garbo usa ka makauwaw ug makalilisang nga butang, kay kini naghimo sa mga anghel nga nahimong demonyo! Gipahawa kita niini gikan sa paraiso paingon sa yuta, ug karon naningkamot kini nga ipadala kita gikan sa yuta paingon sa impierno.

Kung dili kita mobati og garbo

— Geronda, dili ko mobati og garbo kung ipahimulos ko ang garbo sa usa ka piho nga butang.

— Nagpasabot kana nga adunay garbo sa sulod nimo sa kinatibuk-an. Kanunay ipakita sa Yawa ang mga butang sa porma nga natago, ug ang usa ka tawo dili makamatngon kung naglihok siya tungod sa garbo. Apan kung magmatngon siya sa iyang kaugalingon, masabtan niya kung naglihok siya tungod sa garbo. Tingali wala siya kahibalo sa tanang garbo sa iyang sulod, apan mabati niya ang pipila niini; mailhan niya kini kung makasinati siya og pagbati sa kaugalingong katagbawan ug pagka-labaw sa uban.

— Ug kung ang usa ka tawo dili gyud makamatngon nga nagbitbit siya og garbo, unsa man ang mahitabo unya?

— Unya mosulod na ang espirituhanong mga balaod. Ang tawo mahimong hambog, matumba, ug mapahiubos. Mahimong hambog na usab siya, matumba pag-usab, ug mapahiubos pag-usab. Ug magpadayon kini sa tibuok niyang kinabuhi: hambog — pagpaubos, hambog — pagpaubos. Ang ingon nga pagpaubos dili usa ka hiyas, kondili resulta sa paglihok sa espirituhanong mga balaod. Ang usa ka tawo mahimong mapainubuson nga wala siya'y gusto ug wala maghimo og konklusyon para sa iyang kaugalingon. Kini usa ka kahimtang sa paghunong; gihatagan lang ang tawo og kahigayunan nga masabtan nga adunay sayop sa sulod niya. Pananglitan, moingon ka sa imong igsoon nga babaye: 'Maayo kaayo ang pagkahuman sa imong ikon.' Kung siya mahimong mapahitas-on, unya sa sunod higayon nga kinahanglan niya nga magpintal og lain nga ikon, maghunahuna siya: 'Mas maayo pa nako kining ikon aron pasidunggan ko pag-usab sa Elder.' Ug tan-awa, imbis nga ikon, caricature ang nahimo. Gisuwayan nako kini, ug miingon siya pag-usab sa iyang kaugalingon: 'Karong higayona buhaton gyud nako eksakto sama sa gisulti sa Elder, ug pasidunggan ko niya,' apan caricature gihapon ang resulta.

— Geronda, mahimo bang siya mismo magtuo nga matahum kaayo ang iyang ikon?

— Siyempre, mahimo. Para kaniya, basin ang iyang gipintalan mura'g obra maestra; moanha siya nako nga malipayon ug mangutana, 'Nganong, Geronda? Nindot ba ang ikono?' Ipasabot nako kaniya nga ang iyang buhat usa ka hugaw nga magpintal, unya masabtan niya.

— Ug kung dili siya makasabot?

— Kung dili siya makasabot, nagpasabot nga nakagamot na ang iyang garbo, ug magpadayon siya sa pagbuhat sa parehas nga mga sayop. Bisan unsa pa imong isulti, magbarug gihapon siya sa iyang gituohan.

— Geronda, unsa kaha kung mailhan nako sa akong hunahuna ang garbo, apan ang akong kasingkasing nagpabiling bingi niini?

— Didto ta magsugod, ug hinay-hinay nga moabot ang pag-ayo. Una, maghimo ang doktor og diagnosis, unya pa lang magsugod ang pagtambal.

Mosulod ang garbo bisan asa

— Geronda, maayo kung makasinati ko og gagmay nga kalisdanan samtang nagbuhat sa akong mga katungdanan isip monghe — nakapahimulos ko niini. Posible ba nga adunay garbo usab ana?

— Kung ang usa ka tawo walay pagtagad, mahimo siyang mapahitas-on sa paghigda lang sa higdaanan nga walay buhata. Ang tren mahimong maliso pa tuo o pa wala. Dakpon kita sa Yawa sa duha ka kilid. Naay uban mangutana nako: 'Unsa ang angay nakong tagdon aron dili ko mahulog sa garbo?' Murag nagpangutana ka, 'Asa kaha ko mahulog, dinhi o didto?' Mahulog ka dinhi o didto, sa tuo o sa wala; mahulog ka gikan sa hagdanan, gikan sa lingkoranan, o gikan sa bangko. Sa bisan unsang takna ug bisan unsang kahimtang, kinahanglan magbantay ka, kay ang garbo mosulod bisan asa.

— Geronda, mahimo bang mapahitas-on ang usa ka tawo bisan wala siyay bisan unsa?

— Usahay, ang ingon nga tawo mahimong mas mapahitas-on pa kaysa sa uban. Sa dihang nagpuyo ko sa Monasteryo sa Stomion²² sa Epirus, nakahibalo ko bahin sa usa ka tig-uma nga tigulang didto. Wala siyay pamilya ug naglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain. Sa katapusan, gidawat siya sa usa ka laing tig-uma, ug gipuy-anan siya sa usa ka payag diin nagtipig siya og mga sanga para sa iyang mga kanding. Dili niya tugotan ang tigulang nga magpasiga og kalayo, kay nahadlok siya nga basin masunog ang mga sanga. Busa nagpuyo ang tigulang sa kana nga tugnaw nga payag, natulog sa usa ka kanto sa duha ka tabla nga gibutangan niya og daan nga kutson. Pagkadungog nako bahin kaniya, mibisita ko kaniya. Grabe ka pobre ang iyang kahimtang. Nangutana ko sa usa ka kabus nga babaye pila ang iyang gusto aron siya maligo. "Walay bayad, hatagi lang ko og sabon," matud niya. Sa lain nga higayon, mibisita ko kaniya samtang nagpanihapon siya. Pagkahuman niya mokaon, mitan-aw siya nako, giliso niya ang iyang plato ug mapahitas-on niyang giingon: "Unsa ka-maayo ning akong ulo, Amahan! Kung dili, naa na lang unta mga iro ug iring dinhi." Gihunahuna niya nga usa ka kalampusan ang pagbaliktad sa plato aron dili kini dilaon sa mga iro ug iring. Murag nakalupad pa gani siya sa kalawakan. Unsa ka garbo! Nipuyo siya sa dili masayran nga paagi, apan garbo kaayo siya!

Mapahitas-on nga mga Hunahuna

— Geronda, unsaon nato pagbuhat kung moabot kanato ang mga hambog nga hunahuna?

— Sama sa uban nga katawa kung makakita sila og garbo kanato, kita usab angay katawa sa mga hunahuna sa garbo.

— Makasulod ba gayud ang hambog nga hunahuna sa hunahuna sa usa ka mapainubuson nga tawo?

— Moabot man, apan katawaan niya kini kay nahibalo siya kinsa gyud siya.

— Geronda, nabasa nako sa usa ka dapit nga ang mga hunahuna sa garbo kinahanglan dayon tangtangan, sama sa hugaw nga hunahuna.

— Ang hugaw nga hunahuna mailhan dayon, apan ang pag-ila sa hunahuna sa garbo nagkinahanglan og pagpugong sa kaugalingon. Pananglitan, kung motungha ang hugaw nga hunahuna sa imong huna-huna samtang nag-ampo ka, mailhan nimo kini dayon ug pahawaon dayon: 'Tingali, gawas diha.' Apan kung, samtang naa ka sa simbahan, moabot kanimo ang hunahuna nga

²² Si Igmanang Paisius nagpuyo isip monghe sa Monasteryo sa Stomion sa Konitsa gikan sa 1958 hangtod 1962. – *Tala sa tig-kompila*.

maayo kaayo ka nakabasa sa Salmo, kinahanglan nimo og klarong hunahuna aron mailhan kini ug pahawaon.

— Apan sa kadaghanan sa mga kaso, ang hunahuna sa garbo motungha sa pagkurap sa mata. Unsaon man sa usa ka tawo pagdala og mapainubuson nga hunahuna sa hunahuna sa tukmang panahon?

— Kinahanglan nga mag-andam ka daan. 'Naga-andam ako sa akong kaugalingon ug dili ako mapasipala,'²³ — ingon ni propeta David. Ang mga hunahuna sa garbo moabot sama sa kilat — kana ang daang limbong sa yawa. Apan kinahanglan ka mogamit og lain nga limbong — kanunay nga mag-amuma og mapainubuson nga mga hunahuna aron mapalabyan siya.

Ang mapainubuson nga hunahuna ra ang makadala og pagpaubos, ug pinaagi lamang sa pagpaubos mawala ang garbo. Usa ka magtutudlo kaniadto miingon kanako nga sa usa ka higayon nakapreparar siya og usa ka maayong sermon. Misaka siya sa pulpito ug misugod sa pagsulti; maalamon kaayo siya mitultol. Kalit lang, usa ka hambog nga hunahuna ang misidlak sa iyang hunahuna, ug nawala ang dagan sa iyang hunahuna. Nihilak siya og kusog ug mibaba sa pulpito nga napasipala. Human ana, dugay siya nga wala makapangwali—dili na siya angay sa maong buluhaton. Miingon ko kaniya: 'Nahitabo kini kanimo tungod sa garbo. Napasigarbo ka, ug mao kana nga ang grasya sa Diyos mibulag kanimo. Karon, uban sa pagpaubos, sugdi pag-usab. Sa dihang moabot na ang panahon nga mosaka ka sa pulpito, ingna ang imong kaugalingon: 'Kung mawala ang dagan sa akong hunahuna, nagpasabot kini nga, alang sa akong espirituhanong kaayohan, kinahanglan nga mahimong kataw-anan pag-usab ako.' Ug kon kalit ka nga mosugod pag-usab og hilak, magtuo ang mga tawo nga nagahilak ka tungod sa lawom nga pagbati, ug dili sila malimbong, kondili makabenepisyo pa gani. Busa ayaw kahadlok.' Ug sa pagkatinuod, mibalik siya sa iyang buluhaton ug misugod sa pagpangwali uban sa pagpaubos, kanunay nga andam nga mapakaulaw.

Kapitulo 2.

Ang Garbo Adunay Daghang Porma

Tinatago nga Garbo

— Geronda, miingon ka nga adunay natago nga garbo sa sulod nako. Unsa man ang natago nga garbo?

— Kini mao ang garbo sa sulod. Ug ang garbo sa sulod mas grabe pa kaysa garbo sa gawas.

— Ug giunsa man pagkalahi ang garbo sa gawas sa garbo sa sulod?

— Ang garbo sa gawas klaro kaayo ug dali ra tambalan. Mailhan ang usa ka tawo nga adunay garbo sa gawas pinaagi sa iyang sinina, lakang, ug panultihon. Apan usahay, makasulti ka lang ug pipila ka pulong kanila, ug sa dili pa nimo mabantayi, magsugod na sila'g kausaban. Ang tinago nga garbo, bisan pa, malimbungon kaayo ug busa lisod tambalan. Naga-agi kini sa kahiladman; ang mga tawo sa ilang palibot dili kini makita, ug usa ra ka batid nga tawo ang makaila niini. Kasagaran, ang mga tawo sa espirituhanong kinabuhi ang nag-antos sa tinago nga garbo. Sa gawas, mura sila'g mapainubuson ug relihiyoso, apan nagtago sila og ingon ana ka dako nga garbo sa ilang kasingkasing nga makapahimo kanimo nga manganga! Busa, ang usa ka 'tangelashka' mahimong nagsul-ob lang og basahan...

— Ug kung ang usa ka tawo adunay natago nga garbo, mabati ba niya kini?

— Kung ilang obserbahan ang ilang kaugalingon, nan mabati gyud nila kini.

²³ Salmo 118:60

— Murag ang usa ka tawo nga adunay natago nga garbo dili makasinati og kalinaw sa iyang kalag.

— Dili nila mabati ang kalinaw nga gikan sa Diyos; wala pa gani sila kahibalo unsa kini, apan ginapakalma ra nila ang ilang kaugalingong hunahuna.

— Geronda, unsa may makatabang kanako nga mailhan ang natago nga garbo, ug giunsa nako kini pagpakigbatok aron mawala kini kanako?

— Hunahunaa nga naningkamot ka nga masigasig, ug usa ka hunahuna moingon kanimo nga nagbuhat ka og dakong butang, nga usa ka tawo ka nga may maayong hiyas. Kung mao kana, aduna'y garbo sa sulod nimo, apan gitago ra nimo kini. Kung imong tan-awon pag-ayo, makita nimo nga bakak ang kalipay nga imong nabati. Aron mawala ang natago nga garbo, kinahanglan nimo nga dumotan kini nga bakak ug pahawaon kini gikan sa imong kaugalingon. Ang mga tawo malikay sa mga nagpakita og garbo sa gawas, ug kini makatabang kanila sa pag-usab sa ilang mga pamatasan. Apan kadtong adunay tinago nga garbo sa sulod kinahanglan gayud nga masukaan nila ang ilang kaugalingon aron matangtang kini kanila. Usab, kung tugotan nimo ang uban nga mosaway kanimo, makatabang usab kini kanimo, tungod kay ang tinago nga garbo mosidlak, mahimong hayag, ug hinay-hinay nga mawala.

Egoismo — ang masuwon nga anak sa garbo

— Lahi ba nga pagbati ang garbo ug pagkamakasarili?

— Ang garbo, kaugalingon, ug pagkamapahitas-on usa ra ka pagbati, nagkalain-lain lang ang mga grado ug porma. Ang satanikong grado sa garbo gitawag nga pagkasupak.

Ang pagka-makasarili mao ang dili masunuron nga anak sa garbo. Ang usa ka makasariling tawo kanunay magbarug sa iyang prinsipyo. Apan sama sa mga kahoy nga dili moliko sa kusog sa hangin nga sa katapusan mabali, mao usab ang makasariling tawo nga masamdan ang iyang kaugalingong agtang tungod kay dili siya mosugot nga mopailalom. Ang pagka-makasarili usa ka dakong dautan! Bisan pa man nga ang egoista wala'y makaplagan nga kalinaw, magbarug gihapon siya sa iyang baruganan! Kuhaa si Ario isip pananglitan. Miingon kaniya ang iyang inahan: 'Daghang tawo ang nagaingon nga sayop ka; dili ba gyud nimo masabtan?' 'Nasayud ko,' tubag niya, 'apan dili ko mosugot sa ilang opinyon.' Ang egoismo ni Ario wala nagtugot kaniya sa pag-angkon sa iyang sayop.

— Wala ba gyud siya magtagad nga nadani niya sa sayop nga dalan ang daghang mga tawo pinaagi sa iyang erehiya?

— Wala siya magtagad ana. 'Kung moangkon ko nga sayop ko,' ingon niya, 'mawala ang respeto sa akong mga sumusunod.' Ug samtang mas nakamatikod siya nga sayop siya, mas aktibo siyang naningkamot nga kumbinsihon ang uban nga siya ang husto. Makalilisang ang pagka-makasarili!

— Geronda, unsa'y kalainan sa usa ka makasarili nga tawo ug sa usa ka hambog?

— Ang usa ka makasarili nga tawo mapugos ug masuko-suko, samtang ang usa ka hambog nga tawo mahimo nga wala'y bisan usa niini nga mga kinaiya. Pananglitan, sa simbahan moadto ka sa mga ikon sa sunod-sunod; kabalo ang tanan kinsa ang nagsunod kinsa. Kung ang usa ka igsoon nga babaye makasarili ug lapasan siya sa lain nga igsoon nga babaye, maglagot kaayo siya nga dili na siya mosaka aron magdayeg sa mga ikon. 'Kung miuna siya nako,' ingon niya, 'dili na gyud ko mosaka aron mosimba sa ikon.' Apan kung mapahitas-on siya, masuko pud siya, pero dili niya ipakita; mahimo pa gani siyang mopahimulos sa uban, kun daw tungod sa pagkamabuotan: 'Sige! Ikaw pud, ug ikaw usab!'

— Geronda, unsa akong buhaton kung ginapasipala ang akong dignidad?

— Kung masamdan ang imong pagka-makasarili, ayaw dayon pagtabang niini. Biyaan lang kini; pasagdi nga mamatay kini sa kaugalingon. Kung mamatay ang pagka-makasarili, mabanhaw ang kalag.

— Ug giunsa man pagkamatay sa pagkamakasarili?

— Kinahanglan nimong ilubong ang imong 'kaugalingon'; pasagdi kini nga mabulok ug mahimong abono, aron motubo ang pagpaubos ug gugma gikan niini.

Taas nga pagtan-aw sa kaugalingon

— Geronda, ngano dali ra kaayo ko mahulog sa garbo?

— Kung dali ka ra malupigan sa garbo, nagpasabot kini nga taas kaayo ang imong pagtan-aw sa imong kaugalingon. Nagtuo ka nga espesyal ka. Dili mahimong hambog ang usa ka tawo kung dili niya hunahunaon nga espesyal siya. Ug tungod kay giisip nimo ang imong kaugalingon nga usa ka talagsaong tawo, mapahitas-on ka bisan sa labing gamay nga butang, sama sa usa ka tawo nga taas ang presyon sa dugo nga mosaka dayon ang iyang presyon sa dihang masuko siya gamay.

— Geronda, nangbugnaw na usab akong kasingkasing. Ngano man nga sige kini'g mahitabo kanako?

— Tungod kay dili tarong ang pagkakabit sa imong ulo, ug ang hangin sa garbo nagahuyop niini. Gibutangan nako kini og takup, gikabit nako pag-ayo, apan sige ra ka og tangtang niini. Karon kinahanglan nato magbutang ug mas dako nga takup ug higpitan pa gyud ang pag-skruba niini. Kabalo ka unsang mga gasa ang imong madawat gikan kang Kristo kung wala kay niining depektaha? Sa dihang mawala ang atong pokus, mosulod ang yawa nga dili nato mabantayi, tuslokon niya ang atong ulo sa hait nga tumoy sa garbo, pun-on kita sama sa lobo, ug ipalupad kita.

— Dili sayon alang sa usa ka tawo nga taas kaayo og hunahuna sa iyang kaugalingon nga makakita sa maayo sa uban.

— Tinuod kana. Ang tawo nga taas kaayo og pagtan-aw sa iyang kaugalingon natabonan sa hamog sa garbo ug wala'y espirituhanong kahimsog ni klarong panan-aw; maong dili nila maila ang mga gasa nga anaa sa uban. Unsaon man pag-abot sa halangdon nga mga hunahuna gikan sa Dios kon siya nabisi sa halangdon nga hunahuna bahin sa iyang kaugalingon? Kon si Cristo makapalihok bisan usa ka pihitan sa atong hunahuna, magsugod dayon kita sa pagsulti og walay pulos. Unsa may halangdon nga pagtan-aw sa kaugalingon ana?

Ang bisan kinsa nga taas ang pagtan-aw sa kaugalingon wala na'y kalabot sa kamatuoran; ang ingon nga tawo usa ka buang. Kinahanglan nga hinay-hinay ka nga mubalik sa yuta aron makaplagan nimo ang imong tinuod nga kaugalingon; kung dili, maglutaw-lutaw ra ka sa panganod ug masayang lang ang gasolina alang sa walay pulos!

Kasaligan sa kaugalingon

— Geronda, unsa ang kahulugan niini: 'Kung dili pagtukod sa Ginoo ang balay, magpaningkamot sa walay pulos ang mga nagtukod niini'²⁴ ?

— Kini nagtumong sa pagsalig sa kaugalingon sa tawo. Sa dihang, atol sa dakong tonsura, pangutan-on ang kandidato: 'Nasaad ka ba nga pag-antson kini tanan...?' — motubag siya: 'Oo, uban sa tabang sa Diyos.'²⁵ Dili niya isulti: 'Oo, ako ra ang mag-antos niini tanan.' Kung ang usa ka tawo dili magpahimutang sa Diyos sa una sa tanan, apan moingon: 'Ako ra ang mohimo niini; ako ra ang mubuhay niini pinaagi sa akong kaugalingong kusog,' bisan pa kon mabungkag niya ang iyang kaugalingong agtang, wala gihapon siyay makab-ot.

²⁴ Salmo 126:1

²⁵ Ang Serbisyo sa Dakong Anghelikong Icono. Gikuha gikan sa: Ang Liturgikal nga Basahon ni Metropolitan Peter Mohyla. Kyiv, 1996. Folio 937.

— Geronda, naghatag ko og dakong kasubo sa mga igsoon nga babaye: mosulti sila nako og usa ka butang, apan lain kaayo akong gibuhat.

— Nahitabo kini kanimo tungod sa imong sobra nga kumpiyansa. Nagtuo ka nga nakadakop ka og langaw, apan sa tinuod wala ka nakadakop og langaw, hangin ra imong nadakpan! Iasaka nimo ang imong kamot ug nagtuo ka nga nakadakop ka og langaw. "Nadakpan na nako," imong gisigaw, apan walay sulod ang imong kamao. Iasaka nimo ang pikas nimong kamot. 'Nakakuha ko og langaw,' imong gisigaw, apan walay sulod usab imong kamao. Una, susiha kung naa bay sulod sa imong kamao, unya lang ingna, 'Nakakuha ko.'

— Ang akong mga igsoon nga babaye moingon nga lisod kaayo para nila nga kauban ko kay mosunod ko sa akong kaugalingong opinyon, pero wala ko magtagad ana.

— Nasayud ka ba unsa ang problema dinhi? Kung naa kay piho nga opinyon, dili ka maghunahuna, 'Nisulod sa akong hunahuna kini, ug wala ko kahibalo kung husto ba kini o dili,' apan nagtuo ka nga husto gayud ang imong opinyon, ug mao nang nagbarug ka sa imong prinsipyo. Sama ka sa usa ka ginagmay nga gipangayuan sa bana nga magluto ug , usa ka pugita, apan nawala ang usa ka tentacle sa pugita. 'Andam na ba? Luto na ba ang pugita?' pangutana sa bana. 'Unsa nga pugita? Pito ka tiil ni!' tubag sa asawa. 'Dili pito ka tiil, pugita!' — "Dili octopus, kondili pito ka tiil!" Sa katapusan, wala na makapugong ang bana ug, nasuko sa iyang isog nga asawa, gilabay siya sa usa ka balon. Apan bisan didto, gihuptan gihapon niya ang pito, pito, pito sa iyang mga tudlo! Busa, isulti lang ang imong hunahuna, apan ayaw pag-insistir sa imong kaugalingong opinyon.

— Apan kanunay nakong makita nga mas husto ang akong opinyon kaysa sa mga opinyon sa akong mga kauban nga babaye sa trabaho.

— Tungod sa imong pagsalig sa kaugalingon, mao nga ingon ana imong pagtan-aw sa mga butang. Pag-amping: ang usa ka tawo nga sobra ka lohikal sa tanang butang, uban sa iyang pagkahakog ug pagsalig sa kaugalingon, mahimong dili na maminaw bisan kinsa.

— Unsaon nako pagwagtang sa akong pagsalig sa kaugalingon?

— Tan-awa pag-ayo ang imong kaugalingon, ug makita nimo nga wala kay kaugalingong butang, nga wala kay mahimo kung wala ang tabang sa Diyos. Kung masabtan nimo nga ang mga maayong butang nga imong gibuhat gikan sa Diyos, samtang ang imong kabuang ikaw ra ang responsable, nan, siyempre, mohunong ka sa pagsalig sa imong kaugalingon ug mawagtang ang imong pagsalig sa kaugalingon.

Pagpasigarbo

— Geronda, ang usa ka tawo nga puno sa garbo ba pirmi magpasigarbo sa iyang mga maayong buhat?

— Bisan mouyon siya o dili, naa gihapon kana nga tinago nga pagpasigarbo! Niadtong miaging adlaw, miadto kanako ang usa ka lalaki. Wala gyud siya hunong sa pagstorya bahin sa iyang kaugalingon, ug usahay mosulti siya: 'Ginasulti nako kini alang sa himaya sa Dios.' Padayon ra gyud siya.... 'Ginasulti ko kini alang sa himaya sa Dios.' Hinay-hinay nakong giingon: 'Basig naa pud gamay nga imong kaugalingong himaya didto?' 'Dili, dili gyud,' matud niya, 'para kini sa himaya sa Dios...' Nahibaloan nako nga ang lalaki wala diay moanhi aron hisgutan ang naa sa iyang hunahuna, kondili aron isaysay ang iyang mga nahimo 'para sa himaya sa Dios', bisan pa man sa tinuod ginasaysay niya ang tibuok sugilanon para sa iyang kaugalingong himaya.

Sa bisan unsang kaso, pirmi mapildi ang usa ka tawo kung mosulti siya sa uban bahin sa maayong gibuhat niya ug magpasigarbo pa niini. Dili lang siya nagpaningkamot nga walay pulos, apan gisaway pa siya. Usa ka tawo, nga nag-andam aron mahimong pari, mibulag sa kalibutan ug mipuyo sa usa ka hilit nga monasteryo kap-atan ka adlaw sa wala pa ang iyang ordinasyon. Pagkahuman sa traynta ug walo ka adlaw, kinahanglan na siyang mobiya sa monasteryo ug mobalik

sa kalibutan. Apan nagpaningkamot siya pag-ayo aron mobalik sa monasteryo ug magpabilin pa didto og duha ka adlaw, aron unya masulti niya nga nakapuyo siya og kap-atan ka adlaw sa monasteryo sa wala pa ang iyang ordinasyon. Human sa tanan, bisan si Moises nagpuyo pa gani og kap-atan ka adlaw sa Bukid Sinai sa wala pa siya modawat sa Napulo ka Sugo!²⁶ Pagkahuman, gisultihan niya ang tanan: 'Nigugol ko og kap-atan ka adlaw sa pag-inusara sa wala pa ang akong ordinasyon.' Apan mao ba kana ang paagi nga moabot ang grasya? Mas maayo pa unta nga nagpabilin siya og baynte, o kinse, o bisan usa ka adlaw pa gani, aron wala siyay rason nga mapahitas-on nga nakigugol siya og kap-atan ka adlaw didto — mas daghan pa untang grasya ang iyang madawat sa ingon ana.

— Geronda, ingon ni Apostol Pablo: 'Ang magpasigarbo, magpasigarbo sa Ginoo.'²⁷ Posible ba nga adunay garbo sa ingon nga pagpasigarbo?

— Dili. Unsaon man pag-anaa ang garbo niini? Dili kini garbo, kondili pagdayeg ug pagpasalamat sa Dios. Kung atong tan-awon kini nga usa ka dakong dungog ug panalangin nga ang Maayong Ginoo nag-andam sa tanan aron kita mahimong mga Kristohanon, nan walay garbo niini. Pananglitan, kung ang usa ka tawo motan-aw niini ingon usa ka espesyal nga panalangin ug malipay nga gihatagan siya sa Dios og maayong ug matinud-anong ginikanan, dili kini nagpasabot nga siya nagpasigarbo sa kalibutanong pagdayeg. Nagpasabot kini nga siya mapasalamaton sa Dios.

Pagpalipay sa uban

— Elder, kanunay ko nga mobati og kakulang ug kasuko.

— Unsa nga klase sa kasuko?

— Aw, makahunahuna ko: 'Ngano man dili masabtan sa mga tawo kung unsa kadako ang akong paningkamot sa pagbuhat sa ingon-ana nga buluhaton, ug ngano man dili nila ko tahuron?'

— Kung ang usa ka tawo magbuhat og usa ka butang uban sa pagpaubos ug gugma ug dili siya masabtan, natural ra nga mobati siya og kasuko, bisan pa man sayop kini (sa labing menos, aning kasoha adunay pipila ka mga hinungdan nga makapamenos sa kasaypanan). Apan kung ang usa ka tawo mangayo og pag-ila gikan sa uban, mas grabe pa kana. Kini usa ka pagpadayag sa pagka-makasarili, pagbati nga husto siya, ug tinguha nga malipay ang uban. Kutob sa mahimo, buhata ang tanan uban sa pagpaubos. Buhaton nimo ang imong ginabuhat tungod sa gugma kang Kristo, ug dili aron malipay ang uban o tungod sa garbo, aron makadungog ka og pagdayeg gikan sa mga tawo. Kung ang usa ka tawo dili mangita og pagdayeg gikan sa uban, apan naningkamot lamang alang sa Dios, ganti-an siya sa Dios dinhi sa kinabuhi pinaagi sa paghatag sa Iyang grasya nga daghan kaayo, ug sa umaabot nga kinabuhi ihatag ang mga panalangin sa paraiso.

— Geronda, posible ba nga ang tinguha sa pagpalipay sa Dios sagol sa tinguha sa pagpalipay sa mga tawo?

— Ang Yawa, nga naningkamot sa pagdaut sa tanan, mahimo, pinaagi sa tinguha sa pagpalipay sa uban, kuhaan ang usa ka tawo sa bahin sa ilang gugma sa pagkamaayo. Ang usa ka tawo adunay himsog nga ambisyon — gugma sa pagkamaayo — apan kung dili sila mag-amping sa ilang kaugalingon, mahawa sila sa tinguha sa pagpalipay sa uban, ug unya, bisan unsa pa ang buhaton sa ingon nga tawo, kini dili mamunga. Sama kini sa pagkuha og tubig gamit ang timba nga daghan og lungag. Apan kung masabtan sa usa ka tawo nga walay pulos ang bisan unsang buhat nga gihimo aron malipay ang uban, dali ra kaayo mawala ang tinguha sa pagpakitang-gilas. Dili na mangita sa ilang mga mata ang dungog, ug dili na pud maminaw ang ilang mga dalunggan sa gisulti sa uban bahin kanila.

²⁶ Tan-awa ang Exodo 34:28.

²⁷ 1 Cor. 1:31. Tan-awa usab: Rom. 5:11; Phil. 3:3.

— Apan dili nako maila ang kalainan tali sa paghigugma sa kaugalingon ug sa tinguha nga mapasaya ang uban sa akong kaugalingon mga lihok.

— Ang putli dayon makita. Kung ang usa ka tawo ginagiyahan sa gugma sa Diyos, adunay sulod nga pagbati sa kalinaw; buot ipasabot, mobati sila og kalinaw ug kahilom sa sulod, samtang ang pagpangita sa pagpalipay sa uban magdala og kawalay-pahulay ug kalibog sa kalag.

— Geronda, usa ka hunahuna ang nagsulti kanako nga nahulog ko sa tukso tungod kay ang akong kasingkasing dili hingpit nga iya sa Dios.

— Oo, ang usa ka bahin niini gipanag-iya sa tinguha nga mapasaligon ang mga tawo. Paningkamoti nga masiguro nga ang tinguha nga mapasaligon ang mga tawo dili mosulod sa bisan unsang imong maayong buhat, aron makadawat ka sa hingpit nga ganti alang sa imong paningkamot, nga walay bisan unsang kaltas alang sa ikatagong ganansya, ug hingpit nga malingaw sa kalinaw sa sulod. Susihon nimo ang motibo sa imong mga lihok, ug sa diha-diha nga makabantay ka nga naglihok ka tungod sa tinguha nga malipay ang uban, putla kini dayon. Kung paningkamotan nimo kini nga 'maayong buhat',²⁸, maluwas ka sa mga tinguha sa kalibutan, nga ang sentro niini mao ang tawhanong 'kaugalingon'. Unya molihok ang tanan sumala sa angay, ug wala kay matilawan nga tukso, gawasnon man o sulod, apan malingaw ka sa kalinaw sa sulod.

— Elder, nabalaka ko sa akong pagka-estagnado sa espirituhanong kinabuhi. Gusto unta ko makab-ot og kalamboan matag adlaw.

— Nasayud ka ba unsaon usahay? Ang mga tawo gusto nga wagtangan ang ilang mga kahuyang ug mahimong mas maayo, dili aron malipay ang Diyos, kondili aron paboran sila sa uban. Ikaw, pananglitan, gusto nimong mahimong mas maayo ug mapaayo ang imong espirituhanong kinabuhi. Apan nakahunahuna ba ka ngano gusto nimo kini? Aron ba m, mapaduol ka sa Diyos, o aron lang makita nga mas maayo ka kaysa sa ubang mga madre? Pananglitan, mosulay ka nga moabot sa simbahan una pa kaysa sa uban. Apan ngano? Aron ba dili ka malangan sa serbisyo, kay mao na ang husto nga buhaton, o aron ikaw ang unang moabot ug makadawat og pagdayeg gikan sa mga igsoon? Ang usa ka espirituhanong tawo maghunahuna sa pagpalipay sa Dios, dili sa mga tawo. 'Kung naningkamot pa ko sa pagpalipay sa mga tawo,' miingon si Apostol Pablo, 'dili na unta ko magsilbi kang Cristo.'²⁹

— Geronda, pirmi ko mahadlok nga mawala ang akong dungog sa panan-aw sa uban, apan wala ko maghunahuna sa paglakaw sa matarong sa atubangan sa Dios. Unsaon nako pagsiguro nga pirmi kong adunay kahadlok sa Dios?

— Kinahanglan ka og kahinlo sa hunahuna. Sa matag lihok, bisan sa labing gamay, ang Dios ang kinahanglan nga sentro. Itutok ang tibuok nimong pagkatawo ngadto sa Dios. Kung gihigugma nimo ang Dios, ang imong hunahuna kanunay nga mapuno sa mga hunahuna kung giunsa Siya pagpalipay, kung giunsa pagkahimong makapahimuot sa Dios, imbis nga kung giunsa pagkahimong makapahimuot sa mga tawo. Makatabang kini kanimo nga makagawas sa bug-at nga gapus sa pagpangita og pag-uyon sa tawo, nga nagbabag sa imong dalan padulong sa mas halangdong kinabuhi. Ug sa diha nga malipay ka sa kamatuoran nga ikaw napukan sa panan-aw sa mga tawo, makakaplag ka og kalipay sa sulod sa Pinakamahigugmaong Hesus.

Ang Kaamoy sa Pagdayeg

— Geronda, nakadungog ko ug pipila ka pagdayeg ug...

— Unsa man? Unsa man ang angay natong tagdon? Giunsa kita sa uban, o giunsa kita ni Kristo? Ang uban ba ang mahimong pwera nga magduso kanato, o si Kristo? Seryoso ka nga tawo, busa ayaw paglihok nga walay seryoso. Kanunay ko gidayeg, bisan pa sa mga inila nga tawo, apan

²⁸ 1 Tim. 6:12

²⁹ Ikompara sa Gal. 1:10

ang ilang pagdayeg makapahimo nako nga masuka. Moka-katawa ko sa akong kaugalingon ug itambog nako ang ilang pagdayeg layo kaayo. Ug ikaw usab, sa diha-diha nga makadungog ka og ingon ana, ilabay dayon kini layo sa imong kaugalingon. Kini mga bulok nga butang! Unsa may mapahimuslan nato kung pasidunggan kita sa uban? Mawala ra ba ugma o pagkahuman ugma, katawa ra ba ang mga buang kanato? Ang tawo nga malipay kung pasidunggan siya sa uban ginadani sa mga demonyo.

Kung ang usa ka tawo adunay kapintasan—nga mao, natakdan sa garbo o hilig niini—busa bisan unsang pagdayeg, 'sekular' man o 'espirituhanon' (may kalabotan sa lawas o sa kalag), makadaot. Busa, mas maayo nga dili na lang gayud pagdayeg sa uban. Sa katapusan, kung ang usa ka tawo espirituhanong huyang, ang atong pagdayeg makadaot lang kaniya; basin malaglag siya.

Ang pagdayeg sama sa droga. Pananglitan, ang usa ka tawo nga nagsugod og pagwali sa simbahan, pagkahuman sa iyang unang sermon, mahimong mangutana sa uban kung maayo ba kini, ug unsa ang angay niyang tagdon aron dili makadaot sa mga mamiminaw. Ang lain nga tawo, nga gustong dasigon siya, mosulti: 'Maayo ka nisulti, bisan pa sa akong hunahuna, angay nimong tagdon ang ingon-ana nga punto.' Apan unya ang usa ka magtutudlo nga dali matintal sa garbo mahimong moadto pa sa pagpangayo og opinyon sa uban aron lang madungog ang ilang pagdayeg. Ug kung moingon sila kaniya, 'Oo, maayo kaayo ang sermon,' malipay siya. 'Tan-awa giunsa nila ko pagdayeg,' hunahunaon niya, ug mahimong hambog. Apan kung moingon sila kaniya, 'Usa ka daotan nga sermon kana,' magsugod siya'g kabalaka. Nakita ba nimo kung giunsa sa tangalashka paglimbong sa usa ka tawo pinaagi lang sa tam-is nga pagdayeg? Sa sinugdan, mangutana ang usa ka tawo uban sa maayong tuyo, aron masabtan kung unsa ang iyang kinahanglan pa nga mapaayo. Apan unya magsugod sila'g pangayo sa opinyon sa uban aron lang makadungog og pagdayeg, nga nagahatag kanila og kalipay!

Kung malipay ug kontento ka kung dayegon ka, ug masubo ka ug maluya kung kritikaon ka o isulti nga wala nimo nabuhat og maayo ang usa ka butang, hibaloa nga kini usa ka kalibutanong kahimtang sa hunahuna. Ug ang imong kaguol kalibutanon, ug ang imong kalipay kalibutanon. Ang usa ka espirituhanong himsog nga tawo malipay kung moingon ka kaniya, 'Wala nimo kana nabuhat og maayo,' kay pinaagi niini matabangan nimo siya nga makita ang iyang sayop. Ila kining giila nga wala nila nabuhat og maayo ang buluhaton, busa gihatagan sila sa Diyos og kahayag, ug sa sunod higayon buhaton na nila kini og maayo. Apan usab, ilang hunahunaon nga dili sila ang nagbuhat niini, kondili ang Dios. 'Unsa kaha akong mabuhat sa akong kaugalingon?' ingon sa ingon nga tawo. 'Kung wala ko gitabangan sa Dios, wala koy mabuhat kondili mga binuang.' Ang ingon nga tawo adunay husto nga panghunahuna.

— Elder, unsaon nato pagsiguro nga pareho ra gihapon ang atong pagbati bisan pa gidayeg kita o gisaway?

— Kung imo gayud nga kapunggan ang kahimayaan sa kalibutan, dawaton nimo ang pagdayeg ug pagpasipala uban sa parehas nga panghunahuna.

Garbo

— Geronda, ngano man nga mobati ko og kawad-on sa sulod?

— Tungod kini sa garbo. Kung naningkamot kita nga pataason ang atong kaugalingon sa panan-aw sa uban, mobati kita og kawad-on sa sulod — ang bunga sa garbo. Kay si Kristo dili mosulod sa kawad-on, kondili sa kasingkasing sa usa ka nabag-ong tawo. Sa kasubo, ang mga tawo nga nagkinabuhi sa espirituhanong paagi kasagaran mangita sa pag-angkon og hiyas, apan gusto gihapon nila nga adunay butang nga makapahupay sa ilang garbo — publikong pag-ila, pribilehiyo, ug uban pa. Busa, usa ka kawad-on ang motungha sa ilang kalag, ang kawad-on sa garbo. Walay

katagbawan, walay kalipay sa kasingkasing. Ug samtang nagkadako ang ilang garbo, nagkadako usab ang kawad-on sa ilang kalag, ug mas nag-antos sila.

— Geronda, ngano man gibati nako nga bug-at kaayo ang akong trabaho?

— Dili ka naningkamot uban sa pagpaubos. Kadtong naningkamot uban sa pagpaubos dili makasinati og kalisud sa ilang paningkamot. Apan kon ang espirituhanong tinguha sa usa ka tawo kauban sa garbo, motungha ang kabug-aton sa kalag. Ang ubang mga pagka-ambisyon dili kaayo makababag kanato sa atong espirituhanong pagsaka kung mapainubuson kita nga mangayo sa kaluoy sa Dios. Apan kung ang tangalashka makabitay kanato sa garbo, kini manul-ob kanato ug pugson kitang mosunod niini sa usa ka masipit ug delikadong agianan; niadto nato mabati ang kabug-aton sa atong kalag, kay naa na kita sa sulod sa sakop sa impluwensya sa tangalashka.

Ang espirituhanong kinabuhi dili sama sa kinabuhi sa kalibutan. Sa kinabuhi sa kalibutan, pananglitan, aron molampos ang bisan unsang paningkamot, kinahanglan nimo kini ipahibalo og maayo, ipang-apod-apod ang mga polyeto, ug paningkamotan nga mahibalo ang mga tawo bahin kanimo. Apan sa espirituhanong kinabuhi, ang usa ka 'paningkamot' molampos lamang kung ang usa ka tawo makadumot sa himaya sa kalibutan.

— Geronda, giunsa man pagpalayas sa walay pulos nga mga hunahuna?

— Maglipay sa mga butang nga supak sa gipaningkamotan sa kalibutanong mga tawo. Pinaagi lamang sa pagbaton og mga tinguha nga supak sa kalibutanong mga tinguha makalihok ka sa gingharian sa espiritu. Kung gusto ka nga higugmaon, malipay ka kung walay motagad nimo. Kung gusto ka og dungog, lingkod sa bangko. Kung nangita ka og pagdayeg, higugmaa ang pagpaubos aron imong masinati ang gugma sa napahiubos nga si Jesus. Kung nangita ka og himaya, paninguhaa ang pagka-dili dungog,³⁰ aron imong masinati ang himaya sa Dios. Ug sa diha nga masinati na nimo ang himaya sa Dios, malipayon ka ug magbaton sa sulod nimo og kalipay nga labaw pa sa tanang kalipay sa kalibutan.

Kapitulo 3.

Ang Mga Bunga sa Garbo

Ang garbo nagbulag kanato gikan sa Dios

— Geronda, nabati nako nga adunay butang nga dili husto sa akola.

— Nakita na ba nimo ang hinungdan? Sa imong pag-abot niadtong miaging higayon, nakita nako nga husto ang imong paghunahuna ug maalamon ang imong paglihok, mao nga gitabangan ka ni Kristo. Tingali tungod niini nahimong hambog ka, ug mao nga gikuha ni Kristo ang Iyang grasya gikan kanimo?

— Oo, Geronda, siguro mao gyud na.

— Sa diha nga mihunong kita sa pag-ila nga malampuson kita pinaagi sa tabang sa Dios, ug magsugod kita sa paghunahuna nga atong makab-ot ang tanan pinaagi sa atong kaugalingon, unya ang Dios mubawi sa Iyang grasya aron masabtan nato nga atong kaugalingon kay tinguha ug paningkamot lang, samtang ang kusog ug ang resulta nagasalig sa Dios. Sa diha nga masabtan nato nga tungod sa tabang sa Diyos kita malampuson, dali ra kaayo mabuksan ang atong mga mata; magpaubos kita, maghilak tungod sa atong pagkahulog, maluoy ang Diyos kanato, ihatag Niya pag-usab ang Iyang grasya, ug magpadayon kita.

— Sa dihang ang usa ka tawo mahimong hambog, mibulag dayon ba ang Banal nga Grasya?

³⁰ Kaulaw: kawad-on sa dungog, kakulang sa dungog ug himaya. — *Nota sa tigkompila.*

— Siyempre! Nagtuo ka ba nga dugay ang nahitabo aron si Lucifer mahimong demonyo gikan sa anghel? Nahitabo kini sa pagkurap sa mata. Sa higayon nga ang usa ka tawo magtago sa hunahuna nga siya usa ka espesyal nga binuhat, dayon mibulag ang grasya sa Diyos. Unsa may kalabotan sa garbo sa grasya sa Diyos? Ang Dios mao ang pagpaubos. Ug sa diha nga mohawa ang grasya sa Dios, moanha ang yawa ug itabon ang hunahuna sa tawo. Unya ang tawo makasinati og mga panag-atake gikan sa gawas sa mga demonyo, samtang ang espirituhanong kangitngit motumaw sa sulod niya.

Ang mapahitas-on nga tawo kulang sa Grasya sa Dios, ug busa adunay katalagman nga siya—Diyos pa nga dili unta—makasinati og dakong pagkahulog. Ang ingon nga tawo nabulag gikan sa Dios, tungod kay ang garbo usa ka dili maayong konduktor, usa ka insulator nga nagpugong sa Balaang Grasya nga makaabot sa tawo ug nagbulag kanato gikan sa Dios.

Kung magpuyo kita og hambog nga hunahuna, gub-on nato bisan unsa pa ang atong ginabuhat.

— Geronda, sobra ko ka pasagad; usa ra ko ka samok.

— Murag adunay natago nga garbo sa imong sulod, ug tungod kay gihigugma ka sa Dios, mosulod ang espirituhanong mga balaod:³¹, imong gub-on ang usa ka butang ug mapahiubos ka. "Ang bisan kinsa nga magpasigarbo sa iyang kaugalingon pagapauboson."³²

— Geronda, nahadlok ko magplantsa kay bag-o lang nako nasunogan ang kasóko sa uban.

— Maghimo ka og tanda sa krus ug padayon sa pagplantsa.

— Tingali usa kini ka tukso?

— Ang kadaut nga atong hinungdan dili kasagaran gikan sa pagdumot sa yawa. Kasagaran, ang hinungdan mao ang hambog nga hunahuna. Kung magpuyo kita og hambog nga hunahuna, mapakyas kita sa bisan unsang buhaton nato. Morag ikaw usab nagpuyo og hambog nga hunahuna.

— Apan ngano man nga ang kasóko ang nasunog, imbis nga ako ang naigo?

— Kay ang kasóki iya sa lain; nahibaloan sa mga tawo ang imong gibuhat — napasipala ka, ug pinaagi niini napakumbaba ka. Apan kung ikaw unta ang naigo, dili ka mapasipala. Ngano man moadto ang tawo sa kumpisal? Aron ang sala mapadayag, ipahiyom: mao kana ang paagi aron mapildi ang yawa.

— Geronda, kung ang usa ka tawo buhaton ang usa ka butang ug kini makahatag og kadaut imbis nga kaayohan, unsa man ang pasabot niini: nga sayop ang gibuhat sa tawo o kulang siya og maayong pamatasan?

— Daghang rason ang mahimong naa. Kinahanglan susihon ang motibo sa luyo sa buhat.

— Geronda, makahimo ba ang usa ka tawo og kadaut tungod lang sa iyang kawalay pag-amping?

— Kung tan-awon nimo pag-ayo, makita nimo nga sa kadaghanan sa mga kaso ang kadaut nagagikan sa garbo. Pananglitan, kung ang usa ka maybahin magtuo nga walay makalabong sa paghugas og pinggan kaniya, mahimo niyang matumba ang estante nga puno sa mga pinggan ug mabungkag ang tanan. Sa usa ka higayon, usa ka babaye nga nagtrabaho sa tindahan sa mga baso ang nakahunahuna: 'Hala, unsa ka hapsay nako pagkuha niining mga kahon sa baso sa estante!' Pagkahuman niya makahunahuna ana, ang kahon nga iyang gihuptan misulag sa iyang kamot ug nahulog sa salog, ug nabungkag ang tanang baso. O, pananglitan, makakita ang usa ka drayber og usa ka kabus nga tigulang sa dalan, pasakyon niya kini sa sakyanan ug ihatod sa lugar nga iyang

³¹ Kanunay nga naghisgot si Elder Paisios bahin sa espirituhanong mga balaod. Gisulat niya kini sa detalyado sa libro nga **The Athonite Elder Haji-Georgios**. — *Tala sa tig-kompila*. Tan-awa usab: *Elder Paisios sa Syatogorsk*. **Words**. Vol. IV. **Family Life**. Moscow, 2006. p. 273. — *Nota sa maghubad*

³² Lucas 14:11

adtoan. Kung, sa kana nga higayon, mosulod sa iyang hunahuna ang panghunahuna: 'Dili ba unta buhaton kini sa uban? Karon isulti na niining tigulang nga tawo sa tanan kung unsa ko ka maayong tawo!' — unya biyaan siya sa grasya sa Diyos, ug mahimo siyang mabangga sa poste sa suga, mosakay sa bangketa o, Diyos lang ang nakahibalo, makatapakan og tawo!

Ang mapahitas-on nga tawo makasinati og mga kapakyasan imbis nga espirituhanong kataas

— Geronda, nawala na ang akong hilanat karon.

— Maayo, nalipay kaayo ko nga nawala na kini, salamat sa Diyos, kay lisod kaayo kini para nimo. Naglaum ko nga sa imong espirituhanong kinabuhi molabay usab ang hilanat; kinahanglan lang nimo atubangon ang garbo nga mao ang gigikanan niini. Sa tinuod, ang garbo usa ka butang nga makapahinabo dili lang sa pagsaka sa espirituhanong temperatura, kondili usab sa grabeng hilanat. Mas kusgan ang garbo, mas taas ang espirituhanong hilanat, nga nakaapekto usab sa lawas, hinungdan sa hilanat didto usab, kay ang lawas ug kalag magkonektar.

Ang garbo mao ang labing makalilisang nga espirituhanong sakit. Sama kini sa usa ka buwitre: sa diha nga kini mopilit, magsugod kini og suop sa dugo. Sa samang paagi, gisuyop sa garbo ang tanang dugo sa usa ka tawo. Nagdala kini og espirituhanong pagkapahugno, tungod kay gikaon sa garbo ang tanang espirituhanong oksiheno nga para unta sa kalag.

— Geronda, nabantayan nako nga sa diha nga masulod ko sa usa ka paulit-ulit nga kahimtang sa akong trabaho...

— Murag magsugod ang hunahuna og sulti kanimo: 'Nalampuson ko,' mao nga mosunod ang pagkahulog. Alang sa hambog nga tawo, imbis nga makasinati og espirituhanong kataas, pagkahulog ang naa.

— Geronda, pirmi kong mapildi sa garbo, bisan unsa pa akong buhaton o isulti.

— Busa buhata ang tanan uban sa mapainubuson nga hunahuna; kung dili, bisan sa imong maayong buhat anaa gihapon ang yawa. Pananglitan, kon ang usa ka tawo mapahitas-on nga mosulti sa uban, 'Magbuhat ko og maayong buhat'; nan gitugotan niya ang yawa nga mosulod sa iyang tuyo ug mahimong makasugat siya og daghang babag sa dalan, ug sa katapusan wala siyay makab-ot. Apan kon ang usa ka tawo magbuhat lang og maayo nga walay pasigarbo, dili makasamok ang yawa.

— Geronda, unsaon man sa husto nga pagpraktis sa espirituhanong disiplina?

— Sa tago ug hilom. Ang espirituhanong buhat usa ka sensitibo nga butang, ug ang matag lihok nga atong buhaton nanginahanglan og espesyal nga pagtagad. Ang espirituhanong kinabuhi mao ang 'siyensya sa mga siyensya',³³ ingon sa mga Balaang Amahan. Unsa kaha ka dako nga pagkamapamalandong ang gikinahanglan! Ang pagsaka sa espirituhanong kinabuhi sama sa pagsaka sa spiral nga hagdanan nga walay hawiran. Kung ang usa ka tawo mosaka nga dili magbantay sa iyang lakang, apan moingon sa iyang kaugalingon: 'Tan-awa kung unsa ko kataas nakasaka! Ug pila pa kaha ang akong a-adtoan!' — unya siya matumba ug mahulog.

— 'Ug ngano man nga walay hawiran ang hagdanan?'

— Kay ang tawo usa ka gawasnong binuhat ug kinahanglan gamiton ang hunahuna nga gihatag kaniya sa Dios. Kung dili niya gamiton sa husto ang iyang hunahuna, unsaon man sa Dios pagtabang kaniya?

— Geronda, mahimo bang hinungdan sa espirituhanong uga sa usa ka tawo ang garbo?

— Oo. Kung ang usa ka tawo magbitbit og garbo, tugotan siya sa Diyos nga magpabilin sa kahimtang sa katamaran, pagkawalay pagtagad, kabugnaw ug pagkawalay pagbati. Kay kung

³³ *Ang Balaan nga Isichius, Presbiteryo sa Herusalem*. Usa ka pulong nga makaluwas sa kalag kang Theodulus mahitungod sa pagka-matinuoron ug pag-ampo. Gikuha gikan sa libro *Dobrotolyubie*. Vol. II. Balaang Trinidad St Sergius Lavra, 1992. p. 183.

matilawan sa usa ka garboso ang mga panalangin sa langit, maggarbo siya ug magtuo nga nakuha niya kini pinaagi sa iyang kaugalingong mga buhat. Unya moadto siya ug moingon sa uban: 'Panguha gayud! Tan-awa unsay akong nadawat tungod sa akong mga buhat!' — ug sa ingon niini makadaot siya sa uban. Mao nga gitugotan sa Dios nga masulayan sa pag-antos ang ingon nga tawo, kutob sa gikinahanglan, hangtod mamatay ang iyang garbo sulod kaniya, hangtod siya mawagtang ang paglaum sa iyang kaugalingon sa husto nga paagi ug masabtan unsay gipasabot sa 'kung wala Ako, wala kay mahimo.'³⁴

Ang garbo nagahimo sa usa ka tawo nga kataw-anan

— Geronda, ngano man nga gusto nato pirmi nga mahibalo ang uban sa atong mga maayong buhat, bisan pa nga tam-is kaayo ug sayon ra ang pagpuyo ug pagtrabaho sa pagkawalay-kabantog?

— Ang usa ka tawo nga adunay tinuod nga sulod naningkamot nga ang iyang mga maayong buhat dili mapansin, ug ang mga tawo magrespeto ug maghigugma sa ingon nga tawo, bisan pa nga wala nila kini mabantayi.

Kaanyag sa usa ka mapainubuson nga tawo, ug ka-disgusting sa usa ka hambog! Walay gustong makig-uban sa hambog. Bisan ang Diyos moliko gikan kanila. Ang gagmay nga mga bata, kon makakita sila nga ang usa sa mga batang lalaki nagpaka-hambog, mosugod dayon sila og katawa kaniya. Apan ang hilumon ug matinahuron nga tawo ginatahud. Kung makakita ang mga bata og tawo sa kadalanan nga naglakaw nga pataas ang ilong, dali nilang mabati unsang klase nga kinaiya ang naa kaniya, mudagan sila pagkahuman niya ug panguyawan siya. Nahinumdom ko sa usa ka lalaki sa Konitsa: matag adlaw mosul-ob siya og amerikana, kurbata, ug kalo ug maglakaw nga mapahitas-on sa plasa, bisan pa man nagpuyo siya sa grabeng kakabus. Sa diha nga makita siya sa mga gagmay, mudagan sila padulong ug mosunod sa iyang luyo, ginapang-awit ang iyang paglakaw. Tinood gayud nga gagmay pa kaayo nga mga bata! Ug ang mga hamtong—mas maayo pa gyud nilang mabati ang usa ka mapahitas-on nga tawo! Ayaw paglimbong sa kamatuoran nga wala sila'y gisulti aron dili masakitan; apan sa sulod sila makabati og pagdumot.

Ang tawo nga naningkamot nga ipataas ang iyang kaugalingon sa katapusan mahimong kataw-anan. Nahinumdom ko sa dihang nagpuyo ko sa Bukid Sinai,³⁵, miabot didto ang usa ka pari nga ginganlan og Savva. Siya usa ka hambog ug makasarili nga tawo. Usa ka adlaw, adunay pipila ka mga Bedouin nga nagbitbit og bug-at nga butang paingon sa monasteryo. Samtang ilang gibitbit kini, aron magkasinabay sila, misinggit sila og 'sa'wa-sa'wa', nga nagpasabot og 'uban'. Si Padre Savva, sa pagdungog niya sa ilang singgit, midagan paingon sa patyo. 'Wala pa gani ko kaabot og tarong, nagasinggit na sila og "Savva"! Ug karon, kaila na nako ang tanan dinhi!' Abi niya nga nag-ingon ang mga Bedouin: "Savva, Savva!" Sa dihang miingon siya ana, nisaba ko sa katawa. Aw, unsaon man nimo pagdili sa katawa ana? Ang paagi sa panghunahuna sa usa ka tawo mao ang iyang pagsabot sa tanan... Kung ang usa ka tawo adunay bisan gamayng garbo, makita niya nga gipadako ang tanan.

— Naga-act ba ang usa ka tawo ingon ana tungod sa garbo?

— Bilanggo siya sa garbo, ug naglupad ang iyang imahinasyon, mao nga sa ulahi... Usa ka monghe miingon kanako nga sa dihang nagpuyo pa siya sa kalibutanong kinabuhi, naghatag siya og mahal nga balabal sa usa ka kaila. Usa ka adlaw, nahitabo nga magkauban sila sa usa ka kompanya. Gisul-ob sa iyang kaila kana nga cloak. Sa ilang pakighinabi, kalit siyang miingon: 'Kabalo ka asa nako nakuha ning cloak? Gikan pa sa Paris! Ug kabalo ka pila ni bili?' Gisulti niya kini sa atubangan mismo sa tawo nga mao ang naghatag kaniya sa cloak isip regalo!

— Buang ba siya?

³⁴ Juan 15:5

³⁵ Si Elder Paisios nagpuyo isip monghe sa Bukid Sinai gikan sa 1962 hangtod 1964. — *Tala sa tig-kompila*.

— Kinsa pa kaha ang mas buang kaysa sa usa ka hambog nga tawo? Ang garbo naghimo sa usa ka tawo nga kataw-anan.

Kapitulo 4.

Magpaningkamot kita batok sa garbo

Kinahanglan kitang makigbisog, apan kinahanglan kita makigbisog sa husto

— Geronda, usa ka hunahuna ang nagsulti kanako nga kung usbon nako ang akong pagsunod, mobiya sa koro ug mohunong sa pagpintal og mga ikon, mohunong ko sa kanunayng pagpasigarbo ug pagkahulog sa tukso.

— Bisan pa og mohunong ka sa pagkanta ug pagpintal og mga ikon, apan kung dili nimo kasukaan ang pagka-mapahitas-on, mas daghan pa gyud ka'g sayop. Ug adunay usab garbo sa imong pag-undang, labi pang garbo, kay sa tinuod gusto nimong biyaan ang imong mga katungdanan aron dili mapugngan ang imong pagka-makasarili.

— Geronda, dili ba mas maayo nga walay buhaton kaysa nga magbuhat og usa ka butang samtang nagpasigarbo niini?

— Kung gisugo ka sa pagbuhat og usa ka butang, buhata kini, apan pag-amping nga dili ka matumba. Ug kung matumba ka, baroga pag-usab. Sabyi nga natumba ka tungod sa kawalay pag-amping, ug kung isugo ka pag-usab, buhata kini, apan pag-amping nga dili na ka matumba pag-usab. Dili tungod kay nahulog ka kaniadto nga dili na nimo kini buhaton sa sunod! Karon, kung adunay mosulti nimo, 'Ayaw pag-adto, kay nahulog ka sauna,' nan ayaw pag-adto. Nakasabot ka? Kung gisugo ka sa pagbuhat og usa ka butang, buhata kini, apan buhata kini sa husto ug uban sa pagpaubos. Mas grabe pa ang wala'y buhat aron lang malikayan ang pagpasigarbo. Sama ra kini sa pagtan-aw sa gubat gikan sa kilid, nga dili mosalmot aron dili masamdan. Kinahanglan ka makig-away, apan kinahanglan husto ang imong pagpakig-away. Kung dili, unsa may pulos nimo?

Ang imong igsoon nga lalaki motabang kanimo nga mapukan ang imong garbo

— Geronda, masuko ko kung mosaway ko sa mga igsoon nga babaye.

Mapahitas-on ka, ug mao kana ang hinungdan nganong masuko ka. Matabangan ka sa imong igsoon nga mapukan ang imong garbo kung tugotan nimo siya nga ipakita ang imong mga sayop ug mohatag kanimo og pipila ka tambag. Mao kana ang paagi aron mapalimpyo ang kalag.

Lisod alang sa usa ka tawo nga mailhan ang iyang kaugalingong garbo, busa kinahanglan niya nga tratuhon ang uban sama sa mga doktor ug dawaton gikan kanila ang tanang tambal nga gikinahanglan aron maayo ang iyang kaugalingong sakit. Ang matag tawo adunay tambal para sa iyang silingan. Ang maayong doktor motambal sa pasyente uban sa kaluoy ug gugma; ang daotan, uban sa dautang tuyo ug kasuko. Ug kasagaran, mao pa gani ang ikaduha ang mas maayo para sa usa ka tawo, kay pinaagi gayud sa ingon nga siruhano mas lawom ang paghiwa sa skalpel.

— Geronda, buang ko, busa kasagaran di ko kasabot nganong gisaway ko.

— Mas maayo unta nga imong isulti: 'Maalamon ko, apan kulang ko sa pagpaubos.' Sa dihang ipahinumdom kanimo ang imong mga sayop, magsugod ka og paghimo og mga pasangil. Unsaon man nimo pag-angkon sa imong mga sayop kung wala kay ginabuhat nga sayop, ug ang uban nagasaway lang kanimo nga walay hinungdan? Ang tawo nga maghimo og pasangil sa dihang gisaway siya sa uban, mapatay ang pagpaubos. Apan ang tawo nga moangkon sa iyang mga sayop nagpaubos sa iyang kaugalingon, ug gipanalanginan sa grasya sa Diyos.

— Geronda, wala ko nagtinguha nga mapamatud-an nga ako ang husto; gusto lang nako ipasabot nga nasayop ang pagsabot kanako.

— Nabantayan nako nga aduna kay natago nga garbo, nga nagpakita sa imong pagpangatarungan sa kaugalingon. Paningkamoti nga dili maghimo og pasangil, bisan unsa pa ang isulti sa mga tawo kanimo. Mangayo og pasaylo nga matinud-anon; igo na kana. Ang pulong nga 'pasayloa ko' ug ang matinud-anon nga paghinulsol makapawagtang sa garbo.

— Karon, usa ka bata ang nagdula-dula sa arkondar.³⁶ Gisugo siya sa iyang inahan nga mangayo og pasaylo, apan mitubag siya, 'Dili ko gusto.' Ngano man lisod kaayo para sa uban nga moingon og 'Pasayloa ko'?

— Ang garbo maoy nakapugong kanila sa pagbuhat niini.

Espirituhanong pagkabahin sa personalidad

— Geronda, giunsa nako pagwagtang sa pagkamapahitas-on?

— Kung tan-awon nimo ang imong sulod ug mailhan nimo ang imong kaugalingon, makita nimo didto ang ingon ana ka pangit nga mabati ka nga gikaligtaan sa imong kaugalingon.

Kung ang usa ka tawo dili natural nga magpaubos pinaagi sa pag-ila sa kaugalingon, dili makapuyo ang Grasya sa Diyos sa sulod niya. Ang Yawa magdula og pusa ug ilaga kaniya sa tibuok niyang kinabuhi (bisan pa kon hatagan sa Diyos ang usa ka tawo og kinabuhi nga sama ka dugay ni Metusela): karon ang Yawa magpanginabuhì og hambog nga hunahuna, karon ang tawo motubag og usa ka mapainubuson. Karon ang usa ang modaog, karon ang usa. Ug ingon ana sila magpadayon sa pagdula sa parehas nga tugtog.

— Geronda, nakita nako nga ang tanang mga madre, bisan pa ang mga batan-on, nilabaw na kanako sa pagkamatindug-anon.

— Wala ka magpaubos sa imong kaugalingon, busa gipaubos ka sa uban. Kabalo ka unsa ilang buhaton kung gusto sila maglansar og rocket paingon sa kalawakan? Mobalik sila og ihap: 'Napulo, siyam, walo, pito... usa, zero!' Pag-abot nila sa zero, molupad ang rocket. Nakaabot na ka sa zero; karon mosaka ka pataas. Nagtuon ka ba og pisika?

— Oo, Geronda.

— Miabot na ang panahon aron pagtuon sa espirituhanong pisika, aron masayran kung giunsa mahitabo ang espirituhanong pagkabulag sa personalidad.

— Unsaon man, Geronda?

— Sa diha nga imong itutok ang imong pagtagad sa imong kaugalingon, mailhan nimo ang imong kaugalingon, ug dawaton nimo ang imong kaugalingon — unya mahitabo ang espirituhanong pagkabuak sa imong personalidad, makagawas ang espirituhanong enerhiya, ug molupad ka paingon sa kalawakan. Mao ra kini ang paagi aron makasulod sa espirituhanong orbita; kung dili, magpabilin ka sa kalibutanong orbita.

Walay pulos sa usa ka tawo ang pag-ila sa tibuok kalibutan kung dili niya mailhan ang iyang kaugalingon. Kung una niyang mailhan ang iyang sulod nga kalibutan—mao ang iyang kaugalingong personalidad—dali ra niyang masuhid dili lang ang yuta kondili pati na ang kalibutan sa kalangitan. Sa dihang mailhan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon, mahitabo ang pagkabahin sa iyang personalidad sa iyang kaugalingon, ug magsugod siya og lihok sa usa ka espirituhanong orbit, nga labaw pa sa grabidad sa Yuta, labaw pa sa pagdani sa kalibutan. Bisan pa man nga nagpuyo siya sa Yuta isip usa ka tawo, dili niya mabati ang pagdani sa sala o, sa tinuod, bisan unsang tinguha sa kalibutan.

— Kung nagpabilin ang garbo sa sulod sa usa ka tawo, nagpasabot ba kini nga wala siya'y husto nga pagsabot sa iyang kaugalingon?

— Oo, ang espirituhanong pagkabahin sa ilang personalidad wala pa mahitabo.

³⁶ Arkhondariki — usa ka kwarto sa mga Griyegong monasteryo alang sa pagdawat sa mga bisita. — *Tala sa maghubad*.

— Busa mobalik kita sa pagpaubos pag-usab?

— Siyempre! Ang tawo nga nagpuyo og garbo wala pa mailhi ang iyang kaugalingon. Kung mailhan nila ang ilang kaugalingon, mawala ang garbo. Ang pag-ila sa kaugalingon mao ang yawi. Kung walay pag-ila sa kaugalingon, dili mahimong mapainubuson. Ug kung ang usa ka tawo, sa pagka-mapainubuson, mailhan ang iyang kaugalingon, makab-ot niya ang pag-ila sa uban.

— Ug unsa kaha kung adunay pagkahibalo sa kaugalingon apan walay pagpaubos?

— Busa, walay maayong buot, walay pagkamaayo.

Taas nga kahimtang ug mapainubsanon nga kinaiya

— Geronda, aduna bay garbo sa akong sulod?

— Medyo gamay. Sa labing gamay, ang garbo kinahanglan nga naa sa madawat nga utlanan, sulod sa mga hangganan nga gitakda sa balaod...

— Aduna bay ingon nga angay nga kantidad sa garbo?

— Kung ang usa ka tawo nga adunay abilidad, kahibalo ug uban pa mahimong medyo mapahitas-on, adunay mga hinungdan nga makapakunhod sa kasaypanan. Siyempre, dili kini nagpasabot nga maayo ang ingon nga garbo, apan bisan pa man adunay rason ang maong tawo. Apan ang usa ka tawo nga walay abilidad ug kahibalo wala'y katungod nga mapahitas-on; obligado lang siya nga mapainubuson. Kung mapahitas-on sila, nagpasabot kini nga hingpit na silang nawala. Pananglitan, ang usa ka nars mapahitas-on kung siya maghatag og penicillin nga iniksyon sa pasyente ug moubos ang temperatura sa pasyente. Apan si Fleming, nga nakadiskubre sa penicillin, usa ka mapainubsanon nga tawo! Human sa iyang nadiskubre, mibiyahe siya paingon sa Amerika. Gidayeg siya sa mga tawo pinaagi sa pagpalakpak. Mitubag usab siya og palakpak, unya nangutana, 'Kinsa man ilang gipalakpakan?' Ug sa dihang nasayud siya nga para kaniya kini, nabigla siya! Ang buot nakong ipasabot mao kini: ang nakadiskubre sa penicillin dili mapahitas-on, samtang ang nars nga naghatag sa iniksyon nagpakaaron-ingnon. Mao nga si Basil the Great miingon: 'Ang labing dakong kalampusan mao kung ang usa ka tawo nagkupert og hataas nga posisyon apan nagpabilin nga mapainubuson.' Kini usa ka bililhon kaayo nga kalidad, ug kini gasa-an sa Diyos.

Unsa ka dako nga pagpaubos ang usahay makita sa mga opisyal sa militar nga taas og ranggo, ug unsa ka dako nga garbo sa mga ordinaryong gendarme! Sa usa ka higayon, usa ka serhante sa gendarmerie—medyo hambog nga tawo—miadto sa akong selda ug misugod og pakighinabi. 'Ako pulis, ako ni, ako ni!' Bisan pa siya pa ang ulo sa tibuok gendarmerie, dili siya mosulti ingon ana. Makalilisang! Apan aduna'y mga tawo nga dato, taas og ranggo, ug maalamon, apan nagbaton og ingon ana ka pagpaubos, ingon ana ka pagkamapainubsanon. Ang mga opisyal militar nga taas og ranggo dili mosul-ob sa ilang uniporme aron malikayan ang dungog. Nahinumdom ko sa usa ka heneral, nga daghan og dekorasyon sa gubat, miingon samtang nag-andam siya para sa parada: "Mopaingon na pud ko, nagbitbit aning mga dekorasyon..." Ug ang usa pa, nga walay lain dekorasyon gawas sa usa ka gilinyang stripe, pirmi magsul-ob sa iyang uniporme aron ipakita lang ang iyang mga dekorasyon. Gitahi pa gani niya og sobra ka lapad nga epaulettes, nga hapit na siya madisiplina, kay sumala sa regulasyon, ang epaulettes kinahanglan nga tukmang gilapdon. Mga pobre!

— Busa, kung ang usa ka tawo mapahitas-on sa paghawid og ubos nga posisyon, nagpakita ra ba siya sa iyang kaugalingong kabuang?

— Dili lang kaisa, kondili daghang higayon!

Ayaw pag-angkon sa ganti sa gihatag kanimo sa Diyos

— Geronda, mapasigarbo ko sa pisikal nga abilidad ug espirituhanong mga gasa nga, sa akong pagtuo, anaa kanako.

— Ngano kaha nga ikaw mapahitas-on? Gihimo ba nimo ang langit ug ang yuta?³⁷ Ayaw pag-angkon sa dungog sa gihatag kanimo sa Dios, ug ayaw pagsulay sa pagpanghambog nga naa kanimo ang wala nimo. Ingna sa imong kaugalingon: 'O Dios, sa akong kahuyang, gihatagan ko Nimo og pipila ka mga gasa aron dili ko masubo o mabati nga miserableng. Karon kinahanglan nakong palamboon kining mga gasa aron ako mapalambo sa espirituhanong paagi. Himaya kanimo, akong Dios! Nagpasalamat ako kanimo nga nagpakita ka og kaluoy kanako ug mitabang kanako.' Gihunahuna nimo nga ang tanang gasa nga naa nimo kay imo mismo, apan tinuod ba nga imo kini? "Unsa may naa nimo nga wala nimo nadawat?"³⁸ Dinhi gikinahanglan ang madasigon nga pangisip; dinhi kinahanglan gamiton sa usa ka tawo ang iyang hunahuna aron masabtan nga ang tanang gasa gikan sa Dios. Kon biyaan kita sa grasya sa Dios, dili kita makahimo og bisan unsa. Yano ra kaayo kini. Atong hunahunaon nga adunay usa ka tawo nga adunay pipila ka mga abilidad ug mapahitas-on niini. Una sa tanan, hunahuna nila kung asa gikan kining mga abilidad. Gihatag kini sa Dios kaniya. Unsa man iyang gibuhay sa iyang kaugalingon? Wala'y bisan unsa. Pananglitan, gihatagan sa Diyos ang usa ka tawo og mas dako nga sukod sa intelihensiya, ug mahimo niyang padaganon ang iyang kaugalingong negosyo ug mabuhay sa kahupayan. Ngano kaha nga karon magpasigarbo siya sa iyang mga kalampusan? Kung kuhaon sa Diyos ang Iyang grasya gikan kaniya, mahimo siyang makautang ug mahuman nga makabilanggo.

Sa bisan unsang kaso, bisan kinsa nga adunay talento apan kulang sa pagpaubos, ug makapasakit sa iyang isigkatawo pinaagi sa iyang mapanghimagsik nga pamatasan, mapugos si Kristo nga luagan gamay ang tornilyo sa iyang ulo, aron mapugos siya sa pagpaubos. Pananglitan, adunay usa ka tawo nga gustong ibalhin ang usa ka dakong bato apan dili niya kini mahimo, tungod kay kulang siya sa intelihensiya. Unya, moabot ang usa ka mas maalamon nga tawo ug moingon, 'Dili ba nimo masabtan?' Kuhaon niya ang usa ka baraha ug gamiton kini isip palakol, dali ra kaayo niyang mabiya ang bato. Kung mao kana iyang pamatasan, dili ba unta gamayng luagon sa Diyos ang tornilyo sa iyang ulo? Ang pipila ka iladong magtutudlo mawad-an og pulong nga sobra kaayo nga dili na gyud sila makasulti bisan usa ka pulong! Mao kana ang paagi nga mapakumbaba sila. Ug unsa kaha unta ang mahitabo kung tugotan sa Dios nga makasulti nga walay babag ang ingon nga magtutudlo? Ang Dios nagpugong sa matag tawo sa Iyang kaugalingong paagi, aron dili nila kaudat ang ilang kaugalingon.

Kinahanglan mag-amping kita pag-ayo nga dili nato ipang-angkon nga atoa ang mga gasa nga gihatag sa Dios kanato. Kinahanglan magpasalamat kita sa Dios ug mag-amping nga dili kita mapamatud-an nga dili takos sa ingon nga mga gasa. Sa samang higayon, kinahanglan kita makig-amgo sa mga wala makadawat sa ingon nga mga gasa gikan sa Dios, ug mag-ampo alang kanila. Ug kon makakita kita og usa ka tawo nga mas ubos kanato sa pipila ka paagi, ingna nato sa atong kaugalingon: 'Kon naa siya sa mga gasa nga gihatag sa Dios kanako, usa na unta siya ka balaan karon. Dili lang nga napakyas ko sa pagpalambo sa mga gasa nga gihatag kanako, naglimbong pa gani ko sa Dios pinaagi sa pag-angkon sa dungog sa mga gasa nga Iyang gihatag kanako.' Siyempre, dili masuko ang Dios kung ang usa ka tawo ipang-iyang ang mga gasa nga Iyang gihatag kaniya. Kini tungod kay dili Niya sila mahatagan og mas dagkong gasa, aron dili sila mapahimulosan. Apan kung ang usa ka tawo molihok nga yano ug mapainubuson ug moila nga ang iyang mga gasa gikan sa Dios, nanahatag usab ang Dios kanila og uban pa.

Pinaagi sa garbo, ginapalain-itan nato ang atong kaugalingon, kay ginabaliwala nato ang mga gasa nga gihatag sa Dios kanato, ug ginapasubo usab nato ang Dios, nga masakiton Siya sa pagtan-aw kanato nga dili malipayon. Bisan pa man nga daghan Siya og bahandi nga Ihatag unta Niya kanato, ginatago Niya kini aron dili kita masamdan. Busa, unsa may mahitabo? Kung Hatagan Niya

³⁷ Ikompára sa 2 Mga Hari 19:15; Nehemias 9:6; Ester 4:17; Isaias 37:16; Jeremias 39:17.

³⁸ 1 Cor. 4:7

kita og bisan unsang gasa, magsugod kita og tan-aw sa uban nga mura'g langaw, ug pasipalahan sila pinaagi sa atong hambog nga pamatasan. Kung wala Siya maghatag kanato og bisan unsa, mawad-an kita og paglaum. Unya miingon ang Dios: 'Kung hatagan ko sila og bisan unsang gasa, maghambog sila, makadaot sa ilang kaugalingon ug magpaka-arogante sa uban. Kung dili ko kini ihatag, mag-antos ug masakiton sila. Busa, wala ko kahibalo unsay buhaton.'

Magpasalamat kita sa Diyos dili lang sa mga gasa nga Iyang gihatag kanato, kondili usab sa kamatuoran nga gihimo kita Niya nga mga tawo. Sa katapusan, Siya ang tag-iya sa Iyang kaugalingong panimalay, busa mahimo unta Niya kitang gihimo nga mga bitin, alacdan, pawikan, mula o asno. Ingana nato kini: 'Mahimo unta ko nga gilalang isip usa ka mula; basin nahuman ko nga naa sa ilawom sa malupit nga agalon nga mopas-an kanako og usa ka gatus ug limampung kilo ug mopalo kanako, apan wala Niya kini buhata.' Mahimo unta Niya akong gimugna nga bitin o alacdan, apan wala Niya gibuhat. Mahimo unta Niya akong gihimo nga pawikan, baboy, palaka, lamok, langaw, ug uban pa, apan wala Niya gibuhat. Unsa kaha akong gimugna Niya? Usa ka tawo. Ug nagkinabuhi ba ko subay sa mga gasa nga gihatag kanako? Dili." Kung ang usa ka tawo dili maghunahuna sa ingon ani nga paagi, unya, bisan pa man nga siya daw matarong sa panan-aw sa uban, siya mao ang labing limbongon nga tawo sa yuta, kay dili niya ginalimbong ang mga tawo, kondili ang Dios, nga naghatag kaniya og daghang gasa. Apan kon husto ang iyang pangatarungan, bisan pa kon makaabot siya sa espirituhanong kahitas-an ug makahimo og liboan ka mga milagro matag-adlaw, ang iyang sulodnong tingog dili moingon kaniya nga naa siyay gibuhat nga espesyal, kay gihatag niya ang tanan kang Dios, samtang siya mismo nagahunahuna kon angay ba siya sa gihatag kaniya sa Dios. Ang ingon nga tawo sa kini nga kinabuhi makadawat ug grasya sa ibabaw sa grasya ug mahimong usa ka tawo sa grasya, tungod kay ang pagpaubos nahimong natural nga kahimtang alang kaniya. Ug kon ihatag niya ang tanang dungog sa Dios ug mahimong usa ka mapasalamatong alagad sa Dios, nan sa umaabot nga kinabuhi madungog niya: 'Maayo kaayo, maayong matinud-anon nga alagad: matinud-anon ka sa pipila ka butang; pagahimongon tika sa daghang butang.'³⁹

Bahin 3.

Pagkondena — ang labing dakong kawalay-hustisya

'Ang Dios ra ang husto sa paghukom, kay Siya ra ang nakahibalo sa kasingkasing sa mga tawo. Kita, nga walay matarong nga paghukom sa Dios, nagahukom "sumala sa makita sa gawas," ug busa nagakondena ug dili matarong nga nagasaway sa uban'

Kapitulo 1.

"Ayaw paghukom, aron kamo dili pagahukman"⁴⁰

Ang pagpanamastamas puno sa kawalay hustisya

— Geronda, dali ra kaayo nako ang paghukom ug pagpanamastamas.

— Ang imong kapasidad sa paghukom usa ka gasa nga gihatag kanimo sa Diyos, apan kini ginamaling gamiton sa yawa, nga nagpugos kanimo sa pagpanamastamas ug pagpakasala. Busa, hangtod nga malimpyo ug masagrado ang imong kapasidad sa paghukom, hangtod moabot ang langitnong kahayag, ayaw saligi ang imong kaugalingong opinyon. Kung ang kapasidad sa

³⁹ Mat. 25:21

⁴⁰ Mat. 7:1

paghukom sa usa ka tawo wala pa maputli, apan mosawsaw siya sa mga kalihokan sa uban ug mahukom sa uban, kanunay siyang mahulog sa pagkahukom.

— Ug giunsa pagbalaan ang gahum sa paghukom sa usa ka tawo?

— Kinahanglan kini limpyohan. Tingali maayo ang imong tuyo ug buot, apan asegurado ka ba nga husto gayud ang imong paghukom kanunay? Apan ang imong paghukom tawo gayud, kalibutanon. Paninguhaa nga makagawas ka sa pagka-tawo, aron makab-ot nimo ang pagkawalay-kaugalingon, aron moabot ang Balaan nga kahayag ug ang imong paghukom mahimong espirituhanon, Balaan. Unya ang imong paghukom motumaw sa Balaan nga hustisya, dili sa tawhanon; kini mag-uyon sa gugma ug kaluoy sa Dios, dili sa tawhanong lohika. Ang Dios ra ang naghukom sa matarong, kay Siya ra ang nakahibalo sa kasingkasing sa mga tawo. Kita, tungod kay wala kita kahibalo sa matarong nga paghukom sa Dios, mohukom 'sumala sa makita', sa walay lalom, ug busa atong gikondena ug giakusahan sa dili matarong ang uban. Ang atong paghukom isip tawo mao ang labing dakong dili pagkamatarong. Hinumdumi ang gisulti ni Kristo: 'Ayaw paghukom sumala sa makita, kondili paghukmi sa matarong nga paghukom.'⁴¹

Kinahanglan gayud ang dakong pag-amping; dili gyud nato mahibal-an ang tinuod nga kahimtang sa mga butang. Daghang katuigan na ang milabay, adunay usa ka debotong diakono nga nagpuyo sa usa ka monasteryo sa Bukid Athos, nga sa usa ka maayong adlaw mibiya sa monasteryo ug mibalik sa kalibutan, sa iyang yutang natawhan. Niadtong panahona, ang mga amahan adunay lain-laing opinyon bahin kaniya. Apan unsa may nahitabo? Nisulat kaniya ang usa ka tawo nga nagingon nga naglisod pa gihapon ang iyang mga igsoon nga babaye sa pagpanginabuhi, ug tungod kay nahadlok siya nga basin maliso sila sa husto nga dalan, miadto siya aron tabangan sila. Nakakaplag siya og trabaho sa usa sa mga pabrika ug nagpuyo pa gani nga mas istrikto pa kaysa sa iyang pagpuyo sa monasteryo. Sa diha nga natabangan na niya ang iyang mga igsoon nga babaye, gibyaan niya ang iyang trabaho ug mibalik sa monasteryo. Ang abad, sa dihang nakita nga nahibalo siya sa tanan—ang lagda sa pagka-mona, ang mga katungdanan sa pagsunod, ug uban pa—nangutana kung asa niya nahibal-an kini tanan. Unya gibuksan niya ang iyang kasingkasing ug gisultihan siya sa tanan. Gisultihan sa abbot ang obispo, ug dayon giordinar siya sa obispo isip pari. Pagkahuman, miadto siya sa usa ka hilit nga monasteryo, diin nagpuyo siya sa usa ka kinabuhi nga hugot kaayo ang pagka-asketa, nakab-ot niya ang pagkabalaan ug nagtanyag og espirituhanong giya sa daghang mga tawo. Alang sa mga wala kahibalo sa nahitabo sa katapusan sa istorya, posible nga hangtod karon ginakondena gihapon siya nila.⁴²

Kinahanglan mag-amping gayud kita sa pagpanamastamas! Unsa ka dakong kawalay-hustisya ang atong ipahamtang sa atong isigkatawo kon atong panamastamason sila! Bisan pa sa tinuod, kawalay-hustisya ang atong ipahamtang sa atong kaugalingon, dili sa uban, kay ang Dios moliko gikan kanato. Walay butang nga mas makalilisang sa Dios kay sa pagpanamastamas, kay ang Dios matarong, samtang ang pagpanamastamas puno sa kawalay-hustisya.

Giunsa nato paghusga

— Geronda, ngano man nga kanunay ko mahulog sa bitag sa paghukom?

— Kay nagtan-aw ka sa uban. Mausisa ka ug gusto nimong mahibal-an unsay gibuhay sa usa ka igsoon nga babaye, unsay gibuhay sa lain. Nagtigom ka og materyal aron adunay buhaton ang yawa ug madala ka niya sa paghukom.

⁴¹ Juan 7:24

⁴² Niining maong kasoha, ang mga lihok niining tawoha supak sa mga kanon sa Simbahan ug sa disiplina sa simbahan ug dili kini ikonsiderar nga husto. Gihisgutan ni Elder Paisios kini nga pananglitan aron ipakita nga ang paghukom 'sumala sa makita sa gawas', bisan pa og husto kini tan-awon, mahimong dili patas batok sa usa ka tawo. — *Nota sa tigkompila.*

— Sa una, wala nako tagda ang mga sayop sa uban, apan karon makita na nako kini ug naghukom ko kanila...

— Karon makita na nimo ang mga sayop sa uban kay wala nimo makita ang imong kaugalingon.

— Geronda, asa man gikan kining mga hunahuna sa paghukom?

— Gikan sa garbo, mao, gikan sa pagpasigarbo ug hilig sa pagpangatarungan sa kaugalingon.

— Geronda, ang paghukom ba nagagikan sa kakulang sa gugma?

— Mahitabo kini tungod sa kakulang sa gugma ug tungod sa pagdumot. Kung kulang ka sa gugma, kulang usab ka sa pagpailub sa mga sayop sa uban; sa hunahuna imo silang ginagamay ug ginapasipala. Unya moabot ang 'tangelashka', nga nagduso kanila sa paghimo og laing sayop; makita nimo kini, imo silang pasanginlan pag-usab, ug dayon magsugod ka sa pagtratar kanila uban sa pagdumot.

— Geronda, usahay ang usa ka sister nga kauban nako sa trabaho makapasuko kanako, ug ako siya gihukman.

— Unsaon man nimo pagkahibalo pila ka 'tangelashkas' ang giatubang niadtong igsoon karon mismo? Tingali lima ka pulo ka demonyo ang nag-atake kaniya, naningkamot nga mapildi siya, aron unya masulti nimo, 'Ah, mao diay kana klase sa tawo ikaw.' Ug inig makita nila nga gisaway nimo siya, lima ka gatos ka demonyo ang moanha aron pasipalahon siya sa imong atubangan pag-usab, aron mas gani nimo siya masaway. Pananglitan, ingon ka: 'Igsoon, ayaw pagbutang ana didto; dinhi kini angay.' Sa sunod adlaw, basin ang tangelashka mopaninkamot nga malimtan niya ang imong gisulti ug ibalik ang butang sa daang lugar. Buhaton niya ang lain nga sayop, ug magsugod ka'g hunahuna: 'Wala ba nako siya gisultihan gahapon, apan karon pareho ra gihapon iyang gibuhat! Nakahimo siya og problema sa ubang paagi usab!' Niining panahona, gihukman na nimo siya ug dili na nimo mapugngan ang pag-ingon: "Igsoon, wala ba nako ikaw gisultihan nga ayaw pagbutang ana didto? Gubot kaayo. Gitagad ka nako sa imong pamatasan!" Ug mao na: nahuman na sa yawa ang iyang buhat! Gipahimo ka niya nga mosaway kaniya ug makaguba sa inyong relasyon. Ug siya, nga wala makamatngon nga ikaw ang hinungdan sa iyang kapabayaang, mobati og kasakit sa konsensya tungod kay nakasamok siya nimo, ug mahulog siya sa kasubo. Tan-awa kung unsa ka maalamon ang paglihok sa tangelashka, apan nagpaminaw gihapon kita kaniya.

Busa, ayaw paghukmi ang bisan kinsa; hukmi lang ang mga tangelashka, nga nahimong demonyo gikan sa mga anghel, ug imbis nga maghinulsol, nagkadako ang ilang ka-astig ug pagkadautan, ug nagbuhat sa ilang makakaya aron madala sa pagkaguba ang mga binuhat sa Dios. Ang Daotan nag-awhag sa mga tawo sa pagbuhat og katingalahang mga lihok ug paghimo og kagubot, samtang sa samang higayon nagtanom siya og hunahuna sa pagsilot sa uban, ug pinaagi niini mapildi niya ang duha ka grupo. Apan kadtong naghimo og kagubot pagkahuman mabati nila ang ilang sala ug maghinulsol, samtang ang uban, kadtong nagasilot, nagpangatarungan sa ilang kaugalingon, mahimong hambog ug mahulog sama sa pagkahulog sa Daotan — tungod sa garbo.

Ang grasya sa Dios mobiya sa mga nagahukom

— Elder, kung moabot kanako ang hunahuna batok sa usa ka tawo, kondena ba kini kanunay?

— Dili ba nimo kini mabantayan sa dihang mahitabo kini?

— Usahay masayud ko nga ulahi na kaayo.

— Paninguhaa nga madiskobre dayon ang imong pagkahulog ug mangayo og pasaylo sa igsoon nga imong gihukman, ug sa Diyos, kay ang paghukom mahimong babag sa pag-ampo. Ang Grasya sa Diyos natural nga molayas gikan sa paghukom, ug mosulod ang katugnaw sa imong relasyon sa Diyos. Unsaon ka pag-ampo pagkahuman? Ang kasingkasing mahimong yelo, mahimong bato.

Ang paghukom ug panamastamas mao ang labing makalilisang nga mga sala; mas kusgan kini kaysa bisan unsang sala ug nagapahawa sa grasya sa Dios. 'Sama sa tubig nga makapalong sa kalayo,' ingon ni San Juan Climacus, 'mao usab ang paghukom nga makapalong sa grasya sa Dios.'⁴³

— Geronda, matulog ko sa buntag nga serbisyo.

— Tingali nakahukom ka ug usa ka igsoon nga babaye? Gitan-aw nimo ang mga butang sa gawasnon ug nagahukom ka sa uban; maong matulog ka sa serbisyo. Kung ang usa ka tawo maghukom ug dili motan-aw sa mga butang sa espirituhanong paagi, mawadaan siya sa espirituhanong kusog. Ug kung mawadaan siya sa kusog, mabati niya nga antalaw o, sa pikas nga bahin, mag-antos siya sa kakulang sa tulog.

— Geronda, kanunay ko makasala tungod sa pagka-gluton.

— Karon, kinahanglan nimong itutok ang tanan nimong pagtagad sa imong paghukom. Kung dili ka mohunong sa paghukom, dili usab nimo mapalaya ang imong kaugalingon gikan sa pagka-gluton. Ang tawo nga manghusga mopalayas sa Grasya sa Diyos gikan sa iyang kaugalingon, mahimong walay depensa ug busa dili niya mausab ang iyang mga binuhatan. Ug kung dili nila masabtan ang ilang sayop ug dili sila magpaubos, kanunay silang mahulog. Apan kung masabtan nila kini ug mobalik sa Diyos alang sa tabang, mobalik ang Grasya sa Diyos.

Ang mga nagahukom sa uban mahulog sa parehas nga mga sala

— Elder, ngano man kini mahitabo: kung husgahan nako ang usa ka igsoon nga babaye tungod sa usa ka kakulian, unya ako mismo mubuhat sa mao gihapon nga butang?

— Kung ang usa ka tawo mosaway sa lain tungod sa usa ka butang, apan dili niya masabtan ang iyang kaugalingong sala ug dili siya maghinulsol, kasagaran mahulog usab siya sa maong sala. Mahitabo kini aron masabtan sa tawo ang iyang kaugalingong sala. Tungod sa Iyang gugma, gitugotan sa Dios ang usa ka tawo nga masinati ang kahimtang sa iyang gisgutan. Pananglitan, kung moingon ka nga gahakog ang usa ka tawo, ug dili nimo masabtan kung unsa ang imong gisgutan, kuhaon sa Dios ang Iyang grasya ug tugotan usab ka nga mahulog sa kahakog — ug magsugod ka sa pagtipig-tipig. Hangtud nga imong masabtan ang imong pagkahulog ug mangayo ka og pasaylo sa Dios, magpadayon ang paglihok sa mga espirituhanong balaod.

Aron mas masabtan nimo kini pag-ayo, isugilon ko kanimong ang usa ka sugilanon gikan sa akong kaugalingong kinabuhi. Sa dihang nagpuyo ko sa Monasteryo sa Stomion, nahibaloan nako nga ang usa sa akong kauban sa eskuylahan nalayo sa husto nga dalan. Nag-ampo ko nga ang Diyos magdasig kaniya nga moanhi ug makigkita kanako sa monasteryo. Gikopya pa gani nako ang pipila ka mga sipi bahin sa paghinulsol gikan sa Balaang Kasulatan ug sa mga Balaang Amahan. Ug unya usa ka adlaw miabot siya. Nag-istorya kami, ug mura'g nasabtan na gyud niya ang tanan. Nagsugod siya og kanunay nga pagbisita sa monasteryo uban sa iyang anak, nagdala og kandila, lana, ug insenso para sa simbahan. Usa ka adlaw, pipila ka akong kaila—mga peregrino gikan sa Konitsa—miingon kanako: "Geronda, nagpakaaron-ingnon kining babaye. Nagdalá siya og kandila ug insenso dinhi, apan sa lungsod nagpadayon gihapon siya sa paggawas uban sa mga opisyal." Sa dihang miabot siya pag-usab sa monasteryo, gisugdan nako siya og singgit sulod sa simbahan: "Gawas diha, gipangbaho nimo ang tibuok lugar!.." Mibiya ang pobre nga babaye nga naghilak. Paglabay sa pipila ka panahon, nakasinati ko og kusgan nga carnal nga tukso. "Unsa ni? Wala pa gyud ko makasinati og ingon ani nga tukso kaniadto. Unsa kaha ni?" Wala ko makit-an ang hinungdan. Naga-ampo ko—pero wala gihapon kini mawala. Niadto ko sa Bukid Gamila.⁴⁴ "Mas gusto pa unta ko nga kan-on sa oso," hunahuna nako. Nisaka ko og taas, pero wala gihapon mawala ang tukso. Usa ka gamay nga palakol ang nakasabit sa akong sinturon. Gikuha nako kini ug gipukpok nako ang akong paa tulo ka beses,

⁴³ Juan sa Sinai. Ang Hagdanan. Atenas, 1969. p. 145.

⁴⁴ Si Gamila mao ang ngalan sa usa ka tuktok sa Bukid Pindus. — *Tala sa tig-kompila*.

naglaum nga mawala ang tultol pinaagi sa kasakit. Midagsa ang dugo sa akong bota, apan wala gihapon mawala ang tultol. Kalit lang, misidlak sa akong hunahuna ang usa ka hunahuna bahin niadtong babaye. Nahinumdom ko sa mga pulong nga akong gisulti kaniya. "Ginoo ko," huna-huna nako, "gamay ra kaayo ang akong nasinati nga kalisud nga sama sa impyerno, apan siya nag-antos niini kanunay!... Ginoo, pasayloa ko sa paghukom kaniya." Ug sa kalit lang, nabati nako ang usa ka langitnong kabugnaw; nahuman na ang pakigbisog. Nakita ba nimo unsay ginabuhay sa paghukom?⁴⁵

Kung pasayloon nato ang mga sayop sa uban, pasayloon usab kita sa Diyos sa atong kaugalingong mga sayop

— Geronda, karon samtang nangolekta ko og olibo, gisgutan nako ang pipila ka mga igsoon kay wala sila magmatngon sa ilang trabaho.

— Kabalo ka, undang sa paghukom ug pagpanamastamas sa uban, kay kon dili, panamastamason usab ka sa Diyos. Dili ba nimo isagol ang medyo dautang oliba uban sa mga maayong oliba?

— Dili, naningkamot ko nga dili.

— Kung si Kristo mag-sortiya nato og ingon ana ka-amping sa Katapusang Paghukom, mawala ta! Apan kon pasayloon nato ang mga sayop sa uban ug dili nato sila hukman, unya makasulti ta kang Kristo: 'Ginoo, ibutang usab ko sa paraiso, sa usa ka gamay nga suok!' Nahinumdom ka ba sa gisulat sa Basahon sa Amahan mahitungod sa tapulan nga monghe nga naluwas tungod kay wala siya maghukom sa uban? Sa pag-abot sa iyang oras sa kamatayon, malipayon siya ug malinaw ang iyang hunahuna. Unya, alang sa espirituhanong kaayohan sa mga amahan nga nagtigom gikan sa ubang selda, nangutana ang tigulang kaniya: 'Igsoon, ngano man nga dili ka mahadlok sa kamatayon, kay nagpuyo ka man nga ingon ana ka tapulan?' Mitubag ang igsoon: "Tinuod nga nagpuyo ko nga walay pag-amping, apan sukad nga nahimong monghe ako, gisulayan nako nga dili paghukman ang bisan kinsa; busa, karon moingon ako kang Kristo: 'Kristo, usa ako ka maluya nga tawo, apan bisan pa man natuman nako ang Imong sugo: "Ayaw paghukom, aron kamo dili paghukman"⁴⁶ "'Bulahan ka, igsoon," miingon ang tigulang kaniya, "kay nakab-ot nimo ang kaluwasan nga walay paningkamot."⁴⁷

— Geronda, ang pipila ka mga magtutuo, kon makakita sila og tawo nga nagkinabuhi sa sala, moingon: 'Naa siya sa tul-id nga dalan paingon sa impyerno!'

— Oo, samtang ang mga tawo sa kalibutan mahimong moadto sa impyerno tungod sa ilang pagkahubog, ang mga espirituhanon mahimong moadto tungod sa ilang paghukom... Dili nato masulti bahin sa bisan kinsa nga siya moadto sa impyerno. Wala kita kahibalo unsaon paglihok sa Dios. Ang paghukom sa Dios usa ka kalawoman. Dili nato angay hukman ang bisan kinsa, kay sa pagbuhay niini gikuha nato ang paghukom gikan sa kamot sa Dios ug gihimo nato ang atong kaugalingon nga mga dios. Kung mangutana kanato si Kristo sa Adlaw sa Paghukom, didto na lang nato ihatag ang atong opinyon...

⁴⁵ Pinaagi sa iyang salaysay, gipakita ni Elder Paisios nga, alang sa gugma ni Kristo, andam siya bisan pa sa pag-atubang sa pagkamartir. Ang gugma ni Kristo misiga sa iyang kasingkasing ug nagdasig kaniya sa pagbuhay og ekstremong mga paghago sa pagpanamastamas ug sa pag-antos sa pag-antos. Ang hinungdan sa ingon nga buhat dili ang pagdumot sa lawas, kondili ang gugma alang kang Kristo. Makita usab ang susamang mga pananglitan sa kinabuhay sa mga balaan (tan-awa ang kinabuhay ni Banal Martinian, 13 Pebrero). Gisaysay ni Elder Paisios kini nga istorya aron ipakita kung giunsa ang grasya sa Dios mobiya sa usa ka tawo tungod sa paghukom, ug dili gayud niya kini gisugyot isip usa ka pamaagi sa pagpakigbatok sa mga carnal nga tukso. — *Tala sa tig-kompila*.

⁴⁶ Mat. 7:1

⁴⁷ Tan-awa ang *To Mega Gerontikon*. Bolyum I. Thessaloniki, 1994. p. 344

Kapitulo 2. Ang Pakigbisog Batok sa Pagpanamastamas

Kung atong atimanon ang atong kaugalingong mga butang, dili kita maghukom

— Geronda, kung makakita ko og kagubot sa komunidad, maghukom ko niini sa akong hunahuna.

— Ayuha ang imong kaugalingong panimalay, ug ayaw tan-awa ang kagubot sa uban. Istrikto ka sa imong kaugalingon, dili sa uban. Unsa imong gibuhath karon?

— Nagpahapuhap ko og abog.

— Nagpahap-hap ka ba sa abog sa mga butang sa uban o sa imoha?

— Sa kasubo, gikan sa uban.

Tan-awa, magsugod ka sa pagtrabaho sa imong kaugalingon kung undangon nimo ang pagtagad sa gibuhath sa uban. Kung magpokus ka sa imong kaugalingon ug undangon ang pagtan-aw sa uban, makita ra nimo ang imong kaugalingong kakulian, samtang dili nimo kini mapansin sa uban. Unya mawala ang imong pagtuo sa imong kaugalingon—sa usa ka maayong paagi—ug ikaw ra ang imong pagahusgahan. Madungog nimo ang imong kaugalingong pagkasalawayon ug maningkamot ka nga wagtangon ang imong mga kahuyang. Unya, kung makakita ka og kahuyang sa uban, moingon ka sa imong kaugalingon: 'Nalampasan na ba gyud nako ang akong kaugalingong mga kahuyang? Unsaon nako pagdemandar sa uban og ingon ana?' Busa, kanunay nga susiha ug bantayi ang imong kaugalingon aron malikayan ang natago nga garbo, ug praktisiha ang pagpangpasaway sa kaugalingon uban sa pag-amgo aron malikayan ang sulod nga paghukom. Sa ingon niini, matul-id ka.

— Geronda, si Abba Isaac nagsulat: 'Kung gihigugma nimo ang pagkabalaan... pagkasulod nimo sa ubasan sa imong kasingkasing, magtrabaho ka sulod niini, tangtanga ang mga pagkahilig sa imong kalag, ug paningkamoti nga dili ka makamatngon sa dautan sa tawo.'⁴⁸ Unsa man ang iyang pasabot ani?

— Ang buot niyang ipasabot mao ang pagbalhin sa sulod ug pagtrabaho sa kaugalingon. Giunsa sa mga santo pag-angkon sa pagkabalaan? Nibalhin sila sa sulod ug nakita ra nila ang ilang kaugalingong mga pagbati. Pinaagi sa pagsilot sa kaugalingon ug pagpangpasipala sa kaugalingon, natangtang ang tabing gikan sa mga mata sa ilang kalag, ug nagsugod sila sa pagtan-aw nga klaro ug lawom. Gitan-aw nila ang ilang kaugalingon nga mas ubos kay sa tanang tawo ug giisip nila nga mas maayo ang tanan kaysa kanila. Gitan-aw nila nga dako kaayo ang ilang kaugalingong mga sayop, ug gamay ra ang sa uban, kay mitan-aw sila gamit ang mga mata sa kalag, dili sa makamundong mga mata. Mao nga miingon sila bahin sa ilang kaugalingon: 'Mas dautan pa ko kaysa sa tanang tawo.' Nilimpyo ug nahimong hait ang ilang espirituhanong mga mata, busa gitan-aw nila ang ilang kaugalingong mga sayop — mga pilas — ingon nga dagkong troso. Kita, , bisan pa nga ang atong mga sayop sama sa dagkong troso, makita nato kini nga sama sa gagmay'ng sanga⁴⁹ o dili nato kini makita gayud. Gitan-aw nato pag-ayo ang uban ilawom sa mikroskopyo. Ang mga sala sa uban daw dako kaayo para nato, samtang ang atong kaugalingon dili nato makita, tungod kay ang mga mata sa atong kalag wala pa napahapsay.

Ang labing importante mao nga limpyohan ang mga mata sa kalag. Sa dihang nangutana si Kristo sa bulag nga lalaki, 'Unsaon na nimo pagkakita sa mga tawo karon?', mitubag ang lalaki,

⁴⁸ Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Pulong ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 262

⁴⁹ Ikumpara sa Mateo 7:3

'Murag mga kahoy,'⁵⁰ tungod kay wala pa hingpit ang iyang panan-aw. Sa dihang hingpit nang nabalik ang iyang panan-aw, nakakita na siya og klaro. Sa diha nga nakaangkon na og maayong espirituhanong kahimtang, makita sa usa ka tawo ang tanan nga klaro ug pasayloon niya ang tanang kakulian sa uban—sa positibo nga paagi—tungod kay makita niya kini pinaagi sa espirituhanong panan-aw, dili pinaagi sa panan-aw sa tawo.

Kung pasayloon nato ang uban, dili nato sila hukman

— Kung moabot kanako ang mga hunahuna sa garbo ug paghukom, naningkamot ko nga pasayloon ang uban. Kini ba usa ka pagkahulog o pakigbisog, Geronda?

— Usa ka pakigbisog. Kung ang usa ka tawo motutok nga abli ang iyang baba, basin mosulod ang langaw. Siyempre, iluwok niya kini, apan mas maayo nga paningkamotan nga mapugngan ang langaw nga mosulod sa sinugdanan pa lang.

— Geronda, kanunay nakong makita ang akong kaugalingon nga naghukom sa uban kon motan-aw ko kanila.

— Sa tinuod lang, imposible nga dili makita ang nahitabo sa imong palibot. Bisan pa, kinahanglan nimong palambuon ang paghuna-huna aron makita nimo ang mga hinungdan nga makapahupay sa sitwasyon ug pasayloon ang mga tawo. Unya makita nimo sila sa usa ka paborableng kahayag.

— Geronda, sa panahon sa serbisyo, mosulod sa akong hunahuna ang mga pangutana ngano nga ang usa ka igsoon dili moapil sa koro, ngano nga ang usa pa nag-awit og hinay kaayo, ug busa pirmi ko maghukom.

— Ngano man nga dili nimo hunahunaon nga basin gikapoy ang igsoon, o basin masakiton siya ug wala makatulog, mao nga dili siya nag-awit? Nailhan nako ang mga igsoon nga, bisan pa masakiton ug may hilanat, halos dili na nila makaya ang paglakaw, apan mosunod gihapon sila sa ilang katungdanan ug maningkamot nga walay makabantay, aron dili sila pasagdan sa ilang katungdanan ug dili usab mapuli sa lain nga igsoon nga unya kinahanglan magtrabaho para sa duha. Dili ba ka naantig ana?

— Makapalihok man kana nako, pero dili ko pirmi makahimo og pasangil para sa usa ka igsoon kung magbinuang siya.

— Nahunahuna ba nimo nga basin ang usa ka igsoon nga babaye magbinuang aron matago ang iyang kaayo? Naa koy nailhan nga tinuyo maghimo og problema aron kadtong dili magmatngon sa ilang kaugalingon mosulti og dautan bahin kanila. O basin ang igsoon nga babaye nagbinuang kay gikapoy siya, apan dayon siya maghinulsol. Nakahinulsol na siya sa iyang binuhatan, apan ikaw padayon gihapon sa pagpanamastamas kaniya. Sa panan-aw sa mga tawo siya daw napasipala, apan sa panan-aw sa Diyos siya gihimaya.

— Geronda, medyo makitid akong panghunahuna: dili ko magbutang sa akong kaugalingon sa sapatos sa lain aron pasayloon sila.

— Tan-awa uban sa kaluoy ang mga nakasala, ug hatagi og himaya ang Dios sa Iyang gitagana kanimo; kung dili, basin unya Siya moingon kanimo: 'Daghan kaayo akong gihatag kanimo, ngano man nga ingon ana ka malupigon sa pagtratar kanako?' Hunahuna sa unsa ang nahitabo sa kinabuhi sa maong tawo kaniadto, unsa ang mga oportunidad nga iyang nadawat alang sa pagpalambo sa kaugalingon, ug unsa usab ang mga oportunidad nga imong nadawat apan wala nimo magamit. Sa ingon ani, malipay ka sa mga panalangin nga gihatag kanimo sa Dios, himoon nimo Siya nga himayaon, ug mapainubuson nimo ang imong kaugalingon. Sa samang higayon, mobati ka og gugma

⁵⁰ Ikompara kang Marcos 8:24

ug kalooy alang sa imong igsoon, nga wala makabaton sa parehas nga kahigayunan sama nimo, ug mag-ampo ka para kaniya gikan sa kinahiladman sa imong kasingkasing.

Aduna'y mga tawo nga nagbuhat og grabeng krimen, apan daghan silang mga hinungdan nga makapakunhod sa silot. Kinsa may nakahibalo unsa kining mga tawo sa mata sa Ginoo? Kung wala kita gitabangan sa Ginoo, tingali kita usab nahimong mga salbahis. Pananglitan, usa ka kriminal nakabuhat og baynte ka sala; akong gisaway siya, apan wala ko kahibalo unsa ang iyang kagahapon. Kinsa may nakahibalo pila ka krimen ang gibuhat sa iyang amahan!... Tingali gipadala siya sa pagpangawat sukad pagkabata? Ug unya, sa iyang pagkabatan-on, nagpuyo siya og daghang katuigan sa prisohan, diin siya gitun-an sa mga batid nga kawatan. Mahimo unta niyang nabuhat dili lang baynte, kondili kwarenta ka krimen, apan napugngan niya ang iyang kaugalingon. Samtang ako, uban sa akong panulundon nga hilig ug pagpadako, unta karon nagbuhat na ko og mga milagro. Naghimo ba ko og mga milagro? Dili. Busa, walay pasangil para nako. Apan bisan pa unta ug nakahimo ko og baynte ka milagro—ug makahimo unta ko og kwarenta—walay gihapon pasangil para nako. Pinaagi sa ingon ani nga mga hunahuna, malikayan nato ang pagpanamastamas ug medyo mapalumo nato ang atong mga natig-a nga kasingkasing.

Ayaw pagdali sa paghimo og konklusyon

— Geronda, unsa ang makatabang kanako aron malikayan ang paghukom sa uban?

— Tinuod ba gyud nga pirmi ingon ana imong gihunahuna? Dili. Busa, ingna: 'Dili ko pirmi maghunahuna og husto; kasagaran makasala ko.' Pananglitan, sa ingon-ana nga kahimtang, naghunahuna ko niini, apan napamatud-an nga sayop diay ko. Sa lain nga higayon, naghukom ko sa usa ka tawo, apan napamatud-an nga dili patas ang akong gibuhat ug walay hinungdan. Busa, dili ko dapat maminaw sa akong kaugalingong hunahuna.' Ang matag-usa kanato, sa pipila ka higayon, nasayop sa atong mga gituohan. Kung atong hinumduman ang mga higayon nga nasayop ta sa atong paghukom, malikayan nato ang paghukom. Bisan pa man kon sa usa ka higayon wala ta masayop ug nahimong husto ang atong opinyon—dili nato paspasan ang paghimo og konklusyon. Nasayud ba gyud ta unsa ang mga hinungdan nga nakapahupay sa sala sa lain nga tawo?

Sa akong pagkabatan-on, pirmi usab nga naa sa tumoy sa akong dila ang pagpanaway. Tungod kay nagkinabuhi ko nga matinud-anon ug adunay daw pagka-matuod, gisaway nako bisan unsang akong gihunahuna nga sayop. Kung ang usa ka tawo magkinabuhi nga espirituhanon sa kalibutan, makakita siya og mga kakulian sa uban ug dili niya makita ang ilang mga kaayo. Dili niya mapansin kadtong nag-amuma sa kaayo, kay nagpuyo man sila nga dili mailhan, apan makita niya ang uban nga nagbuhat og dautan ug iyang kini pasanginlan. Ang usa nagbuhat sa sayop, ang usa naglakaw sa sayop nga dalan, ang ikatulo nagtan-aw sa sayop nga paagi...

Nasayud ka ba unsay nahitabo kanako kaniadto? Usa ka kaila ug ako miadto sa usa ka serbisyo sa monasteryo sa Monodendri, mga siyam ka oras nga paglakaw gikan sa Konitsa. Sa simbahan, ang akong amiga misaka sa choir loft, samtang ako mitindog sa katilingban sa luyo sa mga nag-awit sa salmo ug hilom nga kauban sila sa pagkanta. Paglabay sa pila ka gutlo, usa ka batan-ong babaye nga nagsul-ob og itom misulod sa simbahan, mitindog tupad nako ug misugod sa pagtan-aw nako pag-ayo. Motan-aw siya nako unya mo-cross siya, motan-aw unya mo-cross... Nasuko ko. "Unsa kaha klase nga tawo siya?" huna-huna nako. "Ngano man siya magtan-aw nako ana?" Wala baya ko magtan-aw sa akong mga igsoon nga babaye kung moagi sila sa dalan. Moabot sila sa balay pagkahuman ug magreklamo sa akong inahan: "Si Arseny⁵¹ nakakita nako unya nilabay lang diretso!" "Mao ba na ang pamatasan," ingon kanako ni Mama pagkahuman, "makita nimo ang imong mga igsoon sa kadalanan unya dili ka gani mo-hello!" "Kinahanglan ba ko motutok sa matag babaye

⁵¹ Ang sekular nga ngalan ni Elder Paissios. — *Nota sa tigkompila*

nga moagi sa akong kiliran, igsoon man siya o dili," tubag nako. "Daghan kaayo mi paryente.⁵² Wala koy mas maayong buhaton." Mao na ang klase sa sobra nga gibuhay nako: moagi ang igsoon nga babaye, unya wala ko mag-hello! Pero, pagkahuman sa liturhiya, giimbitar ko sa iyang balay sa babaye nga nagsul-ob og itom. Nahibaloan nako nga halos pareho ra ko sa iyang anak nga lalaki nga napatay sa gubat! Mao diay nga nagtutok siya nako sa simbahan ug nagbendisyon sa iyang kaugalingon: gipahinumduman ko niya ang iyang anak. Ug didto ko, naghukom kaniya: " , walay hiya-hiya, ang paglantaw niya sa simbahan!" Grabe kaayo akong gibati pagkahuman ana nga insidente. "Ikaw," ingon nako sa akong kaugalingon, "kinsa ba nakahibalo unsay imong gihunahuna, pero nawala ang iyang anak nga lalaki—nagmasubo siya!"

Sa lain nga higayon, gihukman nako ang akong igsoon nga lalaki nga naa sa kasundalohan. Miingon kanako ang quartermaster sa kompanya: 'Gihatagan nako ang imong igsoon og duha ka jerrycan nga lana. Asa na man kini?' Nahinumdom ko nga kanunay dalhon sa akong igsoon ang iyang mga kauban sa kasundalohan sa among balay aron matulog... 'Giunsa kaha niya pagbuhat ana, pagkuha sa lana?' huna-huna nako. Ninglingkod ko ug misulat og hugot nga sulat ngadto sa akong igsoon... Apan mitubag siya: 'Pangutan-a ang caretaker sa ubos nga simbahan bahin sa mga lata!' Nahibaloan nako nga iyang gipadala ang lana sa simbahan sa Lower Konitsa. 'Maayo kaayo,' ingon nako sa akong kaugalingon, 'sa miaging higayon gihukman nimo kana nga pobre nga babaye, karon ang imong kaugalingong igsoon. Mao na, igo na! Sa sunod, ayaw paghukom bisan unsa. Usa ka abnormal nga tawo ka, mao nga tanan imong makita abnormal. Paningkamoti nga mahimong usa ka normal nga tawo.' Sa lain nga higayon, sa dihang naay butang nga mura'g sayop para nako, miingon ko: "Siguro maayo man ni; basin lang wala ko kasabot. Bisin pila na ka beses ko misunod sa hunahuna nga gikan sa wala, sayop gihapon ko pirmi." Sa dihang nahigugma ko sa akong kaugalingon—sa usa ka maayong paagi—nagsugod ko og paghimo og mga rason para sa tanan. Kanunay ko mangita og mga rason para sa uban ug ako ra gayud ang akong pasanginlan. Kung ang usa ka tawo dili magbantay sa iyang kaugalingon, wala siyay masulti isip depensa sa iyang kaugalingon sa Adlaw sa Paghukom.

Kinahanglan og kaisog aron putlon ang paghukom.⁵³

Busa: Gusto ko nga magsugod sa maayo. HUNONG. HUNONG sa mga hunahuna nga mapanghusga. Amen.

Nangandoy ko sa paghinlo ug pagbalaan sa akong hunahuna ug kasingkasing. Amen.

Bahín 4.

Ang bunga sa paghigugma sa kaugalingon ug garbo inggit — kasuko — kasubo

"Kung ang usa ka tawo makat-on sa paglipay sa kalampusan sa uban, ihatag ni Kristo kaniya ang tanang kalampusan sa uban, ug malipay siya sama sa tanan nga uban gipundok, ug unya ang iyang kalampusan ug kalipay mahimong dako kaayo"

⁵² Si Elder Paissios adunay pito ka igsoon nga lalaki ug babaye. Sa kana nga panahon, ang iyang tulo ka maguwang nga babaye nakaminyo na. — *Tala sa tigkompila*

⁵³ Gisulat ni Elder Paissios ang mosunod nga mga linya ngadto sa usa ka bag-uhan sa porma sa telegram. — *Tala sa tigkompila*

Kapitulo 1. Ang hilo sa selos

Ang pagkainggit usa sa mga pangunang pagbati

— Geronda, nainggit ko sa usa sa mga igsoon.

— Kabalo ko kung kinsa nga igsoon ang imong ginainggit... Ug nahibal-an usab nako nga ikaw usab iyang ginainggit! Hinaut nga kamo duha mag-inggit kang masigasig nga Elias, aron siya makapahawa sa inyong pagkainggit ug ihatag kaninyo ang iyang balaan nga kadasig. Amen.

— Geronda, kung magsugod ko'g pagbati og inggit, naningkamot ko nga tan-awon ang mga butang sa lohikal nga paagi.

— Dili ba mas maayo nga paningkamotan nga dili magbati og inggit sukad pa sa sinugdanan? Kataw-anan ang inggit. Kinahanglan lang nimo gamiton gamay ang imong hunahuna aron malampasan kini. Dili kini nanginahanglan og dagkong buhat, kay ang inggit usa ka emosyonal nga pagbati. Tan-awa, ayaw gayud tugoti nga mamando kanimo ang pagpanukotuko, kay kini usa sa mga pangunang pagbati. Kabalo ka ba unsa ang mahimo sa pagpanukotuko sa usa ka tawo? ? Ngadto sa dautang buot ug panamastamas. Ug ang panamastamas mas dako nga dautan kaysa dautang buot.

— Ug unsa man ang naglangkob sa inggit?

— Daghan kaayong butang ang naa niini!... Naa ang garbo, naa ang pagka-makasarili, naa ang paghigugma sa kaugalingon... Wala'y gugma ug, siyempre, wala'y pagpaubos.

— Busa, Geronda, posible ba nga walay gugma ang usa ka tawo nga masina?

— Syempre dili! Dili posible nga mag-uban ang pagpanukmod ug gugma sa usa ka tawo. Bisan pa og adunay gamay nga gugma sila, hugaw ang ilang gugma, kay anaa ang ilang 'kaugalingon' niining gugma. Ang pagpanukmod makaguba ug makahimo sa gugma ug pagkamaayo nga dili na magamit, sama sa patay nga ilaga nga makaguba sa lana kung mahulog kini sa pitsel nga luad.

— Geronda, sa akong hunahuna nabati ko ang pagka-inggit kay wala ko mabati nga kontento sa sulod nako.

— Unsaon man nimo pagbati nga kompleto ka kung gusto nimo nga ang tanan para ra nimo?

— Unsa kaha kung gusto nako ang butang nga naa sa igsoon nako nga babaye?

— Kung ang Dios miingon, 'Dili ka magka-gusto sa... bisan unsang butang nga iya sa imong silingan' ⁽⁵⁴⁾, unsaon nato paghandom sa butang nga iya sa lain? Unsa kaha, dili na ba nato sundon ang mga sukaranan nga sugo? Unya ang atong kinabuhi mahimong impyerno. 'Ang matag tawo matintal kon madani siya sa iyang kaugalingong tinguha...' ⁵⁵ — ingon ni San Santiago, igsoon sa Ginoo. Kining mga tinguha magpahirap sa mga kalag sa impyerno. Ug kon dad-on kita sa Diyos sa paraiso, apan dili kita gawas sa pagka-inggit, dili usab kita makakaplag og kalinaw didto, kay magpabilin gihapon kanato ang parehas nga walay hunahuna nga mga tinguha.

Ang selos naglaglag sa lawom nga gugma sa usa ka babaye

— Geronda, ngano nga mas kinaiyahan sa mga babaye kaysa sa mga lalaki ang pagbati sa selos?

— Ang babaye sa kinaiyahan adunay daghang pagkabuotan ug gugma, ug ang yawa kusganong mosulong kaniya: iyang itanom sa iyaha ang makahilo nga selos ug iyang ihilo ang iyang gugma. Ug sa dihang ang iyang gugma malason ug mahimong dautang buot, ang usa ka babaye mausab gikan sa putyukan ngadto sa alibangbang ug molabaw pa sa lalaki sa kalupigan. Ug samtang igo na alang sa usa ka lalaki kung mawala sa iyang panan-aw ang usa ka dili gustong nawong, alang sa usa

⁵⁴ Exodo 20:17

⁵⁵ Santiago 1:14

ka babaye—nga gimugna sa Dios nga mas emosyonal—dili kini igo; gusto niya nga mamatay kana nga tawo. Pasabot ana... aron lang masiguro!

Ang dautang buot sa usa ka babaye, kon mapadagan sa selos ug pagkamatarug, makaabot sa antas nga sama sa demonyo. Kinahanglan kahadlukan sa usa ka babaye ang selos. Kinahanglan niyang tangtangan ang iyang 'kaugalingon' gikan sa iyang gugma aron ang iyang kusgan nga gugma mahimong putli.

— Unsaon kini pagkab-ot?

— Pinaagi sa pagdaog sa pagkamakasarily ug pag-amuma sa espirituhanong kaisog, espirituhanong pagkabalaan ug paghalad sa kaugalingon. Ang pagkabalaan mao ang tambal sa selos. Apan, sa kasubo, pipila ra ang adunay pagkabalaan.

Ang pagpanukotuko makapaluya kanato

— Geronda, wala gyud koy kaisog.

— Maselos ka, ug mao kana nga wala kay kaisog. Kung ang usa ka tawo maselos, mag-antos siya, dili makakaon, magkahuyang ug mawala ang iyang kaisog, samtang ang uban nagtuo nga siya usa ka dakong asetik!

— Gibati nako nga pobre kaayo ug huyang sa espirituhanong paagi.

— Daghan kaayong kusog ang naa nimo, apan imo kini gibubo sa walay pulos nga pagpanukot, ug bisan pa nga aduna kay natawoang pagkamakatawo, nag-antos ka sama sa labing ubos nga pulubi. Mosulbong ka sa espirituhanong kinabuhi kung dili ka mabug-atan sa pagka-inggit. Pag-amping, kay ang pagka-inggit mopawala sa tanang espirituhanon ug pisikal nga kusog nga imong mahatag isip gasa sa Dios. Kung imo tangtangan ang pagka-inggit, adunay gahum ang imong pag-ampo.

Tungod sa pagpanag-iya, mawala sa usa ka tawo ang iyang espirituhanong kusog. Ngano, sa imong hunahuna, wala makagawas sa demonyo ang mga apostoles gikan sa batang gihuptan sa demonyo,⁵⁶ bisan pa nga nadawat na nila gikan kang Kristo ang awtoridad sa pagpahawa sa mga demonyo ug nakapahawa na sila og demonyo gikan sa mga tawo? Tungod kay naselos sila kang Pedro, Santiago ug Juan, kay sila ra ang gidala ni Kristo sa bukid ug gitransporma sa ilang atubangan.⁵⁷ Mahimo unta nga gidala ni Kristo ang tanan Niyang mga disipulo uban Niya, apan dili tanan makasabot sa ingon nga misteryo; busa gidala ra Niya kadtong makasabot niini. Tingali moingon ka nga wala Niya gihigugma ang ubang mga disipulo? O nga mas gihigugma Niya si Juan kaysa sa uban? Dili, apan si Juan mas gihigugma si Kristo kaysa sa ubang mga disipulo ug busa mas nabati niya pag-ayo ang gugma ni Kristo. Naa siya'y mas dako nga kapasidad; mas dako ang iyang 'bateria'. Nakita ba nimo kung giunsa sa pagkainggit pagpalayas sa Grasya sa Dios gikan sa mga apostoles, ug wala sila makahimo sa pag-ayo sa batang gipuy-an sa demonyo? Mao nga miingon si Kristo: 'O walay pagtuo ug balikong kaliwatan, hangtod kanus-a pa ko magpuyo uban kaninyo?! Hangtod kanus-a pa ko magpasensya kaninyo?!'⁵⁸

Ang bisan kinsa nga maglubong sa iyang kaugalingong mga gasa, masina sa mga gasa sa uban

— Geronda, unsaon man sa usa ka tawo nga masina nga makatabang sa iyang kaugalingon aron mapildi kini nga pagbati?

— Kung ilang mailhan ang mga gasa nga gihatag sa Diyos kanila ug paningkamotan nga mapauswag kini, dili na sila masina ug mabuhi nga daw sa paraiso. Daghang mga tawo ang mapakyas sa pagtan-aw sa ilang kaugalingong mga gasa; makita ra nila ang mga gasa sa uban, ug mopundo kanila

⁵⁶ Tan-awa Mateo 17:16; Marcos 9:18; Lucas 9:40

⁵⁷ Tan-awa ang Mat. 17:1; Mar. 9:2; Luc. 9:28

⁵⁸ Mat. 17:17. Tan-awa Marcos 9:19; Lucas 9:41

ang pagpanukot. Gihunahuna nila nga sila kulang ug napasagdan. Gihasol nila ang ilang kaugalingon ug gihimo nila ang ilang kinabuhi nga usa ka bangungot. 'Ngano man nga naa siya niining mga gasa ug wala ko?' ingon nila. Aduna kay pipila ka gasa; ang uban adunay lain. Nahinumdom ka ba kang Cain ug Abel? Wala gipaningkamotan ni Cain nga ilhon ang iyang kaugalingong mga gasa, kundili gitutokan niya ang mga gasa nga anaa kang Abel. Sa ingon niini, nagtipig siya og dautang buot batok sa iyang igsoon, mibangon batok sa Dios, ug sa katapusan miabot pa sa pagpatay.⁵⁹ Apan tingali mas daghan pa gani ang iyang mga gasa kaysa kang Abel.

— Unsaon man sa usa ka tawo, sa diha nga makakita siya sa mga talento sa uban, nga malikayan ang pagkainggit ug mabalhin sa paglipay?

— Kung palamboon nila ang ilang kaugalingong talento imbis nga itago kini, malipay sila sa talento sa uban. Sulod na sa daghang katuigan, nagmatngon ko sa usa ka igsoon nga babaye; aduna siyay maayong tingog ug matinud-anong espiritu, apan dili siya moapil sa koro. Ug tungod kay gitago niya ang iyang kaugalingong talento ug wala mag-awit, masuko siya kung makadungog siya og lain nga igsoon nga babaye nga nag-awit, bisan pa man nga dili kaayo maayo ang tingog niadtong igsoon. Wala niya hunahuna nga gihatagan siya sa Dios og mas maayong tingog, apan wala niya kini ginapauswag.

Busa, hunahuna sa matag usa kon ang gasa nga ilang ginainggit sa uban mahimo usab nga naa sa ilang kaugalingon, apan wala nila kini ginauswag, o basin lain nga talento ang gihatag sa Dios kanila. Wala magkulang ang Dios sa bisan kinsa; Nagtugyan Siya sa matag usa og espesipikong gasa nga makatabang kanila sa ilang espirituhanong pag-uswag.

Sama sa pagka-lain sa usa ka tawo sa lain, mao usab ang gasa sa usa ka tawo nga lahi sa gasa sa uban. Wala ba nimo namatikdi ang mga ligaw nga gisantes nga nagtubo sa kilid sa imong bakod? Nagbahin sila sa usa ka gamot, apan ang matag sanga adunay kaugalingong kolor, nga mas matahum pa kaysa sa miaging usa. Bisan pa, wala sila mag mag-inggit sa usag usa... Kontento ang matag-usa sa kaugalingong kolor. Ug ang mga langgam! Ang matag-usa adunay kaugalingong kaanyag, kaugalingong kanta.

Pasagdi nga matag-usa makadiskubre sa mga gasa nga gihatag sa Diyos kanila, ug pasidunggan nila ang Maayong Ginoo—dili sa garbo, sama sa mga Pariseo, kondili sa pagkamaubsanon, nga nag-ila nga ilang gipabaya kini, ug pasagdi sila nga mapa-uswag kining mga gasa sa umaabot.

— Apan nagainaw ako sa pipila ka mga igsoon nga babaye tungod kay aduna silay pipila ka mga gasa nga wala nako.

'Daghan kaayo ug gasa ang Diyos nga gihatag kanimo, apan nagainvidi ka gihapon sa gasa sa uban? Nahinumduman ko ang anak nga babaye sa usa ka confectioner sa Konica. Ang iyang amahan nagahatag kaniya ug gamay nga piraso sa keyk matag-adlaw—tingali makasakit kaniya ang dako—apan motan-aw siya sa mga bata sa eskwelahan nga nagakaon ug dagkong pan-mais ug magainvidi kanila. 'Nakaon sila ug dagkong piraso, pero gamay ra ang gihatag sa akong amahan nako,' ingon niya. Nainggit siya sa mga tinapay nga mais nga gikaon sa uban, bisan pa nga siya mismo adunay tibuok tindahan sa mga minatamis nga puno sa mga keyk! Sa samang paagi, wala nimo gi-apresyar ang dagkong gasa nga gihatag sa Diyos kanimo, apan nagtan-aw ka sa gasa sa uban ug nainggit ka.

Ayaw nato pagpakita og kawalay pagpasalamat. Sa katapusan, ang Dios, ang atong Maayong Amahan, naghatag sa matag usa sa Iyang mga binuhat og lain-laing mga gasa, kay nahibalo Siya unsay gikinahanglan sa matag-usa kanato aron dili nato kadaut ang atong kaugalingon. Kasagaran maglihok kita sama sa gagmay nga mga bata, nagreklamo nga wala magahatag kanato ang Amahan og usa o duha ka drachma, sama sa gihatag Niya sa atong mga igsoon, bisan pa man nga gihatagan Niya kita og usa ka gatos ka drachma.⁶⁰ Nagtuo kita nga wala Siya maghatag kanato og bisan unsa,

⁵⁹ Tan-awa Gen. 4:3–8

⁶⁰ Usa ka gatus ka drachma — usa ka salapi nga papel. — *Nota sa tigkompila*

tungod kay giisip nato ang usa ka gatos ka drachma nga sama ra sa papel; ginahandom nato ang usa o duha ka drachma nga gihatag Niya sa uban, busa nagahilak kita ug masuko sa atong Maayong Amahan.⁶¹

Maayong pag-inggit

— Geronda, naiinggit ko sa usa ka igsoon nga babaye kay nakita nako nga siya adunay pagpaubos, pagkasimple, ug pagkamatitud-anon.

— Maga-ampo ko nga mamatay siya. Gusto ba nimo nga mamatay siya?

— Dili, Geronda! Mahimo kong inggiton ang pagkamaayo sa uban, apan dili gyud mosulod sa akong hunahuna nga naay dautan nga mahitabo kanila. Dili ko gusto nga mawala ang ilang pagkamaayo; gusto ko nga adunay usab maayong butang sa akoa.

— Aw, mao na, atong bahinon aron tagsa-tagsa nato makuha ang katunga! Ayaw kabalaka. Ang imong pag-inggit maayong klase sa pag-inggit. Na-inggit ka sa 'dakong mga gasa...' ⁶²

— Busa, aduna diay maayong klase sa pag-inggit?

— Oo, kung ang usa ka tawo manghinaut sa pagkamaayo sa uban ug sa samang higayon malipay para kanila, nan maayo kana nga panghinaut. Apan kung ang usa ka tawo mobati og daotan, kung masuko siya sa pagtan-aw sa kalampusan sa uban, o lihim nga malipay kung ang maong tawo makasinati og kalisud, nan daotan kana nga panghinaut. Pananglitan, naiinggit ka sa imong igsoon nga babaye kay nindot kaayo iyang tingog ug maayo siya mo-awit. Kung mahibalo ka nga nawala iyang tingog ug dili na siya makanta, ug malipay ka ana, nagpasabot kini nga adunay dautang tuyo sa imong pag-inggit, adunay hilo. Kung masubo ka ana — nagpasabot kini nga walay dautang tuyo sa imong pag-inggit; gusto lang nimo nga maayo pud ka mo-awit.

— Unsaon nako pag-amuma og maayong pag-inggit?

— Tawgon nato ka nga 'ang adunay maayong pag-inggit'!... Paninguhaa nga limpyohan ug balaanon ang imong pag-inggit aron kini mahimong maayong pag-inggit. Lipaya ang imong igsoon nga nagmalampuson, ug paninguhaa nga sundon siya. Sa ingon niini, mausab ka sa espirituhanong paagi, ug ang Grasya sa Dios magpuyo sa sulod nimo, nga naghatag sa usa ka tawo og langitnong kalipay bisan pa sa kini nga kinabuhi.

— Geronda, mahimo bang ang maayong pagpanag-iya mahimong dautang pagpanag-iya sa sulod sa usa ka tawo?

— Kung ang usa ka tawo dili magtrabaho sa iyang kaugalingon, nan, siyempre, mahimo kini. Kinahanglan magbantay ang usa ka tawo.

— Geronda, dili ko pirmi masabtan unsay akong gibati kung makakita ko sa kalampusan sa akong igsoon nga babaye. Unsa kaha kini nga klase sa pag-inggit: maayo ba o dautan?

— Pangutan-a ang imong kaugalingon: 'Kung ang akong igsoon makahimo ug milagro, unsa kaha akong pagbati?' O: 'Kung siya mosugot sa tukso ug mapadaut ang iyang dungog sa panan-aw sa uban, malipay ba ko o masubo?' Pinaagi sa pagtubag niini nga pangutana, masabtan nimo kung ang imong pagka-inggit maayo ba o dautan. Karun, sultihi ko, kung madungog nimo nga ang igsoon nga imong ginainggit nahimong tapulan ug hingpit nga mihunong sa pagtuman sa iyang mga katungdanan isip monghe—nga dili na siya mismo ang nag-ampo, kundili magbutang siya og kaset sa tape recorder ug maminaw sa: 'Ginoong Hesukristo...'—masuko ka ba?

— Oo, masuko ko, apan bisan pa kong madungog nga nagpadayon siya sa pag-uswag nga mas dako pa, sa akong tan-aw dili pud ko malipay.

⁶¹ Gikan sa sulat ni Elder Paissios ngadto sa usa ka igsoon nga babaye; 1968. — *Nota sa tigkompila*

⁶² 1 Cor. 12:31

— Kabalo ka, kung lisod para nimo ang paglakaw, lipaya ang mga nagdagan og paspas imbis nga malain ka. Kung gusto ka molambo sa espirituhanong paagi, lipaya ang kalampusan sa mga igsoon nga babaye ug hangyos ang Diyos nga magpadayon sila sa pag-uswag, ug nga maabot pud nimo ang imong kaugalingong sukod. Sa dihang bag-o pa ko sa monasteryo,⁶³, aduna pay usa ka bag-ohan didto nga hapit pareho namo ug edad. Nakab-ot niya ang hataas nga lebel sa espirituhanong kamatuoran; nagdan-ag ang iyang nawong. Siya usa ka ehemplo sa tanan, usa ka dakong asketa ug masigasig nga magpanalipod sa pagtuo. Siya usab kaayo deboto. Mibangon ang mga tigulang nga monghe isip pagtahod sa dihang moagi siya. Mas daghan kog nakuha nga benepisyo gikan niining nobis kaysa sa tanang libro nga akong nabasa kaniadto, tungod kay siya usa ka buhing ehemplo. Sa usa ka higayon, nasakitan ko sa dughan. Sa dihang misulod kana nga igsoon sa akong selda niadtong takna, nangayo ko kaniya og pag-ampo. Wala pa gani siya makahawa sa akong selda sa dili pa nawala ang kasakit. Sa lain nga higayon, usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo ang miabot sa monasteryo ug nangayo sa mga amahan nga tambalan siya. Unya miingon ang abbot sa niining bag-ong monghe: 'Padayon, pag-ampo, pasagdi ang demonyo nga mobiya niining malisud nga tawo.' 'Pinaagi sa imong pag-ampo,' matod niya, 'pagpahawa sa demonyo, Kristo.' Sa diha-diha nga nakalayo siya, mibiya ang demonyo sa tawo. Mao kana kadako sa iyang kaisog sa atubangan sa Dios! Unsa kadako nga espirituhanong kahintang ang iyang naabot! Busa, nangayo ko sa Dios nga unta makab-ot sa maong igsoon ang kahintang sa santo nga nagdala sa iyang ngalan, ug aron makab-ot usab nako ang iyang kahintang. Buhata usab kini, ug makita nimo pag-ayo ang gahum sa Dios.

Kung makat-on ang usa ka tawo sa paglipay sa kalampusan sa uban, ihatag ni Kristo kaniya ang tanang kalampusan sa uban, ug malipay siya sama sa tanan nga nagkahiusa, ug unya ang iyang kalampusan ug kalipay mahimong dako kaayo.

Kapitulo 2.

Kasuko — ang kaaway sa kalinaw sa Dios

Atong gamiton ang kasuko batok sa mga kahuyang

— Geronda, gusto ko nga mahimong gawasnon gikan sa kasuko. Makita nako kung unsa ka dili angay ang kasuko alang sa usa ka monghe.

— Ang kasuko, putli nga kasuko, usa ka kusog sa kalag. Samtang alang sa usa ka tawo nga malumo sa kinaiyahan, kini nga kinaiya sa iyang karakter makatabang sa espirituhanong pagkahingpit, alang sa usa ka masuko nga tawo adunay doble nga kaayohan nga makuha gikan sa kusog nga anaa sa iyang kinaiya, basta gamiton niya kini nga gahum sa kasuko batok sa mga pagbati ug batok sa Daotan. Kung dili niya gamiton og tarong kini nga gahum, gamiton kini sa yawa. Kung ang usa ka tawo nga malumo sa kinaiyahan dili maningkamot nga makab-ot ang kaisog, dili siya makahimo og dagkong buhat. Apan ang usa ka mainit ang ulo, kon itudlo niya ang iyang hunahuna sa usa ka dakong butang ug itudlo ang iyang kasuko batok sa daotan, mahimo na niyang hunahunaon nga nasulbad na ang maong butang. Mao nga ang mga tawo nga adunay kislap sa kawalay pag-amping maabot ang kinatas-an sa espirituhanong kinabuhi.

— Busa, Geronda, angay ko masuko sa yawa, dili sa mga madre.

— Tan-awa, sa sinugdanan masuko ang usa ka tawo sa uban; unya, kung maningkamot sila, masuko na sila sa yawa; ug sa katapusan, makaabot sila sa punto nga masuko na lang sila sa ilang kaugalingong daang kaugalingon, sa ilang kaugalingong mga pagbati. Busa paningkamoti nga masuko ka lang sa yawa ug sa imong kaugalingong mga pagbati, ug dili sa mga igsoon nga babaye.

⁶³ Sa Monasteryo sa Esfigmen, niadtong 1953. — *Tala sa tigkompila*

— Geronda, ang akong kasuko ug akong pagkasukot-sukot ba mga pagbati sa bata?

— Dili, akong pinalangga! Masabtan ra kon masuko ang gamay nga bata, mopukpok sa tiil ug mosinggit: 'Dili ko gusto, dili ko buhaton!' Apan samtang sila motigulang, kinahanglan nilang tangtanganon kini, ug ipabilin lamang ang pagkamapainubsanon ug pagka-spontanyo sa bata, dili ang ilang kabuang sa pagkabata. Tan-awa, ang uban moabot sa ingon ana ka-extremo! Ibanga nila ang ilang ulo sa dingding sa kasuko — maayo na lang nga gihimo sa Diyos ang mga tawo nga lig-on ang ulo, aron wala silay masamdan! Ang uban mopunit sa ilang sinina! Aduna'y usa ka lalaki nga, matag adlaw sa bug-at nga kasuko, mopunit sa iyang kamiseta hangtud kini mabungkag. Gipunit-punit niya kini aron dili niya ipaabot ang kasuko sa uban.

— Busa, nagpasabot ba kini nga ang kasuko usa ka paagi sa pagpagawas sa kaugalingong dautang buot?

— Oo, pero dili ba mas maayo nga ipagawas nimo ang imong dautang buot sa imong kaugalingong maluya kaysa sa uban?

Ngano man nga masuko ta?

— Murag dili ko masuko; mairita lang kaayo ko.

— Giunsa man? Kung mawala ang imong pagpugong sa kaugalingon, kinahanglan nimong susihon kung aduna bay dakong gana sa kasuko sulod nimo. Lain nga istorya kung ang usa ka tawo, sa kalagot, mosulti og bug-at nga pulong tungod kay gikapoy siya, nasakitan, o adunay problema, ug uban pa. Tingali motubag pa gani ang uban sa pangumusta og, 'Lakaw na!' — bisan wala man gani silay nadungog nga bastos, simpleng 'hello' ra man. Apan gikapoy o nasakitan ang tawo, mao nga ingon ana iyang reaksiyon. Sa katapusan, bisan ang labing pasensyosong asno mosipa kung sobra na ang karga.

— Kung dili ko malinawon sa akong kaugalingon, bisan ang labing gamay nga butang makapahasol nako.

— Kung dili ka malinaw sa imong kaugalingon, nagpasabot kini nga dili ka himsog sa espirituhanong paagi, ug dili na katingalahan nga ingon ani ang imong reaksiyon. Kung masakiton ang usa ka tawo, usahay kapoy na gani siya bisan sa tingog sa pakig-istorya. Pareho ra kini kung dili maayo ang iyang espirituhanong kahimsog: kulang siya sa kalinaw sa hunahuna, pasensya, ug pagpugong sa kaugalingon.

— Geronda, ngano man nga masuko ko bisan sa labing gamay nga provokasyon?

— Masuko ka kay nagtuo ka nga ang uban pirmi ang basol. Ang imong kasuko naggikan sa kamatuoran nga gidawat nimo ang mga hunahuna bahin sa uban nga gikan sa wala. Kung imo lang dawaton ang mga hunahuna nga gikan sa tuo, dili na nimo tagdon kung unsay gisulti nimo o unsaon kini pag-ingon. Imo nang kuhaon ang responsibilidad para sa imong kaugalingon ug dili na ka masuko.

— Apan, Geronda, dili ko katuo nga ako pirmi ang masala.

— Morag aduna kay natago nga garbo. Pag-amping, kay ang kasuko nagbitbit og pagpangatarungan sa kaugalingon, garbo, kawalay-pasiunang ug pagpasigarbo.

— Geronda, ngano dali ra kaayo masuko ang mga tawo karon sa bisan unsang butang?

— Karon bisan ang langaw makapahasol na sa mga tawo! Sila buangtan ug dili mapugngan! Sa una, kung pahawaon nimo ang langaw, molupad ra kini. Karon magpabilin ra kini didto nga buangtan... Apan tinuod usab nga karon ang pipila ka mga kalihokan dili lang makatabang sa pagpangita og kalinaw sa hunahuna, apan makapahimo pa gani sa usa ka natural nga kalmado nga tawo nga ma-nerbiyos.

— Ngano kaha nga karon, nga nagpuyo na ko sa monasteryo, dili na ko masuko, samtang sa sekular nga kalibutan kanunay ko masuko?

— Kasagaran, ang mga tawo mobati og kakulang sa katagbawan ug mawala ang ilang pagpugong sa kaugalingon tungod sa mga kahimtang sa gawas, kay wala silay makuha nga kalipay sa ilang ginabuhay ug nangandoy sila og lain. Apan ang ingon nga kapungot sama ra sa abog sa ibabaw; mawala kini sa diha nga makaplagaan sa usa ka tawo ang iyang gipaningkamotan.

"Masuko, apan ayaw pagpakasala"⁶⁴

— Geronda, ang kasuko ba naggikan sa pagka-makasarili?

— Dili kanunay. Aduna usab matarong, balaan nga kasuko. Ang Propeta Moises nagkupert sa mga tabla sa mga Sugo sa iyang mga kamot, apan sa dihang nakita niya nga ang mga Israelinhon naghalad og halad sa bulawanong baka, sa balaan nga kasuko gilabay niya kini sa yuta ug gipikas-pikas.⁶⁵ Sa wala pa mosaka si Moises sa Bukid Horeb,⁶⁶ diin siya madawat sa mga Sugo, gisultihan ni Moises ang mga Israelita unsay ilang buhaton hangtod sa iyang pagbalik. Labaw pa, ila mismo nakita ang kilat ug nadungog ang dalugdog sa tumoy sa Horeb, apan tungod kay dugay kaayo si Moises mobalik, nagsugod sila pagpangita og diyos para sa ilang kaugalingon. Miadto sila kang Aaron ug miingon kaniya: 'Wala kami kahibalo unsa na ang nahitabo kang Moises. Kinsa na karon ang maggiya kanamo? Himoa kami og mga diyos nga maggiya kanamo.' Sa sinugdan misalikway si Aaron, apan sa ulahi mitugot siya. Nagsugod sa trabaho ang mga tawo. Naghimo sila og pugon, gilabay nila niini ang tanang bulawan nga gihatag sa mga Ehipsiyo kanila sa wala pa sila mobiya sa Ehipto,⁶⁷ ug naghimo sila og tibuok bulawan nga baka. Gibutang nila kini sa ibabaw sa usa ka dakong bato ug nagsugod sila og inom ug naglingaw-lingaw. 'Siya ang maggiya kanato,' ingon sa mga tawo. Unya miingon ang Dios kang Moises: 'Panaug dayon, kay ang mga tawo nakalayo na kanako.' Sa dihang naganaos si Moises gikan sa Bukid Sinai, nakadungog siya og mga singgit. Si Josue, nga nagpaabot kaniya sa tiilan sa bukid, miingon: 'Unsa may nahitabo? Niabot na ang mga langyaw!' 'Dili kana mga hiyaw sa pakig-away, mga hiyaw sa kalipay kana,' tubag ni Moises. Miduol sila ug nakita nila ang mga tawo nga naglipay, kay ang bulawanong baka magdala kanila sa Yutang Saad! Makita nimo, bulawanon man ang baka!... Nasuko si Moises; gilabay niya sa yuta ang mga lapida sa mga sugo ug gipikas-pikas niya kini.

Ang usa ka espirituhanong tawo mahimong masuko, masuko kaayo o mosinggit, apan tungod lamang sa usa ka seryosong espirituhanong rason. Walay dautan sa ilang sulod, ug wala sila magbuhay og kadaut sa uban. 'Masuko kamo, apan ayaw pagpakasala'—dili ba mao kana ang giingon sa propeta David?

'Naghanda ko sa akong kaugalingon ug wala ko maluya'⁶⁸

— Geronda, giunsa nako pagdaog sa akong kasuko?

— Ang hagit mao nga dili pasudlon nga moabot sa kasuko. Ang gatas, kung dili nimo kuhaon sa kalayo sa tukmang oras, mobukal ug motulo dayon.

— Ug giunsa man paglikay nga dili moabot sa kasuko?

— Kinahanglan magbantay ka. Bantayi ang imong kaugalingon ug pugngi ang imong kasuko, aron ang pagbati dili moturok sulod kanimo. Kung dili, bisan pa gusto nimo kini putlon gamit ang lagari, magturok kini ug magturok pirmi. Hinumdumi ang gisulti sa propeta nga si David:

⁶⁴ Salmo 4:5

⁶⁵ Tan-awa Exod. 32:1–24

⁶⁶ Laing ngalan sa Bukid Sinai, nga makita sa Daang Tugon. — *Nota sa tig-kompila.*

⁶⁷ Tan-awa ang Exodo 11:1–3; 12:36–37. Sa dili pa dugay sa ilang pagpanaw gikan sa Ehipto, ang mga Israelinhon, sumala sa sugo sa Dios, nanghulam og mga sudlanan nga pilak ug bulawan ug mga sinina gikan sa mga Ehipsiyo. Wala nila kini mabayri pabalik, kay ang panganay sa mga Ehipsiyo dali ra napatay; nahadlok kaayo si Paraon ug dali niyang gipahawa ang mga Hudyo sa Ehipto. — *Tala sa tigkompila.*

⁶⁸ Salmo 118:60

'Naghunahuna ko sa akong kaugalingon ug wala ko maluya.' Kabalo ka ba unsaon sa paglihok sa usa ka monghe kaniadto? Sa diha nga mobiya siya sa iyang selda, maghimo siya og tanda sa krus ug moingon: 'Ginoo ko, panalipdi ako gikan sa tukso.' Andam siya sa pag-atubang sa tukso. Murag nagbantay siya. Nagbantay siya aron makita kung asa gikan ang tukso, aron maprotektahan niya ang iyang kaugalingon batok niini. Kung adunay igsoon nga nakasala batok kaniya, andam siya ug mitubag uban sa pagkamapaubos ug pagkama-humok. Buhata usab kini sa imong kaugalingon.

— Geronda, usahay, kung matintal ko, moingon ko sa akong kaugalingon, 'Managom na lang ko,' apan sa katapusan dili ko makapugong ug mawala ang akong pagpugong sa kaugalingon.

— Unsa man imong pasabot nga 'mawala ang akong pagpugong sa kaugalingon'? Ug asa man kini padulong pagkahuman? Masunog ba kini? Murag kulang ka sa pagpaubos; mao nga moabot ka sa usa ka utlanan unya mawala ang imong pagpugong sa kaugalingon. Kinahanglan ka pa ug gamayng pagpaubos. Sa dili pa ka mosulti, pag-ampo sa Pag-ampo kang Jesus kaduha o katuha aron makab-ot ang kalinaw sa hunahuna. Usa ka babaye, kon masuko siya, una niya basahon ang 'Kredo sa mga Apostoles' ug unya pa lang siya mosulti. Mga tawo sa kalibutan, ug tan-awa lang gihapon kung giunsa nila pagpaningkamot!

— Unsaon nako kung dili ko ganahan sa pamatasan sa usa sa mga igsoon nga babaye?

— Trataa ang igsoon nga babaye nga may pagkamabuotan. Paninguhaa nga pasayloon siya uban sa gugma. Kini makatabang kanimo nga natural nga makab-ot ang kanunay nga maayong espirituhang disposisyon. Ug kung moabut kanimo ang kainit sa kasuko, makit-an niini nga ang imong kasingkasing napuno sa gugma ug, kay wala nay puwesto, molakaw kini.

Pinaagi sa pagpaubos ug kahilom mapildi nato ang kasuko

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo pagdaog sa kasuko?

— Napildi nato ang kasuko pinaagi sa pagpaubos ug kahilom. Ngano man nga gitawag nato nga maalamon ang bitin? Bisan pa nga adunay kini kusgan nga armas—ang hilo niini—ug makadaot kini kanato, sa diha nga makadungog kini og gamayng kasaba, mihawa dayon kini: dili kini mosulong diretso, kondili mosurender kini sa atong kasuko. Ingon usab, kung adunay makapasakit kanimo sa pulong, ayaw pagtubag. Pinaagi sa hilom, imong wagtangon ang iyang armas. Sa usa ka higayon, usa ka iring nga ginganlan og Dikas hapit na unta makapugong sa usa ka gamay nga tukak sa akong selda. Ang gamay nga tukak naglingkod nga walay lihok, ug gibyaan kini ni Dikas ug nilakaw. Pinaagi sa iyang kahilom ug pagkapaubos, ang gamay nga tukak... napildi ang iring. Apan kon nakalihok lang unta kini bisan gamay, gikuptan na unta kini ni Dikas ug gisugdan na unta niya ang paglabay-labay niini ug pagpanuktok sama sa tambol.

— Sa dihang magkasumpaki mi sa akong igsoon nga babaye ug pareho mi nga magbarug sa among baruganan, moabot mi sa punto nga walay makalihok, ug sa katapusan masuko ko.

'Makita nimo, usa sa duha kinahanglan mosugot ug mouyon; wala nay lain pa nga paagi. Kung duha ka tawo ang gustong magbitbit og taas nga tabla paingon sa gamay nga pultahan, kinahanglan mosulod una ang usa kanila, dayon mosunod ang usa pa: kung dili, dili nila kini mapasar. Kung ang tanan magbarug sa ilang kaugalingong baruganan, mura ra kini'g paghampak sa bato batok sa bato — puro lang kalayo nga naglupad!... Ang mga tawo sa Faras,⁶⁹, kanunay mosulti kung adunay nagbarug sa ilang prinsipyo: 'Himua nga ang imong kanding gamay nga kanding, ug ang akua usa ka kanding nga anak,'⁷⁰, ug pinaagi niini nakalikay sila sa panagbangi. Sa , bisan unsa pa man, ang mosugot mao ang modaog, kay pinaagi sa paghalad, makakaplag sila og kalipay ug kalinaw.

— Apan unsa kaha kung ang usa ka tawo magpaka-matinuoron sa gawas ug mosugot, apan nasuko sa iyang kasingkasing?

⁶⁹ Ang Pharasus usa ka gamay nga lungsod sa Cappadocia, ang lugar nga natawhan ni Elder Paissios. — *Tala sa tigkompila*.

⁷⁰ Mas bililhon ang usa ka babaing kanding, kay kini mag-anak. — *Tala sa tigkompila*.

— Nagpasabot kini nga buhi pa ang tigulang nga tawo sa sulod niya, ug siya nagpakigbisog batok kaniya.

— Apan ngano, Geronda, wala siya'y kalinaw sa sulod bisan pa sa husto niyang pamatasan?

— Unsaon man niya pagkabaton og kalinaw? Aron makabaton og kalinaw ang usa ka tawo, kinahanglan husto usab ang iyang sulod nga pagtamod. Unya molayas ang kasuko ug kabalaka, ug mosulod ang kalinaw sa Dios sa tawo. Ug sa pag-abot sa sulod nga kalinaw, kini mopapas sa singaw sa kasuko, malimpyo ang mga mata sa kalag, ug magsugod ang tawo sa klarong pagtan-aw. Maong si Kristo naghisingot gayud sa 'mga tigbuhat sa kalinaw', nga nag-ingon nga 'tawgon sila nga mga anak sa Dios'.⁷¹

Kapitulo 3.

Kasubo nga makaguba sa kalag

Ang kalipay gikan kang Kristo, apan ang kasubo gikan sa yawa

— Geronda, nabati nako nga grabe kaubos ang akong mood bag-ohay lang.

— Ngano man nga nagbati ka og ingon ani kaubos? Nalunod ba ang imong mga barko? Asa man nimo sila gipadala? Sa Atlantiko nga Dagat? Nagpadala ba gyud ang mga tawo og mga barko sa dagat sa panahon nga ingon ani? Pila na ang nalunod?

— Nalumpo silang tanan, Geronda.

— Maayo kaayo, kung ingon ana, wala kay kabtangan, ug mahimo ka nang usa ka maayong madre! Ngano man nga dili nimo dayon dayegon ang Dios? Unsa may imong gikulang? Kung ang usa ka tawo nga layo kang Kristo makasinati og kasubo, masabtan ko kana, apan kung ang usa ka tawo nga duol kang Kristo makasinati og kasubo, lisod kana sabton. Human sa tanan, bisan pa man masakitan ka, ginapahupay ni Kristo ang imong kasakit.

Ang usa ka tawo dili makasinati og mapait nga kasubo, kay kung dad-on nila ang ilang kasubo kang Kristo, mahimong tam-is nga nektar kini. Kung ang usa ka tawo nag-antos sa kasubo, nagpasabot kini nga wala nila gidala ang ilang kasubo kang Kristo.

Ang kalipay gikan kang Kristo, samtang ang kasubo gikan sa yawa. Kung unta makahibalo ka kung unsa ko kabalaka sa dihang makakita ko og monghe nga ang dagway sama sa tindero nga gikuhaan sa iyang kita. Lahi kaayo ang paghilak tungod sa Dios—mga luha nga nagahatag kalipay. Dinhi, malipay ang usa ka tawo. Ang iyang kahilom ug kalma nagbubo og dugos sa iyang kasingkasing. Kung makakita ko og ingon ana nga tawo, gusto ko siyang halukan sa tiil.

— Unsaon man pagkahibalo sa usa ka tawo nga ang iyang kasubo tinuod nga alang sa Dios?

— Atong hunahunaon nga ang usa ka tawo nakasala ug nabalaka. Kung masubo sila tungod kay ilang gipasubo si Kristo, mobati sila ug tam-is nga kasakit sa ilang kasingkasing, kay ang Dios nagbubo ug katam-isan, langitnong kahupayan, sa ilang kalag. Mao kini ang kasubo alang sa Dios. Apan kung ang usa ka tawo kanunay nga naa sa kahimtang sa kasubo, nga nabati ang kahadlok ug kawad-on sa paglaum, nan kinahanglan niyang masabtan nga kini nga kasubo dili gikan sa Dios. Ang kasubo alang sa Dios mao ang espirituhanong kalipay; naghatag kini og kahupayan sa kasingkasing. Samtang ang kasubo nga dili gikan sa Dios kanunay magdala og kahadlok ug kawad-on sa paglaum.

⁷¹ Mat. 5:9

— Ug unsa kaha, Geronda, kung ang usa ka espirituhanong tawo nabalaka tungod kay adunay usa ka erehe nga naggamit sa iyang ngalan ug naghimo ug kadaut sa mga tawo?⁷²

— Makatarunganon kini nga kasubo; kinahanglan kini mabati, kay daghang mga tawo ang napahimulosa. Apan bisan pa niini, kinahanglan motubag sa espirituhanong paagi. Kung ang usa ka tawo modawat sa tanan uban sa pagpaubos ug moingon: 'Ginoo ko, dili ko gusto nga mag-antos ang mga tawo; hatagi sila og kahayag aron masabtan nila ang kamatuoran.' Kung ingon niya kini, makakaplag siya og kalinaw. Apan kung magsugod sila og kabalaka ug moingon, 'Unsaon nako? Gigamit sa mga tawo ang akong ngalan aron makadaot,' dili sila makakaplag og kalinaw. Bisan unsa pa man, kung ang usa ka tawo walay sala ug limpyo ang konsensya, bisan pa man kung ang uban maghatag kaniya og kasubo, makakaplag siya og dakong kahupayan.

Ang pagka-makasarili kanunay magdala og kasubo ug kahadlok

— Geronda, pirmi nakong gihunahuna kana nakong sayop nga nakapasuko nimo, ug nabugatan ko sa kasubo.

— Huni-a na; nangagi na kana karon. Wala nay madala kini kanimo kondili kasakit lang, ug dili ka niini matabangan sa bisan unsang paagi. Apan dili ka kini masakitan kung mas mag-amping ka sa umaabot. Padayon sa pagpaningkamot. Ang tanan makasala, apan ang Maayong Ginoo, isip atong Amahan, nagpanalipod kanato. Alang niini, gihimo Niya ang mga balaan; alang niini, gihatagan Niya ang matag tawo og anghel nga magbantay kanila; alang niini, gipili Niya ang mga espirituhanong tawo aron motabang sa uban.

— Gidalaan ko sa kasubo tungod sa akong mga kapakyasan, Geronda, ug gikapoy na ko sa pagpaningkamot.

— Tungod kana sa pagka-makasarili. Dili ka mosugot, busa napul-an na ka sa imong kaugalingon. Walay pagpaubos, walay paghinulsol, walay kasubo sa sala, apan adunay pagkahakog, ug ang pagkahakog kanunay magdala og kasubo ug kahadlok. Kung ang usa ka tawo walay paghinulsol, masubo siya tungod sa iyang pagkahakog, sa iyang tinguha nga malipay ang uban, ug tungod kay nahulog siya sa panan-aw sa uban; unya ang kabalaka, kapait ug kasakit nagpuyo sa sulod niya.

— Busa, kung ang usa ka tawo grabe kaayo ang kasubo human sa iyang pagkahulog, ang kaugalingon ba gayud ang hinungdan?

— Dili kanunay. Mahimo usab kini motumaw gikan sa kadasig. Kung ang usa ka tawo grabe kaayo ang kasubo tungod sa selos ug kadasig, makadawat siya og dakong kahupayan, nga nagpalig-on dili lang sa kalag kondili sa lawas usab.

— Apan unsaon nako pag-ila kung nag-antos ba ko tungod sa kadasig?

— Ang usa ka tawo nga nabalaka tungod sa kadasig mosaway sa iyang kaugalingon sa tanan, samtang ang usa ka tawo nga nabalaka tungod sa pagka-makasarili mosaway sa uban sa tanan ug moingon nga ginatrato sila nga dili patas. Kung hagiton ang ilang pagka-makasarili, mosugod sila og pag-irap ug mohunong sa pakigstorya... Karong adlaw lang gisaway nako ang duha ka magsoon tungod sa ilang sayop. Pareho silang nasuko ug nagbitay sa ilang mga ulo.

Apan ang usa nasuko tungod sa iyang pagkamasinabtanon, kay ang iyang sayop nakapasubo kanako, samtang ang usa nasuko tungod sa iyang pagkama-akusado. Ang una nahuya kaayo nga dili gani makatutok sa akong mata. Ang usa, bisan pa, aron dili madaut ang iyang dungog, dali dayon siyang nangita og pasangil, nga wala magtagad kung unsa ka seryoso ang iyang sayop. Naghunahuna siya sa iyang kaugalingon: 'Nawad-an ko og dungog sa panan-aw sa uban; dili na sila mosalig kanako. Unsaon nako karon pagdepensa sa akong sayop aron dili madaut ang akong dungog?' Kung

⁷² Ang igsoon nga babaye nga nangutana nagtumong sa mga hitabo diin gigamit sa mga tawo ang ngalan ni Elder Paisios alang sa ilang kaugalingong kaayohan o aron madani ang uban sa pagdawat sa ilang sayop nga mga panan-aw. — *Nota sa tigkompila.*

giangkong unta niya ang iyang sayop ug gidawat ang tibuok sala sa iyang kaugalingon, nakakaplag unta siya og kahupayan. Apan gisulayan niya pagdependa ang iyang kaugalingon, busa wala siya makakaplag og kalinaw sa iyang kalag. Kung maghimo kita og mga pasangil para sa atong kaugalingon, gitugotan nato ang yawa, nga moanha ug modumala kanato sa pino nga paagi, hinungdan sa kasubo. Apan kung atong dawaton ang tibuok responsibilidad, ang Dios mopasan sa tanang karga nato. Busa, magdesisyon kita kung unsa ang pilion: pagpaubos, nga nagdala og kalinaw, o pagkahakog, nga nagdala og kasubo, kahadlok ug kaguol?

Ang usa ka tawo nga walay pagpasalamat kanunay nga masulob-on

— Ngano man nga daghang mga tawo, bisan pa man nga naa na nila ang tanan, mobati gihapon og kahadlok ug kasubo?

— Kung makakita ka ug tawo nga napuno sa kahadlok, kaguol, ug kasubo, bisan pa man nga naa na kaniya ang tanan, hibaloa nga wala siya sa Dios.

Bisan kinsa nga adunay tanan—materyal nga bahandi ug maayong panglawas—apan, imbis nga magpasalamat sa Ginoo, maghimo og bag-ong dili makatarunganong mga hangyo, magreklamo ug magngungot, walay duhaduha nga nag-andam og lugar para sa ilang kaugalingon sa impierno. Ang usa ka tawo nga nakahibalo unsa ang pagpasalamat kontento sa tanan. Naghunahuna sila sa gihatag sa Diyos matag adlaw ug malipay sa tanan niini. Apan kung ang usa ka tawo walay pagpasalamat, dili siya kontento sa bisan unsa, magreklamo sa gamayng butang ug mag-antos. Pananglitan, dili sila ganahan sa adlaw, unya mosidlak ang Vardaris,⁷³ ang amihanang hangin, ug mosugod og huyop ug magdala og katugnaw... Dili sila ganahan sa adlaw, busa karon nagkurog sila sa katugnaw.

— Geronda, unsa man imong pasabot ani?

— Ang buot nakong ipasabot, kung dili nato pasalamatang mga panalangin nga gihatag sa Diyos ug magreklamo kita, moabot ang mga pagsulay nga magpahimo nato nga murag bola nga mag-uyog. Ginasulti ko kini kanimo sa tibuok kaseryosohan: bisan kinsa nga adunay ingon ana nga disposisyon, nga kanunay nagreklamo ug nagngurog, kinahanglan mahibalo nga makadawat sila og usa ka sampal sa nawong gikan sa Dios, aron mabayran nila bisan ang bahin sa ilang utang dinhi sa kinabuhi. Ug kung dili moabot ang sampal, mas grabe pa; sa ingon ana, kinahanglan nilang bayran ang tanan sa usa ka higayon sa umaabot nga kinabuhi.

— Busa, mahimo bang mahimong batasan ang pagreklamo?

— Mahimong batasan gyud kini, kay ang pagreklamo mosunod ang dugang pang pagreklamo, ug ang pagngungot mosunod ang dugang pang pagngungot. Ang magtanom og reklamo, reklamo usab ang iyang anihon ug makatigom siya og kahadlok. Apan ang magtanom og pagdayeg matilawan ang langitnong kalipay ug mga panalangin hangtod sa kahangturan. Ang usa ka magreklamo, bisan unsa pa kadaghan ang mga panalangin nga ihatag sa Diyos kaniya, dili niya kini mabati. Busa, ang grasya sa Diyos mibulag kaniya ug mosulod ang tukso. Ang tukso mosunod kaniya sa matag lihok, ug ang tanan sa iyang kinabuhi masamok. Apan ang Diyos mismo mosunod sa mga mapasalamat uban sa Iyang mga gasa.

Ang kawalay pagpasalamat usa ka dakong sala, nga gisaway mismo ni Kristo. "Dili ba napulihan ang napulo? Asa na ang siyam?"⁷⁴ — Nangutana Siya sa samdanon nga miadto aron magpasalamat Kaniya. Gilauman ni Kristo ang pagpasalamat gikan sa napulo ka ketuso, dili alang sa Iyang kaugalingon, kondili alang sa ilang kaugalingon, tungod kay ang pagpasalamat makabenepisyo kanila.

⁷³ Ang Vardaris usa ka kusog kaayo ug bugnaw nga hangin nga mohuyop sa amihanang-kasadpan sa Thessaloniki sa daplin sa Suba sa Axios. — *Tala sa tigkompila*.

⁷⁴ Lucas 17:17

Gusto ni Tangalashka nga makita kitang masubo

— Geronda, ngano nga kalit nga nahimong kasubo ang akong kalipay?

— Ang kalit nga pagbalhin gikan sa kalipay ngadto sa kasubo kasagaran tungod sa tukso. Ang malisyosong Tangalashka nakigbisog batok sa tawo, labi na sa mga madawat ug natural nga malipayon, nga naningkamot sa pagpanginabuhi sa espirituhanong paagi. Mao kini gayud ang iyang buhat: gusto niya kitang makita nga masubo ug malingaw siya niini. Apan nganong pasagdan nato si Tangalashka nga buhaton kini? Dili ba mas maayo ang kalipay kaysa kasubo? Ug dili ba mas maayo ang gugma kaysa malisya?

— Apan usahay mahulog ko sa kahimtang sa kasubo, ug wala ko kahibalo ngano.

— Dili gusto sa tangalashka nga malipayon ang mga tawo. Mangita siya og paagi aron masamokan ang mga adunay rason nga masamok ug ang mga wala. Sa imoha, mura'g gisulayan ka niya nga dad-on sa kaguol, nga labi pa gyud ka niyang gilukop sa iyang pino nga mga hilo. Aw, kung ginabugkos ka niya gamit ang pisi dinhi ug didto, masulti pa tingali nga adunay rason sa kasubo. Apan k , para nimo kining pino nga mga hilo mura'g baga nga lubid, ug nabalaka ka. Ayaw pag-antos sa imong kaugalingon nga walay hinungdan, kay pinaagi niini malipay si Tangalashka ug masubo si Kristo. Gusto ba nimo nga masubo si Kristo?

— Dili, Geronda, pero...

— Walay 'pero!' 'Adto ug magmasubo!' ⁷⁵ miingon: 'Magmasubo!'

— "Masubo ka!"

Ang kasubo nagpahuyang sa atong mental ug pisikal nga kusog

— Geronda, kanunay ko masakitan sa tiyan, ug lisod kaayo nako tumanon ang akong mga katungdanan isip monghe.

— Permi ka lang naglingkod diha, nalunod sa imong kaugalingong hunahuna, nagtan-aw sa tanan sa negatibo nga paagi ug walay hinungdan nga gipaka-antos nimo ang imong kaugalingon; mao nga nag-antos ka sa lawas ug kalag. Human sa laing susamang kasinatian, magsugod na usab og kasakit ang imong tiyan – unsaon man nimo pagpangita og kusog para sa espirituhanong mga butang? Pwede ka mag-inom og tambal aron maibsan ang kasakit, apan kung dili nimo wagtangon ang imong kasubo, mosakit pag-usab ang imong tiyan. Ayaw pagtagad sa mga hunahuna nga makapaguol kanimo, aron dili nimo walay pulos himuon ang mga gasa nga gihatag kanimo sa Diyos. Mas husto ang imong pagtan-aw sa mga butang, mas daghan ang kalinaw ug kahupayan nga imong mabati sa sulod; mas himsog ka, ug mohunong na ka sa pag-inom og tambal.

Ang kasubo makapawala sa kusog sa usa ka tawo. Gikuha niini ang tanang kaisog sa hunahuna ug lawas ug mapugngan ka sa pagbuhat bisan unsa. Gihugawan niini ang kalag ug nagdala og kagubot sa lawas. Gihampak niini ang labing sensitibo nga bahin sa lawas, nagpaila kini og kahadlok ug gikapoy ang usa ka tawo. Ang hilo sa kawad-on sa paglaum makapahugno dili lang sa usa ka tawo nga huyang ang panglawas, apan bisan sa usa ka kusgan kaayo. Aduna'y usa ka igsoon nga babaye dinhi. Kabalo ka ba pila ka kusog ang iyang tag-iya? Usa siya ka dungog sa komunidad sa espirituhanong paagi, ug sa pagbuhat sa iyang mga katungdanan, maayo kaayo siya sa tanan! Makadagan pa gani siya sa tibuok monasteryo, apan tungod sa kawad-on sa paglaum wala siyay buhata; nasayang ang iyang potensyal. Usa ka kusgan kaayo nga makina, apan nagpabilin lang siyang walay buhat nga walay pulos.

⁷⁵ San Juan Crisostomo. Homilia para sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw.

Pahawaa ang kahuyang pinaagi sa espirituhanong kaisog

— Geronda, kung magsunod-sunod ang mga kalisdanan nga moabot kanako sa akong espirituhanong pakigbisog, magsugod ko og reklamo, ug malupigan ko sa kawad-on sa paglaum.

— Sa ingon ana ka lisod nga higayon gayud nga mapadayag ang kusog sa tawo. Ayaw kahadlok o magpanik kung moabot ang mga kalisdanan. Pangayoa sa Diyos ang espirituhanong kaisog, aron imong atubangon nga mapangahas ang mga kalisdanan sa imong espirituhanong dalan ug makigbisog nga maisugon.

— Ang kasubo nga akong nabati bag-ohay lang tungod sa akong hinuyang nga kahimtang espirituhanon hingpit nga nagpahuyang sa akong kusog espirituhanon.

— Salamat sa Diyos, naka-uswag ka na gikan sa imong kaniadto nga kahimtang, bisan pa wala pa ka moabot sa angay nimong maabot. Sigurado ko nga sa dili madugay ipakita nimo kung unsa ka ang makaya, ug uban sa tabang sa Grasya sa Diyos, maputol nimo ang katapusang gapos sa espirituhanong kahuyang, sama sa usa ka leon nga nagapunit sa sapot sa gagamba. Pahawaa ang kahuyang pinaagi sa espirituhanong kaisog. Maghulat ug mag-ampo ako. Nagalaum ko nga makita ang adlaw nga malipay ako sa imong mga kalampusan.

— Geronda, sa dihang pasagdan nako ang akong espirituhanong mga katungdanan, mabug-atan ko sa kasubo.

— Ang kasubo tungod sa pagpasagad sa usa ka butang ug ang kalipay sa nahimo na kay natural nga mga butang. Apan ang pagka-makasarili mahimo usab mosulod dinhi, busa pag-amping. Paghimo og maayong pagsugod, ipahimutang ang han-ay sa imong espirituhanong pakigbisog, ug hinay-hinay nga pagpadayon. Sa ingon niini makab-ot nimo a mas dako nga pagkamapailubon, ug kining mga pagsaka ug pag-anaog nga hinungdan sa nagpahilom nga kaaway mihunong. Kung gamiton nimo ang imong kusog uban sa espirituhanong kaisog aron molampos sa imong monastikong paningkamot, makab-ot nimo ang dakong kalampusan. Apan kung masangit ka sa kahuyang, ikaw mismo mag-agulo nga walay katapusan, samtang ang tangalashka magpalakpak lang pirmi.

— Geronda, kulang ba ko sa kusog?

— Kinahanglan ka og kusog, usa ka pagsabog sa enerhiya!

— Unsaon nako pag-angkon ana?

— Kinahanglan ka og kaisog, pagkamakaisog! Unsa may pulos sa mga pobre nga madre para nako? Nanginahanglan ko og mga espirituhanong mandirigma, mga ⁷⁶ 'nga, uban sa espirituhanong kaisog, makig-away sa 'tangalashka', ug maghimaya sa Dios.

Ang paghimaya sa Dios mao ang tambal batok sa kawad-on sa paglaum

— Geronda, masubo ko kung makakita ko og nahabilin nga pipila ka pagbati sa sulod nako.

— Ingna: 'Salamat sa Diyos nga nahuman na ang pinakagrabe!' Kung ako unta ang naa sa imong lugar, nga nagtan-aw sa dagkong gasa sa Diyos, 'gikan sa sayong kaadlawon hangtod sa gabii'⁷⁷, balik-balik nako nga isulti: 'Kaluoy-an Kanim, O Diyos.' Kung gusto nimo magsugod sa pagkinabuhi nga langitnon bisan dinhi, tan-awa ang mga kaluoy ug daghang gasa nga gihatag sa Diyos kanimo, ug pasalamat: 'Kaluho kanimo, O Diyos.' Dayega ang Diyos sa pagtabang kanimo nga molambo, bisan gamay pa, pinaagi sa imong kaugalingong paningkamot o sa tabang sa uban. Sa dihang ang usa ka tawo moingon, 'Gloria kanimo, O Dios,' motabang ang Dios, kay ang pagpasalamat, kauban sa mapainubuson nga kinaiya, pagkamaigmaton, ug kadasig sa mga paningkamot, makadani sa dili mabilang nga langitnong gahum ug banal nga mga gasa.

⁷⁶ Suliotka: usa ka babaye gikan sa Suli, usa ka konfederasyon sa mga baryo sa Epirus. Ang mga Suliog ug mga Suliotka nagpakita og talagsaong kabayanihan sa pakigbisog batok kang Ali Pasha (1792–1803). — *Nota sa maghubad.*

⁷⁷ Salmo 129:5

— Geronda, unsa kaha kung kabalo ko nga mahulog ko pag-usab?

— Wala ka kahibalo. Naghunahuna ka ana tungod sa kahadlok. Dili ka angay mahadlok nga mobalik ang imong sayop sa nangagi, kay mao kana ang makapahuyang sa imong pagtuo sa Diyos. Dili na kinahanglan ang sobra nga kabalaka dinhi. Kung adunay hunahuna nga moingon nga dili ka na molambo, ug mahugno ka sa kaguol, kinahanglan nimong pahupayon ug dasigon ang imong kaugalingon. 'Salamat sa Diyos,' ingon nimo, 'karong adlaw mas maayo ko kaysa gahapon. Gatus ka beses, salamat sa Diyos...' Bisan pa man og daw dili tinuod kini nga pagdasig, nagbitbit kini og dakong gahum — paglaum sa Diyos. Ang paglaum sa Diyos mao ang pwersa nga makapabali sa kawad-on sa paglaum, makapahilwas sa kalag gikan sa pagkawalay paglaum ug kahadlok, ug, hinay-hinay, nagpalig-on sa espirituhanong kusog sa usa ka tawo, nga nagpukaw sa balaan nga optimismo sulod kaniya.

— Geronda, nabalaka ko sa akong mga problema sa panglawas.

— Dawata ang tanan ingon usa ka dakong gasa gikan sa Diyos. Ang Diyos dili magbuhat og sayop sa bisan kinsa. Sa Langit makakaplag ka og kahupayan. Makadawat ka og daghang pensiyon, gawas kon imo kini pagamub-on pinaagi sa imong pagreklamo.

— Apan giunsa, Geronda, kay wala man ko mabati sa Langit sulod kanako karon?

— Dili nimo mabati ang Langit tungod kay dili nimo gihimaya ang Dios. Kung ang usa ka tawo mabuhi sa pagdayeg, malipay siya sa tanan. Aduna'y mga tawo sa kalibutan nga maghukom kanato nga mga monghe. Tan-awa ang mga Bedouin: lisod kaayo ang ilang kinabuhi, apan nagpasalamat gihapon sila sa Dios ug kanunay silang malipayon.⁷⁸ Dili nila tangtangan ang mga bato sa trigo, kundili ginaling nila kini ingon ana, mao nga puno sa bato ang ilang pan! Ang pagkaon nga ilang gikaon daw kulang sa importante nga mga elemento sa bakas, kalsiyum ug uban pa, mao nga hingpit nga nadaut ang ilang mga ngipon. Makita nimo ang usa ka Bedouin nga usa ra ka ngipon ang nahabilin, apan malipayon siya sama sa ingon nga ang maong ngipon hinimo sa madreperla. Alang sa lain nga tawo, bisan usa ka ngipon wala igo na aron mobati siya nga kulang siya. Ang tanan niini nagpasabot nga kinahanglan kita magpadayon sa pagpasalamat ug pagdayeg sa Dios, adlaw ug gabii, tungod sa Iyang mga panalangin kanato.

Usa ka obispo miingon kanako nga sa simbahan, samtang ang diakono nagbasa sa Ebanghelyo bahin sa pag-ayo sa mga demonyado sa Gergesa,⁷⁹ usa ka ordinaryong parokyano nga nagbarog sa likod sa lingkoranan sa obispo padayon nga nag-ingon: 'Gloria kanimo, O Dios.' Nagsugod ang diakono: 'Niadtong panahona, miabot si Jesus sa dapit sa mga Geraseno.' 'Gloria kanimo, O Dios,' ingon sa parokyano. 'Duha ka demonyado ang nakasugat Niya' — 'Gloria kanimo, O Dios.' 'Grabe ka mabangis sila' — 'Gloria kanimo, O Dios.' 'Ug tan-awa, ang tibuok panon miluspad... sa dagat' — 'Kahimaya kanimo, O Dios.' 'Nasabtan nako,' ingon sa obispo kanako pagkahuman, 'nga husto ang yano nga tawo sa padayon niyang pag-ingon, "Kahimaya kanimo, O Dios," kay ang "Kahimaya kanimo, O Dios" maoy naglabay sa mga demonyo sa dagat.' Ug kinahanglan nimo nga kanunayng balik-balikon: 'Kahimaya kanimo, O Dios, kahimaya kanimo, O Dios,' hangtod ang kawan mopanaug sa dagat...

Ang pagpasalamat nagbalaan sa tanan nga naa sa atong palibot. Sa pagpasalamat, malimtan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon sa pagpasalamat, mawagtang ang iyang kaugalingon sa labing maayong kahulugan sa pulong, ug malipay sa tanan. Ug kung ang usa ka tawo magpasalamat sa Diyos bisan pa sa labing gagmay nga mga butang, ang panalangin sa Diyos moabot kanila nga sobra ka daghan nga dili nila kini makaya. Niining panahona, dili na kini mapugngan sa yawa ug molakaw siya.

⁷⁸ Nagsulti si Elder Paisios mahitungod sa panahon nga nagpuyo siya sa Bukid Sinai (1962–1964). — *Tala sa tig-kompila*.

⁷⁹ Tan-awa ang Mat. 8:28–34

Seksyon 2. Mga Birtud

"Ang bisan kinsa nga adunay espirituhanong katahum, nga natawo gikan sa pagkamaayo, nagdan-ag sa Balaang Grasya. Kay, sa pag-angkon sa mga birtud, ang usa ka tawo makaangkon og pagka-diyosnon ug busa nagdan-ag og kahayag; ang Balaang Grasya nagpadayag niini kanila"

Pag-amuma sa mga Hiyas

— Geronda, kanus-a man makab-ot sa usa ka tawo ang pagkadiyosnon?
— Sa dihang mosulod ang Banal nga Grasya kanila.
— Nagpuyo ba ang kalipay sa ilang sulod?
— Dili lang kalipay ang nagpuyo sa sulod nila, apan usab ang dakong gugma, pagpaubos, kahupayan ug pagsalig. Gipanag-iya nila ang mga kinaiya nga gipanag-iya sa Dios; mao nga mosulod kanila ang Grasya sa Dios.

— Ug unsa man ang kahulugan sa 'Diyos sa mga diyos'?⁸⁰
— Dili ba giingon ni David: 'Dili ba kamo tanan mga dios, ug mga anak sa Labawng Ginoo?'⁸¹
Ang tawo gimugna 'sumala sa hulagway' sa Dios; busa, ang Dios mao ang Dios sa mga dios, nga mao, sa katawhan. Kinahanglan makab-ot sa tawo ang pagka-diyosnon. Ang tanang tawo gimugna sa hulagway sa Dios, apan kinsa sa ato ang naa sa dalan padulong sa 'kapariho'? Mas molayo kita sa Dios, mas dili kita mahimong sama Niya; sa ato pa, mas molayo kita gikan sa kinauyokan sa 'kapariho'.

Aron mahimong sama sa Dios ang usa ka tawo, kinahanglan siya magkinabuhi subay sa mga sugo sa Dios ug maghago sa iyang kaugalingon. Sa ingon niini, malimpyohan siya gikan sa mga pagbati ug makab-ot ang mga birtud, ug unya dili na lang siya usa ka tawo nga gimugna 'sumala sa hulagway' sa Dios, kondili mosulod siya sa kahimtang sa 'pagkapareho', tungod kay ang Balaang Grasya naglihok sulod kaniya.

Ang pagpraktis sa pagkamaayo mao ang pagtuman sa mga sugo sa Ginoo⁸²

— Geronda, gusto kaayo nako makita ang akong santo.
— Ug gusto usab nako nga paningkamotan nimo nga mahimong higala sa Dios.
— Unsaon nako pag-angkon niini?
— "Unsaon man sa usa ka batan-on pagpadayon sa iyang dalan nga putli? Pinaagi sa pagpuyo sumala sa Imong pulong."⁸³ Kung magpuyo ka sumala sa mga sugo sa Dios, mahimo kang higala sa Dios.

Kung kita mga anak sa Dios, kinahanglan natong tumanon ang Iyang mga sugo. Sa dihang miingon ang mga Hudiyo, 'Si Abraham mao ang among amahan,' mitubag kanila si Cristo, 'Dili si

⁸⁰ Sal. 49:1

⁸¹ Salmo 81:6

⁸² Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 148

⁸³ Salmo 118:9

Abraham ang inyong amahan, kondili si Satanas; kay kung mga anak kamo ni Abraham, buhaton unta ninyo ang mga buhat ni Abraham.⁸⁴

— Geronda, unsa man ang pasabot ni Abba Isaac sa dihang miingon siya nga si Kristo dili nagkinahanglan sa pagtuman sa mga sugo, kondili sa pagbag-o sa kalag?⁸⁵

— Ngano man nga gihatag sa Dios ang mga sugo? Dili ba kini alang sa atong pagbag-o? Pinaagi sa pagtuman sa mga sugo sa Dios, atong ginatubo ang pagkamatinud-anon ug makab-ot ang kahimsog sa kalag. 'Ang pagpraktis sa pagkamatinud-anon,' ingon ni Abba Isaac, 'mao ang pagtuman sa mga sugo sa Ginoo.'⁸⁶

— Geronda, si Abba Isaiah miingon: 'Ang usa ka tawo nagkinahanglan og maisugon ug dako nga kasingkasing aron mag-amping sa pagtuman sa mga sugo sa Dios.'⁸⁷

— Tinuod kana. Aron matuman gayud ang mga sugo sa Dios, kinahanglan ang kaisog, pagkamakaisog, ug pagkamapamalandong. Busa, pangitaa kung unsa ang imong kulang ug unsa ang gipangayo sa Dios kanimo: hunahunaa kung unsa ang imong nabuhat ug unsa ang angay unta nimong buhaton apan wala nimo nabuhat. Ingna sa imong kaugalingon: 'Oo, ganahan ko sa akong gibuhay, apan makapahimuot ba kini sa Ginoo?' — ug paningkamoti nga matuman ang kabubut-on sa Dios. 'Tungod sa mga pulong sa imong mga ngabil gipreserbar nako ang mga dalan sa mga matarong,'⁸⁸ — ingon sa gisulat sa Balaang Kasulatan.

Ang pagkamatinud-anon bililhon lamang kon kini makuha nga gawasnon, nga walay pagpugos gikan sa gawas. Kinahanglan mabati sa usa ka tawo nga ang pagkamatinud-anon usa ka personal nga panginahanglan ug naningkamot aron kini makab-ot. Dili ang Dios ang nagkinahanglan nga atong tumanon ang Iyang kabubut-on — kita ang nagkinahanglan niini. Kinahanglan natong tumanon ang kabubut-on sa Dios aron malaya nato ang atong kaugalingon gikan sa atong daang pagkatawo. Ang tanang kusog sa usa ka magtutuo kinahanglan itudlo sa hugot nga pagtuman sa mga sugo sa Dios. Kung ang usa ka tawo naningkamot sa pagtuman sa kabubut-on sa Dios, siya magkadool sa Dios ug, bisan pa man dili siya mangayo niini, siya gihapon makadawat sa Balaang Grasya. Sa laing pagkasulti, siya nagkuha og tubig diretso gikan sa tinubdan.

Ang tanang hiyas kinahanglan nga pauswagon

— Mahimo bang birtuoso ang usa ka tawo sa kinaiyahan?

— Ang usa ka tawo mahimong, sa kinaiyahan, pananglitan, yano, kalmado o malumo. Kini tanan natural nga mga gasa nga gihatag sa Diyos kanila, ug aron mapadako kini, kinahanglan kini nga palambuon sa usa ka tawo. Pinaagi sa espirituhanong pakigbisog, makadawat sila og espirituhanong mga gasa, ang mga gasa sa Espiritu Santo.

— Geronda, ang pangatarungan ba usa ka gasa gikan sa Diyos o usa ka hiyas nga hinay-hinay nga makuha sa usa ka tawo pinaagi sa espirituhanong paningkamot?

— Ipasabot ko kini sa lain nga paagi: ang paghukom usa ka gasa. Apan hunahunaa nga wala kay niini nga gasa, apan aduna kay lain. Pinaagi sa pagpalambo sa imong gasa, sabay nimo mapalambo ang paghukom ug uban pang mga birtud, ug pinaagi niini mapunan nimo ang mga birtud nga kulang kanimo. Kung ang usa ka tawo naningkamot, pananglitan, sa pag-agil, sabay niya nga ginatamnan ang kahilom, pagmatngon, pag-ampo, paghukom, ug uban pa.

Sa katapusan, ang mga birtud ug mga pagbati motubo depende sa direksyon nga gipili sa usa ka tawo nga buhaton. Kung ilang tukiron ang mga birtud, motubo ang mga birtud ug malumos ang

⁸⁴ Ikompara sa Juan 8:39; Juan 8:44

⁸⁵ Tan-awa ang Mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 148

⁸⁶ Tan-awa sa ibid.

⁸⁷ Gikuha gikan sa: *Ang Gugma sa Kaayohan*. Vol. I. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 427.

⁸⁸ Salmo 16:4

mga pagbati. Kung ilang tukiron ang mga pagbati, motubo ang mga pagbati ug malumos ang mga birtud. Kung ilang tukiron ang duha, motubo ang duha, ug mosangpot sa kalibog. Aron masabtan kini, hunahunaa ang usa ka tanaman nga adunay mga bulak ug mga sagbot. Kung atimanon sa mag-uuma ang sagbot, motubo ang sagbot ug mapatay ang mga bulak. Kung atimanon niya ang mga bulak, mamulak ug mauswag ang mga bulak ug mapatay ang sagbot. Kung atimanon niya ang duha, sa paglabay sa panahon dili na niya mailhan ang bulak gikan sa sagbot.

Aron molampos ang usa ka tawo, kinahanglan mailhan niya ang mga pagbati sulod kaniya ug paningkamotan nga putlon kini. Kinahanglan usab niyang mailhan ang mga gasa nga gihatag sa Diyos kaniya ug palamboon kini. Kung ilang palamboon kining mga gasa uban sa pagpaubos, dali ra silang manggaranon sa espirituhanong paagi. Kung ilang trabahoon ang ilang espirituhanong pag-uswag, mahimo silang maayo; kung ilang pasagdan kini, mahimo silang dautan.

Nakaila ko og mga tawo nga, bisan pa nga ang yuta sa ilang kalag mabungahon, gibyaan nila kini nga walay pag-amuma, ug natabonan kini sa mga palungpung ug mga tinik. Ang uban, bisan pa man mitubo ang mga dagom ug mga tistel sa ilang *yuta*, gipanukaran nila kini tanan, giarado ang yuta, ug ang yuta misugod og bunga. Unsa may pulos kung ang Dios naghatag kanato og maayong yuta, apan atong gipasagdan kini hangtud nga napuno sa sagbot? Kung ang atong yuta angay unta para sa pagtatanom og tubo apan napuno kini og mga tu-tu, ug kung dili nato paningkamotan ang pagtangtang sa mga tu-tu, pagtanom ug pag-atiman sa tubo, unsaon man pagtabang kanato sa Diyos? Makahimo ra ka og basket gikan sa tu-tu; wala kay makuha nga asukal gikan niini...

Ang Dios manubag sa matag-usa kanato kon nadoble ba nato ang gasa nga Iyang gihatag kanato. Kung gihatagan Niya ang usa ka tawo og lima ka gasa, kinahanglan himuon kini nga napulo. Ang siyam dili na ang labing maayong resulta para kanila. Busa, magtrabaho ang tanan uban sa pagpaubos ug paghuna-huna aron makab-ot ang labing maayong resulta. Kay mangayo ang Dios og tubag kon nahimo ba sa usa ka tawo ang usa ka talento nga duha, ang duha nga upat, ug ang lima nga napulo. Busa, kung nadoble sa usa ka tawo ang mga talento nga gihatag kaniya, sa panan-aw sa Dios angay siya makadawat sa labing hataas nga ganti. Ug kung kinsa man, tungod sa kadasig imbis sa garbo, makahimo sa usa ka talento nga mahimong napulo, dili lang niya mapalihok ang Dios kondili bisan ang tawo nga bato ang kasingkasing.

Ang birtud sa uban nagpuno kanato sa kahumot niini

— Geronda, unsa may makatabang kanato sa pag-angkon og birtud?

— Ang pakig-uban sa usa ka tawo nga adunay maong hiyas. Kung mag-uban ka sa usa ka tawo nga matinahuron, hinay-hinay ka usab makab-ot og pagkamatinahuron. Tinuod kini sa tanang hiyas, kay ang hiyas sa uban nagpuno kanato sa ilang humot.

Sa dihang atong tan-awon ang mga hiyas sa uban ug paningkamotan nga sundon kini, mapalig-on kita. Apan makabenepisyo usab kita sa pagtan-aw sa ilang mga kakulian, kay ang mga kakulian sa uban makatabang kanato nga makita ang atong kaugalingong kakulian. Ang pagkamatinahuron sa uban makapadasig kanako nga paningkamotan usab kini, samtang ang usa ka kakulian makapahunahuna kanako kung naa ba usab nako kana nga kakulian, ug kung ana, hangtod asa, aron masulayan nakong wagtangon kini sa akong kaugalingon. Pananglitan, kung makakita ko og kugi sa usa ka tawo, malipay ko ug paningkamotan nako nga sundon siya. Kung makakita ko og kuryosidad sa lain, dili nako siya hukman, kundili tan-awon pag-ayo kung ako ba adunay kuryosidad usab. Ug kung masuta nako nga naa diay, paningkamotan nako nga wagtangon kini sa akong kaugalingon. Apan kung makakita lang ko og maayong hiyas sa akong kaugalingon ug depekto sa uban, samtang ginapasagdan nako ang akong kaugalingong mga depekto o ginapangatarungan kini pinaagi sa pagsulti, 'Mas maayo ko kaysa niining tawoha, ug kana, ug ang uban pa!' — nan, nawala na ko.

Ang uban nga mga tawo sama sa salamin para kanato. Kung motan-aw kita sa uban, makita nato ang atong kaugalingon, ug makita usab sa uban ang atong mga kakulian; ang ilang pagmatngon nagpahawa sa mga mantsa gikan kanato.

Ang ehemplo sa mga santo sa pagpraktis sa pagkamatinud-anon

— Sultihi ko, Geronda, unsa ang mga talagsaong kinaiya sa mga santo?

— Ang gugma nga kauban sa pagpaubos, pagkamapainubsanon ug matarong nga paghukom — mao kini ang nagpalahi nga kinaiya sa mga santo. Kung ang usa ka tawo, nga adunay matarong nga paghukom, pugson ang iyang kaugalingon sa pag-alig sa kinabuhi sa mga santo, makab-ot usab niya ang pagkabalaan.

Ang ehemplo sa mga santo dako kaayo og ikatabang kanato sa atong paningkamot nga makab-ot ang mga birtud. Pinaagi sa pagkompara nato sa atong kaugalingon sa mga santo, makita nato ang atong kaugalingong mga kahuyang, atong kondihon ang atong kaugalingon, atong ipakumbaba ang atong kaugalingon ug maningkamot uban sa kadasig, uban sa banal nga kainit, aron gayaran sila. Walay rason aron magpabilin nga walay lihoc, kay atubangan nato ang ehemplo sa mga santo ug sa ilang kinabuhi. Ang tanang mga santo mga anak sa Dios, ug gitabangan kita nila, nga mga kabus nga anak sa Dios, pinaagi sa pagpakita kung giunsa paglikay sa mga limbong sa Daotan.

Ang maampingong pagbasa sa kinabuhi sa mga santo makapainit sa kalag, makapadasig kanato nga sundon ang ilang ehemplo, ug makapalig-on kanato nga mapisan nga ipadayon ang pakigbisog aron makab-ot ang mga birtud. Sa kinabuhi sa matag santo, makita ang parehas nga balaan nga kabuang, bisan pa man lainlain ang porma niini sa matag usa. Makita nato ang mainit nga gugma (Ἐρωτας) nga ilang gibati alang sa Dios. Ug busa ang kalayo sa balaan nga kadasig masiga sa sulod sa usa ka tawo, kauban ang mainit nga tinguha nga sundon sila.

— Geronda, pila ka tuig ang angay basahon sa usa ka tawo ang synaxarion⁸⁹ sa usa ka santo?

— Sa tibuok kinabuhi. Bisan tuod gamay ra kaayo ang gisulat sa Synaxarion, ang kinabuhi sa usa ka santo dili naglangkob sa tibuok niyang kinabuhi, kondili pipila ra ka tulo gikan sa usa ka puno nga tasa nga natulo sa tumoy. Buang unta ang mga santo kung ipadayag nila ang tanan nilang naagian sa tinago. Apan kining pipila ka pulong igo na para nato, basta kini makahikap sa atong mga kasingkasing, basta kini atong maaplikar sa atong kaugalingong kinabuhi.

— Lisod kaayo para nako ang pagbuhat sa bisan unsa sama sa gibuhay sa mga santo. Pananglitan, si Santa Syncletica,⁹⁰ unsa ka lisod nga pakigbisog ang iyang gisagubang hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, bisan pa sa iyang grabeng sakit! O ang Banal nga Barsanuphius,⁹¹ pila ka tuig siyang nagpabilin nga hingpit nga hilom!

— Sige, kung gusto nimo sundon si Venerable Barsanuphius, paningkamoti nga dili motubag kung adunay mosulti kanimo. Sa kabahin sa katingalahan ni Santa Syncletica, sa akong tan-aw kulang ka sa pisikal nga kusog aron mabalik kini — dili nimo kini makaya — apan sa sulod, sa akong opinyon, mahimo nimo siyang alagaran, ug dinhi daghan kaayong trabaho ang nagpaabut kanimo. Nag-ampo ko nga ang santa maghatag kanimo bisan gamay lang sa iyang gipanag-iya.

Limpyoan nato ang pagkamaayo gikan sa mga hugaw niini

— Geronda, usahay ka maghigot sa 'toksikong birtud'. Kanus-a man mahimong 'toksiko' ang birtud?

— Ang 'toksik' nga birtud mao, pananglitan, ang pagkabuotan kon kini gimugna sa tinguha nga malipay ang uban, o ang gugma kon kini gipalihok sa kaugalingong interes. Kung ang atong mga

⁸⁹ Synaxarion: usa ka mubo nga hagiograpiya sa santo sa adlaw, nga apil sa liturhikal nga Menaion. — *Nota sa maghubad*

⁹⁰ Ang iyang pista gisaulog sa ika-5 sa Enero. — *Tala sa tig-kompila*

⁹¹ Ang iyang pista gisaulog sa ika-6 sa Pebrero. — *Tala sa tig-kompila*

lihok kulang sa pagkamapasakripisyo ug pagkasimple, ug ang pagkamaayo gisagol sa pagka-makasarili, nan kini usa ka baluktot nga pagkamaayo. Sama kini sa usa ka dili pa hinog nga bunga, nga siyempre adunay usab pipila ka bitamina, apan kung imo kining kalatan, makatilaw ka og kapait sa imong baba.

— Posible bang kulang ko sa hiyas, apan giisip ko sa uban nga deboto?

— Dili maayo kung imong hunahunaon nga ikaw deboto.

— Mahimo bang mapakyas ko sa pagtan-aw sa akong tinuod nga espirituhanong kahimtang ug magtuo nga aduna koy birtud?

— Tingali, apan kon tan-awon nimo pag-ayo, mabati nimo nga walay katam-is sa sulod, ug gikan niini masabtan nimo unsa ang imong tinuod nga espirituhanong kahimtang. Usahay, ang usa ka tawo magtuo nga nakab-ot na niya ang pagkamaayo tungod kay gisunod lang niya ang pipila ka gawasong timailhan niini aron lang tan-awon siyang deboto sa uban. Apan sa tinuod, dili kini pagkamaayo—dili tinuod nga pagkamaayo. Dili kini molungtad sa maong kahimtang. Moabot ang usa ka pagsulay, ug mapadayag ang kamatuoran. Lain nga butang, pananglitan, kung ang usa ka tawo magpaka-hilom aron dili masakitan ang uban sa iyang mga pulong, ug hinay-hinay niyang makab-ot ang hiyas sa paghilom. Lain kaayo kung dili siya mosulti aron lang tan-awon siya sa uban nga usa ka tawo nga gamay mosulti.

Mahimo siyang hilom sa iyang dila, apan sa samang higayon kanunay siyang nakig-istorya sa iyang hunahuna, ug mahimo siyang kontrolon sa iyang mga pagbati. Sa gawas, mura siya'g tinuod nga santo, apan sa diha nga ipadayag ang iyang sulod, mahibal-an nga kini...

— Geronda, nawad-an ko og paglaum tungod sa akong kahimtang. Ang maayo nga akong nakita sa akong kaugalingon, sa tinuod, napamatud-an nga walay pulos.

— Unsa man gyud?

— Ang akong gihunahuna nga kadasig nahimong, sa katapusan, kaugalingon.

— Dili, akong hinigugma, dili kana tinuod! Daghan kaayong lain-laing metal sa ore. Bisan daghan og balas, naa usab tanso, puthaw, ug gamayng bulawan... Kung ibutang ang ore sa crucible, didto na tunawon ang bulawan. Dili ba ingon nila: 'Sama sa bulawan sa crucible?'⁹²

Garbo — ang kawatan sa mga birtud

— Geronda, bihag ko sa akong mga pagbati. Usahay gikawatan ko sa paghigugma sa kaugalingon, usahay sa pagpangita sa mga butang sa gawas.

— Kung tugotan sa usa ka tawo nga kawaton sa mga kawatan ang iyang mga kabtangan, mahimong adunahan pa kaha siya? Ug ikaw, kung tugotan nimo nga kawaton ka sa imong mga pagbati, makauswag pa kaha ka? Magpabilin ka sa kakabus hangtod sa kahangturan, kay bisan unsa pa ang imong matigom, mawala ra kini. Nalibog ko kung giunsa ka kawaton niining 'tangelashka', samtang ikaw mismo makaguba sa paraiso!

— Gusto kaayo unta nako nga maningkamot sa pag-angkon og pagkamaayo, apan naglutaw-lutaw ra ko. Ngano man?

— Tingali dili pa andam ang usa ka tawo para sa pagkamatinud-anon. Apan ikaw, makita nako, nagsugod na ka sa pagduol sa espirituhanong pagkahamtong. Busa pagmatngon: karon, sa pag-abot sa ting-init ug sa hinay-hinay nga pagpunô sa mga ubas sa katam-is, bantayi kini pag-ayo batok sa mga uwak — ang mga tangelashkas — ug kinabuhi nga mapainubsanon ug dili mapansin.

— Apan ang tanang maayo nga akong buhaton, mawala ra, kay dali ra kaayo ko mahulog sa garbo.

⁹² Kaalam 3:6

— Kabalo ka ba sa imong gibuhat? Naghimo ka og dugos, unya imo kining itambog, ug kuhaon kini sa dautang tangalashka gikan kanimo, nga magbilin kanimo nga walay dala. Sama sa usa ka mag-uuma sa putyukan nga gitabunan ang panan-aw sa mga putyukan sa aso unya kuhaon ang ilang dugos, mao usab ang tangalashka nga gitabunan ang imong hunahuna sa aso sa garbo, gikawat ang tanan nimong espirituhanong dugos, unya nagkuha-kuha sa iyang mga kamot sa kalipay. Gikawat niini ang bililhon nga mga gasa sa Diyos gikan kanimo, samtang kini naglipay-lipay. Maalam ka—dili ba gyud nimo kini masabtan? Ngano man nga dili nimo dakpon ang kamot sa kawatan, sa manlimbong, nga nagapanikas kanimo?

— Apan kung mobati ang usa ka tawo nga ang gasa nga iyang gipanag-iyá gikan sa Diyos, giunsa man pagpanakaw sa tentasyon kana nga gasa?

— Pinaagi sa kawalay pagmatngon. Ang Dios nagahatag ug daghang gasa sa matag tawo, ug bisan pa nga ang usa ka tawo angay magpasalamat sa Dios niini, kasagaran sila walay pagmatngon, giisip nila nga ila na ang mga gasa nga gihatag sa Dios kanila, ug mahimong hambog sa ilang kasingkasing. Unya moabot ang malimbungan nga yawa ug kuhaon niya kining mga gasa gikan sa tawo, kay siya usa ka kawatan; iyang lasunan kini sa iyang hilo ug himuon kini nga walay pulos.

Espirituhanong Kaanyag

— Geronda, giunsa nako pag-angkon ang espirituhanong katahum?

— Kung maningkamot ka uban sa langitnong kadasig sa pag-angkon sa mga hiyas, makab-ot usab nimo ang espirituhanong katahum. Ang Inahan sa Dios adunay katahum sa gawas ug sulod. Ang bisan kinsa nga makakita kaniya nahimong lain nga tawo. Ang espirituhanong kalumo nga iyang gipadayag nakapahupay sa mga kalag.

Pinaagi sa iyang sulod nga katahum ug gahum sa grasya, nakab-ot niya ang usa ka dakong buhat sa misyonaryo! Ug bisan kinsa nga magpaningkamot sa espirituhanong paagi ug magpino sa ilang kinaiya mahimong bulahan ug matahum sa kalag.

— Ang usa ka tawo nga adunay Balaang Grasya, mabati ba niya kini sa iyang kaugalingon?

— Nabati nila ang pipila ka mga pagpadayag sa grasya.

— Ug makaila ba ang lain nga tawo, sa pagtan-aw kaniya, sa grasya nga naa kaniya?

— Oo, mahimo nila, kay ang grasya maoy mopadayag kanila. Kabalo ka, ang pagkamatinud-anon dili matago, bisan unsa pa ka paningkamot sa usa ka tawo. Dili nimo matago ang adlaw sa luyo sa salaan, kay ang mga sinag niini mosidlak gihapon sa mga lungag.

Ang usa ka tawo nga adunay espirituhanong katahum, nga natawo gikan sa pagkamatinud-anon, nagdan-ag sa grasya. Kay, pinaagi sa pag-angkon sa mga pagkamatinud-anon, ang tawo makaangkon sa pagkadiyosnon, ug busa nagdan-ag siya og kahayag gikan sa sulod, ug ang Balaang Grasya nagpadayag kanila. Busa, bisan wala siya magtinguha o makamatngon niini, ang tawo nagpadayag sa iyang kaugalingon sa uban, ug ang Dios ginahimaya.

Ang kagawasan gikan sa mga pagbati ug ang paghinlo sa kalag nakaapekto usab sa lawas, nga gihinloan usab, kay ang paghinlo magsugod sa kasingkasing. Pinaagi sa dugo, ang kasingkasing nagpadala sa iyang espirituhanong kinaiya ngadto sa lawas, ug busa ang tibuok tawo gibalaan.

Bahín 1.

Aduna'y usa ka hiyas—ang pagka-mapainubsanon

"Ang pagpaubos nag-abli sa ganghaan sa Langit, ug ang grasya sa Dios mopaubos sa usa ka tawo"

Kapitulo 1.

"Ang Diyos nagahatag ug grasya sa mapainubuson"⁹³

Ang mapainubuson adunay tanang hiyas

- Geronda, palihug ingna kami og usa ka pulong samtang kami mohawa.⁹⁴
- Unsa pa man akong isulti? Daghan na kaayo kog nahisulti!
- Ingna kami og usa ka butang aron among buhaton hangtod sa imong pagbalik.
- Aw, kung magpugos ka, isulti ko nimo... Aduna'y usa ka hiyas — pagkamaubsanon — ug tungod kay wala ka makasabot niini, idugang ko usab ang gugma. Apan dili ba kinsa nga adunay pagkamaubsanon adunay usab gugma?
- Si Abba Isaac miingon: 'Sama sa asin sa tanang pagkaon, mao usab ang pagpaubos sa matag hiyas.'⁹⁵
- Busa, kung walay pagpaubos, ang mga birtud... dili makaon! Gusto ipakita ni Santo Isaac kung unsa ka importante ang pagpaubos sa pagpraktis sa mga birtud.
- Geronda, sa lain nga dapit si Abba Isaac miingon nga ang pagkamaubsanon moabut kung ang usa ka tawo nakab-ot na ang tanang hiyas.⁹⁶
- Tingali nasayop ka og sabot? Kung walay pagpaubos ang usa ka tawo, walay bisan usa ka hiyas ang makaduol kaniya.⁹⁷
- Busa, ang tawo nga adunay pagpaubos ba adunay usab tanang hiyas?
- Siyempre. Ang mapainubuson nga tawo nagpagawas sa tanang humot sa espirituhanong katam-is: pagkasimple, pagkamapainubsanon, walay kinutuban nga gugma, pagkabuotan, pagkawalay dautang tuyo, paghalad sa kaugalingon, pagsunod, ug uban pa. Tag-iya siya sa pagka-imol sa espiritu,⁹⁸ ug mao kana nga tag-iya siya sa tanang espirituhanong bahandi. Labaw pa, siya matinud-anon ug hilumon, ug busa pareho siya sa kinaiya sa Pinakabendisyonan nga Birhen Maria, Inahan sa Dios, nga adunay dakong pagpaubos. Sa pagdala sa nagkatawang Dios sulod kaniya, mitubag siya: 'Tan-awa, ako ang sulugoon sa Ginoo; buhata kanako sumala sa imong pulong.'⁹⁹ Wala niya giingon: 'Mahimong inahan ko sa Anak sa Dios.' Nagpabilin siyang hilom, hilom, hangtod nagsulti si Kristo sa edad nga traynta.
- Si San Andres sa Crete miingon nga Siya mao ang Dios human sa Dios ug nag-okupar sa ikaduhang puwesto human sa Trinidad.¹⁰⁰ Usa ka sulugoon apan usab ang Nobya sa Dios! Usa ka Birhen ug usa ka Inahan! Usa ka binuhat sa Dios ug ang Inahan sa Magbubuhat! Kining tanan mao ang dagkong mga misteryo nga dili masukod sa rason, apan matilawan lamang!

⁹³ Tan-awa ang Santiago 4:6; 1 Pedro 5:5; Mga Panultihon 3:34.

⁹⁴ Ang kini nga panag-istorya nahitabo sa Hesychastery niadtong Pebrero 1968 tali ni Amahan Paissios ug sa unang mga babayeng residente. Sa sunod adlaw, mibyahe ang Karaan paingon sa Balaang Bukid, human sa duha ka bulan nga pagpuyo sa monasteryo, diin siya anaa aron itukod ang mga basihanon sa espirituhanong kinabuhi sa bag-ong natukod nga komunal nga monasteryo. — *Tala sa tigkompila*.

⁹⁵ Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 199.

⁹⁶ Tan-awa ibid., p. 235.

⁹⁷ Ang talata nga gisgutan sa igsoon babaye nagbasa ingon niini: 'Ang pagkamaubsanon usa ka misteryosong gahum nga, pagkahuman mapalambo ang tibuok langitnong kinabuhi, madawat sa hingpit nga mga balaan' (gikuha gikan sa: *The Ascetic Sayings of Abba Isaac the Syrian*. Moscow, 1993. p. 235). Dinhi, gisgutan ni Abba Isaac ang pagpaubos ingon usa ka kahimtang sa pagkahingpit, samtang si Elder Paisios nagtumong sa pagpaubos nga gikinahanglan alang sa pakigbisog aron makab-ot ang mga hiyas. — *Tala sa tigkompila*.

⁹⁸ Ikumpara sa Mat. 5:3

⁹⁹ Lucas 1:38

¹⁰⁰ "Χαίροις μετὰ Θεὸν ἢ Θεός, τὰ δευτερεία της Τριάδος ἡ ἔχουσα." San Andres sa Creta, ika-5 nga tono. Theotokarion. Volos, 1991. p. 107.

— Asa nga ikon sa Inahan sa Diyos ang imong paborito?

— Ganahan ko sa tanang ikon sa Inahan sa Dios. Bisan pa kon makakita lang ko sa Iyang ngalan nga nakasulat bisan asa, halukan ko kini uban sa dakong pagrespeto sa daghang higayon, ug ang akong kasingkasing mokurog sa kalipay.

Makabungog gayud kini kung hunahunaon nimo! Usa ka gamay nga batang babaye miingon: 'Ang akong kalag nagpasidungog sa Ginoo... kay gitan-aw Niya ang pagka-ubos sa Iyang sulugoon.'¹⁰¹ Unsa kadako nga kahulugan sa pipila lang ka pulong! Dako kaayong kaayohan ang makuha sa pagsabot sa kahulugan niining mga pulong. Mubo, apan gamhanan. Kung hunahunaon nimo kini, higugmaon nimo ang pagpaubos, ug kung magpaubos ka, makita nimo ang Dios mosulod kanimo, Kinsa magbag-o sa imong kasingkasing ngadto sa sabsabanan sa Betlehem.

Ang Espiritu sa Dios nagapahulay sa mga mapainubuson

— Sultihi kami, unsang mga hiyas ang angay nga anaa sa usa ka tawo aron ang Grasya sa Dios moanhi kaniya?

— Ang pagpaubos ra mag-inusara igo na. Kanunay ko pangutan-on: 'Unsa kadugay aron makab-ot ang Balaang Grasya?' Ang uban, bisan pa man, makab-ot ang grasya sa mubo nga panahon tungod kay ila gayud nga gipaubos ang ilang kaugalingon. Ang uban, bisan pa, makab-ot ang grasya sa mubo nga panahon tungod kay nagpaubos sila sa ilang kaugalingon.

Kung ang usa ka tawo magpaubos, ang grasya makapahayag kaniya sa usa ka gutlo, makahimo kaniya nga usa ka anghel, ug makit-an niya ang iyang kaugalingon sa paraiso. Apan kung siya mahimong hambog, sa usa ka gutlo siya mahimong usa ka salbahis ug matapos sa impyerno. Ang usa ka tawo, kung gusto niya, mahimong karnero; kung gusto niya, usa ka kanding. Manghud nga mga kanding—ganahan kaayo sila nga mahimong karnero, apan dili nila kini mahimo; samtang ang Dios naghatag sa tawo og gahum nga mausab gikan sa kanding ngadto sa karnero, basta gusto lang niya.

Ang grasya sa Dios mopakana lang sa mga mapainubuson ug malumo. Sa ingon nga tawo, magapahulay ang Espiritu sa Dios. Nahinumdom ka ba sa gisulti sa propeta Isaias: 'Kinsa pa kaha akong tan-awon, kondili sa malumo ug hilumon?'¹⁰²

Ang Diyos nangayo lamang kanato og gamay nga pagpaubos aron makasulod kita sa relasyon uban Niya; ug unya ang tanan Niyang daghang mga gasa ibubo Niya kanato nga daghan kaayo, sunod-sunod. Kay ang Diyos, ingon pa man, may dakong grasya nga utang Niya sa mapainubuson nga tawo; Ihatag Niya kini kanila ingon usa ka gasa, bisan pa og dili kini pangayoon sa tawo mismo. Mao kana ang espirituhanong balaod. Dili ba ingon niini ang Ebanghelyo: 'Ang Dios mosupak sa mga hambog, apan nagahatag ug grasya sa mga mapainubuson?'¹⁰³ Mao kana ang sugo sa Dios. Ang 'mapainubuson' nagpasabot og 'pagpanag-iya sa grasya'. Busa, ang labing mapainubuson makadawat og dakong grasya gikan sa Dios, kay ang usa ka mapainubuson nga tawo, sama sa espongha, mosuhop sa Banal nga Grasya. Kadtong mapainubuson nga mopanaug sa ilang ulo ug modawat sa mga pag-igo gikan sa uban nagalinis sa ilang kaugalingon gikan sa ilang mga kakulian, mahimong sama sa anghel sa espirituhanong katahum, ug makalusot nga walay babag sa masipit nga ganghaan sa paraiso. Walay mosaka sa Langit pinaagi sa kalibutanong pagsaka, kondili pinaagi sa espirituhanong pagnaug.

Ang pagpaubos nag-abli sa ganghaan sa Langit, ug ang Grasya sa Dios moabot sa usa ka tawo, samtang ang garbo nagasira niini. Kanunayng moingon si Elder Tikhon: "Ang usa ka mapainubuson nga tawo adunay mas daghang grasya kaysa daghang tawo nga magkahiusa. Matag buntag

¹⁰¹ Lucas 1:46–48

¹⁰² Isa. 66:2

¹⁰³ Santiago 4:6; 1 Pedro 5:5. Tan-awa ang Hulagway 3:34

ginapanalanginan sa Diyos ang kalibutan gamit ang usa ka kamot, apan kon makakita Siya og mapainubuson nga tawo, ginapanalanginan Niya siya gamit ang duha ka kamot. Kinsa ang adunay labing dakong pagka-mapainubuson, siya ang labing dako sa tanan!"¹⁰⁴

Ang tanan nagdepende sa mapainubuson nga kinaiya. Kung ang usa ka tawo adunay mapainubuson nga kinaiya, unya, sa natural nga paagi, ang yuta maghiusa sa Langit alang kaniya.

Pinaagi sa pagpaubos, nakaplagan sa mga tawo ang yawi nga, sa pag-ikot niini, nag-alsa kanila paingon sa Ikatulong Langit¹⁰⁵ sa espirituhanong pag-alsa sa gugma. Apan ang uban nangutana: 'Ngano man nga nagkinahanglan ang Dios og pagpaubos gikan kanato?' Maayo na lang! Kung ang usa ka tawo dili magpaubos, dili siya makalusot sa masipit nga ganghaan sa paraiso, ni makakaplag siya og kalinaw niining kinabuhi. Unsa man ang giingon ni Kristo? 'Tun-ana ako, kay malumo ug mapainubuson ako sa kasingkasing, ug makakaplag kamo og pahulay alang sa inyong mga kalag.'¹⁰⁶

Usa ka mapainubuson nga hunahuna dayon magpalihok sa Grasya sa Dios

— Makapahinganha gayud kanako kung giunsa sa usa ka mapainubuson nga hunahuna ang dayon paglihok sa grasya sa Dios. Sa usa ka higayon, misulod sa akong selda ang usa ka kuting. Klaro kaayo nga nakakaon kini og butang nga dili unta angay, na-lason, ug karon nangayo og tabang, nag-uyog sa kasakit, naglukso-lukso sama sa pugita nga nabangga sa bato... Makalumos tan-awon kini, apan unsaon man nako? Naghimo ko og krus sa akong nawong, usa ka beses, unya duha ka beses—wala'y nahitabo! "Tan-awa ang imong kaugalingon," ingon nako sa akong kaugalingon niadto, "nagmona na ka sulod sa daghang katuigan, apan bisan gamay nga iring nga pobre dili nimo matabangan!" Sa diha nga gisaway nako ang akong kaugalingon, kalit nga nabanhaw ang iring nga hapit na mamatay. Midagan kini paingon kanako, nagsugod sa paghikap-hikap sa akong mga bitiis ug naglukso-lukso nga malipayon... Mao kana ang gahum sa pagka-mapainubusanon! Busa giingon: 'Sa atong pagka-mapainubusanon, hinumduman kita sa Ginoo.'¹⁰⁷

Nabantayan nako nga gikan sa usa ka yano nga mapainubuson nga hunahuna, ang usa ka tawo magsugod og sidlak. Kung ang usa ka tawo modawat sa tanang sala sa iyang kaugalingon, ang grasya sa Diyos ibubo kaniya. Kagahapon sa gabii, usa ka doktor nga daghan og anak ang miadto aron makigkita kanako; miingon siya: 'Geronda, mapasigarbohon kaayo ko, ug tungod sa akong garbo, daotan ang pamatasan sa akong mga anak.' Ug giingon niya kini sa atubangan sa iyang mga anak, uban sa luha sa iyang mga mata, apan nagdan-ag ang iyang nawong! Nakakita ko ug susama nga butang dinhi pipila ka adlaw ang milabay. Miadto kanako ang pipila ka mga igsoon nga babaye aron makig-istorya. Nag-istorya kami bahin sa nagkalain-laing mga butang, ug kinahanglan nakong seryosong pagsawayon sila. Usa kanila ang nibulag, hapit na gayud siya makahilak. Nagpaubos siya sa iyang kaugalingon, ug pagkahuman misidlak ang iyang nawong. Makita nimo unsay mahimo sa usa ka mapainubuson ug masubo nga hunahuna! Kalit lang, ang tanang kakulangan mapapas; ang tawo mabag-o, ug ang iyang nawong masidlak. Ang usa pa, bisan pa niana, wala'y nadawat para sa iyang kaugalingon: miabot siya nga bugnaw ang kasingkasing ug mibiya usab nga bugnaw gihapon ang kasingkasing, nga naghigot lang sa mga sayop sa uban, ug detalyado pa gayud. Para sa mga dili magpaningkamot sa ilang kaugalingon, usa ka hambog o malisyosong hunahuna igo na aron maghatag ug landong sa ilang nawong.

Usa ka mapainubuson nga hunahuna makapataas dayon sa usa ka tawo ngadto sa espirituwal nga kahitas-an nga dili niya maabot bisan pa sa daghang katuigan sa mga binuhat nga labaw pa sa ordinaryo.

¹⁰⁴ Si Elder Paisios sa Bukid Athos. Mga Amahan sa Bukid Athos ug mga Sinulat sa Athonite. Thessaloniki, 2005. p. 31.

¹⁰⁵ Tan-awa 2 Cor. 12:2

¹⁰⁶ Mat. 11:29

¹⁰⁷ Salmo 135:23

— Geronda, kung ang usa ka mapahitas-on nga tawo maghunahuna og usa ka mapainubuson nga hunahuna, motabang ba ang Diyos kaniya?

— Kung aduna siyay usa ka mapainubuson nga hunahuna, dili na siya mapahitas-on, kondili mapainubuson, ug ang Diyos motabang kaniya. Ang tawo dali ra mausab: sa usa ka gutlo madani siya sa usa ka direksyon, sa sunod sa lain, depende sa hunahuna nga iyang gihuptan. Ang usa ka mapahitas-on nga tawo, kung maghunahuna siya og usa ka mapainubuson nga hunahuna, makadawat siya og tabang. Ug ang usa ka mapainubuson nga tawo, kon magpuyo sa iyang hunahuna ang hunahuna sa garbo, mihunong siya sa pagka-mapainubuson. Nahimong garbo siya — ug mobiya kaniya ang Grasya sa Dios, ug mahulog siya sa dautang kahimtang. Apan kon masabtan niya ang iyang sala ug maghinulsol siya sa tinuoray, mobalik ang pagpaubos, ug mauswag ang iyang kahimtang, kay ang pagpaubos nagdala sa Grasya sa Dios. Apan aron ang pagpaubos mahimong permanente nga kahimtang sa usa ka tawo, ug aron magpabilin ang Grasya sa Dios kaniya, gikinahanglan ang espirituhanong buhat.

Kapitulo 2.

Ang paningkamot sa pag-angkon sa pagka-mapainubsanon

Giunsa Pag-amuma ang Kapaubos

— Geronda, giunsa pag-ugmad ang pagkama-mapainubsanon?

— Ang pagkamapaubos ginatamnan pinaagi sa pagdumili sa kaugalingon ug ginapakaon sa abono sa kaugalingong mga kapakyasan. Ang usa ka tawo nga nagdumili sa kaugalingon naghatag sa tanang maayong butang nga iyang gipanag-iya ngadto sa Dios. Makita nila ang kadaghan sa mga panalangin sa Dios ug masabtan nila nga dili sila angay niini; mapahiubos sila sa ilang kaugalingon ug kanunay nilang gihimaya ang Dios. Ug sa mas mapahiubos pa sila sa ilang kaugalingon ug maghimaya sa Dios, mas daghan pa gayud ang pag-ulan sa Balaang Grasya kanila. Mao kini ang boluntaryong pagkaubos. Apan ang pagkaubos nga motumaw gikan sa kanunay nga kapakyasan mao ang napugos nga pagkaubos.

Walay duhaduha, ang boluntaryong pagpaubos mas bililhon kaysa pugos nga pagpaubos. Sama kini sa usa ka luna sa mabungahong yuta diin motubo ang mga kahoy nga walay abono o pataba ug mamunga og lami kaayong bunga. Ang napugos nga pagpaubos, sa laing bahin, sama sa bato-bato nga yuta, diin kinahanglan ang abono ug pataba aron makapamunga, ug usab, dili kaayo lami ang bunga.

— Geronda, lisod kaayo para nako kung tungod kay bati akong pagtratar sa usa ka tawo, mapahiya ko sa atubangan sa uban ug mapugos ko sa pagpahiubos sa akong kaugalingon.

— Pinaagi sa gipugos nga pagpaubos, nabayran man nimo ang pipila sa utang nga natigom nimo tungod sa imong mga sala. Apan, kinahanglan nga magsugod ka sa pagpaubos sa imong kaugalingon sa imong kaugalingong kabubut-on.

— Apan naa ko sa usa ka lisud kaayo nga kahimtang. Gihasol ko sa mga panghunahuna sa unod, ug mahulog ko sa kawad-on sa paglaum. Nahadlok ko nga dili na gyud ko makagawas niining kahimtanga.

— Pagkugi sa kasingkasing, akong maayong tawo, ug sa katapusan magdaug si Kristo. Awita: 'Sukad pa sa akong pagkabatan-on gisulay ko sa kaaway, giatake ko niya sa mga kalipay: apan ako, nga nagsalig Kanim, O Ginoo, mapildi ko siya.'¹⁰⁸ Sa tinuod, dili kaayo ang pobre nga unod ang angay basulon, kondili ang garbo. Sa tinuod, daghan ka og mga hiyas, nga siyempre gasa gikan sa

¹⁰⁸ Stepenna, Tono 8, Antifona 1.

Dios; apan tungod sa pipila ka kakulang sa pag-amping ug kawalay pagmatngon, makakaplag ang kaaway og paborableng higayon ug madala ka niya sa garbo. Ug imbis nga hugasan nimo ang imong nawong sa mga luha sa kalipay ug pagpasalamat sa Dios, gibabad nimo kini sa mga luha sa kasubo ug kasakit. Gikan niini mosunod ang konklusyon: kung dili kita magpaubos sa kaugalingon nga boluntaryo, pwersahan kitang ipaubos, kay gihigugma kita sa Maayong Dios. Busa, lig-ona ang imong kasingkasing, akong anak, ug magdaug si Kristo. 'Kay kung mapildi ka pag-usab, mapildi ka pag-usab: kay ang Dios ana-a nato.'¹⁰⁹ Molabay ang unos ug magdala kini og daghang kaayohan sa iyang paglabay. Mas mailhan nimo ang imong kaugalingon, mapahiubos ka batok sa imong kabubuton, ug, sumala sa espirituhanong balaod sa , ang Grasya sa Dios sigurado nga moabot kanimo—usa ka Grasya nga kaniadto napugngan sa garbo.

Wala pa nato mailhi ang atong kaugalingon. Kung mailhan nato kini, malipay ang atong kalag ug mapainubusanon nga mangita sa kaluoy sa Dios. Ang pag-ila sa kaugalingon nagmugna og pagpaubos. Kay sa mas mailhan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon, mas lapad ang pag-abli sa mga mata sa iyang kalag, ug mas klaro niyang makita ang iyang dakong kahuyang. Mapahibalo sila sa ilang pagka-sal-anan ug pagka-dili mapasalamaton, ug sa samang higayon sa dakong pagkamatinahuron ug kaluoy sa Dios. Busa, masubo sila sa sulod, magpaubos hangtod sa yuta, ug magsugod sa paghigugma sa Dios sa kahiladman.

Ang pagpaubos sa kasingkasing mao ang tanan

— Geronda, posible ba nga ang usa ka tawo mapainubuson sa hunahuna apan dili sa kasingkasing?

— Sa nangagi, sa mga monasteryo ug sa daghang mga panimalay, ubos kaayo ang mga pultahan, ug aron makasulod, kinahanglan mokyurong ang usa ka tawo: kung dili, mabangga ang iyang ulo sa kuadro sa pultahan. Busa kinahanglan nga mopanaug ka, ug bisan pa man, mag-amping nga dili na ikaw masurpresa pag-usab, aron dili ka masamdan o makauwaw sa atubangan sa uban. Kini nga pananglitan nagpakita nga ang intelektwal nga pagpaubos nagserbisyo lang aron mapanalipdan ang imong ulo ug mapreserbar ang imong dungog. Kaniadtong miaging adlaw, usa ka madre ang miadto kanako ug miingon: 'Geronda, giingnan ko sa Abadesa nga sa dihang mo-awit ko, nagpasigarbo ko sa akong tingog; sukad niadto, gihuna-huna nako kana ug naningkamot ko nga mo-awit nga mas mapainubuson.' — 'Nasabtan ba nimo ang gisulti sa Abadesa kanimo?' pangutana nako kaniya. Kinahanglan nimong mabati ug maila kini nga kahuyang ug gustohon nimong wagtangon kini sa imong kaugalingon. Kay kung ang imong paningkamot nga dili magpasigarbo sa imong tingog puro ra sa nawong, aron lang dili na ikaw pasanginlan sa Inahan Superior, mahimo nga dili lang ka magpasigarbo sa imong tingog, kondili magpasigarbo pa ka sa imong kaugalingon.'

— Geronda, bisan pa man magdala ko og mapainubuson nga hunahuna, sa kahiladman sa akong kasingkasing aduna koy pagtamod sa kaugalingon. Unsaon man pag-uban sa duha?

— Naghunahuna ka lang og mapainubuson nga mga hunahuna, apan kining mga hunahuna wala makaabot sa imong kasingkasing. Kung nakaabot kini sa imong kasingkasing, mausab ka sa sulod paingon sa maayo, ug karon usa ka anghel ka na. Ang pagpaubos sa kasingkasing mao ang tanan. Unsa man ang giingon ni Abba Isaac? 'Ang tinuod nga mapainubusanon nga tawo mao ang wala nay kinahanglan nga manghimo og paagi aron mapainubusanon pinaagi sa iyang kaugalingong kinaadman... kondili mapainubusanon siya sa iyang kasingkasing nga walay pagpugos.'¹¹⁰

¹⁰⁹ Usa ka bersikulo gikan sa Dakong Kompletina.

¹¹⁰ Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 236.

Kabuotan sa buhat, dili lang sa pulong

— Geronda, kung ang usa ka tawo magpaubos ug magpasipala sa iyang kaugalingon, nga nagaingon: 'Defectibo ako, walay bili, usa ka nawala nga kalag, ug uban pa,' makatabang ba kini kaniya aron makab-ot ang pagka-mapainubsanon?

— Sayon ra para sa usa ka tawo nga mosaway sa iyang kaugalingon, apan lisod para kanila nga dawaton ang pagsaway gikan sa uban. Mahimo nilang isulti sa ilang kaugalingon: 'Ako makaluoy, ang labing makasasala, ang labing dautan sa tanang tawo,' apan sa samang higayon dili nila madawat bisan usa ka pulong gikan sa uban. Kung ang usa ka tawo masayop ug matumba sa iyang kaugalingon, pasagdi nga masakitan siya, apan dili siya kaayo masuko. O kung mataptan siya sa usa ka tawo nga nagmahal kaniya, moingon na usab siya: 'Sige lang, dili man kini dako nga butang.' Apan kung bisan gamay lang siyang gasgasan o itulod sa usa ka tawo nga dili niya ganahan, ay sus! Magsugod na siya og singgit, magkunwari nga masakit kaayo siya nga dili na siya makabangon!

Sa dihang nagpuyo ko sa Bukid Sinai, adunay usa ka layman didto nga ginganlan og Stratis. Kung tawgon nimo siya og 'Mr. Stratis,' motubag siya, 'Unsa nga Mr.? Tawga lang ko nga makasasala, makasasala nga Stratis.' Ang tanan moingon, ' 'Unsa ka mapainubuson nga tawo!' Sa usa ka higayon, natulog siya og sobra sa buntag ug wala makabangon sa takdang oras para sa serbisyo. Adunay usa ka tawo nga miadto aron matawagan siya. 'Stratis, natulog pa ka? Nabasa na nila ang Ika-unom nga Salmo. Dili ka ba moadto sa simbahan?' Nagsinggit siya: 'Mas dako pa akong pagka-matood kaysa nimo, unya ikaw pa ang mosulti nako nga moadto sa simbahan?' Nagsinggit siya sama sa usa ka buang... Gikuha pa gani niya ang yawi sa pultahan—dako kaayo sama sa yawi sa kamalig—ug giuyog niya kini sa lalaki, kay nasakitan ang iyang garbo. Ang mga tawo nga nakadungog sa iyang pagsinggit napabilin nga walay masulti, kay giisip siya sa tanan nga mapainubsanon kaayo ug giila nga ehemplo. Gipakaulaw gyud ni Stratis ang iyang kaugalingon. Nakita ba nimo unsay nahitabo? Gitawag niya ang iyang kaugalingon nga makasasala, apan sa diha nga nasakitan ang iyang garbo, nagbinuang na lang siya!

Usa pa ka lalaki sa Epirus ang nag-ayo sa simbahan. Siya mismo miingon nga wala man siya'y gibuhay nga espesyal, gipahapsay lang niya ang pipila ka mga butang dinhi ug didto. Apan sa dihang miingon ko kaniya, 'Sige, "gipahapsay lang nimo." Nagbuhat man diay ka sa katapusan,' mao na siya nasuko! 'Murag ikaw pa gani ang makahimo og mas maayo,' iyang gisugdan pag-ingon. 'Kabalo ko unsa ang kahulugan sa pagtukod; dili ko lang usa ka karpentero sama nimo. Ang akong amahan mismo ang nagdawat sa mga kontrata sa pagtukod!'

Sayon ra ang pagpahubos sa kaugalingon, apan dili kini nagpasabot nga ang usa ka tawo adunay tinuod nga pagpaubos.

— Geronda, unsaon man pag-ila sa tinuod, tinuoray nga pagpaubos?

— Kung ang uban magpahiya kanimo ug dawaton nimo kini, mao kana nga aduna kay tinuod nga pagpaubos, kay ang tinuod nga pagpaubos mao ang pagpaubos sa buhat, dili sa pulong. Sa usa ka higayon, si San Cosmas sa Aetolia nangutana sa mga tawo nga nagtigom sa iyang palibot: 'Kinsa kaninyo ang walay garbo?' 'Ako,' matud sa usa ka lalaki. ' 'Ani dinhi, kamo nga walay garbo,' miingon si San Cosmas. 'Putla ang usa ka buhok sa inyong bigote ug adto sa plasa.' 'Er, dili nako na mahimo,' tubag sa lalaki. 'Kung mao, wala kay pagpaubos,' miingon ang santo.¹¹¹ Pinaagi niini, gipasabot ni San Cosmas nga gikinahanglan ang aktibong pagpaubos.

— 'Aw, kung mapukaw ko, motubag ko.'

— Wala kay pagpaubos, mao nga mubalik ka. Tan-awa ang pagpaubos ni Abba Moses: sa dihang gi-ordina siya nga pari, gusto siya sulayan sa arsobispo ug miingon sa mga klero: 'Sa dihang mosulod si Abba Moses sa santuwaryo, palagsa siya ug sundi aron madungog ninyo unsay iyang

¹¹¹ Tan-awa si Archimandrite Charalambos Vasilopoulos. Santo Cosmas nga Aetolian. Athens, 1993. pp. 198–199.

isulti.' Sa diha nga misulod pa lang si Abba Moses sa santuwaryo, gisugdan dayon nila siya pagpahawa: 'Gawas diha, ikaw nga Etiyopiyano.' — 'Husto ra ang gibuhat kanimo, ikaw nga itom nga Etiyopiyano,' miingon si Abba Moses sa iyang kaugalingon, 'dili ka man tawo; nganong naglakaw ka pa man taliwala sa mga tawo!'¹¹² Wala siya masuko, ni nasuko siya.

— 'Apan posible ba nga ang usa ka tawo walay pagpaubos, apan malumo gihapon ug dili mobalos kung masakitan?'

— Ang mapainubuson nga tawo ma-mapainubsanon. Apan dili kini nagpasabot nga ang tanan nga mapainubsanon usab mapainubuson. Kinahanglan usab nga ang pagkamapainubsanon maglakip sa pagkamapaubos, kay kung wala kini, ang usa ka tawo mahimong tan-awon nga mapainubsanon sa gawas, apan sa sulod puno sa garbo ug moingon bahin sa uban: 'Buang sila; walay pulos tagdon sila—pasagdi sila nga moingon unsa ang ilang gusto!' Sama sa usa ka monghe nga wala gayud makita sa mga amahan nga nasuko ug wala gayud mitubag sa dihang siya gipang-insulto. Unya sa usa ka adlaw gipangutana siya: 'Unsa kaha nga hunahuna ang kanunay niyang gitago sa iyang kasingkasing nga, sa dihang siya gisupak o gipakaulaw sa bisan kinsa, nagpakita siya og ingon ana ka dako nga pagkamapailubon?' Mitubag siya: 'Ngano pa man ko motagad sa ilang mga kakulian... Mga iro sila nga nag-ugak.'¹¹³ Sa laing pagkasulti, gitamay niya ang uban.

Kung mangayo kita sa Diyos og pagkapaubos, kinahanglan natong dawaton ang pagka-insulto

— Geronda, unsa may makatabang kanako nga makab-ot ang aktibong pagpaubos?

— Unsaon man pag-angkon sa pagpaubos? Nagaingon ka og usa ka butang, apan nagbuhat ka og napulo? Dili ba nimo madala bisan ang labing gamay nga pagsaway? Kabalo ka unsa, akong pinalangga, kung hatagan ka og kahigayunan nga ipaubos ang imong kaugalingon, ipaubos gyud nimo ang imong kaugalingon.

Ang imong tambal mao ang paglihok nga yano ug mapainubuson, sama sa yuta: dawata ang ulan, granizo, basura ug tuka, kung gusto ka nga maluwas gikan sa imong mga pagbati. Ang mga pagdaot gikan sa uban makatabang sa usa ka tawo nga dali nga makagawas sa iyang daang kaugalingon, kung dawaton niya kini.

— Geronda, nanginahanglan ko og daghang pagpaubos.

— Adto ug palit ug pipila. Daghan ang namaligya ug pagkapaubos, o bisan magahatag pa gani niini nga libre, basta gusto lang nimo...

— Kinsa man sila, Geronda?

— Sila mao ang mga tawo nga, tungod kay kulang sila sa maayong espirituhanong disposisyon, magbinuang sila kanato ug magpaubos kanato pinaagi sa ilang pamatasan. Dili nimo mapalit ang pagka-mapainubsanon sa tindahan, sama sa pagkaon. Sa diha nga mag-ampo kita, 'Ginoo, hatagi ko og pagka-mapainubsanon'—dili kini nagpasabot nga ang Ginoo mokuha og kutsara ug magsugod sa pag-apod-apod niini sa tanan: 'Usa ka kilo nga pagpaubos para nimo, tunga ka kilo para nimo.' Tugotan sa Dios nga mosulod ang usa ka bastos nga tawo ug magtratar kanato nga hugot, o kuhaon sa Dios ang Iyang grasya gikan sa lain, ug magsugod kana nga tawo sa pagpasipala kanato. Kini usa ka pagsulay para kanato, ug kung gusto nato makab-ot ang pagpaubos, kinahanglan kita magpaningkamot. Apan wala nato hunahunaa nga ang Dios ang nagtugot nga masuko ang atong igsoon alang sa atong kaayohan, busa masuko kita kaniya. Ug bisan pa man nga mangayo kita ug pagkamaubsanon sa Dios, wala nato gamita ang mga paborableng kahigayunan nga Iyang gihatag kanato aron makab-ot kini, kundili masuko ug masuko pa gani kita. Sa tinuod lang, angay kitang

¹¹² Gikuha gikan sa: *Memorable Accounts of the Ascetic Lives of the Holy and Blessed Fathers*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 114.

¹¹³ Gikuha gikan sa: *Abba Dorotheus*. Mga Sermon, Mga Sulat, Mga Pangutana ug Mga Tubag. Moscow, 1991. pp. 96–97.

magpasalamat sa tawo nga nagpaubos kanato, kay siya ang atong labing dakong manulondon. Ang bisan kinsa nga mangayo sa Diyos og pagpaubos pinaagi sa pag-ampo apan dili modawat sa tawo nga gipadala sa Diyos aron ipaubos siya, wala kahibalo unsa ang iyang gipangayo.

Sa dihang nagpuyo ko sa Monasteryo sa Stomion, aduna'y usa ka pari sa Konitsa nga pabor kaayo kanako sukad pa nga layko pa ko. Usa ka Domingo, miadto ko sa Konitsa alang sa Liturgiya. Punô kaayo ang simbahan. Sama sa kasagaran, misulod ko sa santuwaryo, ug sa akong pagsulod miingon ko sa akong kaugalingon: 'Ginoo ko, dad-a kining tanan nga mga tawo sa langit, ug para kanako, kung buot ka, hatagi ko og bisan gamay nga kanto didto.' Pag-abot sa oras sa Komunyon, ang pari nga kasagarang nagahatag kanako og Komunyon sa santuwaryo mituyok padulong kanako ug misulti sa kusog: 'Pahawa sa santuwaryo; ikaw ang katapusan nga madawat og Komunyon, kauban sa tanan, kay dili ka angay.' Mibiya ko sa santuwaryo nga walay gisulti. Nitindog ko sa choir loft ug gisugdan nako pag-ampo para sa Balaang Komunyon. Sa dihang nagkadool ko aron madawat ang Komunyon sa katapusan, miingon ko sa akong kaugalingon: 'Gipahibalo sa Diyos ang pari, ug iyang gipadayag kanako kinsa gyud ko. Ginoong Hesukristo, kalooy-i ako, usa ka maluoy-luoy.' Pagkahuman nako makadawat sa Komunyon, nakasinati dayon ko og dakong katam-is sulod sa akong kasingkasing. Pagkahuman sa Banal nga Misa, miduol kanako ang pari, nga nabalaka kaayo: 'Pasayloa ko,' ingon niya. 'Wala ko kahibalo unsaon kini nahitabo! Sa tinuod lang, wala gyud nako gipahimutang ang akong mga anak, akong asawa, o bisan ako mismo sa unahan kaysa nimo. Unsaon kaha kini nahitabo kanako?' Nihapa siya sa yuta sa akong atubangan, nangayo og pasaylo, ug gisulayan paghalok ang akong mga kamot. "Amahan," akong tubag, "ayaw kabalaka. Dili kini imong sala; ako ang may sala. Gigamit ka sa Ginoo aron masulay ko." Wala masabti sa pari ang akong gisulti, ug sa akong huna-huna, wala gyud nako siya nakumbinsi. Ang hinungdan sa nahitabo mao ang akong pag-ampo.

Ug kamo, sa dihang makakita kamo nga ang usa ka igsoon nga babaye mawala ang iyang pagkamapailubon ug magbinuang sa pagpakig-istorya kaninyo, hibalo nga, sa kadaghanan sa mga kaso, ang hinungdan niini mao ang inyong pag-ampo. Tungod kay nangayo kamo sa Diyos og pagkamapainubsanon, gugma ug uban pa, pansamantalang kuhaon sa Diyos ang Iyang grasya gikan sa igsoon nga babaye, ug siya magpahiya kaninyo ug makapasuko kaninyo. Sa ingon niini, gihatagan ka og higayon nga makapasar sa pagsulay sa pagpaubos ug sa matitud-anon nga gugma. Kung magpaubos kamo, makabenepisyo kamo. Mahitungod sa imong igsoon nga babaye, makadawat siya og doble nga panalangin: una, tungod kay gikuha sa Dios ang Iyang grasya kaniya aron masulayan ka, ug ikaduha, tungod kay mapahiubos siya sa dihang masayud siya sa iyang sala ug mangayo og pasaylo sa Dios. Busa, mapalambo nimo ang pagka-mapahiubos, ug siya mahimong mas maayong tawo.

"Pagpaubos kamo sa tanang butang"¹¹⁴

— Geronda, kung makasala ko ug makita nako nga mahimo pa unta ko pahimangnoan sa uban bahin niini, akong gipasanginlan sila.

— Sa pag-uswag sa imong kaugalingon, ikaw ra ang angay mangayo og gikinahanglan sa imong kaugalingon. Apan nagpaka-bata ka nga walay buhat gawas sa pagpangayo lang.

— Kanus-a ko magdako, kanus-a nako masabtan nga naa pud koy responsibilidad?

— Kung... magpaubos ka sa imong kaugalingon! Mao kana, kung imong tukion ang pagpaubos ug gugma.

— Nagsulat si Abba Isaac: 'Ipahimubo ang imong kaugalingon sa tanang butang sa atubangan sa tanang tawo.'¹¹⁵ Unsaon kini pag-angkon?

¹¹⁴ Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 303.

¹¹⁵ Ibid.

— Pinaagi sa mapainubuson nga kinaiya. Kung, sulod sa usa ka pamilya, usa ka monasteryo, ug uban pa, adunay espiritu sa himsog nga kompetisyon sa espirituhanong pagkahingpit, ug ang usa ka tawo magpaubos sa atubangan sa lain, makabenepisyo ang tanan niini, sama sa unang Simbahan, diin ang pag-ako sa sala publiko, nga gikan niini nakabenepisyo ang tanan. Ang bisan kinsa nga magpaubos makadawat og grasya gikan sa Diyos ug unya motabang sa uban. Ang mapainubuson nga batasan dili gayud makapasakit sa uban, kay ang mapainubuson nga tawo kanunay napuno sa gugma.

— Unsa ang makatabang kanako nga mobati nga mas ubos pa ko kaysa sa tanang mga madre?

— Aron mabati nga mas ubos ka kaysa sa tanang mga madre, hunahuna pila ka mga gasa ang gihatag sa Diyos kanimo, apan wala nimo kini nadoble. Ingna sa imong kaugalingon: 'Nakat-on ra ko sa paghampak gamit ang kahoy nga martilyo'¹¹⁶, apan wala pa nako nadoble ang akong mga talento.'¹¹⁷

Kung ang usa ka tawo makita ang iyang kaugalingon nga labing ubos kaysa sa tanan, sa pinakahilabtan... mao kana siya pag-alsa paingon sa Langit. Ug unsa man ang atong buhaton? Atong ikumpara ang atong kaugalingon sa uban ug magkonklud nga kita labaw pa kanila. "Mas maayo ko kaysa niini," ingon nato, "ug mas maayo kaysa kana... Dili ko sama kaniya..." Sa diha nga moturok sa atong hunahuna ang pagtuo nga ang lain tawo ubos kanato, gisirado nato ang atong kaugalingon gikan sa tabang sa Diyos.

— Geronda, kon akong ilhon ang pagkamaayo sa uban, aduna bay pagpaubos ana?

— Siyempre, kung imong pasidunggan ug higugmaon ang usa ka tawo nga adunay pagkamabuotan, nagpasabot kini nga ikaw adunay pagpaubos ug tinuod gayud nga gihigugma nimo ang pagkamabuotan. Aniay laing timailhan sa espirituhanong pag-uswag: dili nimo giisip nga importante ang mga maayong kalidad nga naa nimo, samtang giisip nimo nga labaw pa gayud ang pinakagamay nga maayo sa uban kaysa sa imoha; sa laing pagkasulti, kanunay nimo gihatagan bili ang maayo sa uban. Unya ang daghang Grasya sa Dios moabut kanimo. Kay kinsa man ang naghunahuna nga ang uban labaw pa kaniya, siya mismo labaw, tungod kay ang Grasya sa Dios nagapuyo kaniya.

Ang tanang tawo adunay mga kakulian, ug aduna usab silay mga hiyas nga ilang napanunod gikan sa ilang ginikanan o nakuha pinaagi sa ilang kaugalingong paningkamot: sa uban, napulo ka porsyento; sa uban, traynta; sa uban pa, sisenta; ug sa uban pa, nobenta. Busa, gikan sa matag tawo makakat-on ka og maayong butang, makabenepisyo ug makatabang sa uban. Sa laing bahin, kini gayud ang naglangkob sa tinuod nga espiritu sa Orthodoxya. Makabenepisyo pa gani ko sa gagmayng bata, bisan pa dili nako kini ipakita, aron dili sila mapasigarbohon ug makadaot sa ilang kaugalingon.

"Mas ubos pa kaysa sa tanang binuhat"¹¹⁸

— Unsa ang labing halangdon nga tawag alang sa usa ka monghe, Geronda?

— Dili ba nimo hinumduman unsa ang tubag ni Abba Siso sa monghe nga miingon nga ang iyang hunahuna kanunay kauban sa Diyos? "Walay pulos kana; ang importante mao ang pagtan-aw sa kaugalingon nga 'ubos pa kaysa sa tanang binuhat'."

— Giunsa man, Geronda, nga mabati nga 'ubos pa kaysa sa tanang binuhat'?

¹¹⁶ Ang kahoy nga martilyo (Griyego: *τάλαντο*) kasagaran gamiton sa mga Griyegong monasteryo imbis nga kampana. Ang monghe nga gitudlo alang niini nga katuyoan sumala sa lagda sa monasteryo ang mopukpok sa kahoy nga martilyo gamit ang kahoy nga martilyo aron ipahibalo ang pagsugod sa banal nga serbisyo. — *Nota sa maghubad*

¹¹⁷ Tan-awa ang Mat. 25:14–30.

¹¹⁸ Gikuha gikan sa: *Memorable Tales of the Asceticism of the Holy and Blessed Fathers*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 174.

— Sa usa ka higayon, gisulayan nako nga hunahunaon kung unsang hayop ang angay nakong ikatandi sa akong kaugalingon, ug nakahukom ko nga mao ang salagubang sa tae. Apan sa dihang gitan-aw nako pag-ayo ang gibuhay niini, nasabtan nako nga mas daotan pa ko kaysa niini. Nasayud ka ba unsa ang ginabuhay sa salagubang? Kung makakita kini ug tae sa dalan, buwagon-buwagonon kini, iporma nga bola, ug itulod ngadto sa kilid sa dalan. Mao kana ang paagi niini sa paglimpyo sa dalan. Sa dihang nakita nako ang gibuhay niini, miingon ko sa akong kaugalingon: 'Mas daotan ka pa kaysa dung beetle, kay kini, usa ka gamay nga insekto, naglimpyo sa dalan gikan sa tae, samtang ikaw, nga gimugna sa Diyos nga tawo, nagtigom og tae sa "templong sa Diyos" pinaagi sa imong mga sala.'¹¹⁹ Ang akong pasabot mao nga ang usa ka tawo, samtang naghunahuna sa mga panalangin sa Dios ug nakamatikod nga dili siya takus niini, labi pa gyud niyang gihunahuna nga angay siya silotan; tan-aw niya sa iyang kaugalingon nga mas daotan pa kaysa sa tanang tawo, mas daotan pa kaysa sa mga hayop, ug bisan mas daotan pa kaysa sa diyablo mismo. Nagaingon siya sa iyang kaugalingon: 'Ang yawa nakasala kausa sa hunahuna, apan ako makasala matag adlaw, sa hunahuna ug pagbati. Busa, mas daotan pa ko kaysa kaniya.'

— Dili ba delikado nga hunahunaon nga mas daotan ka kaysa sa yawa?

— Delikado kini alang lamang sa usa ka tawo nga kulang sa espirituhanong kaisog ug dali ra mahulog sa pagkawalay paglaum. Ang ingon nga tawo kinahanglan moingon sa yawa: 'Bisan unsa pa ako, mas maayo gihapon ko kaysa nimo. Dili ko biyaan ni Kristo; naglaum ko nga luwason ko Niya.' Apan ang usa nga adunay espirituhanong kaisog makasulti: "Maayo kaayo ang pagbuhay sa diyablo sa iyang trabaho, apan unsa man akong gibuhay?"

Kabanata 3.

Pagpaubos—ang dakong gahum sa espirituhanong kinabuhi

Kung asa adunay pagpaubos, wala'y lugar para sa yawa

— Geronda, sa libro **The Holy Mountain Fathers** gisulat nimo nga gipangbuno sa mga demonyo si elder Evlogios.¹²⁰ Giunsa sa Diyos pagtugot nga mahitabo ang ingon ana?

— Kinsa ang nakatilaw sa lugaw?

— Elder Evlogios.

— Dili, ang mga demonyo! Ug sa usa ka kahimtang diin gitugotan sa Diyos nga usa ka tawo mobunal sa lain, ug ang gibunalan modawat niini tanan uban sa pagpaubos, sa katapusan mao ang nagbunal ang madaut. Sultihi ko, unsa ang labing gihadlok sa yawa?

— Pagpaubos, Geronda.

— Ug abi nako mas nahadlok siya sa garbo, kay mobati siya... og ubos nga pagbati! 'Garbo siya, garbo ko—kinsa pa ang mas garbo?' Aw, siyempre, mao gyud na: ang yawa nahadlok sa pagpaubos—makahatag kini kaniya og grabeng mga samad! Kung asa adunay pagpaubos, dili magpuyo ang yawa.

Pinaagi sa pagpaubos, ang usa ka tawo mapailawom ug dili gayud matumba sa iyang espirituhanong dalan; malabwan niya ang tanang babag nga gibutang sa tukso sa iyang agianan. Nahinumdom ka ba kang San Antonio, nga nakakita sa mga lambak sa kaaway nga gipakatap sa

¹¹⁹ Tan-awa ang 1 Cor. 3:16; 2 Cor. 6:16.

¹²⁰ Si Elder Paisios sa Bukid Athos. Mga Amahan sa Bukid Athos ug mga Sinulat sa Athonite. Thessaloniki, 2005. pp. 41–42.

tibuok kalibutan? "Kinsa kaha ang makalikay niini?" iyang gisiyagit. Ug dayon nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya: "Pagpaubos."¹²¹

Sa Bukid Sinai, nagpuyo ko sa selda ni Santa Epistimia; adunay gamay nga simbahan ug usa ka yano kaayo nga kwarto. Sa ibabaw naa ang bukid, ug sa ubos usa ka pader nga upat o lima ka metro ang gitang-on. Didto aduna koy bloke sa kahoy nga akong gi-planohan og gagmay nga tabla para sa mga inukit nga ikon. Usa ka adlaw, samtang nagapahilis ko sa akong gagmay nga tabla ug nag-ampo, nakadungog ko og tingog nga miingon: 'Makatalon ka paubos nga dili ka masamdan.' Mituyok ko ug nakakita ko og itom nga landong nga dako ang ulo. 'Tangalashka,' huna-huna nako. Sige, balewalaon na lang nako kini. Apan nagbarog gihapon kini didto, wala maglihok! 'Makatalon ka paubos nga dili ka masamdan,' ingon niini. Nagpakaaron-ingnon ko nga wala ko kadungog. Sulod sa hapit kinse minutos, padayon kini sa pagbalik-balik sa samang butang. Unya miingon ko niini, 'Sige, maglabay ko ug bato paubos.' — 'Bisan si Kristo,' ingon niini, 'dili gani makahunahuna ana!'¹²² Mas maayo pa gani ang imong tubag kaysa Kaniya!" Niadto, nawala ang akong pasensya. "Si Kristo," ingon nako kaniya, "Ginoo Siya, dili sama nako, usa ka tawo nga naglingkod lang dinhi nga nagtutok nimo. Karon, palayo ka diri!" Igo na kana. Nawala dayon siya.

Kung adunay pagpaubos, dili mapildi sa yawa ang kalag. Ang mapainubuson dili mahulog, kay naglakaw sila uban sa pagpaubos. Mao kini ang nahitabo kang Elder Avvakum sa dihang nagpuyo siya isip usa ka eremita sa Desyerto sa Vigla! Usa ka adlaw, samtang naglingkod siya sa usa ka bato ug nag-ampo gamit ang iyang rosaryo, mitungha kaniya ang yawa nga nagpakaaron-ingnon nga 'anghel sa kahayag.'¹²³ 'Avvakum,' ingon niya, 'gipadala ko sa Diyos aron dad-on ka sa paraiso, kay nahimo na ka nga anghel. Tara, molupad ta.' — 'Oo, pero naa man kay pako; unsaon man nako paglupad?' Ug miingon kaniya ang 'anghel': 'Naa pud kay pako, pero dili nimo kini makita.' Unya si Elder Avvakum naghimo og tanda sa krus ug miingon: "Inahan sa Dios, kinsa ba ko aron molupad?" Sa kalit lang, kining 'anghel' nahimong katingalahang itom nga kanding nga adunay pako sama sa paniki, ug nawala.

Nakita ba nimo kung giunsa nato mailhan ang mga bitag sa yawa pinaagi sa pagpaubos?

Ang espirituhanong pag-uswag makita diin adunay dakong pagpaubos

— Geronda, ngano nga ang usa ka tawo makausab sulod sa usa ka bulan, samtang ang lain naningkamot sulod sa daghang katuigan ug walay pag-uswag?

— Unsa imong hunahuna? Ngano man kini mahitabo?

— Nahunahuna ko nga kung ang usa ka tawo magpaubos ug mangayo sa kaluoy sa Diyos, motabang ang Diyos kaniya ug molambo siya.

— Sakto kaayo na. Importante kaayo ang pagpaubos. Ang espirituhanong pag-uswag mahitabo diin adunay dakong pagpaubos.

Ang mga nakakaplag sa dalan sa pagpaubos molambo sa espirituhanong kinabuhi nga paspas, padayon, ug walay kahago. Wala pa nato masabti unsa ang pagpaubos—kini nga dakong gahum! Ang tanang pag-uswag nagdepende niini. Mas magpaubos ang usa ka tawo, mas dako ang grasya nga iyang madawat gikan sa Dios ug mas molambo siya. Unsa kadako nga gahum ang naa sa pagpaubos, apan wala kini gigamit sa mga tawo!

— Mas sayon ba ang espirituhanong pakigbisog para sa usa ka mapainubuson nga tawo?

¹²¹ Gikuha gikan sa: Mga Hinumduman nga Sugilanon sa Asketikong Kinabuhi sa mga Balaan ug Bulahan nga mga Amahan. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 12.

¹²² Kini nagtumong sa tubag sa Ginoo, 'Dili nimo sulayon ang Ginoo nga imong Dios' (Mat. 4:7), nga Iyang gihatag sa yawa sa dihang gisugyot niini nga itaktak Niya ang Iya mismo gikan sa mga daplin sa Templo ni Solomon. — *Nota sa tig-kompila.*

¹²³ 2 Cor. 11:14.

— Siyempre. Kay kung hatagan nimo og gamayng tulod ang usa ka mapainubuson nga tawo, molupad siya paabante. Kuhaa ang bola sa bilyaran: kung hampakon nimo kini gikan sa usa ka kilid, molihok kini; kung hampakon nimo kini gikan sa pikas, molihok kini pag-usab; bilog kini — mao nga dili kini masangit.

— Geronda, posible ba nga aron makab-ot ang pagka-mapainubusanon, ang usa ka tawo magpadayon sa pagpahubos sa iyang kaugalingon ug sa katapusan mahulog sa pagkawalay paglaum?

— Dili, kay ang tinuod nga pagka-mapainubuson nagdala og paglaum, dili kaguol. Ang kaguol magmugna og pagka-makasarili, kay ang makasariling tawo nagsalig sa iyang kaugalingon, samtang ang mapainubuson nga tawo nagsalig sa kaluoy sa Diyos. Sa pagkabuak sa pagka-mapainubuson, ang espirituhanong tawo hinay-hinay nga motubo. Ang tibuok kinabuhi sa usa ka tawo mahimong usa ka dakô ug mahimayaong paningkamot, apan kanunay sila nga molihok paingon sa unahan uban sa dakong paglaum sa Diyos, nga nadismaya sa ilang kaugalingon—sa labing maayong kahulugan sa pulong—nga mao, nadismaya sa ilang 'kaugalingon'.

— Ug ang usa ka tawo nga wala sa maayong espirituhanong kahimtang makapahimutang ba sa iyang paglaum sa kaluoy sa Diyos?

— Ug giunsa man sa usa ka tawo paghibalo nga anaa siya sa maayong espirituhanong kahimtang? Ang usa ka tawo makahibalo lang sa usa ka butang — nga wala siya sa maayong espirituhanong kahimtang. Bisan pa kon naa siya, dili niya kini makita, kay bisan pa niini makita ra gihapon niya ang iyang kaugalingong pagkasalawayon. Kay bisan kinsa ang naningkamot alang sa espirituhanong pag-uswag, dili gayud makita ang ilang kaugalingong pag-uswag; makita ra nila ang ilang kaugalingong kapakyasan.

Ang mga mapainubuson nagatipig sa ilang espirituhanong bahandi sa bahandi sa Dios

— Geronda, dili ko ganahan nga pasagdan lang. Tingali mao na nga gibati nako nga walay sulod sa sulod nako?

— Oo, dili gyud ka makahimo nga usa ka balaan nga buang!... Aron mahimong usa ka balaan nga buang, kinahanglan nimo ang dakong pagpaubos. Kabalo ka? Kung gusto nimo makat-on sa paghigugma sa pagkawalay-kabantog, basaha ang kinabuhi ni Venerable Isidora.¹²⁴ Makita nimo unsang mga bahandi ug hiyas ang iyang gipanag-iya. Ug ikaw, ilabay ang imong peke nga tanso nga mga palamuti sa pagkamaayo ug sugod karon tiguma og bulawanong mga palamuti; itago kini sa imong kasingkasing ug siradi kini og tarong aron dili kini makawat sa kawatan.

Ang mga balaan nga buang alang kang Kristo walay kawad-on sa sulod; napuno sila hangtod sa tumoy sa gugma sa Diyos nga nagawas pa. Dako kaayo sila nga mga santo. Ang daw walay pulos nga ilang gisulti, sa tinuod, tinuod nga mga pagtulon-an, kaayo ka lawom. Aduna sila'y dakong pagpaubos; wala nila giisip ang ilang kaugalingon nga bisan unsa, mao nga gihatagan sila sa Diyos og kahibalo sa balaang mga misteryo ug gihatagan sila og dagkong mga gasa.

— Geronda, ngano nga ang pipila sa mga lumolupyo sa Faras, bisan pa nga nakasaksi sa daghang mga milagro nga gihimo ni San Arsenius, wala siya mailhi ug nabati pa gyud nila ang kaulaw?

¹²⁴ Ang Banal nga Isidora nagpuyo sa Monasteryo sa Tavenisi, nga gitukod ni Banal nga Pachomius sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo. Nagpaubos siya ug nagpakapahubos sa iyang kaugalingon, nagpakaaron-ingnon nga buang alang sa tinguha ni Kristo. Kanunay siyang naglakaw nga walay sinina sa tiil. Samtang ang ubang mga madre nagsul-ob og belo sa ilang ulo, gitabonan ni Isidora ang iyang ulo sa usa ka yano nga basahan. Bisan pa man gisultohan og gibugbog siya sa tanan, wala gyud siya magreklamo. Ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi napadayag sa usa ka panan-awon kang Pitirim, ang bantugang asetik. Mibisita siya sa monasteryo ug gipakita sa mga madre nga si Isidora, nga wala nila gihatagan og bili, mao diay ang espirituhanong inahan nila tanan. — *Tala sa tig-kompila.*

— Mas daghan ang paningkamot sa mga santo sa pagtago sa ilang espirituhanong bahandi kaysa sa pag-angkon niini. Ug si Santo Arsenio usab nagtago sa iyang mga hiyas ilawom sa lain-laing panlabas nga pagpakita, nga masabtan ra kaayo. Wala siya 'nakaila' sa tinuod niyang pagkatawo ug nalibog sila kay ang nakita lang nila mao ang panagway sa gawas, ang iyang 'peke' nga mga katingalahan. Si San Arsenius kanunay naningkamot nga ipakita sa mga tawo dili ang iyang mga pagka-balaan, kondili ang kabaliktaran niini, aron dili siya pagsimahan. Siyempre, aduna gihapon pipila nga nakasabot unsang bahandi ang gitago sa santo sa sulod niya.

Ang mapainubuson ug dili hambog nga mga mandirigma ni Kristo mas maalamon kay sa bisan kinsa sa kalibutan, tungod kay napadayon nila ang ilang espirituhanong bahandi sa bahandi sa Dios. Busa, maglipay kita kon dili kita mapansin, kay makita nato ang nawong sa Dios sa umaabot nga kinabuhi, ug sa kining kinabuhi kanunay nato mabati ang Iyang presensya.

Ikaduhang Bahin. Espirituhanong Gugma

"Ang usa ka espirituhanong tawo ihatag una ang iyang gugma sa Dios, unya sa mga tawo, ug ang nahibilin niyang gugma sa mga hayop ug sa tanang buhing binuhat"

Kapitulo 1. Ang Walay Kapoy nga Gugma sa Dios ug ang Atong Gugma alang Kaniya

"Ang kusog nga kalayo" sa gugma sa Dios

— Geronda, usahay mabati nako pag-ayo ang gugma sa Diyos ug mag-antos ko kung makita nako ang akong kaugalingong kawalay pagpasalamat.

¹²⁵— Nag-ampo ko nga ikaw mahimong takus sa daghang panalangin sa Dios. 'Ang imong kaluoy, O Ginoo, magasunod kanako sa tanang adlaw sa akong kinabuhi,'¹²⁶ — miingon si David. Ug kamo usab kinahanglan moingon niini, kay ang kaluoy sa Dios nag-uban usab kaninyo. Maayo nga inyong maila kini, magpasalamat ug himoa nga himayaon ang Dios.

Sa dihang mobati ang usa ka tawo sa Banal nga gugma, usa ka 'siksik nga kalayo' sa gugma sa Dios mopaubos kaniya. Tingali imong gihunahuna nga katingalahan kini nga pagpadayag — 'siksik nga kalayo'. Apan aron tangtangan ang mga natipong tarte sa kasingkasing o aron bungkagon ang pader nga granito nga naglibot niini, kinahanglan nimo ang mga kanyon nga naglangkob sa labing gamhanang pampasabog sa tanan — ang gugma sa Diyos. Sa higayon nga madaut na kini nga lig-on nga panit, ang kasingkasing mahimong madawat, ug ang tawo malipay bisan sa labing gamay nga panalangin sa Dios.

Nabati niya nga siya usa ka utangon nga dili mabayri sa atubangan sa Dios ug kanunay siyang mamilit sa pagkamabuotan, tungod kay kanunay niyang gihunahuna ang iyang utang, samtang ang Dios nagpadala kaniya og mga panalangin, nga mas dako ang matag usa kaysa sa miaging usa, aron sa katapusan ang iyang mahigugmaong kalag matunaw uban sa gugma sa Dios.

— Geronda, ngano man nga gihigugma kita kaayo sa Diyos?

— Kay kita mao ang Iyang mga anak; wala na koy mas isulti pa nimo kaysa ana!

¹²⁵ Pozhenet: 'diyos na siya mag-uban' (Gipadayeg) – *Nota sa Taghubad*.

¹²⁶ Prokeimenon para sa Martes sa gabii. Tan-awa Salmo 22:6.

— Ug kung ang usa ka tawo maningkamot ug sige'g pakasala sa samang butang, makapahungaw ba ug makadismaya kini kang Dios?

— Nagdahom ba ang Diyos nga molampos kita? Dili. Anak Niya kita, ug gihigugma Niya kita tanan nga patas. Sa usa ka higayon, nakakita ko ug usa ka amahan. Usa sa iyang mga anak medyo hinay mosabot ug sige lang ug pahaplas sa iyang sip-on sa iyang manggas. Apan gihuptan gihapon siya sa amahan nga duol, gihalokan ug gihapuhap nga malumo, sama sa uban. Sa samang paagi, ang Dios, isip usa ka Maayong Amahan, nagmahal dili lang sa Iyang mga matahum nga anak, kondili usab sa mga espirituhanong maluya. Ug Naga-amgo Siya kanila ug nag-atiman kanila pa gani kaysa sa mga himsog.

Walay makasukod kung giunsa sa Dios paghigugma sa usa ka tawo! Ang Iyang gugma walay kapariho! Walay utlanan kini! Dako kaayo kini nga kung mabati pa gani sa usa ka tawo ang gamayng bahin niini, dili na makaya sa iyang kasingkasing ug matunaw kini, kay hinimo man kini sa luwad.

Kasagaran tugotan sa Dios nga mobubo sa kadagahan ang Iyang gugma sa Iyang binuhat, ug dayon mapainit ang atong kalag; makita nato kung unsa ka tam-is ang Balaang gugma, unsa ka dako—dako kaayo nga dili nato kini makaya ug magpakiluoy kita: 'Igong na, akong Dios! Pugngi ang Imong gugma, kay dili ko na kini makaya.' Sa ingon niini, gusto ipakita sa Dios kanato nga, sa Iyang bahin, andam Siya nga ipagawas ang Iyang gugma kanato sa kadagahan, apan dili Siya mubuhat niini tungod kay gamay ra ang kapasidad sa atong 'bateria'. Kinahanglan kini palapdan aron makahupot kini og mas daghang gugma sa Dios, kay ang pag-agos sa gugma sa Dios kanato mosukod sa kapasidad sa atong bateria.

— Unsaon nato pagpadako sa kapasidad sa bateria?

— Mas maputli ang kasingkasing, mas dako ang kapasidad niini, ug mas daghan nato nga madawat nga gugma sa Dios—nga walay utlanan, walay sukod, ug dili mahurot.

Ang Husto nga Pag-apod-apod sa Gugma

— Geronda, mahimo bang moubos ang akong gugma alang sa Diyos tungod sa akong dakong gugma alang sa usa ka partikular nga santo?

— Dili, kay kung ang usa ka tawo magdayeg sa usa ka partikular nga santo sa lawom ug magbati og dakong gugma alang kanila, sa luyo niini nagbarug ang usa ka labi pang dakong gugma alang sa Dios nga Trinidad ug sa Inahan sa Dios.

Ang bisan kinsa nga nagpasidungog sa mga santo walay duhaduha nga mas nagpasidungog pa sa Inahan sa Dios. Sama usab sa bisan kinsa nga nagpasidungog sa Labing Balaan nga Theotokos, natural nga mas nagpasidungog pa sa Labing Balaan nga Trinidad. Kung ikaw hugot kaayo nga nakig-uban sa usa sa mga santo ug mobati ka og lawom nga pagpasalamat kaniya, posible kaayo nga andam ka nga isakripisyo ang imong kaugalingon alang kaniya. Apan kung isakripisyo nimo ang imong kaugalingon alang sa usa ka santo, dili ba kini nagpasabot nga isakripisyo nimo ang imong kaugalingon alang sa Diyos?

Ang gugma kang Kristo, sa Inahan sa Dios, sa mga santo — usa kini ka dakong butang. Kini nga gugma lahi sa tanan. Usa kini ka matinud-anong gugma nga dili pasagdan.

— Posible ba nga higugmaon ang Diyos apan dili higugmaon ang mga tawo?

— Dili, kay kung gihigugma nimo ang Diyos, dili nimo malikayan ang paghigugma sa hulagway sa Diyos, mao kana, ang mga tawo. Ang paghigugma sa Diyos nagdala uban niini og paghigugma sa isigkatawo, kay kinsa man ang duol sa Diyos, duol usab sa tanang tawo, sama sa mga santo. Apan sa luyo sa paghigugma sa isigkatawo, anaa ang dakong paghigugma sa Diyos.

Kung ang usa ka tawo ihatag ang iyang kasingkasing sa Diyos, magsugod siya sa paghigugma sa tanan—dili lang sa mga tawo, apan usab sa mga langgam, kahoy, bisan sa mga bitin. Unya dili lang niya pagasimbaon ang Diyos ug ang mga santo uban sa pagrespeto, apan usab ang hulagway sa

Diyos—mao ang mga tawo. Ang matag binuhat, dako o gamay, bililhon o yano—mga bato ug sanga—iya kining giasa uban sa pagrespeto ug gihalokan, ingon usa ka panalangin gikan sa iyang Magbubuhat, sama sa paghalok niya sa usa ka butang, dako o gamay, nga iyang nadawat nga panalangin gikan sa usa ka tawo nga iyang gipasidunggan.

Ang Pag-asdang sa Langit

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo pagduol sa Dios?

— Aduna'y duha ka paagi nga makataas ang usa ka tawo ngadto sa Dios sa kahitas-an ug 'mangayo' Kaniya nga moubos ug puy-anan sila. Ang unang paagi mao ang matinud-anong paghinulsol — kini alang sa dagkong makasasala. Sa dihang masabtan nila ang kadako sa ilang pagkahulog ug mapainubuson kaayo sila, unya ang Dios, tungod sa ilang dakong pagka-mapainubuson, ipakita Niya kanila ang dakong gugma ug itas-a sila paingon sa Langit. 'Adunay dakong kalipay sa Langit tungod sa usa ka makasasala nga maghinulsol,'¹²⁷ — ingon sa gisulat sa Ebanghelyo. Unya, siyempre, mobati usab ang mga makasasala og dakong gugma alang sa Dios, tungod kay gipasagdan Niya sila gikan sa dakong utang. Ang ikaduhang paagi mao kini: kon ang usa ka tawo magpabiling walay mortal nga sala, kinahanglan siyang magpasalamat sa Maayong Dios nga nagpanalipod kaniya sukad pagkabata, aron ang bisti sa iyang kalag wala madunggo. Ug ikaw usab, kung wala ka gipanalipdan ni Kristo, sama sa usa ka sisiw, ilawom sa Iyang pako, mahimo unta nga ikaw ang labing dakong makasasala sa kalibutan karon. Busa, adlaw ug gabii, dayeg-a ang Maayong Dios alang niining dakong gasa Niya, ug pag-agol og luha sa kalipay ug pagpasalamat sa Iyang atubangan. Kining mga luha adunay parehas, ug tingali mas dako pa, nga gahum kaysa sa mga luha sa paghinulsol. Unya ang usa ka tawo gipataas ngadto sa Langit, moabot sa atubangan sa Dios ug walay hunong nga naghimaya kaniya, sama sa mga Anghel. Ug bisan pa man nga nagpuyo sila sa yuta, daw naa sila sa Langit. Ang ilang kinabuhi nahimong usa ka padayon nga pagdayeg, ug giatubang nila ang kamatayon uban sa pagdayeg, kay nahibalo sila nga unya makig-uban sila sa Dios hangtod sa walay katapusan, nga mao ang ilang katapusang tumong. Unya ang labing dako nga pagdayeg natawo sa ilang sulod: 'Gloria kanimo, Nga nagpakita kanamo sa Kahayag...'

Ihatag nato ang atong gugma kang Kristo

— Geronda, unsaon nako pagpaninguha sa paghigugma sa Dios?

— Sugdi sa sakripisyo. Kung ang usa ka tawo ibalewala ang iyang kaugalingong interes ug mosakripisyo sa iyang kaugalingon, unya ang tanan mahimong husto: gihigugma niya ang iyang silingan, gihigugma niya ang Dios. Kadtong mga tawo nga nag-ingon nga gihigugma nila ang Dios apan wala mosakripisyo sa ilang kaugalingon alang sa ilang silingan 'gihigugma nila ang Dios sa ilang mga ngabil, apan sa ilang dila gipakadautan Siya.'¹²⁸

— Geronda, giunsa pagdako ang gugma sa Dios?

— Padayona nga ang imong hunahuna kanunay sa Dios; hunahunaa ang Dios. Pag-ampo, pakig-istorya sa Dios. Sa dihang ang usa ka tawo magbuhat sa ingon ani nga mga praktis, sa sinugdan maluya ra ang ilang pagbati sa gugma sa Dios, apan samtang padayon sila niini, mas kusgan ang ilang pagbati niini. Karon ang ilang hunahuna nagpuyo kanunay sa Dios; dili sila nabisi sa bisan unsang butang nga kalibutanon o walay pulos. Motubo ang gugma sa Dios sa iyang kasingkasing, pun-on kini, ug gusto na lang niya nga maghunahuna sa Dios. Wala siyay kabalaka sa bisan unsa dinhi sa kalibutan; kanunay siyang naghunahuna sa Langitnong Amahan. Kadtong nagdedikar sa siyensya hingpit nga nalunod niini. Apan kita ba nalunod kang Cristo?

¹²⁷ Ikumpara sa Lucas 15:7

¹²⁸ Ikumpara sa Salmo 77:36

— Unsa kaha, busa, ang atong kulang nga nakapugong kanato sa pagpangita kang Kristo uban sa parehas nga kadasig?

— Naa kita'y tanan. Aduna kitay hunahuna; aduna kitay pagkahamtong. Ang babag mao kita mismo, ang atong 'kaugalingon'. Kung dili nato ikalimod ang atong kaugalingon, unsaon man pag-sulod ni Cristo kanato? Apan kon ikalimod nato ang atong kaugalingon, ug kana nga walay pagduha-duha nga parisan—ang atong daang kaugalingon—mibiya sa atong puy-anan, nan usa ka bag-ong tawo, usa ka tawo sa Bag-ong Tugon, mopuyo sa bakanteng luna sa atong kasingkasing. Ang atong templo, ang atong tibuok pagkatawo, mapuno sa gugma, kay si Kristo, nga mao ang Gugma, mopuyo sa sulod nato. Unya ang kasingkasing sa tawo mausab ngadto sa usa ka kampana nga kanunay nagpatunog sa Maayong Balita nga kusog kaayo nga ang mga bungbong nagkurog sa tingog niini — ang hawakan sa dughan ug ang mga tadyaw, nga sama sa mga bungbong sa usa ka balay, giplasteran sa luwad nga, pinaagi sa sugo sa Dios, nahimong unod. Ug kon makit-an nimo ang imong kaugalingon sa disyerto, diin walay simbahan, nan ang imong lawas mao ang simbahan, ug ang imong kasingkasing mao ang kampana.

Sa dihang isumiter sa usa ka tawo ang iyang kasingkasing sa Diyos, mapuno ang iyang hunahuna sa gugma sa Diyos, ug ang iyang kasingkasing mokurog sa kalipay. Mamahupay ang iyang ulo, ang iyang lawas gaan sama sa balhibo. Ug kon ang gugma sa Diyos molabaw pa sa makaya sa kasingkasing, madungog sa mga tawo sa iyang palibot ang pag-uyog sa kasingkasing, kay sa maong kahimtang, apil usab ang lawas.

Gamay ra kaayo nga kasingkasing, apan makahimo sa paghigugma nga lawom kaayo! Ug kung ingon ana ang gugma sa usa ka tawo para sa Dios, unsa kaha kadako ang gugma sa Dios! Ang gidaghanon ang akong gipasabot, kay sa kalidad, ang gugma sa Dios pareho ra sa atong gugma, basta ang atong gugma espirituhanon.

Unsa ka dako nga dautan ang ginabuhay sa mga tawo nga dili gustong ihatag ang ilang gugma kang Kristo, apan ginausik kini sa mga butang sa kalibutan nga walay sulod ug walay pulos! Bisan pa unta mabuhi kita og libo ka tuig ug adunay libo ka kasingkasing, dili gihapon kini igo aron mabayran si Kristo sa Iyang dakong gugma alang kanato, nga Iyang gipakita kanato ug padayon nga gipakita, nga nagpasaylo kanato, nagpailob kanato, ug nagahinlo sa atong hugaw nga kalag pinaagi sa Iyang Balaang Dugo.

Ang kalayo sa gugma sa Dios

— Geronda, ngano wala koy pareho nga gugma sa Diyos sama sa akong gugma sa uban nga mga tawo? Sa katapusan, kung gihigugma nako ang usa ka tawo, gusto nako nga kanunay ko kuyog kanila, dili ba?

— Hinay-hinay kini moabot ingon resulta sa pakigbisog; kung dili, masunog ang mga tawo sa gugma sa Dios. Bisan tugnaw pa ang palibot kanila, magtuo sila nga nagdilaab sila ug modagan paingon sa kabukiran. Sa panahon sa gubat, usa ka sundalo mibulag sa iyang yunit ug midagan paingon sa kabukiran. Nisiga sa iyang kasingkasing ang ingon nga gugma nga dili na niya kini mapugngan; gusto niyang mobiya ug mag-ampo. Kalimot na siya sa tanan. Nakakaplag siya ug langob, misulod, ug misugod dayon sa pag-ampo! Sa dihang nangadto ang ubang sundalo sa usa ka misyon, nakit-an siya nila ug misinggit sila: 'Deserter.' Unya gipatawag siya sa komandante sa yunit alang sa interogasyon. "Unsa may imong tawag ani?" pangutana niya. "Naga-dilaab ko, sir, naga-dilaab sa gugma kang Kristo. Kabalo ka unsa ang kahulugan sa 'naga-dilaab'?" "Ug abi ba nimo nga dili pud ko naga-dilaab?" pangutana sa kumander. "Naga-dilaab ko, Komandante, kasabot ka o dili?" iyang gibalik-balik, mura'g nag-ingon: 'Kung naga-dilaab pud ka, modagan ka!' Gitabangan siya sa Ginoo, ug nakalikay siya sa paglitis militar. Bisan pa sa panahon sa kalinaw, kung modagan ang usa

ka sundalo gikan sa iyang yunit, atubangon niya ang paglitis militar—labi na kaha sa panahon sa gubat!¹²⁹

— Geronda, kung ang usa ka tawo naa sa ingon ana nga kahimtang, mobati ba siya og kainit sa tibuok niyang lawas?

— Oo, apan labi na gayud sa dughan. Kung masiga ang espirituhanong gugma, ang tibuok dughan mosiga sa kalayo. Ang tibuok lungag sa dughan nahimong kalayo. Ang tawo masunog sa kusgan, tam-is nga kalayo sa gugma sa Dios, molupad, ug maghigugma uban sa tinuod, inahanong gugma.

Kini nga sulod nga kalayo, nga si Kristo mismo ang nagpasiga pinaagi sa Iyang gugma, nagpinit sa lawas nga mas kusog pa kaysa bisan unsang pisikal nga kalayo. Aduna kini gahum nga pagasunogon ug wagtangan ang bisan unsang hugaw, bisan unsang dautang hunahuna nga gipanglabay sa yawa, ingon man usab ang bisan unsang kahilambigit ug bisan unsang dili angay nga talan-awon. Unya ang kalag makasinati sa langitnong kalipay, nga walay makatupong sa bisan unsang kalipay!

Sayang kaayo nga wala pa mosulod kini nga kalayo kanimo! Kung kini mosiga ug modilaab sa imong kasingkasing, dili ka madani sa bisan unsang walay pulos nga butang. Hinaut nga pasigaon sa Dios ang inyong mga kasingkasing sa Iyang gugma!

Diyosnong Eros

— Ang banal nga eros ba gugma alang sa Dios?

— Ang divine eros mas labaw pa kaysa gugma sa Diyos — kini kabuang. Gugma-eros-kabuang, sama sa inggit-kasuko-pagpatay. Ang dakong gugma alang sa Dios, nga ghiusa sa halad, , matam-is nga nagdilaab sa kasingkasing, ug sama sa singaw, ang Banal nga Eros misabwag—dili mapugngan—ug naghiusa sa Dios.

Ang Banal nga eros nagpalumo sa mga lig-on nga bukog, nga nahimong humok kaayo nga ang tawo dili na makabarog sa iyang mga tiil ug mahulog! Mahimong sama sila sa kandila nga gibutang sa init nga dapit, nga dili makabarog og tul-id ug mobaliko una sa usa ka kilid, unya sa pikas. Imong itul-id kini, apan mobaliko na usab, matumba na usab, kay init kaayo kini sa tanang bahin... Kung ang usa ka tawo naa sa ingon ani nga kahimtang ug kinahanglan moadto sa lain nga lugar o mohimo ug usa ka butang, dili niya kini mahimo; kinahanglan siyang makigbisog, naningkamot siya nga makagawas gikan niining kahimtanga...

— Makasinati ba og kasakit ang usa ka tawo nga nabihag sa Banal nga Eros?

— Kung kusog kaayo ang kasakit, kini mokunhod ug mahimong madala; kung hinay, mawala kini. Tan-awa, kung ang mga tawo nahigugma, naa sila sa ingon ana ka kahimtang sa kalipay nga makalimot pa gani sila sa pagkatulog. Usa ka monghe miingon kanako: 'Geronda, ang akong igsoon nahigugma sa usa ka gipsi nga babaye; mihunong na gani siya sa pagkatulog. Ang imong madungog lang mao ang 'Akong gamay nga Paraskevi, akong gamay nga Paraskevi.' Gihilo ba siya niya, o unsa? Ambot! Naka-monahe na ko sulod sa daghang katuigan ug wala ko nahigugma sa Inahan sa Dios sama sa paghigugma sa akong igsoon sa babayeng gitano! Ako, sa akong bahin, wala gyud bati og kalipay sa akong kasingkasing."

Sa kasubo, aduna'y mga espirituhanong tawo nga masuko sa pulong nga 'Banal nga Eros'. Wala nila masabti unsa ang 'Banal nga Eros', ug gusto nila tangtanganon kini nga pulong gikan sa Menaion ug sa Octoechos kay kini makapahasol kanila. Mao na gyud ni ang nahitabo! Sa pikas bahin, ang

¹²⁹ Si Elder Paisios, nga siya mismo kanunay nga nagsunod sa balaod sa tanang butang, naghatag niini nga pananglitan sa usa ka sundalong walay disiplina aron matabangan kita nga masabtan nga kung ang kalayo sa balaan nga gugma masiga sulod sa usa ka tawo, nan 'ang hunahuna sa tawo mapuno sa gugma alang sa Dios' ug magsugod sila sa pagbuhat og mga butang nga lisod sabton o ipasabut. — *Nota sa tig-kompila.*

mga layko nga nakahibalo unsa ang human eros, inig hisgutan nimo sila bahin sa Banal nga Eros, motubag dayon: 'Kinahanglan mas labaw kini.' Dali ra kaayo ko makasabot sa daghang kabatan-onan nga nakasinati sa kalibutanong, human eros inig sugod nako'g hisgot bahin sa Banal nga Eros! 'Nakaabot na ba ka nga nahulog sa yuta, hinpit nga napul-an, tungod sa Dakong Gugma? Nabati na ba nimo nga dili ka makalihok, nga wala kay mahimo?' Dali ra nila masabtan nga kini usa ka butang nga labaw pa, ug magsugod na kami sa pagsinabtanay. "Kung," ingon nila, "ang yano, kalibutanong gugma makahatag niini nga epekto kanato, hunahunaa na lang unsa kaha ang langitnong gugma!"

Balaang kabuang

— Geronda, giunsa man nga mahimong buang ang usa ka tawo tungod sa gugma sa Diyos?

— Pinaagi sa paggahin og panahon uban sa... mga buang, aron mahawa ka nila sa ilang espirituhanong kabuang! Naglaum ko nga makita ka... buang para sa Dios! Amen.

Ug nakasinati ko og espirituhanong ekstasi nga misangpot gikan sa banal nga eros. Sa ingon ana nga mga panahon, mosulod ang usa ka tawo sa usa ka balaan nga kahimtang sa pagkalunod sa paghunahuna ug gusto lang hunahunaon ang Diyos, ang balaan, ang espirituhanon, ug ang langitnon. Samtang naa sa kahimtang sa balaan nga gugma, sila nagdilaab nga tam-is gikan sa sulod, ug nagbubo sa ilang kaugalingon sa gawas sa ekstasi, sulod sa utlanan sa balaan nga pagkamatinud-anon, sama sa usa ka anghel, naghimaya sa ilang Dios ug Magbubuhat adlaw ug gabii.

— Mao ba kana ang gitawag nga ekstasi?

— Oo, mao kana ang panahon nga ang usa ka tawo wala na sa iyang pagka-huwaw, sa labing maayong kahulogan sa pulong. Mao kana gyud... 'Magngurog sa kahadlok, kahadloki ang langit...' ¹³⁰

Ang balaan nga kabuang nag-alsa sa usa ka tawo labaw pa sa grabidad sa kalibutan, nagdala kaniya ngadto sa trono sa Dios, ug ang tawo magsugod sa pagbati sama sa gamay nga iro sa tiilan sa iyang agalon, malipayon ug matinahuron nga nagdila sa iyang mga tiil.

Banal nga pagkahubog

— Geronda, nahadlok ko nga dili ko maluwas.

— Ayaw kahadlok; mag-uban ta'g mosaka. Ingna lang ang abbess nga hatagan mi og duha ka dagkong plastik nga botelya para sa biyahe. Hinumdumi, plastik, dili salamin, aron dili sila mabungkag sa dalan!.. Pun-on nato kini og tubig ug imnon nato sa atong pagpaingon sa Langit kung mapul-an na ta! Biyaan nato ang tubig nga tupad lang sa tulo ka tudlo ang nahabilin, ug hangyoon nato si Kristo nga panalanginan kini ug himuon nga bino. Imnon nato kini ug mabangog sa espirituwal sa atubangan ni Kristo.

— Geronda, unsang klase nga tubig kini?

— Gugma kini para kang Kristo ug sa atong mga igsoon.

— Ug ang pagkalasing?

— Pagkalasing gikan sa Balaang Espiritu. Ang mga nalasing sa Balaang Espiritu kanunay nagalipay sa malumo nga gugma sa Dios, ilang Amahan.

Kung ang usa ka tawo mabuang sa espirituwal pinaagi sa langitnong bino, nan ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta mahimong usa ka martiryo—bisan pa sa maayong kahulugan. Dili na siya angay sa kalibutan; walay butang sa kalibutan ang makabalaka kaniya, ug giisip niya ang tanan nga basura ug dayami. ¹³¹ Tan-awa, mga tawo, kung moinom sila og daghan, mabuang sila, ug unya walay

¹³⁰ Ang mga pulong sa irmos sa ikawalong ode sa kanon sa Dakong Sabado. Ang Griyegong pulong nga 'εκστηθι', nga gihubad sa Church Slavonic nga 'mangha', literal nga nagpasabot og 'madala palayo'. — *Tala sa maghubad*

¹³¹ Tan-awa ang Fil. 3:8

butang ang importante kanila. 'Lolo Fanasiy, nasunog ang imong payag,' ingon sa mga tawo sa usa ka tigulang nga ang payag nasunog. 'Sa impyerno na lang, pasagdi lang nga masunog,' tubag niya, kay nakainom siya ug hubog!...

Usa pa ka matang sa pagkalasing—ang langitnong pagkalasing—maayo, apan kinahanglan nga ang tawo kanunay didto, sa kilid sa walay kinutuban nga bariles sa langitnong bino. Nanghinaut ko nga imong makaplagan kana nga gihigugma, langitnon, balaan nga tap, aron imo kining imnon ug kanunay kang malasing sa langitnong bino. Amen!

Kapitulo 2. Gugma sa isigkatawo

Gugma ug pagpaubos — duha ka magsoon nga birtud

— Geronda, giunsa ko pagluwas kung daghan kaayo kog mga pagka-uyamot?

— Pinaagi sa gugma ug pagpaubos. Sa diha nga moturok ang gugma ug pagpaubos, mahurot ang garbo ug dautang buot ug magsugod na og kahuyang ang mga pagbati. Busa, hinay-hinay, mawagtang ang tanang pagbati ug mosunod na dayon ang tanang uban pang hiyas. Tungod niini, itutok nimo ang tanan nimong paningkamot sa pag-angkon sa gugma ug pagpaubos.

Ang tinuod nga gugma dili mapabulag sa pagpaubos, sama sa kambal nga magsoon nga lalaki nga naghigugma pag-ayo sa usag usa. Ang gugma dili mapabulag sa pagpaubos. Sa gugma makit-an nimo ang pagpaubos, ug sa pagpaubos makit-an nimo ang gugma.

Para kanako, ang basihanang sa espirituhanong kinabuhi mao ang gugma ug pagpaubos. Kung asa adunay gugma, nagpuyo si Kristo—ang Gugma—ug kung asa adunay pagpaubos, daw kini nagkupert sa Grasya sa Dios sulod sa usa ka tawo pinaagi sa kaugalingon niini nga gahum. Unya ang Dios nagahari bisan asa ug ang kalibutan nabag-o ngadto sa paraiso. Apan diin walay gugma ug pagpaubos, nagpuyo ang tangalashka—ang kaaway—ug ang mga tawo, kauban niya, nagkinabuhi na dinhi sama sa impyerno, ug adlaw-adlaw ilang gipagrabe ang ilang kapalaran sa umaabot nga kinabuhi.

Ang pinakasayon nga dalan paingon sa kaluwasan mao ang gugma ug pagpaubos. Kung wala kini kanato, pagahukman kita. Kining duha ka hiyas makapalihok sa Dios sa kaluoy ug magtaas sa Iyang mga binuhat paingon sa Langit. Pinaagi niining mga talagsaong timailhan—pagpaubos ug gugma—mailhan sa mga balaang Anghel ang mga anak sa Dios, dawaton sila uban sa gugma, giyaon sila nga walay kahadlok sa mga pagsulay sa hangin, ug itas sila ngadto sa malumo ug mapinanggaong Amahan, ang Dios.

Tinuod, bililhon nga gugma

— Sa akong panan-aw, adunay tulo ka matang sa gugma: ang gugmang carnal, nga puno sa espirituhanong mikrobyo; ang gugmang kalibutanon—nga mabaw, panagway lang, hipokrito ug walay lalom; ug ang gugmang espirituhanon—nga tinuod, putli ug bililhon. Kining gugma imortal; kini molungtad hangtod sa walay katapusan.

— Unsaon nako paghibalo, Geronda, kung naa ba koy tinuod nga gugma?

— Aron masabtan kini, kinahanglan sulayan nimo ang imong kaugalingon: gihigugma ba nimo ang tanang tawo nga patas, ug giisip ba nimo nga mas labaw pa kaysa imo ang matag-usa?

— Geronda, nangbugnaw na ang akong gugma sa Diyos ug sa akong isigkatawo.

— Itanom kana gamay nga nahibilin nga gugma nga naa nimo. Pasagdi nga moturok kini, motubo, ug mamunga sa bunga sa gugma, nga imong aanihon unya. Unya magtanom ka pa gyud og

mas daghang gugma ug mag-ani pa gyud ka og mas daghan; hinay-hinay mapuno ang imong kamalig, nga mao nga wala na kay ibutangan niini, kay sa mas daghan nga gugma nga imong itanom, mas motubo kini. Pananglitan, adunay mag-uuma nga adunay gamay nga pakete sa mga liso ug gitamnan niya kini. Unya iyang gipang-ani ang mga bunga ug gipuno niya kini sa usa ka dakong sako. Kung itamnan niya pag-usab ang mga liso gikan niining sakoha, sa diha nga iyang maani ang mga bunga, mapuno na niya ang tibuok kamalig sa mga liso. Ug sa diha nga daghan na siya og liso ug itamnan niya kini, sa katapusan mapuno na niya ang tibuok kamalig. Apan kung iyang tipigan ang mga liso sa gamay nga bag ug dili niya itanom, mokaon kini sa ulod. Kinahanglan itanom niya ang mga liso sa yuta aron kini moturok, motubo ug mamunga.

Ang akong pasabot mao nga pareho ra ang mahitabo sa gugma. Aron motubo ang gugma, kinahanglan nimo kini ihatag. Ang tawo nga dili gani mohatag sa gamay nga gugma nga iyang gipanag-iyang sama ra sa usa ka tawo nga nagkupert og dakong kamot nga puno sa liso ug dili kini itanom. Ang ingon nga tawo usa ka dautang sulugoon nga nagtago sa iyang talento.¹³²

Depende sa kadaghan sa gugma nga imong ihatag, mao pud kana kadaghan ang imong madawat. Kung dili ka mohatag og gugma, dili pud ka makadawat og gugma. Tan-awa, ang usa ka inahan kanunay nga nagahatag sa iyang gugma sa iyang mga anak, apan kanunay usab siya makadawat gikan kanila, ug ang iyang gugma nagpadayon sa pagtubo. Apan kung mangayo kita og gugma gikan sa uban alang lamang sa atong kaugalingon, kung gusto lang nato nga makadawat gikan sa uban, ug kung sa pagbuhat nato og maayong buhat maghunahuna kita sa ganti, nan ang atong gugma dili bililhon kondili barato. Unya mahimong estranghero kita sa Dios ug dili kita makadawat og gugma gikan sa Dios o gikan sa uban.

Ang mga adunay gugmang kalibutanon mag-away sa ilang kaugalingon kung kinsa ang makakuha sa pinakadaghan nga gugma para sa ilang kaugalingon. Apan ang mga adunay espirituhanon, bililhon nga gugma mag-away sa ilang kaugalingon kung kinsa ang magahatag sa pinakadaghan nga gugma sa uban. Gihigugma nila bisan wala sila maghunahuna kung gihigugma ba sila sa uban o dili, ug dili gani nila ipangayo nga higugmaon sila sa uban. Kanunay silang gustong mohatag sa ilang kaugalingon ug sa ilang mga butang, ug dili nila ipangayo nga ang uban mohatag sa ilang kaugalingon o sa ilang mga butang kanila. Ang ingon nga mga tawo gihigugma sa tanan, apan labi na sa Dios, nga pareho nila sa kinaiya.

Gugma nga walay gilauman nga baylo! Dili angay magbuhat og maayong buhat aron makadawat og benepisyo. Kinahanglan nga mag-amuma og mahimayaon, bililhon nga gugma, ang klase nga gugma nga gihigugma sa Dios, ug dili ang barato, kalibutanong gugma, nga puno sa tanang matang sa kahuyang sa tawo.

— Geronda, lisod kaayo para nako nga ihatag ang akong gugma diin kini dili pahalagahan.

— Wala kay tinuod nga gugma; mao nga lisod kini para nimo. Ang tawo nga adunay tinuod nga gugma wala magtagad kung aprezyar ba ang iyang gugma o dili. Dili gani nila hinumduman ang sakripisyo nga ilang gihimo alang sa ilang isigkatawo tungod sa putli nga gugma.

— Unsaon nako pagkat-on pagkalimot sa maayong akong gibuhay?

— Ibato kini sa dagat... Aron malimtan nimo kini. Apan kinahanglan usab nimo kalimtan ang mga sayop nga nabuhat kanimo. Sa ingon ani, nga wala pa nimo mabantayi, makatigom ka og espirituhanong bahandi para sa imong kaugalingon.

Pagwagtang sa 'kaugalingon' sa atong gugma

— Geronda, unsa ang sukdan sa gugma?

¹³² Tan-awa ang Mat. 25:25

— 'Maghigugma kamo sa usag usa: sama sa akong paghigugma kaninyo.'¹³³ Pinaagi niini, gipasabot ni Kristo nga kinahanglan kanunay natong isakripisyo ang atong kaugalingon alang sa uban, sama sa Iyang pagsakripisyo sa Iyang kaugalingon alang kanato.

— Mahimo bang adunay kaugalingong interes sa paghalad?

— Oo, mahimo. Nahinumdom ko (layko pa ko niadto) sa usa ka lalaki gikan sa Konitsa nga human sa serbisyo sa Pasko sa Pagkabanhaw, mosulti sa tanan niyang masugat: 'Moadto ko sa monasteryo sa bukid, sa Inahan sa Dios, aron isiga ang mga lampara.' Apan sa paagi sa iyang pagsulti, klaro kaayo nga ang garbo ug kaugalingong interes naa sa iyang sulod... Mibyahe siya sa gabii paingon sa monasteryo aron isiga ang mga lampara—duha ka oras nga paglakaw paingon didto, duha ka oras pabalik. Ug grabe ka daotan ang dalan! Ang simbahan gibyaan na, ug basura nagkalat bisan asa; asa kaha siya makakita og pabulo ug lulanan para sa mga lampara! Busa napamatud-an nga walay pulos ang tanan niyang paningkamot. Apan sa tinuod, kung adunay miingon kaniya pagkahuman sa serbisyo, 'Siga og lampara pag-abot nimo sa inahan,' tingali wala unta siya magsiga bisan usa! Kung tinuod gayud niyang gusto maghalad og sakripisyo sa Diyos, unta miadto siya sa monasteryo aron isiga ang mga lampara nga yano lang, nga walay daghang istorya.

— Busa, makahimo ba ang usa ka tawo sa paghalad sa iyang kaugalingon tungod sa garbo?

— Ngano man dili? Mahimo pa gani niya, sama sa giingon ni Apostol Pablo, isakripisyo ang iyang kinabuhi, apan walay gugma.¹³⁴

— Aduna bay bili ang ingon ana nga halad?

— Wala ba ka'y nahinumdumi sa gisulti ni Apostol Pablo sa wala pa kana? 'Apan kon wala koy gugma, wala koy pulos.'¹³⁵ Aron ang halad makapahimuot sa Dios, kini kinahanglan nga walay motibo sa tawo: kaugalingong interes, garbo, ug uban pa. Kung ang usa ka tawo mapainubuson nga nagahalad sa iyang kaugalingon, nagpasabot kini nga aduna siyay gugma; unya iyang gihuyop ang Dios paingon kaniya. Sa dihang maghigugma ko og gugma, tinuod nga gugma ang akong gipasabot, nga adunay pagkamatinahuron. Kay ang usa ka tawo mahimong masaligon sa iyang mga tuyo ug magtuo nga aduna siyay gugma, tungod kay gihatag niya ang tanan, apan wala diay siyay gugma, kay ang iyang gugma naglangkob sa iyang kaugalingon—sa laing pagkasulti, ang iyang gugma nagtinguha sa pagtuman sa iyang kaugalingong personal nga interes.

Aron mahimong tinuod ang atong gugma, kinahanglan natong limpyohan kini, pinaagi sa pagtangtang sa atong 'kaugalingon' gikan sa atong gugma. Ug sa dihang tangtangon sa tanan ang ilang 'kaugalingon' gikan sa ilang gugma, nan ang matag usa anaa sa uban, ug ang tanan naghiusa sa usa ka gugma ni Kristo. Ug sa Kristo, masulbad ang tanang problema, kay ang gugma ni Kristo nagwagtang sa tanang problema.

Gugma sa usa ka inahan alang sa tanan

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo pagdala sa tibuok kalibutan sa iyang kasingkasing?

— Unsaon man pag-akop sa tibuok kalibutan sa usa ka tawo kung mubo kaayo ang iyang mga bukton? ... Aron maakop sa usa ka tawo ang tibuok kalibutan sa iyang kasingkasing, kinahanglan palapdan niya ang iyang kasingkasing.

— Unsaon man pagbuhat ana, Geronda?

— Gugma. Apan bisan kana dili igo. Kinahanglan sa usa ka tawo ang gugma sa inahan. Ang inahan nagmahal sa iyang mga anak labaw pa kaysa sa iyang paghigugma sa iyang kaugalingon. Kung ang usa ka tawo makab-ot ang ingon nga gugma, dili lang niya higugmaon ang mga nagmahal kaniya, apan pati na usab ang mga nakapasakit kaniya, tungod kay kanunay siyang makakaplag og

¹³³ Juan 13:34

¹³⁴ Tan-awa 1 Cor. 13:3

¹³⁵ 1 Cor. 13:2

makatubag nga mga hinungdan para sa uban ug siya ra ang magpasangil sa iyang kaugalingon sa tanan. Bisan pa man gikawatan siya, mobati siya og kasubo sa konsensya kung madakpan ang kawatan ug mapriso. 'Tungod nako nahulog ning tawo sa prisohan,' ingon niya. 'Kung nakakaplag ko og paagi nga matagaan siya sa kuwarta nga iyang gikinahanglan, dili unta siya karon sa prisohan.'

Ang gugma sa usa ka inahan nagtabon sa tanan ug nagpahupay sa tanan. Kung ang usa ka anak makadaut og butang, makabuak og butang o makahimo og sayop, pasayloon dayon siya sa iyang inahan, kay anak man siya niya. Busa, kung higugmaon nimo ang imong silingan sama sa gugma sa usa ka inahan, pasagdan nimo ang tanan niyang kahuyang ug dili nimo makita ang iyang mga sala; ug bisan pa makita nimo kini, pasayloon nimo siya dayon. Unya, ang imong kasingkasing mapuno sa gugma, kay mahimo kang tighisul-ot kang Kristo, Nga mapailubon kanato tanan.

— Geronda, pirmi ko magtan-aw sa tanang butang sa makipot nga paagi. Tingali wala koy kasingkasing?

— Wala ka bay kasingkasing? Kabalo ka ba unsa klase nga kasingkasing ang naa nimo? Apan gitugotan nimo nga mapugngan kini sa imong pagkagamay'g huna-huna, unya mag-antos ka. Ang adunay lapad nga kasingkasing makasabar sa bisan unsa, apan ang adunay gamay nga kasingkasing, tungod kay huyang ang kasingkasing, mahugno sa kaguol sa usa ra ka pahayag o usa ka dili maayong hitabo, ug dili niya kini masabar.

— Ngano?

— Kay mao ra kana ang kaya sa ilang baterya.

— Unsaon nako pagpadako sa kapasidad sa akong baterya?

— Pasagdi ang mga kakulangan ug kapakyasan sa uban. Ataki ang tanan sa espirituhanong paagi, uban sa pagtuo ug pagsalig sa Diyos. Hinumdumi nga anaa ka sa kamot sa Diyos, ug kung adunay butang nga dili molihok sumala sa imong gusto o paglaum, dawata kini uban sa pagpasalamat.

— Ug molapad ba ang akong kasingkasing?

— Aron molapad ang imong kasingkasing, kinahanglan nimo tangtangan ang usa ka butang gikan niini: wagtangan ang pagka-makasarili. Kung ang baging sa pagka-makasarili ug pagkagamay sa panghunahuna, nga nagpahugno kanimo, malangoy, nan ang imong espirituhanong kahoy makatubo nga gawasnon. Nag-ampo ko nga ang imong kasingkasing sa dili madugay hingpit nga mapalaya, molambo ug molapad. Amen.

Nasayud ka ba unsay akong gibati karon? Gibati nako ang ingon ka dako nga gugma sa inahan, ingon ka humok ug malumo nga pagbati, nga wala pa nako mabati kaniadto.¹³⁶ Ang tibuk kalibutan nasulod sa akong sulod. Gusto nakong yakpon ang tanan, gusto nakong tabangan sila. Kay ang gugma dili magpabilin nga natago sa kasingkasing. Sama sa gatas nga nag-awas gikan sa suso sa inahan nga nawala ang iyang anak, ingon ana man ang gugma nga nangita og agianan paingon sa gawas.

Ang kasingkasing dili gayud magkatigulang

— Geronda, si Abba Pamvo miingon: 'Kung naa kay kasingkasing, maluwas ka.'¹³⁷ Unsa man iyang pasabot sa 'kung naa kay kasingkasing'?

¹³⁶ Niadtong 1981, miingon si Elder Paisios: "Posible alang sa usa ka tawo nga kanunay adunay kalayo sa balaan nga gugma sulod kaniya. Kanunay nakong nasinati kini nga langitnong katam-is. Nasunog ko, ug ang akong mga bukog nahimong sama sa nagdilaab nga kandila. Kung kinahanglan nakong buhaton ang usa ka butang o moadto sa usa ka lugar, gipugos nako ang akong kaugalingon nga mogawas gikan niini nga kahintang. Daghang higayon, tungod niining langitnong katam-is, nahulog ko sa yuta. Karon nahimong kasakit kini para sa kalibutan. Masakit ko para sa kalibutan, ug adlaw-adlaw motubo kini nga kasakit. Ako, literal gayud, gikapoy na." — *Nota sa tig-kompila*.

¹³⁷ Τὸ Γερωντικόν. Athens, 1981. p. 102.

— Daghan ang posibleng interpretasyon. Una, ang 'kung naa kay kasingkasing' mahimong nagpasabot og 'kung gihigugma nimo ang Diyos'. Ikaduha, ang 'kung naa kay kasingkasing' mahimong nagpasabot nga 'kung sensitibo ka ug dili malupigon.' Ikatulo, ang 'kung naa kay kasingkasing' mahimong nagpasabot nga 'kung buotan ka.' Ikaupat, ang 'kung naa kay kasingkasing' mahimong nagpasabot nga 'kung mapailubon ka.' Ikalima, ang 'kung naa kay kasingkasing' mahimong nagpasabot og 'kung naa kay kaisog.' Sa dihang moingon kita og 'kasingkasing,' dili nato pasabot ang usa ka piraso sa unod, kondili ang disposisyon sa paghalad sa kaugalingon, ug sa mahimayaong gugma.

Dako kaayo ang gahum sa kasingkasing! Ang kasingkasing sama sa baterya nga mabalik-balik pun-on og kuryente. Dili kini mapul-an o magtigulang; dili gayud mahurot ang iyang kusog. Apan kinahanglan nga atimanon nato ang atong kasingkasing. Sa katapusan, ako adunay kasingkasing, ug ikaw adunay kasingkasing, apan unsa may pulos niini kung dili nato kini atimanon? Kung ang usa ka tawo dili mag-atiman sa iyang kasingkasing, mahimo siyang dako apan walay kaisog bisan gamay. Samtang ang lain, gamay ug maluya, nga nagbuhat sa tanan uban sa iyang kasingkasing, dili gyud mapul-an. Dinhi usab, adunay usa ka maluya nga igsoon nga babaye, apan tungod kay gibutang niya ang iyang kasingkasing sa matag buluhaton, dili siya makasinati og kakapoy. Dili siya mangita og paagi aron makalikay sa trabaho, kondili mangita siya og paagi aron makatabang sa uban. Gibuhat niya ang matag buluhaton uban sa gugma, tungod kay gina-atiman gyud niya kini pag-ayo, dili tungod kay nagpaabot siya nga mapansin ug dayegon siya sa uban. Wala siyay garbo o tinguha nga malipay ang uban; nagpuyo siya sa paagi nga dili siya mapansin, ug mao kana ang hinungdan nga nadawat niya ang Balaang Grasya ug midawat sa tabang gikan sa Dios.

Kung ang usa ka tawo mahuyang sa kinaiyahan o tigulang na, ug ang iyang lawas dili na makasukol sa bug-at nga paningkamot, apan nakat-on siya sa pagtrabaho sa iyang kasingkasing, nan ang iyang kasingkasing mopugos sa lawas nga molihok. Sila sama sa usa ka daang sakyanan nga patag ang ligid ug nabali ang aksel, apan kusgan ang makina — kung itulod nimo kini, molarga kini. Ang lain nga tawo, bisan pa man batan-on ug kusgan, kung dili siya magtrabaho sa iyang kasingkasing, sama siya sa bag-ong sakyanan nga huyang ang makina nga dili makalihok paabante. Bisan unsang buluhaton, bisan pa ang pinakasayon, mura'g imposible para kaniya. Usahay, naay tigulang nga mobiya og payong o bag sa akong selda, unya mangayo ko sa usa sa mga batan-on: 'Halayo, agila, dagana pagsunod sa tigulang.' Wala pa gani ko mahuman mosulti niini, ang 'agila' kusog na milag-ong: 'Amahan, dili na ba siya mobalik sa iyang kaugalingon?' — 'Ani na, buhata ang usa ka maayong buhat,' nangayo ko pag-usab. Milag-ong siya pag-usab. Kapoy na siya sa pulong nga 'dagan' lang—labina pa gani ang tinuod nga pagdagan!

Kung ang usa ka tawo dili magtrabaho sa iyang kasingkasing, dili siya sama sa hayop; mahimong sama siya sa usa ka estatwa, usa ka monumento. Wala nay pulos ang iyang kasingkasing.

Ang panag-uban nga buhat sa hunahuna ug kasingkasing

— Geronda, usahay masabtan nako sa akong hunahuna nga kinahanglan nakong higugmaon ang lain nga tawo, apan wala koy mabati nga gugma sa sulod.

— Hinay-hinay, mosulod kini gikan sa imong hunahuna ngadto sa imong kasingkasing, ug mabati nimo ang gugma. Aron mahigugma ka sa lain, kinahanglan nga naglihok usab ang imong kasingkasing; dili igo ang hunahuna lang. Ang labing mahimo sa hunahuna mao ang pagdala kanimo sa usa ka kahimtang diin makasulti ka: 'Kinahanglan nakong pag-agwantan kining tawoha, o kinahanglan nakong pugngan ang akong kaugalingon aron dili ko masulti o gbuhaton ang bisan unsang dautan kanila', ug uban pa. Nagpasabot kini nga wala nimo gihigugma ang lain nga tawo. Gitan-aw nimo sila ingon usa ka estranghero; wala nimo sila makita ingon usa ka igsoon, aron ikaw mag-atiman kanila ug aron ang imong kasingkasing malihok.

— Kung adunay gilay-on tali sa hunahuna ug kasingkasing, mahimo ba nako gamiton ang lohikal nga pangatarungan aron pasundon ang kasingkasing sa hunahuna?

— Ug unsa man ang gilay-on tali sa kasingkasing ug hunahuna? Ngano man nga kinahanglan adunay gilay-on?

— Kay bisan pa nga husto akong paghunahuna sa akong hunahuna, dili kini masunod sa akong kasingkasing, kay kini nabihag sa mga kahiligon.

— Sakto ang diyagnosis, apan dili kini igo; kinahanglan natong tagdon ang pagtambal. Ang tanang espirituhanong buhat ginahimo sa hunahuna kauban ang kasingkasing. Ang hunahuna mao ang nagpadala, ug ang kasingkasing mao ang modawat. Bisan unsaon sa usa ka tawo pag-tono sa nagpadala, ang modawat molihok sa maong frequency. Kung ang hunahuna molihok sa kalibutanong paagi, kini magpadala og kalibutanong mga mensahe ngadto sa kasingkasing. Kung kini molihok sa espirituhanong paagi, ang kasingkasing mausab ug maghandum sa espirituhanong mga butang. Unsaon man nimo, pananglitan, pagkaon og sobra kung nahibalo ka nga sa lain nga dapit nangamatay sa gutom ang mga tawo o nga ang mga Bedouin mokaon sa tae sa kamelyo?¹³⁸

— Geronda, nasabtan nako nga sa akong hunahuna ko nagmahal imbis sa akong kasingkasing. Unsaon nako pagpaandar sa akong kasingkasing?

— Wala ba ka kahibalo? Karon, aron mapalihok ang kasingkasing, gilukon sa mga doktor ang dughan ug gibutang... usa ka baterya. Ug kinahanglan natong masiguro nga ang hunahuna mosulod sa kasingkasing, paandaron kini ug palihokon.

— Unsaon man?

— Sa akong hunahuna, mahitabo kini sa tulo ka paagi. O kaha mobati ang usa ka tawo og pagpasalamat sa mga panalangin sa Ginoo, nga sobra pa sa ilang pagbati ug ilang dayegon ang Ginoo. O kaha mabati nila ang kabug-aton sa ilang mga sala ug mangayo sila og pasaylo sa Ginoo uban sa bug-at nga kasingkasing. O kaha ibutang nila ang ilang kaugalingon sa sapatos sa usa ka tawo nga naa sa lisod nga kahimtang ug mobati sila og kaluoy alang kanila sa labing natural nga paagi.

— Geronda, mosunod ko sa akong pagbati, sumala sa akong gibati. Husto ba na?

— Tan-awa, kung adunay putli ug tibuok kasingkasing nga gugma alang sa Dios sa kasingkasing, nan ang matag kusang lihok sa kasingkasing putli. Apan kung walay putli nga gugma sa kasingkasing, kinahanglan pugngan sa usa ka tawo ang iyang pagka-kusang lihok, kay kana nga kusang lihok sa kasingkasing napuno sa mga lason sa kalibutan.

— Unsaon nako pagpugong sa akong pagka-spontanyo?

— Wala pa ba ka makadrive og sakyanan? Naay ba preno ang sakyanan? Sige, sultihi ko karon, ang usa ka tawo... nga walay preno, unsa man ang angay buhaton?

— Kinahanglan nimo nga pabremahan ang imong kasingkasing.

— Oo, ang hunahuna kinahanglan magpahunong sa kasingkasing, kay kung ang kasingkasing molabaw sa hunahuna, mag-usik-usik lang kini. Gitagaan ka sa Ginoo og daghang intelihensiya ug dako nga kasingkasing, apan wala nimo gamita ang imong intelihensiya aron pugngan ang imong kasingkasing, busa nagdagan kini nga walay pulos. Sa dili pa ka mohimo og bisan unsa — hunahunaa, ug sa ingon niini, trabahoa ang kasingkasing nga gihatag kanimo sa Ginoo, sa yano ug uban sa gugma.

¹³⁸ Kini nagtumong sa dekada 1960. — *Tala sa tig-kompila*.

"Gikan sa kakulang..."¹³⁹

— Geronda, si Apostol Pablo miingon: 'Gihigugma sa Dios ang malipayong magahatag.'¹⁴⁰ Pugs-on ko ang akong kaugalingon kung kinahanglan ko magahatag og usa ka butang o magbuhat og maayong buhat.

— Kita mga anak sa Diyos, ug katungdanan nato nga magbuhat og maayo, kay ang Diyos mao ang gugma mismo. Nahinumdom ka ba sa balo nga midawat kang propeta Elias?¹⁴¹ Siya usa ka pagano, apan dako kaayo ang iyang gugma! Sa dihang miabot ang propeta ug nangayo kaniya og pan, miingon siya: "Aduna kami'y gamay nga lana ug harina; kan-on namo kini uban sa akong mga anak unya mamatay na kami." Wala niya giingon kaniya, 'Wala kami'y bisan unsa.' Ug sa dihang ang propeta, aron masulayan ang iyang pagka-andam, miingon kaniya nga magluto una siya og pan para kaniya, unya para sa iyang kaugalingon ug sa iyang mga anak, dali ra kaayo mitugot ang pobre nga babaye. Kung wala siyay gugma sa iyang kasingkasing, daghang lain-laing hunahuna ang mosulod sa iyang huna-huna. 'Dili na kini igo,' tingali iyang gihunahuna, 'nga gisultihan nako siya nga gamay ra among lana ug harina; karon gusto pa niya nga maghurno ko una para kaniya!' Ang iyang maayong buot klaro kaayo, nga usa ka maayong ehemplo para kanato. Nagabasa kita sa Balaang Kasulatan, daghan kaayo nato makita niini, apan giunsa ba nato kini pag-aplikar sa atong kinabuhi?

Nahinumdom ko nga sa Bukid Sinai, ang mga anak sa mga Bedouin—¹⁴² —nga wala'y nahibaloan bahin sa Ebanghelyo, magbahin-bahin sa bisan unsa nga akong ihatag kanila, bisan pa gamay ra kaayo ang akong gihatag. Ang tanan nakadawat ug gamay. Ug kung ang katapusan wala'y igo, magahatag ang tanan sa uban sa ilang kaugalingong bahin aron matabangan siya.

Ipahimutang kining tanan isip ehemplo kaninyo. Susihon ninyo ang inyong kaugalingon aron masabtan kung asa kamo nagbarug. Kung ang usa ka tawo maningkamot sa ingon ani nga paagi, makabenepisyo siya dili lang gikan sa ehemplo sa mga santo ug mga asketiko, kondili gikan usab sa kinabuhi sa tanang tawo, nga naghunahuna: 'Naa ba koy maong kalidad? Unsaon ko pagpakita sa Paghukom?'

Ang bililhon mao ang atong gihatag sa uban gikan sa atong gamay ra nga kapanguhaan, bisan kini espirituwal o materyal nga tabang.

Pananglitan, aduna koy tulo ka unlan. Kung ihatag nako sa lain ang unlan nga dili nako gamiton, walay bili kana. Apan kung ihatag nako kaniya ang unlan nga ako mismo ang natulog, bililhon kana, kay adunay sakripisyo nga nalambigit. Mao nga miingon si Kristo bahin sa balo nga babaye: 'Kining pobre nga balo nga babaye naghatag pa gani kaysa sa tanan.'¹⁴³

Ihulog ang imong daang abakus sa kalayo sa gugma

— Lisod kaayo nako pasayloon ang uban, Geronda.

— Dili ba nimo gusto nga pasayloon ka ni Kristo?

— Oo, Geronda. Unsaon man nako pagdili?

— Ngano man nga ikaw mismo dili magpasaylo sa uban? Hunahunaa pag-ayo, kay pinaagi niini imong gipapasakit pag-ayo kang Kristo. Gipasaylo ka Niya sa utang nga napulo ka libong talento, apan dili ka man gani gustong pasayloon ang usa ka igsoon nga babaye sa utang nga usa ka gatos ka denario.¹⁴⁴ Ingna kini sa imong kaugalingon: 'Giunsa kaha nga si Kristo, nga walay sala,

¹³⁹ Lucas 21:4

¹⁴⁰ 2 Cor. 9:7

¹⁴¹ Tungod sa kalamidad, ang propeta Elias miadto sa sapa Horeb. Sa dihang namala usab kana nga sapa, gipadala siya sa Dios sa Zarefat sa Sidon aron pakaanon sa usa ka balo (tan-awa 3 Hari 17:1–24). — *Nota sa tig-kompila.*

¹⁴² Nagsulti si Elder Paisios mahitungod sa panahon nga nagpuyo siya sa Bukid Sinai (1962–1964). — *Tala sa tigkompila.*

¹⁴³ Lucas 21:3

¹⁴⁴ Tan-awa ang Mat. 18:23–35. Ang kantidad sa napulo ka libong talento pito ka libong beses nga mas dako kaysa sa usa ka gatos ka denario. — *Tala sa tig-kompila.*

kanunay nga mapailubon kanako, ug sa tinuod mapailubon ug nagpasaylo sa bilyon-bilyon ka tawo, samtang ako dili gani makapasaylo sa usa ka igsoon nga babaye?

Usa ka beses miabot sa akong selda ang usa ka batan-on nga lalaki nga nasamok sa usa ka tawo, ug bisan pa nga nangayo na og pasaylo ang laing tawo, dili gihapon siya mopasaylo kaniya. Usa ka adlaw miingon siya kanako: 'Amo, Geronda, nga pasayloon ko sa Dios.' — 'Mangamuyo ko,' tubag nako, 'nga dili ka pasayloon sa Dios.' Nangutana siya pag-usab kanako: 'Gusto nako, Geronda, nga pasayloon ko sa Diyos.' — 'Kung ikaw, akong pinalangga, dili magpasaylo sa uban,' ingon nako kaniya, 'unsaon man kaha sa Diyos pagpasaylo kanimo?'

Ang hustisya sa Diyos mao ang gugma ug pagkamapailubon. Wala kini'y kalambigitan sa hustisya sa tawo. Kini nga banal nga hustisya ang atong paningkamotan nga makab-ot. Sa usa ka higayon, usa ka layko ang miadto sa selda ni Amahan Tikhon aron kawaton siya. Pagkahuman niya sa igo nga pagpanakit sa tigulang — gipugngan siya gamit ang pisi — nasabtan niya nga walay kuwarta ang tigulang ug hapit na siyang molakaw. Sa dihang paingon na siya sa gawas, miingon si Padre Tikhon kaniya: 'Pasayloon ka sa Diyos, anak.' Sa ulahi, ningadto kining tulisan aron kawaton ang selda sa lain nga tigulang, apan didto nadakpan siya sa kapulisan. Gisugid niya mismo nga miadto usab siya aron kawaton ang selda ni Padre Tikhon. Gipadala sa pulis ang usa ka gendarme aron dad-on si Padre Tikhon alang sa interogasyon, apan misalikway siya sa pag-adto. "Anak," miingon ang tigulang sa gendarme, "gipasaylo na nako ang kawatan gikan sa tibuok nakong kasingkasing." Apan wala tagda sa gendarme ang iyang gisulti. "Halapad na, Amahan, molakaw na ta," matod niya. "Wala ko'y labot sa imong 'pasaylo' ug 'panalangin'." Sa katapusan, sa dihang misugod ang tigulang sa paghilak sama sa gamay nga bata, naluoy kaniya ang hepe sa pulis ug gipasagdan na lang siya. Sa dihang nahinumduman sa tigulang kini nga hitabo, wala gyud niya kini masabti: "Bata ko," moingon siya, "kini nga mga tawo sa kalibutan adunay kaugalingong kodigo; wala sila'y 'bendisyon' ko' ni 'pasayloon ko sa Ginoo'!"

— Geronda, unsa man ang kahulugan sa 'pagpangulo'? Ang paghinumdom ba sa sayop nga nabuhat kanimo, o ang paglagot ba sa nakasala?

— Kung imong hinumduman ang sayop ug mabati ka nga masubo kung maayo ang dagan sa kinabuhi sa nakasala kanimo, o malipay ka kung dautan ang ilang kahimtang, nan, pagdumot kana. Apan kung, bisan pa sa sayop nga gibuhat kanimo sa uban, malipay ka sa ilang kalampusan, nan, dili kana pagdumot. Mao kana ang paagi aron masulayan nimo ang imong kaugalingon bahin niini.

Kalimtan nako ang bisan unsang sayop nga nabuhat kanako. Ilabay nako ang karaang mga samok sa kalayo sa gugma, ug kini masunog hangtod mawala. Sa panahon sa sibil nga gubat niadtong 1944, miabot ang mga rebelde sa among baryo. Grabe ka tugnaw. Naghunahuna ko: "Siguro wala silay pagkaon. Magutom kining mga tawo." "Magdala ko nila og pan." Sa dihang gidala nako kanila ang pan, giisip ko nila nga suspetsoso ug gidakpan ko nila. Wala gyud ko magdahom nga ginapangita nila ang akong mga igsoon nga nagpanago sa kabukiran. Unsa man ang giingon ni Kristo? "Higugmaa ang imong mga kaaway ug buhata ang maayo sa mga nagdumot kanimo."¹⁴⁵

Gugma nga may kalooy

— Geronda, unsa ka lisod para kanimo sa imong selda! Ang mga tawo nga dunay sakit sa pangisip ug mga adik sa droga moanha kanimo...

— Dinhi gayud makita kon tinuod ba ang gugma nga naa sa atong sulod. Sa nawong sa atong igsoon makita nato si Kristo. Kay kon buhaton nato ang usa ka butang alang sa igsoon, buhaton nato kini alang kang Kristo mismo. 'Kay sa bisan unsang paagi nga inyong gibuhat kini sa usa sa labing gamay nga kining akong mga igsoon,' miingon si Kristo, 'gibuhat ninyo kini kanako.'¹⁴⁶

¹⁴⁵ Tan-awa si Mateo 5:44; Lucas 6:27.

¹⁴⁶ Mateo 25:40

Sa usa ka higayon, usa ka amahan ang miadto sa akong selda uban sa iyang anak nga lalaki, usa ka batan-on nga gipanag-iya sa dautang espiritu. Hapít sa samang oras, miabot usab ang usa nakong kaila. Gidala nako ang amahan sa batan-on sa kilid aron pakigsulti kaniya, kay siya ang hinungdan sa pagpanag-iya sa bata. Kaluoy-anong bata! Himsog kaayo siya, apan nagdagayday ang sip-on gikan sa iyang ilong... Sa pagkakita niini, ang akong kaila miduol kaniya, gikuha ang panyo gikan sa iyang bulsa, gihikap ang ilong sa bata, ug dayon gibalik ang panyo sa iyang kaugalingong bulsa. Unya gikuha niya ang bulawanong krus nga gisul-ob niya sa iyang liog ug gibutang kini sa liog sa bata. Apan dili kana ang nakapahingangha kanako, kondili ang gugma nga iyang gipakita sa paghikap sa ilong sa batan-on — ug unta nakita ra nimo ang kahimtang sa batan-on! Nakabati kining tawo og kalooy kaniya sama sa usa ka igsoon. Kung wala niya siya giisip nga igsoon, mubuhat ba siya og ingon ani? Kung gihigugma nimo ang usa ka tawo sama sa usa ka igsoon, mahimo nimong pahiran ang iyang ilong gamit ang imong panyo ug ibalik dayon kini sa imong kaugalingong bulsa! Apan kung wala kay ana nga pagbati, ang lain nga tawo para nimo sama sa usa ka langyaw nga lawas, mao nga mosinggit ka sa bisan gamayng paghikap nila, ug kon matapakan ka nila og laway, dali ka dayon molarga aron hugasan ang imong nawong.

Tungod kay ang Maayong Ginoo naghatag kanato og daghang mga gasa ug wala kita pasagdi nga mag-antos, kinahanglan nga mobati kita og kalooy sa atong silingan nga nag-antos. Pananglitan, hunahuna nato nga makakita kita og usa ka tawo nga dunay kapansanan. Kung hunahunaon nato sa atong kaugalingon: 'Kung ako unta ang dunay kapansanan ug dili makalakaw, unsa kaha akong pagbati?' — unya mobati kita og kalooy para kanila. O, kung ang usa ka tawo nga naa sa lisod nga kahimtang mangayo kanato og tabang, kinahanglan dayon natong hunahunaon: 'Kung ako unta ang naa sa ilang lugar, dili ba ko gusto nga naay motabang kanako?' Mao kini ang paagi nga mapakita nato ang atong kalooy kanila. Apan bisan pa kon ang usa ka tawo anaa sa kalisod, kon siya adunay tinuod nga gugma alang sa iyang isigkatawo nga kauban ang kalooy, malimtan niya ang iyang kaugalingong pag-antos ug mabalaka siya sa uban. Sa dihang adunay mosulti kanako sa ilang kasakit, dili na nako mabati ang akong kaugalingong kasakit, bisan pa kon naglingkod ko sa mga pako o naglakaw nga hubad sa ibabaw sa nabungkag nga salamin.

— Si San Marcos nga Asketiko misulat: 'Aduna'y usa ka pagbati nga makababag kanato sa pagbuhat og maayo kutob sa atong makaya — ang pagkawalay pagtagad. Kining pagbati matambalan pinaagi sa pag-ampo ug paghatag og limos.'¹⁴⁷ Ngano man nga gihisgutan niya ang paghatag og limos sa niining konteksto?

— Kay ang paghatag og limos ug pagkabuotan makapahumok sa kasingkasing. Ang paghatag og limos naglihok sa kasingkasing sama sa lana sa kalawang nga kandado. Ang hugot nga kasingkasing mahumok kung makita sa usa ka tawo ang pag-antos sa uban; mas mahimong sila madawat ug mapainubuson. Ang Dios wala maghimo sa tawo nga mapintas ang kasingkasing ug walay kalooy, apan ang mga tawo napakyas sa pag-amuma sa kalooy nga gihatag kanila sa Dios; wala sila magpakita og kaluoy sa ilang silingan ug, pinaagi sa pagpasagad, hinay-hinay nga nahimong mapintas ang kasingkasing.

— Ug giunsa man pagpalumo sa kasingkasing?

— Aron malumo ang kasingkasing, kinahanglan ibutang sa tawo ang iyang kaugalingon dili lang sa kahimtang sa uban pang mga tawo, kondili pati na sa mga hayop, ug bisan sa mga bitin. Hunahuna nato, pananglitan, ingani: 'Maayo ba unta para nako kung usa ko ka bitin: Mibutho ko sa kainit sa adlaw aron mapainit ang akong lawas, unya midagan kanako ang usa ka tawo nga nagdala og baston ug gihampak ko sa ulo?' Dili, dili kana maayo.' Kung maghunahuna kita ingon ani, mobati kita og kalooy ug gugma bisan pa sa mga bitin. Kung ang usa ka tawo dili ibutang ang iyang

¹⁴⁷ Pinaagi sa atong balaan ug Dios-bitbit nga Amahan nga si Marko ang Asketiko. Ang 200 ka Kapitulo sa Espirituhanong Balaod. Thessaloniki, 1974. p. 21.

kaugalingon sa sapatos sa uban—dili lang sa mga tawo, apan bisan sa mga hayop ug insekto—dili siya mahimong tinuod nga tawo.

Ang kalooy nagtabon sa usa ka gugma nga sobra ka gamhanan nga molabaw pa sa kasagarang gugma. Kung makabati ka og kalooy alang sa usa ka tawo, magsugod ka sa paghigugma kaniya sa mas lawom nga paagi. Kung ang gugma kauban sa kalooy, imong giakbay ang imong igsoon nga gihuptan sa demonyo, ug ang demonyo mobiya kaniya. Kay ang kusgan nga gugma—espirituhanong gugma, nga adunay kalooy—nagpanalipod sa mga binuhat sa Dios pinaagi sa balaan nga paglipay, nagdaug batok sa mga han-ay sa demonyo, nagpalaya sa kalag, ug nag-ayo sa mga samad niini pinaagi sa balsamo sa gugma ni Cristo nga gibubo niini.

Ang usa ka espirituhanong tawo usa ka dakong buhat sa kaluoy. Gikapoy nila ang ilang kaugalingon sa pagpakita og kaluoy sa uban, nag-ampo, ug naghatag og paglipay. Ug bisan pa man nga ilang gikuha ang pag-antos sa uban, kanunay silang puno sa kalipay, kay gikuha ni Kristo ang ilang kasakit ug gihatagan sila og espirituhanong paglipay.

Ang gugma nagpadayag

— Geronda, unsaon nako pagpakita sa gugma?

— Ipakita ang gugma? Wala ko kasabot ana. Bakak ug hipokrisya kana. Aduna kitay gugma sa atong sulod, ug nagpadayag ba kana nga gugma kanato? Masabtan pa kana. Ang tinuod nga gugma nagpadayag sa iyang kaugalingon ngadto sa lain nga tawo nga walay o bisan unsang pagpanghambog. Ang gugma nagpasabot sa pagpaminaw uban sa kaluoy sa kasakit sa uban. Ang gugma nagpasabot og maloloy-on nga pagtan-aw ug usa ka pulong nga gisulti sa usa ka tawo sa panahon sa kalisdanan. Ang gugma nagpasabot og pag-ambit sa ilang kasubo, paghatag kanila og kahupayan sa panahon sa kalisud. Ang gugma nagpasabot og pagdawat sa usa ka mapait nga pulong gikan kanila. Mas mapuslanon kini kaysa daghang pulong ug mapahitas-on nga pagpakita.

Kung mobati ka og kalooy sa usa ka tawo sa imong kasingkasing, ipahibalo sa Diyos kanila ang imong maayong buot, ang imong gugma, ug masabtan nila kini bisan walay bisan unsang gipakita sa gawas. Sa samang paagi, ang dautang tuyo—bisan pa og dili kini ipadayag sa gawas apan naa sa sulod—mabati sa lain nga tawo. Kay bisan pa ang yawa, kon siya magpakita nga usa ka 'anghel sa kahayag',¹⁴⁸, nagdala kini og kalibog, samtang ang tinuod nga Anghel nagdala og dili masukod, malipayong kalipay.

— Unsa, Geronda, ang nakapugong kanako sa pagdawat sa mensahe sa gugma sa uban para kanako?

— Tingali wala pa nimo gipalambo ang gugma sa imong sulod? Ang usa ka tawo nga nagmahal modawat sa mensahe sa gugma sa uban alang kaniya, apan nagpadayag usab sa iyang kaugalingong gugma ngadto sa laing tawo.

Masabtan sa usa ka tawo kung tinuod ba gyud nimo siya gihigugma o nagpakaaron-ingnon ka lang, kay ang gugma moabot kanila paspas sama sa telegram. Pananglitan, kung mobisita kita sa usa ka balay-pang-mga bata, dali ra kaayo mabati sa mga bata ang atong disposisyon sa pag-abot. Sa usa ka higayon, miabot sa akong selda ang pipila ka mga tawo nga gustong magtukod og balay-pang-mga bata. "Ang labing importante," ingon nako kanila, "mao ang pag-atiman niining mga bata ingon sa imong kaugalingon—ug labaw pa kaysa sa imong kaugalingon. Kung dili man kana, mas maayo nga dili na lang magsugod." Unya usa ka doktor, usa ka matinud-anong tawo, miingon: "Sakto ka, Geronda. Sa dihang unang mibisita kami sa balay sa mga bata, dali ra kaayo nasabtan sa mga bata kung unsa ang tuyo sa matag-usa namo. 'Kining maong ginoo,' ingon nila, 'niabot lang alang sa iyang kaugalingon; kining usa niabot aron magdula uban namo; apan kining maong ginoo tinuod gayud nga nagmahal kanamo.'" Nakita ba nimo kung giunsa nagpadayag sa gugma?

¹⁴⁸ 2 Cor. 11:14

Ang gugma nagtabok sa gilay-on

— Geronda, giunsa man sa mga tawo pagpakig-komunikar sa espirituhanong paagi sa usag usa gikan sa gilay-on?

— Naga-padala sila og mensahe sa usag usa pinaagi sa walkie-talkie o paggamit sa Morse code!...

— Unsaon man?

— Aron makigkomunikar ang mga tawo sa espirituhanong paagi sa usag usa, kinahanglan nga pareho sila ug wavelength. Dili kini masabtan sa mga siyentista. Nahinumdom ka ba sa sugilanon nga gisaysay sa libro **The Holy Mountain Fathers**?¹⁴⁹ Sa usa ka higayon, usa ka monghe ang mibyahe aron bisitahan ang lain nga monghe nga nagpuyo sa Kapsala ug nagsugod siya'g hunahuna unsang regalo ang iyang dad-on. Nidakop siya og duha ka isda ug gisugdan ang paglimpyo niini, nag-andam nga ihatag kini isip regalo. Samtang ang ikaduhang monghe nakadawat og pahibalo gikan sa Diyos bahin sa pagbisita sa iyang igsoon ug nangutana: 'Unsaon nako paghatag og halad sa akong igsoon pag-abot niya?' Samtang naglimpyo pa ang unang igsoon sa isda, kalit lang misulod ang usa ka uwak, gikuha ang usa sa mga isda ug gidala kini ngadto sa ikaduhang monghe sa Kapsala, usa ka biyahe nga molungtad og lima ka oras ug tunga. Nakita ba nimo? Ang usa ka tawo naghunahuna kung giunsa niya pagpalipay sa lain, ug ang uwak nahimong tunga-tunga!

Kung ang usa ka tawo adunay Gugma—si Kristo—bisan pa man muto siya, makakaplag siya og komon nga pinulongan uban sa bilyon-bilyon ka lain-laing mga tawo, uban sa mga tawo sa bisan unsang edad, bisan pa man nga ang matag edad adunay kaugalingong pinulongan sa pakigkomunikar. Pahimutanga ang duha ka tawo nga dili maghigugma sa usag usa nga magtupad ug ingna sila nga magpabilin sa kahilom—ug pahimutanga usab ang mga naghigugma sa usag usa nga magtupad ug ingna sila nga magpabilin sa kahilom. Unsaon man pagbati sa matag grupo? Pareho nga hilom ang una ug ikaduhang grupo. Apan, ang ikaduhang grupo, bisan hilom, nagpakigsabot gihapon, tungod kay adunay panag-uyon tali nila. Sa pikas bahin, ang unang grupo dili makapikasabot, tungod kay sila k hilayo sa usag usa. Kung walay gugma, bisan duol sa lawas ang duha ka tawo, nagpabilin gihapon silang layo sa usag usa.

— Geronda, pasayloa ko nga miabot na ang adlaw nga kinahanglan na nimo kami biyaan pag-usab ug mobiyahe paingon sa layo.

— Sa espirituhanong kinabuhi, wala'y butang nga 'layo' o 'duol'. Ang gugma ni Kristo dili mabahin sa gilay-on, kay si Kristo, pinaagi sa Iyang gugma, gipapas ang gilay-on. Busa, bisan layo o duol ang usa ka tawo, kanunay niyang mabati nga siya duol kon siya duol kang Kristo ug napailalom sa usa ka tawo pinaagi sa panaghigalaay sa gugma ni Kristo.

Nagpasalamat ako sa Dios nga akoo kini nga klase sa gugma—espirituhanon, anghel—aron mapapas ang mga gilay-on, ug magpadayon ako sa pakig-uban kaninyo sa kini nga kinabuhi, bisan pa sa gilay-on, ug sa pagbalhin sa sunod nga kinabuhi, bisan pa nga mas dako pa ang gilay-on—kay mubo ra usab kana, tungod kay kita nagkahiusa sa Gugma—si Cristo.

Kabanata 3. Gugma alang sa Tanan nga Binuhat

¹⁴⁹ Tan-awa si Elder Paisios sa Bukid Athos. Mga Amahan sa Bukid Athos ug mga Sinulat sa Athonite. Thessaloniki, 2005. pp. 9–10.

Ang relasyon sa tawo sa mga hayop sa wala pa ug pagkahuman sa Pagkahulog

— Geronda, palihug hatagi ko og usa ka pangandoy sa Pasko.

— Nanghinaut ko nga magpaduol ka kang Kristo ug sa Inahan sa Dios, sama sa gamay nga karnero nga nagtindog tupad sa sabnong. Sa akong hunahuna, wala kini'y ikareklamo, sama sa baka ug sa asno, nga gipainit si Kristo nga naghigda sa sabnong pinaagi sa kainit sa ilang lawas... "Ang baka nga nakakaplag sa iyang agalon, ug ang asno sa dayami sa iyang agalon,"¹⁵⁰ — ingon sa propeta Isaias. Nagpasabot kini: ang baka nakaila sa iyang agalon ug ang asno nakaila sa dayami sa iyang agalon. Nailhan nila Kinsa ang natulog sa dayami ug gipainit Siya sa ilang gininhawa! Gikilala nila ang ilang Magbubuhat! Ug bahin sa gamay nga asno, unsa ka dako nga dungog alang kaniya ang pagdala kang Kristo paingon sa Ehipto! Ang mga magmamando mosakay sa karwahe nga gidayandayan sa bulawan, apan unsa man ang gisakyan ni Kristo! Gusto unta ko kaayo nga mahimong kana nga gamay nga asno!

Sa Paraiso, nabati sa mga hayop ang humot sa grasya ug nailhan nila si Adan nga ilang magmamando.¹⁵¹ Apan pagkahuman sa Pagkahulog sa tawo, nawad-an usab sila og Paraiso, bisan pa wala sila'y sala. Karon dili na nila mailhan si Adan nga ilang magmamando, apan misugod sila sa pag-atake kaniya, naningkamot nga putlon-putlon siya, mura'g ingon: 'Daotan ka; dili ka among magmamando.'

Karon, kung ang tawo, pinaagi sa pagtuman sa mga sugo sa Dios, moduol pag-usab sa Dios ug masul-ob pag-usab sa Balaang Grasya, aron mobalik siya sa kahimtang nga naa siya sa wala pa ang Pagkahulog, mailhan pag-usab siya sa mga hayop ingon nga ilang ginoo. Naglakaw siya nga walay kahadlok taliwala sa mga buangis nga hayop, nga dili na buangis tungod kay gipahumok sila sa ilang agalon.

Nabati sa mga hayop ang gugma sa tawo

— Si Abba Isaac miingon: "Ang maloloy-on nga kasingkasing mao ang pagdilaab sa kasingkasing sa usa ka tawo alang sa tanang binuhat..."¹⁵²

— Oo, sakto kaayo na: usa ka nagdilaab nga gugma alang sa mga hayop ug bisan pa sa mga demonyo. Ang usa ka espirituhanong tawo una nga ihatag ang ilang gugma sa Diyos, unya sa mga tawo, ug ang nahibilin nilang gugma ihatag nila sa mga hayop ug sa t sa tanang binuhat. Kini nga banal nga gugma makahikap sa mga hayop. Ilang mailhan ang usa ka tawo nga nagmahal ug nagpakabana kanila, ug moduol sila niini nga walay kahadlok. Maski ang mga hayop sa kalasangan makahibalo sa kalainan tali sa usa ka tawo nga nagmahal kanila ug sa usa ka mangangayam nga mangayam kanila. Molikay sila sa mangangayam, apan mosuod sila sa tawo nga nagmahal kanila. Sa una, nagtuo ko nga dili kini magamit sa mga bitin, kay ang bitin ra ang usa ka hayop nga dili gihigugma sa mga tawo. Apan, sa ulahi nasabtan nako nga ang mga bitin usab makabati sa gugma sa usa ka tawo ug mahimong higala nila. Kung ang usa ka tawo ibutang ang iyang kaugalingon sa lugar sa bitin ug mobati og kaluoy para niini, dali kining masabtan sa bitin ug moduol sa tawo isip usa ka higala. Murag ingon kini nga nag-ingon: 'Salamat sa Diyos, nakakaplag ko og higala sa katapusan!'

— Tingali kini usa ka pagpadayag sa instinkt?

— Gihatagan sa Diyos ang mga hayop sa ilang gikinahanglan; gihatagan Niya sila og intuwisyon. Human sa Pagkahulog, nawala sa katawhan ang ilang supernatural nga gasa, apan napabilin ang ilang intelihensiya ug kapasidad sa pangatarungan. Pananglitan, makakita ang mga tawo og plane trees ug masabtan nila nga adunay tubig duol lang; mokalot sila ug makakaplag niini.

¹⁵⁰ Isa. 1:3

¹⁵¹ Tan-awa ang Gen. 1:28

¹⁵² Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Siria. Moscow, 1993. pp. 205–206

Ang mga hayop, bisan pa, mobati niini sa lain nga paagi; mura'g naa silay radar. Kung ang usa ka kamelyo sa disyerto gusto og inom, modagan kini sa kaugalingon ngadto sa dapit nga adunay tubig, samtang ang drayber sa kamelyo mosunod lang niini. Mura'g nakadawat ang kamelyo og usa ka matang sa signal.

Ang mga hayop mangayo og tabang sa tawo

— Alang sa mga hayop, ang tawo sama sa Diyos. Sama sa atong pagpangayo og tabang sa Diyos, mangayo usab sila og tabang sa tawo.

Sa Bukid Athos, nadungog nako ang istorya sa tigulang nga si Theophylact gikan sa Skete ni San Basil, nga higala sa mga buangis nga hayop. Nabati nila ang iyang gugma ug moanha sila sa iyang selda kon nanginghanglan. Sa usa ka higayon, usa ka usa nga nabali ang bitiis miadto sa bintana sa iyang selda ug misugod og hungihong sa kaluoy. Migawas ang tigulang sa iyang selda ug nakita niya nga giunat sa usa ang nabali nga bitiis ngadto kaniya, mura'g nagpakita kung asa kini nasakitan. Gidalaan niya kini og pipila ka tinapay nga malutong aron makusgan kini, gikuha ang duha ka splint ug hugot nga gibalotan ang nabali nga bitiis. Unya miingon siya sa usa ka usa: 'Lakaw karon sa kalinaw, ug balik pagkahuman sa usa ka semana; tan-awon ko kini.' Kining bulahan nga tigulang misulti sa hayop sama sa pag-istorya sa usa ka doktor sa masakiton, kay siya mismo nahimong tawo sa Dios!

— Geronda, natingala ko nga si Banal Gerasimos wala mahadlok sa leon nga miadto kaniya aron tangtangan ang tinik sa iyang paa.¹⁵³

— Sa katapusan, usa siya ka balaan, ug ang mga hayop dili gayud makadaot sa tawo kung sila naa sa kalisod. Sa usa ka higayon, ang pipila ka mga trabahante nagdala og kahoy sa mga mulo nga naglabay sa akong selda. Kalit lang, nahulog ang usa sa mga mulo, ug ang puy-anan nga puno sa kahoy nahulog sa ibabaw niini. Kalimot ko gyud sa akong luspap, ug sa kamatuoran nga lisod pa gani nako ang paglakaw. Midagan ko ug gisugdan nako pagbungkag sa kahoy gikan sa mulo. Gisuwayan nako pag-alsa ang sadol — apan wala nako kini kaya. Gipakpakan nako ang gamay nga mulo, gihila ang tali ug gipagawas ang hayop. Niadtong higayona, usa ka monghe nga naa sa duol misinggit: 'Tan-awa, naa kay hernia — ayaw pagpalala pa.' Didto ra nako nahinumdoman nga aduna diay ko'y hernia. "Sige," ingon nako kaniya, "naa man koy hernia, pero nganong wala ka nidagan aron motabang nako?" "Nahadlok ko basin siklitan ko sa asno," tubag niya. — "Kabalo ka, mahal ko, bisan pa man hayop—bisan pa man lobo—kung naa kini sa lisod nga kahimtang, mangayo kini og tabang ug dili makadaot sa tawo."

Kung ang mga hayop mag-antos sa gutom o kauwaw, mosangpit usab sila sa tawo alang sa tabang, kay ang tawo mao ang ilang agalon. Nahinumdom ko sa usa ka higayon sa ting-init, sa Cell of the Holy Cross¹⁵⁴, usa ka bitin nga viper mihulog gikan sa atop paingon sa yuta ug naglikot sa iyang kaugalingon ngadto sa usa ka singsing sa akong atubangan. Gitaas niini ang ulo, gipagawas ang dila ug misingit. Nag-antos kini sa kauhaw—sobrang kainit—ug naghulga kanako. Nangayo kini og tubig, mura'g obligado ko nga hatagan kini og tubig. "Oo," ingon nako kaniya, "ang paglihok nimo nga ingon ana dili gyud makapahigugma kanimo sa uban!" Unya gipunoan nako siya og tubig, ug nimomnom siya hangtud nabusog. Sa mga jackal, tinood gyud nga malumo ang akong kasingkasing kanila, kay kung gusto sila mokaon, manghilak sila sama sa gagmayng bata. Ug sa mga kuting nga naa karon sa akong selda¹⁵⁵, lisod gyud sila atimanon. Nakasabot sila nga matag motingog ang kampana, mogawas ko sa patyo ug usahay magdala ko og gamay nga pagkaon para

¹⁵³ Ang Kinabuhi sa Banal Gerasimos sa Jordan nagasaysay nga usa ka leon miduol kaniya sa baybayon sa Jordan, nag-ungol sa kasakit tungod kay usa ka dakong tusok ang natuslok sa iyang paa. Naluoy ang Balaan nga Gerasimos sa hayop ug gikuha ang tusok sa tiil niini. Sukad niadto, misunod ang leon sa Balaan nga Gerasimos ingon usa ka 'matinud-anong disipulo.' — *Nota sa tigkompila.*

¹⁵⁴ Tali sa 1968 ug 1979. — *Tala sa tig-kompila.*

¹⁵⁵ Kini nagtumong sa selda ni Panaguda. — *Nota sa tig-kompila.*

nila. Busa karon, kung gusto na sila mokaon, gub-on nila ang lubid, ug motingog ang kampana. Mogawas ko, makita nako nga gub-on nila ang lubid, ug paon-on ko sila. Ka-maayo gyud sa paghanay sa Diyos sa tanan!

— Geronda, moanha ba ang mga hayop sa imong selda?

— Siyempre! Moanha ang mga jakal ug mga baboy-dapo... Usahay, usa ka gamay nga baboy-hilis modagan. Kung molakaw na ang mga iring, mudagan ang baboy-hilis. Dili ka makakita ug mga baboy-dapo sa ting-init kay nahadlok sila sa mga mangangayam; mga bitin ra imong makita kay nahadlok ang mga tawo kanila.

Ang mga langgam molupad sa kawan: dagko, gagmay. Hatagan nako sila og gibabad nga tinapay, ug mokaon sila niini. Gitagana nako ang mga mani gikan sa Turkish delight ilabi na para sa mga langgam nga nagpahibalo sa pag-abot sa tingpamulak. Kining mga pobre nga gagmay nga langgam, gikan pa sa tingtugnaw, nga aduna pa'y niebe sa yuta, mo-awit sama sa tingpamulak na. Sa usa ka pulong, nagahatag sila og kahupayan. Unsa pa gyud nila ka pinalangga kana nga mga mani!

— Geronda, naa bay mga hayop sa Bukid Sinai?

— Sa Bukid Sinai, kay disyerto man kini, kadaghanan mga mananap sa kalasangan, ug mga langgam. Mga pugo, mga quail – mao gihapon kana nga gikaon sa mga Hudiyo sa disyerto.¹⁵⁶ Aduna usab matahum nga mga ilaga, sama sa gagmay nga pawikan, walay ikog, nga adunay mga buhok sa likod nga baga sama sa brush! Gipakaon nako silang tanan – ang mga pugo, ang mga quail, ug ang mga ilaga! Gibutang nako ang ilang pagkaon nga bulag-bulag sa mga slab aron dili sila mag-away! Kay kung magsugod pa lang ug tukmok ang langgam, mudagan dayon ang ilaga, ug molupad ang langgam.

Bisan asa ko moadto, mosunod gyud ang mga langgam nako. Kung mosaka ko sa mga bato ug magsugod kog kanta, motigom sila, unya moiha ko ug pipila ka humay para nila. Kung gusto ko ug kalinaw, kinahanglan ko mohunong sa pagkanta, kay sa diha nga mosugod pa lang ko, motigom dayon ang mga langgam! Nahinumdom ko nga sa usa ka higayon, kalit lang nga gikuratan ang akong likod ug kinahanglan ko magpabilin sa higdaanan sulod sa pipila ka adlaw. Usa ka gamay nga langgam misulod direkta sa akong selda ug mipahiluna sa akong dughan. Nipahiluna kini didto, nagtutok sa akong nawong ug nag-chirp sulod sa pipila ka oras nga walay hunong, kaanyag paminawon. Grabe ka dako nga katingalahan kana!

Tun-an nato ang ehemplo sa mga hayop

— Unsa man na nga tingog nga nag-ungol, Geronda?

— Usa ka panon sa mga putyukan ang mipahimutang sa gawas sa akong bintana,¹⁵⁷ ug karon nagtrabaho kaayo ang mga putyukan nga kinahanglan na nakong pasagdan kining tanan nga kasaba sa gabii! Ayo, ipakita nako kanimo ang akong apiaryo. Tan-awa kung unsa ka maayo pagka-disenyo sa tanan para sa mga putyukan, bisan wala sila'y arkitekto ni magtutukod! Ginaampo ko nga magpaningkamot usab kamo sa matarong ug espirituhanong paagi, ug magtukod og espirituhanong putyukan nga magbunga og espirituhanong dugos, aron ang mga layko makaduol, mokaon ug mapasig-uli ang ilang espiritu.

— Geronda, unsa man ang pasabot sa salmista sa dihang miingon siya: 'Ginoo, imong galuwas ang tawo ug ang hayop?'¹⁵⁸

¹⁵⁶ Tan-awa ang Exodo 16:13; Numero 11:31–32.

¹⁵⁷ Usa ka panon sa mga putyukan misulod pinaagi sa mga lungag sa siradong tabing sa bintana. Ang mga putyukan nagtukod og pugad sa wanang tali sa siradong tabing sa bintana ug sa salamin sa bintana. Sa panimalay ni Elder Paissios, kining bintana kanunay gipabilin nga sirado ug gitaasan ang kurtina. (Ang gihulagway nga panghitabo nahitabo sa Hesychastery niadtong Hunyo 1993). — *Tala sa tigkompila*.

¹⁵⁸ Salmo 35:7

— Nagpasabot kini nga ang Dios motabang usab sa mga hayop. Daghan kaayong patron nga santo sa mga hayop! Ug bahin sa mga hayop mismo—unsa pa kaha ang ilang gikinahanglan nga pag-antos, mga pobre nga binuhat! Dili nato kini makaya bisan sa usa ka semana ang pagsunod nga ilang gipakita sa pag-alagad sa tawo. Kung mapakaon sila, maayo; kung dili, magutom sila. Kung dili nila buhaton ang gusto sa ilang agalon, sila bugbogon. Ug unsaon pa sa ilang pagpaningkamot nga walay bisan gamay nga ganti! Makab-ot nato ang paraiso pinaagi sa usa lang ka 'Ginoo, kalooy-a kami'. Dili ba kini igo? Busa nalabwan kita sa mga hayop sa pagkawalay kahakog, sa pagkamapailubon, ug sa pagkamasunuron.

Tan-awa ang kinabuhi sa mga hayop ug insekto; mapuslanon kini. Gitan-aw nako kung unsa ka kusog ug masinabtanon ang mga hulmigas sa pagtrabaho, bisan walay lider. Walay tawo nga adunay ingon ana ka maayong pagsabot sama sa mga hulmigas. Ang mga batan-ong hulmigas magdala og gagmay nga sanga ug daghang uban pang walay pulos nga mga butang paingon sa lungib sa hulmigas kay wala pa sila kahibalo unsay gikinahanglan ug unsay dili. Dili sila pugngan sa mga hamtong nga hulmigas, apan sa ulahi ilang dad-on kini tanan gawas sa lungib sa hulmigas. Sa paglabay sa panahon, ang mga batan-ong hulmigas magsugod sa pagmatngon sa gibutang sa sulod sa hulmigan sa mga hamtong nga hulmigas, ug makat-on sila. Kung kita unta ang naa sa ilang lugar, moingon kita: 'Hoy, ikaw, ani-a—unsa man ning imong gidala? Padag-a dayon!'

Gihimo sa Diyos ang mga hayop aron moserbisyo sa katawhan, apan usab aron makat-on ang katawhan gikan kanila. Ang usa ka tawo—kung tinuod siyang tawo—makabenepisyo sa tanan.

Olet — usa ka mapisan nga langgam

— Sa imong katapusang sulat, gipadala nimo kanako ang usa ka ikon nga naglarawan kang Adan uban sa mga hayop sa Paraiso. Busa naghunahuna ko nga ipadala kanimo, ingon balik, ang usa ka drowing sa usa ka langgam, ang akong labing suod nga higala, kay kung nagpadala unta ko ug drowing sa bitin, sa akong hunahuna mahadlok ka. Ginganlan nako siya og Olet, nga nagpasabot og 'anak' sa Arabic. Nagpuyo si Olet sa usa ka bungtod nga lima ka gatus ka metro ang gilay-on gikan sa akong selda.¹⁵⁹ Matag adlaw sa udto dad-an nako siya og pipila ka mga paborito ug pampabugnaw. Kung hatagan nako siya og pagkaon, mokaon lang siya gamay ug molupad dayon. Gitawag ko siya nga mobalik, apan molupad siya palayo; bisan pa, mobalik ra siya dayon, hinay-hinay mosulod sa akong likod ug motago sa ilawom sa akong vest. Sa dihang mobiya ko, mosunod siya kanako mga usa ka gatus ka metro, ug aron dili na siya molupad pa ug malain, maglabay ko ug pipila ka tipik sa pan aron madistract siya, samtang modagan ko pasulong hangtud mawala siya sa panan-aw.

Bag-ohay lang, gibyaan ni Olet ang iyang istriktong rutina ug nangita na og kinabuhi nga puno sa kalipay! Dili siya mokaon og ginaling nga humay o rusks nga gibabad sa tubig, ulod ra gyud ang iyang gusto; labaw pa, gusto niya nga ihatud nako kini kaniya sa... plato — sa akong dakop — ug moupod siya niini ug mokaon. Pag-uswag!

Karong mga adlaw, nalingaw ko sa pag-uban ni Olet. Tingali adunay mosulti: 'Ngano man nga gihatagan nimo og espesyal nga pagtratar si Olet? Ngano man nga dili nimo tratuhon ang ubang langgam sama sa pagtratar nimo kaniya?' Mao ni ang akong tubag: kung tawgon nako si Olet, molupad siya padulong kauban ang ubang mga langgam, iyang mga amigo; ang uban dali dayon molukso sa pagkaon, samtang si Olet moanha tungod sa pagsunod ug gugma. Bisan pa gani kung gutom siya, makalingkod siya uban nako sa dugay nga panahon; unya ako na ang magpahinumdom kaniya bahin sa pagkaon. Nakahapsay na ang panahon ug daghan na ug pagkaon si Olet—mga insekto ug ulod—apan molupad gihapon siya inig tawag nako kaniya, bisan pa busog siya—molupad siya tungod sa pagsunod. Unsaon man nako nga dili malipay uban niining matinud-anon ug mahigugmaong langgam kaysa sa uban?

¹⁵⁹ Kini nagtumong sa Selula sa Balaang Krus. — *Nota sa tig-kompila.*

Kasagaran, tungod sa dakong gugma, gusto kaayo nako siyang yakpon pag-ayo sa akong mga kamot, apan nahadlok ko nga basin mahimo ko sama niadtong unggoy nga gihuptan pag-ayo kaayo ang iyang mga anak, nga sa katapusan, napasip-on niya sila. Busa gipugngan nako ang akong kasingkasing ug nalipay ko sa pagtan-aw kang Oleta gikan sa gilay-on, aron dili nako siya masamdan.¹⁶⁰

Usa ka higayon na-late ko, ug pag-abot nako sa bungtod, wala na diay si Oleta, kay kusog kaayo ang hangin niadtong adlaw. Gibilin nako ang pagkaon sa naandan nga lugar ug nilakaw ko. Sa sunod adlaw, sayo kaayo ko nga miadto aron tan-awon si Olet, kay nabalaka ko nga basin gikaon siya sa lawin. Pagkita ni Olet sa pagkaon nga akong gibyaan para kaniya kagabii, na-tintal siya sa hunahuna, nilupad paingon sa akong selda ug naghulat kanako sa tunga-tunga sa dalan.

Pagkita niya nako, sobra kaayo iyang kalipay. Nagsugod ko sa pagpakaon kaniya, apan mas gipangandoy niya ang akong pag-uban kaysa sa pagkaon. Natingala ko sa iyang pagpugong sa kaugalingon, gugma, ug pagpasalamat. Pag-ampo nga matularan nako ang iyang mga hiyas.

Dili ko nagtuo nga nakapasubo ko nimo; gisultihan tika sa tanan nga walay gipugngan, nga wala magpangayo og pagtugot kang Olet. Naglaum ko nga dili siya masuko, bisan pa man walay lain nga makahibalo ani gawas nimo... Usa ka lawom nga pagyuko kanimo gikan kang Olet ug kanako.

Sa akong selda, dili lang mga langgam ang naa, kondili ang tanang hayop nga moanha didto — mga jackal, mga kuneho, mga weasel, mga pawikan, mga butiki, mga bitin, — napasustansya sa kadagaya sa akong gugma; napasustansya usab ako kung sila napasustansya, ug kita tanan, 'mga mananap ug tanang baka, mga nagagapang ug mga langgam sa kahanginan'¹⁶¹ 'dayegon nato, panalanginan ug simbahon ang Ginoo.'¹⁶²

Bahín 3.

Kahimayaan ug Gugma

'Kung asa adunay pagkamakataas sa kinaiya, didto adunay kahilom ug pagka-dili makasamok; busa, didto nagapahulay si Kristo ug nagapuyo ang panalangin ni Kristo'

Kapitulo 1.

Kahariwang — ang kadak-on sa Dios

Unsa ang pagkamatinahuron?

- Geronda, unsa ang angay natong tagdon pag-ayo atol sa Dakong Kwaresma?
- Mahitungod sa pagkamakab-anan, sa espirituhanong pagkamakab-anan.
- Dili ba ang Dakong Kwaresma pangunahin nga panahon sa paghinulsol?
- Pagkadungog, pagkadungog, aron kita mahiusa kang Kristo — kung wala kini, imposible ang pag-uswag. Kung mahibal-an nimo unsay gidala sa pagkadungog, imong paninguhaon kini adlaw ug gabii, nga malimtan pa gani nimo ang pagtulog. Kung ang usa ka tawo maampingong susihon ang espirituhanong pagkadungog, makit-an niya ang kadunggan sa Dios nga natago niini!

¹⁶⁰ Ang gugma ni Elder Paisios alang sa mga hayop dili usa ka morbid nga pagdikit, kondili usa ka pagpadayag sa usa ka 'maloloy-on nga kasingkasing', nga ang gugma nitabon sa tanang binuhat. — *Tala sa tig-kompila*.

¹⁶¹ Salmo 148:10

¹⁶² Gikan sa Mga Awit sa Kasulatan; Awit 8.

— Unsa diay gyud ang pagkamatinahuron?

— Ang espirituhanong pagkabanaay mao ang espirituhanong kahusayan, paghalad sa kaugalingon. Ang usa ka banaay nga kalag nangayo lamang sa kaugalingon, apan dili sa uban. Naghalad kini sa kaugalingon alang sa uban, nga walay gipangayo nga ganti. Kalimtan niini ang gihatag niini, apan hinumduman ang matag gamay nga butang nga madawat niini. Tag-iya kini sa gugma, pagpaubos, pagkamapainubsanon, pagkawalay-garbo, pagkamatinud-anon... tag-iya kini sa tanang butang. Tag-iya usab kini sa labing dako nga kalipay ug espirituhanong pagdayeg, pagsaulog.

Ang espirituhanong pagka-ilaron nagbitbit sa Grasya sa Dios; kini, unsaon ko pagsulti, usa ka banal nga kinaiya. Kung asa adunay pagka-ilaron, didto adunay kalinaw ug pagka-dili mapansin; busa, si Kristo makakaplag og pahulay didto ug ang panalangin ni Kristo nagpuyo didto.

Ang espirituhanong pagkabanaay, espirituhanong hustisya kini.

— Geronda, mas labaw ba ang espirituhanong pagka-ilado kaysa espirituhanong hustisya?

— Ang espirituhanong kadungganang naglangkob sa espirituhanong hustisya, ug ang espirituhanong hustisya naglangkob sa espirituhanong kadungganang; o, mas tukma, ang kadungganang mao mismo ang espirituhanong hustisya. Busa, alang sa usa ka tawo nga adunay espirituhanong kadungganang, walay balaod: 'ang matarong dili kinahanglan pas-anon sa balaod.'¹⁶³ Mas mopili ang ingon nga tawo nga siya pa ang patyon kaysa mamatay sa uban.

— Geronda, kung gisugo ko sa pagbuhat og usa ka butang, dali ra kaayo ko maghunahuna nga daghan pa kog ubang buhaton, ug maghimo kog mga pasangil.

— Kung ang usa ka tawo makab-ot ang pagka-maharlika, malabwan niya kana tanan. Dili sila molihok base sa uga nga lohika, kay ang pagka-maharlika labaw pa sa lohika. Gisulayan nimo nga ipahimutang ang tanan sumala sa lohika sa tawo ug hustisya sa kalibutan. Apan asa man ang espirituhanong hustisya? Wala ba ko miingon nga kung mas espirituhanong taas ang usa ka tawo, mas gamay ang iyang katungod niining kinabuhi, ug ang usa ka espirituhanong tawo magahatag ra ug dili gayud mangayo og bisan unsa para sa iyang kaugalingon?

— Ngano man nga ang Ebanghelyo nagaingon: 'Kay ang bisan kinsa nga mangayo makadawat, ug ang bisan kinsa nga mangita makakaplag'?¹⁶⁴

— Lain na na. Kung ang usa ka tawo mangayo sa Diyos og butang alang sa iyang kaugalingon, imbis nga tungod sa gugma alang sa uban, nan, usab, ang ilang gipangabalaan mao ra gihapon ang ilang kaugalingong kahupayan. Kay kung, pananglitan, ang usa ka inahan mangayo sa Diyos nga maayo ang iyang anak gikan sa sakit o aron maayo ang tanan sa pamilya, dili niya kini gipangayo alang sa iyang kaugalingon, kondili alang sa kaayohan sa iyang pamilya. Ingon usab ang babayeng Cananeo nga gihisgutan sa Ebanghelyo,¹⁶⁵ wala mangayo og bisan unsa para sa iyang kaugalingon. Nidagan siya pagkahuman kang Kristo ug nangayo Niya og tabang para sa iyang anak nga babaye, nga gipanag-iya sa demonyo. Unya miduol ang mga apostoles kang Kristo ug miingon kaniya: 'Tugoti ang hangyo niining babaye, aron dili na siya mosunod kanato ug mosinggit.' Apan mitubag Siya kanila: 'Gipadala ako alang lamang sa mga nawala nga karnero sa balay sa Israel.'¹⁶⁶ Apan ang babayeng Cananeo nagpadayon sa paghilak ug pagpakisayud og tabang. Unya si Kristo mituyok ug miingon kaniya: 'Dili matarong nga kuhaon ang pan sa mga anak ug itambog kini sa mga iro.'¹⁶⁷ Ug mitubag siya kaniya ingon niini: 'Oo, Ginoo, apan bisan pa ang mga iro mokaon sa mga tipik nga nahulog gikan sa lamisa sa ilang mga agalon.' Ug unya miingon si Kristo kaniya: 'Tungod niining imong mga pulong, naayo na ang imong anak nga babaye.' Tan-awa ang iyang pagtuo, ang iyang

¹⁶³ 1 Tim. 1:9.

¹⁶⁴ Mat. 7:8; Luc. 11:10.

¹⁶⁵ Tan-awa ang Mat. 15:21–28; Mar. 7:24–30.

¹⁶⁶ Mateo 15:24

¹⁶⁷ Mateo 15:26

pagpaubos, ang iyang pagkamab-ahon, ang iyang espirituhanong kahitas-an! Kung siya usa ka makasarili ug hambog nga babaye, unta miingon siya kang Kristo: 'Wala ko nagdahom nga itandi Mo ako sa iro! Gipakyas nimo ako!' Ug mibiya unta siya kaniya nga masuko! Ug limpyo unta ang iyang konsensya, kombinsido nga husto ug matarong ang iyang gibuhat. Tingali moingon pa gani siya sa iyang kaugalingon: "Dili ko masabtan kung giunsa sa kadaghan sa mga tawo ang paglingkod didto ug pagpaminaw kaniya!"

— Geronda, ang iyang pagtuo ba ang nakatabang kaniya?

— Ang iyang pagka-marangal sa kinaiya nakatabang kaniya sa pag-angkon og ingon nga pagtuo. Wala siyay garbo ug walay pagpakaaron-ingnon. Apan aduna siyay maayong tuyo: 'Tungod kay mao ni ang gisulti sa Dios bahin sa katawhan sa Israel, mao na kana; nasayud ang Dios sa Iyang ginasulti. Ug kita bahin kita sa lain nga katawhan.'

Giunsa pag-angkon ang pagkamakabalaan

— Unsaon nako pag-angkon og kaisog sa kinaiya, Geronda?

— Maglihok nga mapainubsanon, buhata ang tanan uban sa putli nga kadasig ug kasipag, ug uban sa gugma sa dungog. Palamboa ang espirituhanong pagdawat. Dawata ang kasamok nga gikan sa uban sa malinawong paagi ug lipaya nga sila ang nasamokan, dili ikaw. Kay aduna'y uban nga mga tawo nga wala magtagad kung makahatag sila og kasamok sa uban; ang ilang kabalaka lang mao nga dili sila mismo ang masamokan. Aduna usab uban nga dili gustong makasamok sa uban, apan dili usab nila gusto nga samokon sila sa uban. Aduna pa'y uban nga moingon: 'Sensitibo ko; dili nako kaya ang usa ka mapait nga pulong,' apan sila mismo ang mosulti og mapait nga pulong sa uban. Unsa kaha kini nga klase sa pagkasensitibo? Sa tinuod nga pagkasensitibo, aduna'y pagkamatinahuron.

— Kung ang usa ka tawo adunay kakulian apan naningkamot nga makab-ot ang pagkamahimaya, makabenepisyo ba siya?

— Ang pagkamakab-anan maoy mopalayas niining mga kakulian.

— Ang espirituhanong kagawasan ba nagpasabot og kagawasan gikan sa mga pagbati?

— Ang espirituhanong kagawasan mao ang pagkamakab-ot nga akong gisulti kanimo nga makab-ot. Ug aron ang usa ka tawo adunay pagkamakab-ot, kinahanglan siya nga walay daotan nga mga pagbati, pagkamakasarili, pagka-uba, ug uban pa. Walay Diyos sa pagkamakasarili ug pagka-uba, kay ang Diyos sa kinaiyahan maayo.

— Geronda, kinahanglan ba usab nga paningkamotan sa usa ka tawo ang iyang pagkamahimaya aron makat-on sa paghigugma sa pag-antos?

— Ah, wala pa gihapon nimo masabti unsa ang kahinungdanon sa pagkamakatawo! Adunay kaisog sa pagkamakatawo, kay kon ang usa ka tawo adunay pagkamakatawo, buhi ang iyang kasingkasing. Aron masabtan unsa ang pagkamakatawo, tan-awa si Kristo. Unsa ang gikuha ni Kristo para sa Iya mismo? Wala'y bisan unsa. Iyang gihatag ang tanan. Iyang gisakripisyo ang Iya mismo—ug nagpadayon gihapon—alang kanato tanan. Gihatag Niya kanato ang Iyang gugma ug gidala Niya ang atong mga sala sa Iyang kaugalingon. Kita, sa lain bahin, gusto modawat og gugma. Tan-awa kung giunsa paglihok sa mga maayong ginikanan. Kanunay silang naghalad sa ilang kaugalingon alang sa ilang mga anak, bisan pa usahay mapanukay pa gani sila sa ilang mga anak. Bisin pa sa ilang kahibalo sa umaabot, naghalad gihapon ang mga ginikanan sa ilang kaugalingon alang kanila. Buhata usab sa mga hayop ug langgam. Ang salampati nag-atiman sa iyang mga sisi, apan sa dihang motubo na kini, mag-atiman usab sila sa ilang kaugalingong mga sisi. Mao kini ang paagi sa buhat sa mahigugmaong gugma sa Dios.

Pinaagi sa ingon nga mapinanggaon ug mahimayaong kinaiya nga makasulod ang tawo sa pakig-uban sa Dios

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo pagkahimong susama sa Dios?

— Ang labing importante mao nga makab-ot sa usa ka tawo ang espirituhanong pagkabalaan. Unya mahimong suod sila sa Dios.

— Posible ba nga ang usa ka madre magbuhat og espirituhanong praktis sa iyang selda, unya kulang siya og kusog aron moapil sa komunal nga trabaho?

— Unsa nga klase sa espirituhanong praktis?¹⁶⁸ Sa gasto sa uban? Sa laing pagkasulti, pasagdi nga ang uban na lang ang mohimo sa trabaho, samtang ako magpraktis sa espirituhanong butang? Apan dili kana usa ka espirituhanong pamaagi, labi na para sa usa ka batan-on. Ang usa ka batan-on kinahanglan maghunahuna kung giunsa pagtabang sa iyang mga tigulang. Hunahuna-a lang: ang batan-on kuno nagpraktis sa espirituhanong butang, samtang ang mga tigulang kinahanglan maglisod sa pagbuhat sa tanang trabaho sa ilang kaugalingon! Asa na ang paghalad sa kaugalingon niini? Asa na ang mahigalaong pagkamaayo? Basahon ba nako, mosulti sa akong mga pag-ampo, samtang biyaan ang trabaho sa uban? Walay pulos kini nga mga pulong. Daghang mga tawo ang wala pa makasabot sa kinauyokan sa espirituhanong kinabuhi. Wala pa nila natilawan kana nga mahimayaon, mahigalaong pagbag-o; ila ra gihuna-huna ang ilang kaugalingon.

Sa panahon sa kalisud masulayan ang usa ka tawo. Nahinumdom ko sa dihang nagpuyo ko sa monasteryo,¹⁶⁹ gisugo ko nga magpabilin sa higdaanan sa akong selda nga dili mobangon, tungod kay nagdugo ko nga walay hunong. Kalit lang, sa bintana, nakakita ko og usa ka tigbantay sa ganghaan nga tigulang nga naningkamot sa pagkabang sa usa ka troso gamit ang palakol aron makahimo og gatong para sa kalan. Kining tigulang nga lalaki adunay problema sa tinai ug kanunay nagdugo; hingpit na siyang napaluya. Hunahunaa, natulog siya nga nagsul-ob pa sa iyang sapatos kay wala siyay kusog nga tangtangon kini. Mibangon ko, midagan paingon kaniya, gikuha nako ang hacha, gipukpok nako ang lubi sa kahoy pipila ka beses, nabuka kini, unya misugod ang dugo nga nag-awas gikan sa akong baba. Nasabtan ba nimo? Wala gani ko maghunahuna sa kahimtang nga ako mismo naa; wala ko magtagad sa akong kaugalingong kahimtang.

Kaisog sa espirituwal ug pagkamaabiabihon! Walay makapalipay sa Diyos sama niini! Kini ang sudlanan sa Banal nga Grasya. Ka simple man unta sa tanan, apan ginakomplikado nato ang tanan! Gikinahanglan ang espirituhanong pagkabanaog sa tanang butang. Kung ang usa ka tawo wala makasabot niini, mahimo siyang motambong sa tulo ka gabii nga serbisyo matag semana, magpuasa og hugot sulod sa tulo ka sunod-sunod nga adlaw tulo ka beses sa usa ka bulan, mag-ampo og pila ka oras nga walay hunong, ug magpraktis sa pagkabulos sa lawas — ug ang tanan niini walay pulos. Dili ko nagaingon nga kini tanan dili importante, apan ang labing importante mao nga maningkamot ang usa ka tawo sa pag-angkon sa labing hinungdanon—ang espirituhanong pagka-ilado, nga mao ang pagkabalaan sa kalag. Aron walay kaugalingong interes, kaugalingong kabubut-on, pagkahakog, o tinguha sa pagpalipay sa uban, ug uban pa, sa sulod nila, aron ang Dios makapuyo sa ilang sulod. Kung wala kining tanan, ang usa ka tawo adunay pagkabalaan sa kalag; busa, bisan pa dili siya mag-ampo, susama siya sa Dios, naghiusa kaniya.

Pinaagi lamang sa halangdong pagkamakatawo nga makig-uban ang usa ka tawo sa Diyos, nga nag-uyon sa parehas nga wavelength sa Diyos; kung dili, ang ilang receiver naka-tune sa lain nga estasyon. Busa, sulayi nato nga ilisan ang inyong mga antena og bag-o... Aduna'y patindog nga antena ug pahalang nga antena. Ang patindog nga antena nakatutok sa sulod ug hinay ang pagdawat; dali ra kini mawala ang signal! Ang pahalang nga antena, sa laing bahin, nagkalapad kaayo, busa

¹⁶⁸ Espirituhanong praktis — ang mga kalihokan nga ginabuhat sa usa ka monghe sulod sa iyang selda (pag-ampo gamit ang rosaryo, pagyuko, pagbasa sa mga makapadasig nga libro, ug uban pa). — *Nota sa tigkompila*.

¹⁶⁹ Si Elder Paisios nagpuyo isip monghe sa Monasteryo sa Esfigmen gikan sa 1953 hangtod sa 1955. — *Tala sa tig-kompila*.

mas lapad ang sakop niini ug makadawat bisan sa labing huyang nga balud. Ang buot nakong ipasabot mao nga bisan kinsa nga nakatutok sa kaugalingon wala pa makagawas gikan sa iyang kaugalingon; walay mahigalaong pagkamaayo niini, ug busa walay Grasya sa Diyos, ni wala silay Divinong kahayag.

Ang usa ka tawo makab-ot ang pagkabalaan o malubong sa kaulaw

— Geronda, masinaon ko, nakigsangka ko sa mga tawo ug kasagaran magpuyo ko sa dili angay nga pamatasan.

— Wala kay espirituhanong pagkabalaan, ug tungod niini, mosangpot sa panagbangi. Paningkamoti nga makab-ot nimo ang espirituhanong pagkabalaan, aron makab-ot usab nimo ang matarong nga paghukom. Sultihì ko karon, unsa ang mga hunahuna nga misulod sa imong hunahuna sa dihang wala ka nakadawat og gamay nga ikono gikan kanako ingon usa ka regalo, sama sa ubang mga igsoon nga babaye, ug unsa ang imong gihunahuna sa dihang, sa lain nga higayon, nakadawat ka og usa ka dako? Karon, hatagi ko og espirituhanong salaysay, ug tan-awon nako kon husto ba ang akong paghukom sa paghimo og gamay nga Bukid Athos gikan sa kahoy para kanimo ug pagpadala niini gikan sa Athos. Nagsugod na ko og paghimo og usa ka modelo nga adunay mga monasteryo, mga bangin, mga agianan ug dalan... Mga baynte sentimetro ang gidak-on. Katunga na kini nahuman, apan nangayo gyud ang mga bata nako niini. Nangayo sila og panalangin nako nga sobra ka matinud-anon, mao nga kinahanglan nakong ihatag kini kanila.

— Sigurado kaayo nga maayong mga bata sila...

— Kung maayong mga bata sila, unta nagpakita pa sila og gamay nga pagkamakabana ug dili unta sila nangayo niini nga ingon ana ka-insistido! Gisultihan nako sila: 'Hulat, tapuson ko pa; dili ko maghatag kaninyo og katunga nga trabaho!' Dili nila dawaton, nagpugos sila: 'Dili, ihatag na lang ninyo kanamo bisan ingon ana! Ngano man nga magpaningkamot pa ka nga tapuson kini?' Nakita nimo? Naghukom sila nga pasayonon ang akong kinabuhi! Unsa kaha sila nga klase sa mga tawo! Hunahunaa lang, usa ka tawo nangayo pa gani nako og mata isip panalangin.

— Tinood ba na, Geronda?

— Oo, tinuod! Usa ka mata isip panalangin! Usa ka batan-on nga mga traynta anyos ang edad ang nawad-an sa panan-aw ug nag-andam para sa operasyon. Gidala siya sa akong selda. Naluoy kaayo ko kaniya mao nga miingon ko kaniya: 'Ayaw kabalaka; kung dili molampos ang operasyon, ihatag nako kanimo ang akong mata. 'Usa na igo na para mabuhì ko.' Paglabay sa pila ka panahon, mibalik siya nga malipayon kaayo, kay malampuson ang operasyon: pareho nang makakita pag-ayo ang iyang mga mata. Miabot siya ug miingon kanako, 'Niabot ko aron kuhaon ang mata nimo!' 'Pero makakita man ka, di ba?' matod nako. 'Dili, gusto nako kini isip panalangin,' tubag niya. Niadtong panahona, naluoy ko pag-usab kaniya, karon tungod kay wala gyud ko makita bisan gamayng pagkamahinatagon o pagkabalaan! Lain kana nga klase sa kasakit...

— Geronda, nabantayan nako nga kung kabalo ko nga mapasalamatan sa mga tawo ang akong paningkamot, mas kusog akong trabaho uban sa dakong kadasig.

— Kabalo ka kinsa imong gipa-hinumduman nako karon? Usa ka pobre nga gamay nga batang babaye nga ginganlan og Spiridula. Gipapump sa panday ang palusong, ug sige siya'g ingon kaniya: 'Padayon lang pag-pump, Spiridula, padayon lang, ug paliton tika og bag-ong bestida.' Ug siya, pobre nga bata, itas niya ang iyang gagmay nga kamot ug ipumpa ang pugon sa tanang kusog, kay gisaad siya og bag-ong bestida! Nakita ba nimo? Kung dili ka makab-ot og kaisog sa kinaiya, mahimo ka nga sama ni Spiridula. Ang usa ka tawo makab-ot og kaisog sa kinaiya o malubong sa kalisod.

— Murag mas gamay imong pagtagad kanako kaysa sa ubang mga igsoon.

— Bisán pa man daghan kaayo akong gihatag kanimo, dinhi ug sa dihang naa pa ko sa Bukid Athos, murag wala nimo kini mapugngan. Gapasagad nimo ang tanan, ug karon mura ka'g

desperadong pulubi nga nawalaan sa tanan niyang natigom. Unsaon tika pagtabang? Maga-ampo ko nga madato ka sa Kristohanong kauswagan sa dili madugay, mobiya sa imong payag uban sa mga kalawang nga palayok niini, ug mahimong prinsesa ni Kristo.

Mabati ko ang kalumo sa akong kasingkasing kon makakita ko og mga tawo nga adunay kaisog ug pagkamaayo sa kinaiya. Ang usa ka tawo nga ingon niini mosulod sa akong kasingkasing sa iyang kaugalingong kabubut-on—dili siya mangayo sa akong pagtugot, ni ako mangayo sa iyaha—ug nagpuyo didto; kanunay sila uban kanako, duol, bisan pa unsa pa ka layo sila sa unod.

Kabanata 2.

Kaayo — ang gugma sa lawom nga pagpasalamat

Ang mga tawo nga puno sa gugma mao ang mga mahimayaong kalag

— Geronda, unsa ang 'lyubochestie'?

— Ug unsa man ang giingon sa diksyonaryo? Wala'y konsepto nga 'gugma sa pagkamaayo' sa bisan unsang laing pinulongan. Bisan pa man adunay pipila ka kakulian ang mga Griyego, nadawat nila ang duha ka gasa gikan sa Diyos: gugma sa pagkamaayo ug kaisog; gitan-aw nila ang tanan uban sa kalipay.

Paminawa kung unsay gisulat sa akong diksyonaryo. Ang pagkamahigugmaon mao ang kinauyokan sa pagkamabuotan, usa ka gugma nga natawo gikan sa dakong pagpasalamat, sa tanang pagkamabuotan ug pagka-mapainubuson. Kini mao ang putli nga gugma sa usa ka mapainubuson nga tawo nga wala maggukod og bisan unsang personal nga ganansya sa iyang ginabuhat. Ang iyang kasingkasing napuno sa espirituhanong pagkahapsay, pagkamadawaton, ug pagpasalamat ngadto sa Dios ug ngadto sa hulagway sa Dios, ang tawo.

Ang mga tawo nga puno sa gugma malumlom sa ilang sulod tungod sa ilang pagpasalamat sa Ginoo, nga ilang gipadayag sa tanang posible nga paagi sa espirituhanong paagi, ingon mga anak sa Ginoo. Tungod kay nagpuyo sila sa Langit sa gingharian sa pagdayeg, malipayon usab nilang dawaton ang mga pagsulay. Gidayeg nila ang Ginoo tungod niini, sama sa ilang pagdayeg alang sa Iyang mga panalangin, ug kanunay silang makadawat sa panalangin sa Ginoo.

Ang mga tawo nga puno sa gugma mao ang mga buotan nga kalag. Malumo kaayo sila sa labing gamay nga kaayo nga ipakita kanila sa uban ug naningkamot nga mabayran kini, apan bisan unsa pa ang ilang buhaton, mobati sila nga dili kini igo. Dili gyud nila kalimtan ang kaayo nga gipakita kanila.

— Ang usa ka tawo nga tinuod gayud nga nagmahal sa iyang manulongan ba nagpamatuod niini nga siya adunay mapinanggaon nga kasingkasing?

— Ang usa ka tawo nga naghigugma sa iyang manluluwas walay buhata. Apan, sa kasubo, bisan kana kulang na karon; talagsaon na lang makakita ug mapasalamaton nga tawo. Unsa kadako sa pagpasalamat nga naa kaniadto sa mga tawo! Gisultihan ko sa akong ginikanan nga usa ka negosyanteng Austrian nga nagpuyo sa Adana ang nagluwas sa akong amahan gikan sa mga Turko. Sa ulahi, nabangkarote siya ug giisip niyang insulto nga magpabilin pa sa Adana, apan dili usab siya gustong mobalik sa Austria. Unya ang akong amahan, nga wala gayud kalimti nga kini nga tawo ang nakaluwas sa iyang kinabuhi, gidala siya sa iyang panimalay sa Faras ug giatiman sa iyang katigulangan.

— Aduna bay utlanan ang kalooy, Geronda?

— Wala, walay utlanan. Kini usa ka kanunay, dakong kabuang... Espirituhanong kabuang!

— Geronda, nagkinahanglan ba ug rason ang kalooy?

— Ang gugma adunay rason, pagbati, ug pagkamakatawo... Naglangkob kini sa tanan... Ang usa ka mapinanggaon nga tawo dili inosente; mahimo siyang mapahiubos, apan si Kristo nagpuyo sa sulod niya, kay ang labing napahiubos sa tanan mao si Kristo.

Nagmalipayon si Kristo sa atong paningkamot sa gugma

— Geronda, palihug og-ingon og pipila ka pulong bahin sa kung giunsa nako pagpaningkamot.

— Kaisog, pagkamakaisog ug gugma! Alagdi si Kristo uban sa gugma. Si Kristo molihok nga hilum ug dili makita sa usa ka kalag nga maayo ang kahimtang, adunay tinguha nga modaog ug napuno sa gugma.

— Geronda, ngano man nga ang pag-ampo dili makatagbaw kanako, bisan pa man nga akong gipanguha nga matuman pag-ayo ang tanan nakong katungdanan isip monghe?

— Unsaon man kaha pagtagbaw niini kanimo? Kinahanglan nimo ibalikad ang direksyon. Hunahuna kung pila sa imong espirituhanong kinabuhi ang imong gihimo pinaagi sa hunahuna ug pila pinaagi sa kasingkasing; sa unsang sukod ikaw ginagiyahan sa Eropanhong pagka-puntwal ug sa unsang sukod sa Ortodoksong kadasig. Sa luyo sa atong gitawag nga 'pagka-konsistente' usahay natago ang atong pagka-makasarili, ug kini nagawat kanato. Nagpakita ko nga konsistente aron magtuo ang uban nga maayo ra ang tanan kanako. Apan unya, ang akong espirituhanong kinabuhi nahimong usa ka dakong gubot. Sa tanang butang, kinahanglan molihok uban sa gugma, kay si Kristo, ang Inahan sa Dios, ug ang mga balaan naglihok sa maong daluyong... Kung walay gugma, dili moabut ang Balaang Grasya.

— Geronda, ang kanunay nga pagka-matino nakapoy...

— Makapoy na kung mosulod na ang pagka-makasarili, kay pugson sa tawo ang iyang kaugalingon sa dili natural nga paagi. Apan kung anaa ang gugma, ang buhat gihimo gikan sa kasingkasing, busa dili kini makapoy, kay gipahimungtan kini sa gugma. Sa akong hunahuna, lisod nimo makita ang paningkamot tungod kay imong giingon: 'Kinahanglan nakong buhaton kini ug kana.' Busa, nga wala nimo mabantayi, ang disiplina nag-abli sa pultahan sa pagka-makasarili: 'Pagbuhat aron maluwas.' Dili angay maningkamot aron maluwas, kondili aron maghatag og kalipay kang Kristo. Kung maningkamot ka nga maghatag og kalipay kang Kristo, dali ra ang imong espirituhanong pakigbisog ug mabati nimo ang langitnong paglipay sa sulod nimo. Apan karon, lisod ang imong pakigbisog, ug walay paglipay niini. Si Kristo usa ka malumo nga Amahan, dili usa ka tirano. Nalipay si Kristo sa atong espirituhanong pakigbisog nga puno sa gugma.

Kung ang usa ka tawo naningkamot sa espirituhanong paagi tungod sa gugma, mobati siya og sulodnong kalipay, kay ang Dios nagahatag kaniya og espirituhanong kalipay. Klaro nga ang tawo nga naglihok tungod sa gugma dili gayud naningkamot alang sa kahupayan ug kalipay. Ug bisan pa kon ang Dios dili maghatag kaniya og paraiso, dili siya masuko, kay dili siya moingon: 'Maningkamot ko nga makaabot sa paraiso, aron mabuhi og maayo ug dili mag-antos sa impierno,' apan dili siya makasala tungod sa gugma, kay dili niya gusto nga mahulog sa impierno ug masakitan si Kristo, ang iyang Manulongan. Ug kung isulti pa gani ni Kristo kaniya nga bisan sa paraiso kinahanglan pa niyang mag-antos sa mga pag-antos, gusto gihapon niya nga didto siya mahimutang alang kang Kristo.

Ang kaaway sa gugma mao ang paghigugma sa kaugalingon

— Geronda, ang usa ka tawo nga puno sa gugma sa Diyos kanunay ba nga gipakita pinaagi sa pagsakripisyo sa kaugalingon?

— Kung siya adunay putli nga gugma alang sa uban, nan aduna usab siya'y pagsakripisyo sa kaugalingon. Mas gamay ang 'kaugalingon' sa gugma sa usa ka tawo, mas daghan ang gugma alang

sa uban nga iyang makab-ot. Kung asa adunay gugma sa kaugalingon, wala'y gugma alang sa uban, tungod kay ang kaaway sa gugma alang sa uban mao ang gugma sa kaugalingon.

— Geronda, bisan pa man nga nagtrabaho ko—usahay sulod sa dose o trese ka oras matag adlaw, kung kinahanglan—ug nagtrabaho ko nga masinabtanon ug uban sa gugma, masuko ko kung pasagdan ko nga buhaton ang usa ka butang nga wala nako giplano.

— Ayaw pagtawag ana nga gugma sa uban. Ang tawo nga adunay gugma sa uban dili mosupak kung pangayuan og tabang ug dili niya isulti pila ka oras siya nagtrabaho. Sa monasteryo diin ako nagpuyo, kinsa man ang mas nagpaningkamot kaysa sa uban naningkamot nga itago kini. Aduna'y usa ka igsoon nga lalaki nga nakatigom og duha ka sako sa olibo, apan moingon siya nga usa ra ka basket ang iyang nakatigom ug ang lain niyang igsoon ang nakatigom og daghang sako. Mao kana ang kahulugan sa gugma. Apan dinhi, ang pangutana mao: 'Kinsa ang nakatigom sa olibo?' — 'Ako,' tubag dayon sa igsoon nga babaye. Mas maayo pa unta nga wala na lang niya kini gipang-ani. Kung miabot ka sa monasteryo aron mangita og pagdayeg, masubo ko nimo.

— Kung makita nako nga daghan ta'g buhaton, mosugod ko'g dagan-dagan ug mabati nako nga nabug-atan ko.

— Kung ako ang naa sa imong posisyon, pugson nako ang akong kaugalingon nga buhaton usab ang trabaho para sa lain nga igsoon nga babaye. Sa dihang nagbansay pa ko nga mahimong karpentero, ang maestro midawat ug laing batan-ong lalaki nga katabang nako. Mas tigulang siya ug mas kusgan kaysa nako, apan tapulan. Ang maestro maghatag namo ug trabaho, apan maglingkod ra siya nga nakatapak ang mga bukton. 'Unsa? Kinahanglan pa ba ko nga makakwarta para sa amo?' iyang pagprotesta, unya wala gyud siyay buhata. 'Paminaw,' ingon nako kaniya, 'kung gusto ka makat-on, buhata ang gisugo nimo!' Pero wala'y pulos, mao nga ako na lang ang nagbuhat sa trabaho para sa ato duha. 'Bisan pa man,' ingon ko, 'kung maglingkod ra ka nga walay buhat, lingkod sa bangko sa trabaho ug pug-onga ang mga tabla, ug ako na ang mag-saw; aron dili na ta mag-usik og oras sa pag-clamp sa mga tabla sa vise.' Pero dali ra unta nako masulti: 'Nabuhat na nako ang bahin nako; ang uban dili na akoo.' Moabot unta ang amo ug mosugod pag-awhag sa akong kauban: 'Asa na ang imong trabaho? Tan-awa siya—mas huyang pa kaysa nimo, apan daghan na kaayo iyang nahuman!' Malingaw ba unta ko nga makadungog nga gi-awhag ang lain? Unsa may maayo niini para nako kung gidayeg ko samtang gisaway ang uban? Sa katapusan, ang akong kauban sa trabaho nakapalala lang sa iyang kahimtang, kay wala gyud siya makat-on sa pagkahoy, ug sa ulahi napugos nga mogamit og pala imbis nga plano. Ang usa ka tawo nga adunay kugi, bisan asa siya makit-an, molambo, tungod kay ang tanan niyang buhat ginabuhat niya uban sa kugi. Apan ang usa ka tawo nga mapakyas sa pag-amuma sa kugi nga gihatag kaniya sa Diyos, bisan unsa pa iyang buhaton, maglibot-libot ra siya sa samang lugar.

Sa una, atong tan-awon ang mga pobre nga hayop, sama sa baka o kabayo: sa usa ka pares, ang usa ka hayop mahimong masipag ug matinud-anon, samtang ang usa pa kay tapulan, ug ang masipag magdani sa tapulan aron mosunod . Ug sa katapusan, ang tapulan mahulog sa ilawom sa hacha sa manugkatol. Kabalo ka unsa ko pagkasubo para sa usa ka partikular nga baka! Gisakitan namo ang tulo ka baka nga magkauban, ug usa kanila—dili man kaayo kusgan—nankingamot kaayo, nagtrabaho kaayo! Gidani niya ang duha paingon sa iyang likod. Naputos sa singot ang pobre nga hayop tungod sa kakapoy. Ug kon itudlo ni Kristo kining hayopa ug moingon kanato: 'Tan-awa, kini ang nagdani sa duha pa, apan unsa man inyong gibuhat?' — unsa man among tubag? Ah, dagat,¹⁷⁰ , kuhaa sa kasingkasing ang pangutana sa imong kaugalingong kaluwasan. Sa katapusan, daghan kaayo ka og higayon!

¹⁷⁰ Lit.: usa ka bata, usa ka tawo nga yano ang hunahuna (Griyego); gigamit isip interaksyon sa kasagarang pakig-istorya. — *Nota sa maghubad*

Ang mga tawo nga puno sa gugma adunay pinino nga konsensya, ug ang Dios motabang kanila

— Geronda, nasayud ba sa iyang kaugalingon ang usa ka tawo nga adunay gugma sa Dios?

— Tag-iya ba ka niini? Makabati gyud ka niini, akong hinigugma! Ang usa ka tawo adunay klarong ideya kung kinsa siya; masabtan niya kini tungod kay mobati siya og kalinaw ug kahilom sa sulod. Apan bisan pa nga nagbaton siya og gugma, dili siya magpasigarbo o moingon, 'Naa koy gugma.' Sa katapusan, ang hunahuna nga 'Nanginahanglan pa ko og mas daghang gugma' kanunay nga naa sa iyang hunahuna.

Ang usa ka mapainanggaon nga tawo matitud-anon, walay garbo, yano, ug mapainubuson. Kini tanan nagahatag kanila og kalinaw, apan makita usab kini sa uban, tungod kay aduna silay sulodnong koneksyon sa uban nga mga tawo ug nasabtan nila kini. Ug kung masubo ka, apan aron dili sila masakitan, moingon ka: 'Ayos ra ko,' makahibalo sila nga dili ka maayo ug maningkamot nga dili ka pasamotan. Samtang ang lain nga tawo, bisan pa makita nila nga gikapoy ka ug dili maayo ang imong gibati, moingon—tungod kay gusto nila nga hatagan nimo sila og pagtagad—'Geronda, mas nindot ka karon kaysa sa miaging higayon; makita nako nga hingpit na gyud kang maayo!' Bisan pa og adunay seryosong nahitabo. Ang usa ka mapainubuson nga tawo, sa laing bahin, bisan pa og nanginahanglan gyud siya og usa ka butang, moingon lang: "Geronda, dili tika pasamaran; panalangini lang ko." Gidala nako ang ingon nga tawo uban kanako sulod sa dugay nga panahon, ug naantig ko hangtod sa luha. 'Paingon na ko karon, Geronda; makita nako nga gikapoy ka,' ingon niya. Sigurado nga motabang ang Diyos sa ingon ana nga tawo?

Aduna'y mga tawo nga, tungod sa ilang gugma sa uban, dali ra kaayo makasabot unsay makapahimulos ug unsay makalipay sa uban, sa labing maayong kahulugan sa pulong, kay kanunay silang naghunahuna sa uban imbis sa ilang kaugalingon. Ang uban, bisan wala pa sila nakaila kanako, mabati nila unsay akong gikinahanglan ug magpadala sila og mga pakete nga eksakto gayud ang sulod nga akong gikinahanglan niadtong takna. Sa pagtan-aw sa ingon nga pakete, masabtan nimo ang tibuok sulod nga kalibutan sa tawo. Ang pagkapino sa ilang konsyensya makita sa matag butang.

— Geronda, usahay ba adunay mga tawo nga moanha sa imong selda nga medyo walay pag-amping ug pasuwang?

— Oo, apan ang matitud-anon nga mga tawo ang makabenepisyo—kadtong, tungod sa pagka-mapainubsanon, dili gustong samokon ko. Niaging adlaw, usa ka lalaki nga may pamilya ang miabot dinhi. Nakaila na ko niya kaniadto, sa iyang kaugalingon ug sa dihang mibisita siya uban sa iyang asawa ug mga anak. Unya, tulo ka adlaw pagkahuman, mibalik siya. Niadtong panahona, nakig-istorya ko sa usa ka tawo, samtang usa ka batan-ong babaye nagpaabot sa gawas sa pultahan; nilupad siya gikan pa sa Athens aron hisgutan ang usa ka butang nga nakabalaka kaniya. 'Palihug tugoti ko nga makig-istorya sa pari sulod sa lima ka minuto?' pangayo niya, ug gitugotan siya sa batan-ong babaye nga mosulod una. Dayon, kinahanglan pa niyang maghulat og usa ka oras ug tunga para mogawas ang lalaki nga nangayo og pasulod... sulod lang unta sa lima ka minutos. Pagkagawas niya, kinahanglan na gyud niya nga mudali paingon sa airport, ug ingon lang siya nako: "Bendisiuna ko, Geronda, gikan pa ko sa Athens aron mangayo sa imong tambag bahin sa usa ka butang, apan karon nahurot na ang akong oras. Nagpahulay ko gikan sa trabaho, ug kinahanglan nako moadto sa airport aron masakyan ang akong flight." Giunsa kaha pagkalimot sa usa ka tawo nga ingon ana! Sa katapusan, pinaagi lamang sa pagkamaabiabihon sa espiritu nga makadawat ang usa ka tawo og tabang gikan sa Diyos.

— Geronda, kon ang usa ka mahigugmaong tawo nagpuyo taliwala sa mga lisod nga tawo, dili ba siya mag-antos?

— Ang punto mao ang pagpakita sa gugma sa pakig-uban sa mga lisod nga tawo. Ang Ebanghelyo nagaingon: 'Ug kon higugmaon ninyo ang mga nagahigugma kaninyo, unsa may dungog kaninyo...' ¹⁷¹

Ang mga tawo nga mapinanggaon ug bukas sa espirituhanong pagtugot malipayong motugot sa kalisdanan tungod sa mga pasaylo nga ilang gihimo alang sa uban tungod sa ilang gugma kanila, o tungod sa limbong sa uban; apan sila mismo dili gayud mangita og hustisya niining malabay nga kinabuhi. Ang mga tawo nga matinud-anon sa kinabuhi karon mabayran ang tanan nilang utang, apan makadawat usab sila og tabang gikan sa Diyos ug makadawat og dakong ganti sa umaabot nga kinabuhi.

Bahín 4.

Mga Anak sa Gugma ug Kapaubos

"Sa presensya lamang ni Kristo makakaplag ang tawo og tinuod, tinuoray nga kalipay, kay si Kristo ra gayud ang nagahatag sa tinuod nga kalipay ug kahupayan"

Kapitulo 1.

Kasimple ug Pagkabuotan

Pagkasimple — ang unang bunga sa pagpaubos

— Ang unang bunga sa pagkamaulawon mao ang pagkasimple. Kung ang usa ka tawo adunay pagkasimple, aduna usab siya'y gugma, paghalad sa kaugalingon, pagkabuotan, ug pagkamatinud-anon. Ang usa ka yano nga tawo adunay pagkaputli sa kasingkasing ug walay duhaduha nga pagsalig sa Diyos. Ang pagkamapasimple mao ang kahintang ni Adan sa wala pa ang Pagkahulog, sa dihang iyang nakita ang tanan nga putli ug walay dautang tuyo, kay siya gisul-oban sa Grasya sa Dios.

— Geronda, kung moingon ang mga tawo, 'Ang kaanyag sa pagka-¹⁷², naa sa pagkasimple,' nagtumong ba sila sa Balaang Grasya?

— Siyempre. Ang usa ka yano ug matinud-anon nga tawo, nga adunay pagpaubos, modawat og grasya gikan sa Dios, nga sa kinaiyahan yano ug maayo.

— Apan makalihok ba ang usa ka tawo nga yano samtang sa samang higayon mapahitas-on?

— Dili kana mahimo. Ang tawo nga adunay tinuod nga pagka-simple walay garbo.

— Mahimo ba nga magpakaaron-ingnon nga yano ang usa ka tawo sa gawas bisan wala siya'y tinuod nga pagka-yano?

— Oo, ug pinaagi sa pagpakaaron-ingnon nga yano aron makab-ot ang kaugalingong gusto! Ang panagway nga pagka-yano sa usa ka tawo nga nagpakaaron-ingnon nga yano aron makab-ot ang usa ka butang nagtago sa labing bastos nga porma sa limbong. Sama kini sa usa ka tigulang nga lalaki nga mosul-ob og medyas sa bata aron tugotan siya sa uban sa tanang gusto niya, sama sa usa ka gamay nga bata! Samtang ang tinuod nga yano nga tawo adunay pagkamatinud-anon ug maayong paghukom.

¹⁷¹ Lucas 6:32

¹⁷² Ang pulong nga 'χάρις' adunay duha ka kahulugan sa Griyego: 'grasya' ug 'katahum'; busa, ang hugpong sa mga pulong mahimo usab hubaron nga 'grasya sa pagkamapasimple'. — *Tala sa maghubad*

Ang pagka-simple ug pagka-mapangahas duha ka lain-laing butang

— Usahay mobati ko nga naglihok ko nga yano, apan ang uban moingon nga bastos ko. Geronda, unsaon man pag-ila sa kalain sa pagkamayano ug pagkabastos?

— Lahi kaayo ang pagka-simple ug ang pagka-insolente. Ang pagka-insolente maghatag sa usa ka tawo og kahupayan sa kalibutanong pagbati. Ang usa ka tawo molihok nga walay pagrespeto ug pinaagi niini ginapakaon ang iyang kaugalingong pagkahakog. Moingon sila: 'Didto, nabutang nako siya sa iyang lugar.' Nagahatag kini sa usa ka tawo og pagbati sa kalibutanong katagbawan, apan dili kini magdala kanila og tinuod nga kalinaw. Samtang ang pagkamapainubsanon nagahatag og espirituhanong kalipay — nagbilin kini og usa ka gaan sa kasingkasing.

— Geronda, ingon sa mga tawo nga magaan ra akong pamatasan, apan nagtuo gihapon ko nga naglihok ko uban sa pagkamapainubsanon.

— Ang paglihok nga yano dili nagpasabot nga paglihok nga buang. Naglibog ka aning duha ka butanga. Magsulti ka nga walay paghunahuna ug nagtuo ka nga naglihok ka uban sa pagkasimple. Aduna kay gamay nga natural nga pagkasimple, apan kulang ka sa maayong paghukom; bisan dili ka na bata sa panghuna-huna, naglihok ka sama sa usa ka bata. Maayo na lang, kaila kaayo kanimo ang mga igsoon ug dili sila masamok niini.

— Mahimo ba nga ang usa ka tawo tinuod nga yano, apan makapahiya sa uban tungod sa iyang pamatasan?

— Kung ang usa ka tawo tinuod nga yano, bisan pa man mosulti o mobuhat siya og butang nga daw dili angay, dili masuko ang uban, kay ang grasya sa Dios nagpuyo sa sulod sa usa ka yano nga tawo ug ang iyang mga lihok dili makapasakit sa uban. Samtang ang usa ka tawo nga walay pagkamapainubsanon, bisan pa man mosulti siya og mahigalaong pamatasan sa kalibutan, ang iyang pagkamahigalaon mas makapasakit pa kanimo kaysa sa usa ka mapait nga radis.

Pag-awhag sama sa mga bata¹⁷³

— Geronda, unsa man gyud ang natural nga pagka-simple?

— Ang natural nga pagkamapino mao ang pagkamapino nga gipanag-iya sa usa ka gamay nga bata. Kung ang bata magbinuang, imo siyang pasawayon, unya siya maghilak. Kung unya ihatagan nimo siya og dulaan nga awto, malimot na siya sa tanan. Dili siya maghunahuna ngano siya gisaway una unya gihatagan og dulaan nga awto, kay ang bata makasabut sa tanan pinaagi sa kasingkasing, samtang ang hamtong makasabut sa tanan pinaagi sa hunahuna.

— Geronda, aduna usab mga hamtong nga yano sa kinaiyahan. Ang ingon nga pagka-yano ba usa ka hiyas?

— Oo, apan ang natural nga pagkasimple, sama sa tanang uban pang natural nga hiyas, kinahanglan limpyohan. Ang usa ka tawo nga yano sa kinaiyahan adunay maayong batasan ug pagkamaayo, apan aduna usab usa ka pagka-maalamon sama sa bata sulod kanila. Pananglitan, mahimo nga wala silay dautang tuyog batok sa ilang silingan, apan kung kinahanglan silang mopili tali sa usa ka dautan ug usa ka maayo, kuhaon nila ang maayo para sa ilang kaugalingon ug biyaan ang dautan para sa uban. Ang ingon nga tawo sama sa bulawan nga adunay gamay nga hugaw. Aron mahimong putli ang bulawan, kini kinahanglan tunawon pag-usab sa kalahoran. Buot ipasabot niini, ang iyang kasingkasing kinahanglan limpyohan gikan sa tanang limbong, kaugalingong interes, ug uban pa; sa ingon lang makab-ot niya ang hingpit nga pagkamapino.

Sa tinuod nga gugma nga sama kang Kristo, nga usa ka kahimtang sa pagkamapino ug pagkabalaan, moturok ang pagkamapino sama sa bata—mao kana ang kinaiya nga gihangyo ni Kristo nga atong palambuan. 'Pag-awhag kamo sama sa gagmay nga mga bata,' ingon Niya. Apan

¹⁷³ Ikompara kang Mat. 18:3

sa atong panahon, sa mas daghan nga pagkamahigalaon sa kalibutan sa mga tawo, mas gamay ang nagpabilin nga pagkamapino kanila; ang tinuod nga kalipay ug natural nga pahiyom nagkalisod na kaayo pangitaon.

Nahinumdom ko nga adunay usa ka tigulang sa Iversky Skete—si Pachomius. Bisan unsang kasubo pa ang mopabug-at kanimo, igo na ang pagtan-aw kaniya aron mawala ra kini sa iyang kaugalingon. Sa pagtan-aw nimo kaniya, dali ra nimo makalimtan ang tanan—ang tanan nimong problema—ug molabay ra ang tanan. Tigulang na siya, apan mura'g bata ang hitsura. Pula kaayo ang iyang mga pisngi, ug nagkatawa siya sama sa bata! Bisan unsa pa man ang mahitabo, nagkatawa ra siya. Kanunayng pagsaulog! Dili siya makabasa o makasulat, ug dili pud siya makanta, gawas lang sa 'Si Kristo Nabanhaw' sa Pasko sa Pagkabanhaw. Sa dihang moanha siya sa kyriakoun sa skete sa mga pista nga adlaw,¹⁷⁴ , dili gyud siya molingkod sa stasidia; kanunay siyang motindog, bisan pa sa Tibuok Gabii nga Pagbantay, ug mosulti sa Pag-ampo ni Jesus. Siya usa ka maisugon nga tawo nga dako kaayo ang gugma sa Diyos. Kung adunay mangutana kaniya, 'Amahan Pachomius, unsa man ilang gi-awit karon?', motubag siya, 'Ang Salmo; ang mga amahan nagbasa sa Salmo.' Gitawag nian nga Salmo ang tanan.

Siya usa ka yano kaayo nga elder ug usa ka tawo nga puno sa grasya. Wala siyay mga pagbati; sama siya sa usa ka bata nga walay dautang tuyo. Kung ang usa ka tawo dili makagawas sa pagkabata nga pagkamakasari, pagkabata nga garbo ug pagkasukot sukot sukad pagkabata, ug magpabilin sa ingon nga pagkabata nga kahintang, nan sa pagkatigulang, pareho ra ang iyang mga reklamo sama sa usa ka gamay nga bata. Maong miingon si Apostol Pablo: 'Ayaw pagkabata sa inyong paghunahuna, kondili pagkabata sa inyong pagkawalay sala.'¹⁷⁵

Ang usa ka yano nga tawo kanunay adunay maayong tuyo

— Ang usa ka yano nga tawo walay malisya ug limbong. Gihimo niya ang dautan ug pangit nga mga butang nga mahimong maayo. Kanunay siyang nagpuyo uban sa maayong hunahuna mahitungod sa uban. Dili siya inosente; nagtuo lang siya nga ang uban naghunahuna sa parehas nga paagi kaniya.

— Geronda, mahimo ba nimo kami hatagan og usa ka pananglitan?

— Wala pa ba nako nimo gisultihan bahin kang Padre Charalampios, nga kaniadto nagpuyo sa Kutlumush Monasteryo?¹⁷⁶ Siya ang librarian, apan gikuha siya sa maong puwesto tungod kay wala gyud siya magserado sa pultahan sa librarya. 'Ngano man nga kinahanglan pa ninyo kining tanan nga kandado ug yawi?' mao iyang kanunayng ingon. 'Pasagdi lang ang mga tawo nga mobasa sa mga libro nga gawasnon.' Niana siya ka yano ug putli sa kalag nga wala gyud siya magtuo nga aduna pa diay mga tawo nga mangawat og libro."

Usa ka yano nga tawo, kay nagpuyo siya og maayong hunahuna para sa tanan ug nakakita sa maayo sa matag-usa. Nahinumdom ko sa laing tigulang, si Amahan Theoktist gikan sa Monasteryo sa Dionysiat – unsa ka yano nga tawo siya! Usa ka higayon nagpabilin siya sa gabii uban sa lain monghe sa balay sa monasteryo sa Karyes. Sa tunga-tunga sa gabii, adunay mibangga sa pultahan, ug midagan si Amahan Theoktist aron ablihan kini. "Sige na," ingon sa monghe, "ayaw pag-abli; ulahi na kaayo, oras na sa pagpahulay." — "Giunsa man nimo pagkahibalo, Amahan, kinsa kini? Basin si Kristo pa! Kinahanglan nato kini ablihan." Ug miadto siya aron ablihan kini. Makita nimo, ang usa ka yano nga tawo kanunay adunay maayong hunahuna, ug kanunay nagpaabut lang og maayong mga butang.

¹⁷⁴ Ang pangunang simbahan sa skete, diin ginahimo ang mga serbisyo para sa mga lumolupyo sa skete matag Domingo ug sa dagkong pista. — *Tala sa tig-kompila*

¹⁷⁵ 1 Cor. 14:20

¹⁷⁶ Tan-awa si Elder Paisios sa Bukid Athos. Mga Amahan sa Bukid Athos ug Mga Sinulat ni Athos. Thessaloniki, 2005. pp. 10–11.

Kung simple ka, malinaw ang imong pagbati

— Geronda, sa akong hunahuna, ang pagkamapasimple mao kung ang usa ka tawo molihok sumala sa iyang gibati. Sakto ba ko?

— Depende kini kung asa sila nagpuyo. Aron molihok sa yano nga paagi, kinahanglan makakaplag ang usa ka tawo sa husto nga palibot. Sa kalibutan, labi na sa modernong kalibutan, kinahanglan molihok ang usa ka tawo nga maampingon. Apan sa usa ka monasteryo o sulod sa usa ka pamilya, kinahanglan magkinabuhi sa yano. Kapoy kaayo kung walay pagka-yano o pagsalig sa relasyon tali sa mga tawo! Unya, aron makasulti ka ug bisan unsa sa usa ka tawo, kinahanglan ka pa ug prologo, usa ka epilogo, ug mga pasabot... Mao kana nga ang kinabuhi mahimong usa ka pag-antos. Apan kon adunay pagkasimple, masulti nimo sa usa ka tawo, 'Lingkod'—ug molingkod siya, o 'Dili tika kinahanglan karon, palayo'—ug molakaw siya, ug wala kay kahadlok nga masayop siya sa imong gipasabot. Kon adunay pagkasimple, mobati ka og kahupayan; kon wala, mabug-atan ka.

— Geronda, unsa man ang kahulugan sa 'pag-angkon og kagawasan sa kinabuhi aron maluwas gikan sa bagyo'?¹⁷⁷

— Pauswaga ang pagkasimple sa imong pakig-uban sa uban, aron dili ka malumos sa daghang hunahuna ug dili mosulod ang kalibog sa imong huna-huna. Kung ang usa ka tawo yano lang ipadayag ang iyang gibati, mobati siya og kagawasan ug mapadali pa ang kinabuhi sa uban.

Sa usa ka higayon, nagbiyahe ko paingon sa Athens sa sakyanan sa usa ka higala; aduna pay usa ka tawo uban namo. Kapoy kaayo para nako ang pagbiyahe sa sakyanan, mao nga gibuksan sa drayber ang bintana. Medyo tugnaw. 'Dili ba mo tugnaw?' pangutana nako sa uban. 'Dili, dili,' ilang tubag. Apan pagkahuman sa pipila ka gutlo, nabantayan nako nga ang akong kauban sa biyahe nangurog sa katugnaw ug nagaboton sa iyang dyaket. Busa miingon ko, 'Kung dili ninyo gusto nga naay masakit sa inyong tanan, mosulti mo kung tugnaw mo, ug mosulti pud ko kung kalit ko nga mobati og dili maayo.' Busa wala gyud kami nakasinati og kaulaw. Apan kung ako unta ang nagmasakit ug naghilom lang, o kung naay lain nga nabug-atan sa katugnaw ug naghilom usab, siguradong naabot sa Athens nga masakiton ang usa kanamo. Kamo usab kinahanglan mag-estorya sa usag usa sa yano nga paagi. Kung dili, pirmi kamo magkabalaka kung nakapasakit ba kamo o nakapasuko sa uban. Kung mahitabo kana, ang usa ka tawo pirmi nabalaka, mobati og dili komportable ug magsugod og pamatasan nga dili natural.

— Geronda, sa atubangan sa uban dili gani nako buhaton ang labing yano nga mga butang. Kahiyaan ba kini o garbo?

— Usahay ang Diyos mohatag sa usa ka tawo og labaw nga kahuya isip preno, aron walay dautang mahitabo kaniya. Kay kinsa bay nakahibalo kung unsa ka layo ang paglayas sa usa ka tawo gikan sa husto nga dalan kung wala siya'y ingon ani nga kahuya! Ikaw, bisan pa, kinahanglan nga mas magmatngon ug isumite nimo ang imong kaugalingon hingpit sa kabubut-on sa Diyos. Walay rason nga magpugong ug magpahirap sa imong kaugalingon, kay adunay gamay nga pagka-makasarili niining pagka-reserbado sa tawo. Tan-awa ko – natural ra akong pamatasan, walay bisan gamay nga paningkamot. Usahay sama ko sa lolo, usahay sama sa amahan, usahay sama sa maguwang nga lalaki, ug usahay sama sa bata. Dili ba tinuod na?

— Kanunay kong kabalak-an kung unsaon pagtubag sa mga tawo sa akong gisulti, ug nahadlok ko nga basin masayop sila pagsabot nako.

— Nahimong hilom ka kay kulang ka sa pagka-simple. Paningkamoti nga palambun ang pagkasimple sa kasingkasing aron molambo ka sa espirituhanong paagi. Dawata lang ang mga komentaryo sa uban ug paningkamoti nga mapaayo ang imong kaugalingon, nga mangayo og tabang sa Diyos. Pananglitan, basin adunay mosulti nimo nga dali ra kaayo ka nakalihok. Sa sunod higayon,

¹⁷⁷ Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 279.

sa susamang kahimtang, hunahunaa: 'Gisultihan ko sauna nga nagbuhat ko nga walay pag-amping; karon kinahanglan nakong maningkamot nga magbuhat nga maampingon.' Sa ingon niini, hinay-hinay ka makatigom og kasinatian, matul-id nimo ang imong pamatasan, motubo ka ug makab-ot ang espirituhanong kalamboan. Sa ingon niini, ang lain makadawat og giya, ingon man usab ikaw, ug mabati nimo ang kalinaw sa imong kalag.

Ang pagkamapasimple, kauban sa hiyas sa gugma ug pagsalig sa Diyos, nagahatag og kalinaw sa sulod ug kalipay, ug ang kalag mapuno sa paglaum ug kahupayan.

Pinaagi sa balaan nga pagkasimple, mailhan sa usa ka tawo ang mga misteryo sa Dios

— Geronda, makatabang ba ang pagbasa og mga libro ug kahibalo aron mailhan ang Dios?

— Paminawa ang akong isulti kanimo: kon ang usa ka tawo magpaningkamot sa espirituhanong paagi ug makab-ot ang himsog nga espirituhanong kahimtang, makita niya ang pipila ka mga butang nga klaro kaayo, pinaagi sa espirituhanong kahayag, bisan walay kahibalo nga nakuha sa libro. Makita pa gani niya kini nga mas klaro kaysa sa mga nakabasa og daghang libro. Pinaagi sa ilang sulod nga pagkabalaan, mas klaro, mas layo, ug mas lawom ang ilang panan-aw, tungod kay gibyaan na nila ang kalibutanong orbit ug nagalihok na sila sa espirituhanong orbit, sulod sa gingharian sa misteryo. Kadtong nakaangkon na sa sulod nga pagkasimple ug pagkabalaan nagtan-aw bisan sa mga supernatural nga butang sa yano kaayo nga paagi, mura'g natural kini, kay sa Dios, ang tanan yano. Siya mismo yano ug gipadayag kini Niya kanato dinhi sa yuta pinaagi sa Iyang Anak, sa Iyang balaan nga pagka-yano. Wala Siya magkinahanglan og mas dako nga gahum aron buhaton ang supernatural; kay alang sa natural ug supernatural, usa ra ug pareho ang Iyang gahum.

— Geronda, unsaon man sa usa ka tawo, nga wala magbasa og daghang mga libro, nga mailhan ang mga misteryo sa Dios?

— Kung adunay balaan nga pagkasimple ang usa ka tawo, dili lang siya makaila kondili makigbahin usab sa mga misteryo sa Dios. Nahinumdom ka ba sa sugilanon sa usa ka yano kaayo nga monghe nga gihatagan og pribilehiyo nga makapanihapon uban ni Kristo? Sa wala pa siya nahimong monghe, usa siya ka magbalantay sa karnero, ug ang nag-inusarang butang nga nakainteresar kaniya mao kung giunsa siya maluwas. Usa ka adlaw, usa ka eremita ang naglabay sa maong dapit ug miingon kaniya, 'Kung gusto ka maluwas, sundi ang tul-id nga dalan.' Gikuha sa magbalantay sa karnero ang iyang gisulti literal. Nisugod siya sa paglakaw sa dalan ug mitultuloy sa paglakaw sulod sa tulo ka adlaw, hangtod nga nakaabot siya sa ganghaan sa usa ka monasteryo. Ang abad sa monasteryo, sa dihang nakita niya ang kadasig sa magbalantay alang sa kaluwasan, dayon gipahimo siyang monghe ug gitudlo siya sa pag-alagad sa simbahan. Usa ka adlaw, samtang naglimpyo siya sa simbahan, nilabay ang abad ug naghatag kaniya og mga instruksiyon bahin sa iyang trabaho. Pagkahuman maminaw sa mga instruksiyon, nangutana ang monghe sa abbot, samtang nagtudlo sa hulagway sa Kristo nga gipako sa krus: "Amahan, kinsa man kana sa taas? Dugay na ko dinhi, apan wala pa gyud siya moubos aron mokaon o moinom og tubig." Natingala ang abbot sa iyang pagkamainoson ug miingon: "Ako ang nag silot kaniya tungod kay hinay siya sa pagbuhat sa iyang buluhaton." Naminaw ang monghe kaniya nga wala'y gisulti. Sa gabii, gikuha niya ang iyang bahin sa pagkaon gikan sa refectoryo ug gisirado ang iyang kaugalingon sa simbahan. Miduol siya sa krusipiho ug miingon nga puno sa kaluoy, 'Lugsong, igsoon, magkaon ta.' Unya nilugsong si Kristo ug nakigkaon sa yano nga monghe. Nisaad ang Ginoo nga dad-on Niya siya sa balay sa Iyang Amahan, diin siya malipay sa walay katapusan. Sa tinuod, pagkahuman sa pipila ka adlaw, kining mapainubuson nga monghe malinawon nga namatay aron makig-uban sa Ginoo. Makita nimo, dili gyud siya kahibalo mobasa o mosulat, apan unsa kadako nga ganti ang iyang nadawat tungod sa iyang dakong pagka-mapainubuson ug pagkaputli!

Aron ang Grasya sa Dios magpuyo sa usa ka tawo, kinahanglan adunay pagkamatinud-anon ug pagkabuwason sa sulod niya. Ang Dios magpadayag sa Ijapon sa mga nakabalaan sa ilang

pagkasimple. Kung ang usa ka tawo adunay pagkasimple ug pagkabüwason nga kauban ang mainit nga pagtuo ug pagkamatinud-anon sa Dios, makadawat sila og langitnong pagbisita ug mailhan ang mga misteryo sa Dios, bisan wala silay akademikong kahibalo. Kay ang Balaang Trinidad nagpuyo sa sulod nila. Pinaagi sa langitnong kahayag, dali ra nilang madiskubre ang yawi sa langitnong mga kahulugan ug ipatin-aw ang paglihok sa Espiritu sa Dios sa yano, natural, ug walay kalibog sa pangisip nga paagi.

Sa diha nga atong limpyohan ang atong malimbungan nga kasingkasing, diin naggikan ang tanang dautan,¹⁷⁸, mahimong kita nga putli ug mapainubuson nga mga sudlanan sa Balaang Grasya, ug unya ang Labing Balaan nga Trinidad magpuyo sa sulod nato. Mag-ampo ako para kanimo, ug ikaw mag-ampo para kanako; hinaut nga si Kristo ug ang Labing Balaang Inahan sa Dios motabang sa paghinlo sa atong mga kasingkasing, aron atong makita ang Dios. "Bulahan ang mga putli sa kasingkasing, kay makakita sila sa Dios."¹⁷⁹ Amen.

Kapitulo 2. Pagtuo ug Paglaum sa Dios

Ang tanang dautan karon naggikan sa kawalay pagtuo

— Geronda, napansin nako nga ang pipila ka mga tawo nga wala motuo sa Diyos adunay kusgan nga tinguha nga makita ang kalibutan, usa ka hilig sa pagbiyahe ug kalingawan.

— Kung ang usa ka tawo dili motuo sa kinabuhi nga umaabot, naningkamot siya nga makita ang kalibutan, malingaw pag-ayo sa kini nga kinabuhi... apan unsa man ang katapusan? Adunay kanunay nga pagbati sa kawad-on sa ilang sulod. Apan kon motuo sila sa Dios, makaila sa Dios, nan mailhan usab sila sa Dios,¹⁸⁰ ug masinati nila ang pagbati sa katumanan.

— Kung hunahunaon sa mga tawo nga kining kinabuhi kay malabay, dili ba sila mausab?

— Depende kini sa tawo. Kung, pananglitan, moabot ang katapusan sa kalibutan, ang usa ka dili motuo mahimong labi pang mapanghimagsik kaysa sa kasagaran, ug itugyan ang iyang kaugalingon sa dautan ug sala. Ang usa ka motuo, sa laing bahin, magpugong sa iyang kaugalingon. 'Ngano pa man ko mag-usik sa akong oras sa mga walay pulos nga butang?' ingon niya. 'Mas maayo nga atimanon nako ang akong kalag, paningkamotan nga mabuhi sa espirituhanong kinabuhi, ug magbuhat og kalooy.'

Ang tanang dautan karon naggikan sa kawalay pagtuo. Sa nangagi, mituo ang mga tawo, ug bisan ang labing walay pagtagad adunay pagtuo sa ilang kasingkasing, bisan pa man yano lang sila nga mga tawo ug wala gani kasabot sa bisan unsang ilang nadungog sa simbahan. Ang uban wala gani kahibalo nga upat ra ka Ebanghelyo; abi nila dose ka piraso. Apan unsa kadako sa pagtuo sa mga tawo, unsa kadako sa ilang pagrespeto! Ug unsa ka-maisug ang mga nars! Pila ba kanila ang miadto sa gubat isip mga boluntaryo! Aduna silay pagtuo ug espiritu sa paghalad sa kaugalingon; tan-awa lang unsaon nila pagtabang sa mga tawo! Ug karon? Naay usa ka tawo nga nagsulti nako nga usa ka pasyente nag-recite sa 'Apostles' Creed', ug sa dihang nadungog siya sa nars, gisumbanan siya—niisip siya nga gisulayan siya og swerte-swerte! Wala gani kabalo ang mga tawo sa Kredo! Asa na ta padulong! Pangutan-a ang mga batan-on: 'Unsa imong gituohan?' — 'Wala ko kabalo, wala pa ko makahukom,' mao ilang tubag. 'Unsa nga pagtuo ang gituohan sa imong inahan ug amahan?'

¹⁷⁸ Ikompara sa Mat. 15:18–19; Mar. 7:21–23.

¹⁷⁹ Mat. 5:8

¹⁸⁰ 'Nailhan niya ang Dios, ug nailhan sa Dios, ang tawo nga kanunay naningkamot nga dili mapabulag sa Dios,' ingon ni San Antonio nga Dako. — *Nota sa tigkompila*. Gikuha gikan sa: *Ang Gugma sa Kaayo*. Vol. I. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 92.

— 'Wala ko kahibalo, wala pa nako sila pangutan-a.' Wala gani siya magpaningkamot nga mahibal-an unsa ang gituohan sa iyang mga ginikanan! Kung ang usa ka tawo ingon ana ka-walay pagtagad, unsaon man pagtabang kaniya?

— Geronda, sigurado ko nga sa mga nasud diin adunay totalitaryanong rehimen, mas grabe pa gyud ang kahimtang.

— Oo, apan pila kaha ka mga martir ang mogawas gikan sa mga nagpabilin sa ilang pagtuo ilawom sa usa ka totalitaryanong rehimen! Usa ka Ruso nga lalaki, nga nagpuyo sa gawas sa nasud, sa katapusan mibisita sa Rusya, ug gisultihan ko niya: "Usa ka tigulang nga babaye nga dugay na nakong nailhan ang miadto kanako ug nangutana: 'Moadto ka ba sa Bukid Athos nga nagsul-ob niining amerikana?' — 'Oo, niini,' matubag nako. Napuno og luha ang iyang mga mata; gikuha niya ang amerikana ug, pobre, gisugdan niya kini paghalok aron makadawat og panalangin." Makita nimo, ang pagtuo: mas kini gipugos, mas kini molig-on. Sama kini sa usa ka spring: mas kini gipisil, mas kusog kini mubalik kung buhian. Moabot ang panahon nga lisod na kaayo para sa nagpugos nga ipadayon ang pagpugos sa spring; buhian nila kini, ug mubalik ang spring.

Sa dihang maluya ang pagtuo

— Geronda, ngano nga daghan kaayong mga magtutuo ang nawala ang ilang pagtuo?

— Kung ang usa ka tawo walay pagtagad sa mga butang sa pagtuo ug pagsimba, hinay-hinay siyang makalimot ug mahimong hingpit nga walay pagtagad, hangtod nga dili na siya motuo bisan unsa pa.

— Ang uban moingon nga maluya ang ilang pagtuo kung makakita sila og mga maayong tawo nga nag-antos.

— Bisan pa og laglagon sa Diyos ang tanang maayong tawo, dili gihapon angay tugotan sa usa ka tawo ang 'kaliwang' panghunahuna, kondili kinahanglan motuo nga bisan unsa ang buhaton sa Diyos, gibuhat Niya kini tungod sa gugma. Kabalo ang Diyos sa Iyang ginabuhat. Kung gitugotan Niya nga mahitabo ang dautan, nagpasabot kini nga adunay maayong mubutho niini.

— Geronda, bisan ang mga bata nga nagtuo maluyong karon, tungod kay adunay mga magtutudlo sa mga eskwelahan nga nagtudlo sa kawalay pagtuo.

— Ngano man nga magduha-duha sila? Si Santa Catalina napulo'g siyam anyos, ug pinaagi sa iyang kahibalo sa Dios ug sa iyang kinaadman napahilom niya ang duha ka gatus ka mga pilosopo. Bisan ang mga Protestante nagtahud kaniya isip patron sa pagkat-on.

Sa mga butang sa pagtuo ug gugma sa yutang natawhan, walay lugar para sa kompromiso; kinahanglan nga magpabilin nga lig-on ug matinud-anon.

— Geronda, kaniadto nag-ampo ko uban sa pagtuo, ug gitugotan sa Dios ang tanan nakong gipangayo. Karon wala na nako kana nga klase sa pagtuo. Unsa ang hinungdan niini?

— Anaa kini sa imong makalibutanong lohika. Ang makalibutanong lohika nagaguba sa pagtuo. 'Kon kamo magtuo ug dili magduha-duha... bisan unsa ang inyong hangyoon sa pag-ampo uban sa pagtuo, madawat ninyo,'¹⁸¹ — miingon ang Ginoo. Mao kini ang basihan. Sa espirituhanong kinabuhi, naa kita sa gingharian sa mga milagro.

Ang usa ug duha dili kanunay katumbas sa tulo; mahimo kini nga lima ka libo, o bisan usa ka milyon! Importante kaayo ang usa ka buotan nga kasingkasing ug gugma. Kay kung ang usa ka tawo walay buotan nga kasingkasing, wala siyay masabti. Bisan ang paglansang kang Kristo gihulagway sa mga propeta sa ingon ka detalyado — hangtod sa unsay mahitabo sa Iyang mga sinina,¹⁸² asa paingon ang kuwarta nga nadawat sa pagpanikas, nga gamiton aron mapalit ang uma sa magbubuhat

¹⁸¹ Mateo 21:21–22

¹⁸² Tan-awa ang Salmo 21:19

sa palayok alang sa paglubong sa mga estranghero,¹⁸³ — apan wala gihapon masabti sa mga Hudiyo. "Apan si Hudas Iscariote, kana nga daotan nga tawo, wala gustong masabtan."¹⁸⁴

Pagduhaduha ug kakulang sa pagtuo

— Geronda, ngano nga gipugngan si Moises sa kahigayunan nga mosulod sa Yutang Saad tungod sa usa ka gamay nga sayop?¹⁸⁵

— Dili kini gamay nga sayop; kini kawalay pagsalig. Gidala sa Dios ang mga Israelita tabok sa Dagat Pula,¹⁸⁶ nagpagawas Siya og tubig para kanila gikan sa bato sa Sinai,¹⁸⁷ gipakaon Siya kanila og mana,¹⁸⁸ ug naghimo Siya og daghang mga milagro para kanila, apan sa dihang naatubang na usab sila sa kakulang sa tubig, misugod sila og pagreklamo. Ug si Moises, sa dihang gisugo siya sa Dios nga hampakon ang bato aron mogawas ang tubig, nagpakita siya sa iyang kakulang sa pagtuo. 'Makagawas ba og tubig gikan niining batoha?' ingon niya.¹⁸⁹ Busa, gipahamtang sa Dios kaniya kining silot: 'Ingon silot,' ingon Siya, 'makita ra nimo ang Yutang Saad gikan sa layo.'¹⁹⁰ Kung wala gani gihimo sa Dios ang milagrosong pagkuha og tubig gikan sa bato alang sa mga tawo sa lain nga higayon, tingali nakakaplag pa si Moises og rason, apan karon dili na matarong ang iyang kawalay pagtuo, busa wala tugoti sa Dios nga mosulod siya sa Yutang Saad.

— Geronda, nagtuo ko nga makapaayo ko sa akong kaugalingon pinaagi sa akong kaugalingong paningkamot, ug mao ba kana gayud ang hinungdan nganong wala ko mag-uswag?

— Unsa may imong mabuhay sa imong kaugalingon? Hangtud nga magsalig ka sa imong kaugalingon, mapugngan nimo ang kaluoy sa Diyos nga mobubo kanimo; maglutaw-lutaw ka lang sa tubig, walay kalamboan. Kung naa pa gani kay gamayng pagtuo, mausab hapit hingpit ang imong kinabuhi, ug kung naa pa gani kay gamayng pagpaubos, makaplagan nimo ang grasya sa Diyos. Tanan kini tungod kay kulang ka sa pagtuo ug pagpaubos. Ang Dios makita nga napugngan ang kamot ug tiil ug dili ka Niya matabangan, kay girespeto Niya ang imong kagawasan sa pagpili. Hangyos si Kristo og pagtuo — 'padako ang among pagtuo'¹⁹¹ — ug palambuha ang pagpaubos. Kay bisan pa og motuo ang usa ka tawo apan puno sa garbo, ang maong pagtuo magpabilin nga dili aktibo.

Hinumdumi ang senturyon nga gihisgutan sa Ebanghelyo. Wala siyay hambog nga hunahuna, apan unsa kadako sa iyang pagtuo! 'Dili ko takos,' ingon niya kang Kristo, 'nga mosulod Ka sa akong balay; apan ingna lang ang pulong, ug mamaayo ang akong sulugoon.' Ug wala niya tugoti nga moanha Siya sa iyang balay. Mao nga miingon si Kristo: 'Sa tibuok Israel wala ko makakaplag ug ingon ana ka dako nga pagtuo.'¹⁹²

Ang nagtuo sa Dios walay kahadlok

— Geronda, gisultihan kami nga moabot ang panahon nga naa mi tanan, apan dili namo kini tanan mokaon. Karon, nagduha-duha ang mga tawo sa kalidad sa kadaghanan sa pagkaon.

— Unsa man ang atong buhaton? Napolusyon ang kalikupan. Apan ayaw kahadlok. Buhata ang tanda sa krus ug ayaw kahadlok. Nailhan ko ang mga tawo nga gihimo nilang usa ka pag-antos ang

¹⁸³ Tan-awa ang Mat. 27:7–9; Jer. 18:2; 39:9.

¹⁸⁴ Ang mga pulong sa ikatulo nga antiphon gikan sa serbisyo nga naghinumdom sa balaan ug makaluwas nga Pag-antos sa atong Ginoo nga si Jesu-Kristo sa Biyernes Santo.

¹⁸⁵ Tan-awa Num. 20:1–13; Deut. 32:48–52.

¹⁸⁶ Tan-awa Exod. 14:1–31.

¹⁸⁷ Tan-awa Ex. 15:22–25; 17:1–7.

¹⁸⁸ Tan-awa ang Exodo 16:1–36.

¹⁸⁹ Tan-awa ang Bilang 20:1–13.

¹⁹⁰ Tan-awa ang Bilang 20:1–13.

¹⁹¹ Lucas 17:5

¹⁹² Mateo 8:10

ilang kinabuhi tungod kay nahadlok sila sa tanan — ug bisan pa man sila mga Kristohanon, nabunyagan, gihaplasan sa balaan nga krisma, nga modawat sa Balaang Komunyon, mobasa sa Ebanghelyo, ug nakahinumdom sa daghang mga bersikulo niini sa kasingkasing. Dili ba gyud nila makita ang gahum sa Grasya sa Dios? 'Bisan unsa nga makamatay ang imong imnon, dili ka madaut,'¹⁹³ — miingon si Kristo, ug usab: 'Gihatagan ko kamo og gahum nga managtak sa mga bitin ug alacdan, ug walay bisan unsa nga makadaut kaninyo.'¹⁹⁴

Kung ang Grasya sa Dios nagpuyo sa sulod sa usa ka tawo, wala siyay ikahadlok. Busa, mangayo kita kanunay sa Grasya sa Dios, samtang nagbuhat sa tanda sa krus. Nahinumdom ka ba sa insidente nga gihisgutan sa Lavsaik? Usa ka monghe miadto aron kumuha og tubig gikan sa balon ug, pagkakita og usa ka bitin didto,¹⁹⁵ milayas sa kahadlok nga wala gani nakakuha og tubig. 'Nalaglag na kita, Abba,' ingon niya sa iyang tigulang, 'naay bitin sa atong balon!' — "Maayo," matod sa tigulang, "apan kon adunay mga bitin sa tanang balon, unsa man imong buhaton—mamatay ka ba sa kauhaw?" Nilakaw ang tigulang, naghimo og tanda sa krus ibabaw sa balon, misawsaw og tubig ug miinom niini. "Kung asa ang krus, walay mahimo ang dautang buot ni Satanas."¹⁹⁶

— "Apan nabati nako ang kahadlok sa sulod nako."

— Ang imong kahadlok usa ka panalangin gikan sa Dios, ang Pag-atiman sa Dios, aron kanunay ka nga mobalik kaniya sa pag-ampo. Kini makatabang kanimo nga magpabilin nga suod sa Dios. Hunahuna-a kini: kung ang usa ka gamay nga bata dili mahadlok, imposible siyang pahupayon. Paningkamoti ang gugma, ang paglaum sa Dios, ug unya dili ka mahadlok sa bisan unsa. Dili ba kita mag-awit atol sa Dakong Vespers: 'Dili kami mahadlok sa imong kahadlok, ni malisang: kay ang Dios anaa uban kanamo'?¹⁹⁷

'Nakita nako ang Ginoo nga nagtindog sa akong atubangan'¹⁹⁸

— Geronda, unsang klase nga kahadlok ang nabati sa propeta Daniel sa dihang nakita niya ang Anghel?¹⁹⁹

— Kini usa ka matang sa kahingawa, pag-uyog, usa ka balaan nga kahadlok. Nihapa si Daniel aron pagsimba sa Anghel, apan miingon kaniya ang Anghel: 'Tindog, Daniel, ug ayaw kahadlok; nadungog sa Dios ang imong pag-ampo.'²⁰⁰

Ang kahadlok sa Dios mao ang dakong pagrespeto, pagbati sa kahingawa, usa ka matang sa espirituhanong kaguol nga motumaw gikan sa dakong gugma alang sa Dios. Sama sa pagbati sa usa ka tawo og pipila ka kaguol sa atubangan sa usa ka respetadong tawo, ingon usab ang usa ka tawo nga adunay kahadlok sa Dios makasinati sa maong pagbati bisan asa siya pa, tungod kay nabati niya ang presensya sa Dios bisan asa. Dili ba kini gisulat: 'Nagtindog uban sa kahadlok sa atubangan sa mga kerubin?'²⁰¹ Ang ingon nga pagrespeto ug kahadlok naglangkob sa kalinaw ug kalipay; dili kini maghatag og kasakit sa usa ka tawo. 'Magsilbi kamo sa Ginoo uban sa kahadlok, ug maglipay kamo sa atubangan Niya uban sa pag-uyog,'²⁰² — ingon sa salmista.

— Geronda, ang limpyo nga konsensya ba nalangkit sa kahadlok sa Dios?

¹⁹³ Ikumpara kang Marcos 16:18

¹⁹⁴ Ikumpara sa Lucas 10:19

¹⁹⁵ Asp — usa ka makamandag nga bitin. — *Nota sa tigkompila.*

¹⁹⁶ Gikuha gikan sa: *Palladius, Obispo sa Helenopolis.* Lavsaik. Kolomna, walay petsa. p. 6.

¹⁹⁷ Ang Basahon sa mga Oras. Moscow, 2004. p. 182. Tan-awa Isa. 8:12.

¹⁹⁸ Salmo 15:8

¹⁹⁹ Tan-awa Dan. 10:8–12

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ Gikan sa Triodion, ika-6 nga tono. Irmologion. Bol. I. Moscow, 1997. p. 130.

²⁰² Sal. 2:11

— Kung ang usa ka tawo walay kahadlok sa Dios, unsang klase nga konsensya ang iyang mahuptan? Kung walay kahadlok sa Dios, dali ra kaayo sa usa ka tawo ang paglapas sa iyang konsensya, ug unya dili na siya tawong buhi.

— Geronda, kung mobati ko og pagpasalamat sa usa ka tawo, mahimo nakong buhaton bisan unsa ang iyang pangayoon nako. Apan dili nako mabati ang parehas nga pagpasalamat kang Dios alang sa Iyang mga panalangin.

— Nabati man nimo ang pagpasalamat ngadto sa Dios, apan walay buhi nga tubag. Mas nabati nimo ang pagpasalamat ngadto sa usa ka tawo tungod kay nabati nimo ang ilang presensya. Nanginahanglan kini og espirituhanong paningkamot aron masugdan nimo nga mabati ang presensya sa Dios sa usa ka buhi nga paagi. Kung mabati nimo ang presensya sa Dios, mabati usab nimo ang mas dako nga pagpasalamat ngadto Niya. Sa pagkakaran, imong gina-recite ang 'Amahan Namo' ug wala kay gibati. Apan kung tinuod nga imong nabati nga ang Dios mao ang imong Amahan, dili ka magpabilin nga walay pagbati niining mga pulonga.

Kinahanglan kanunay nga magmatngon ang usa ka tawo sa presensya sa Dios. Kung mabati sa usa ka tawo ang presensya sa Dios, ug sa mga anghel ug mga balaan, kini maglihok isip usa ka gamhanang pwersa nga mopugong kaniya, nga mopugong kaniya sa paglayas gikan sa husto nga dalan. "Tan-awa ang Ginoo sa akong atubangan; dili ako matuyaw,"²⁰³ — ingon ni David. Kung, samtang nagbuhat kita og bisan unsa, magtuo kita nga ang Dios nagakita kanato ug nagbantay kanato, nan masiguro nato ang atong ginabuhat.

— Geronda, giunsa man nga ang intelektwal nga pagbati sa Diyos mahimong usa ka pagbati gikan sa kasingkasing, aron mailhan nato ang Diyos?

— Kinahanglan natong limpyohan ang atong mga kasingkasing. Kung malimpyohan ang kasingkasing, mosulod ang Dios sa atong mga kasingkasing, ug mailhan nato Siya. Busa, ang tanan gisundan sa paningkamot sa gugma ug mahigugmaong pagduol; unya ra moabut ang pagbati sa Dios gikan sa kasingkasing.

Ang paglaum sa Diyos ug pagsalig sa Diyos mao ang labing kasaligan nga garantiya

— Geronda, gihapon akong tan-awon ang tanan gikan sa panan-aw sa tawo imbis sa espirituhanong panan-aw, ug nabalaka ko.

— Gibuhat nimo ang imong kaugalingong mga plano una pa kaysa sa plano sa Diyos, mao nga nag-antos ka. Ang tanang problema masulbad pinaagi sa pagsalig sa Diyos ug pagpaubos. Buhata ang imong makaya, ug , dayon itugyan ang imong kaugalingon sa Balaang Pag-atiman ug sa kabubut-on sa Diyos. Ang paglaum sa Diyos usa ka lig-on ug gipakusgan nga pagtuo; kini mao ang labing kasaligan nga garantiya alang sa usa ka tawo.

Dili ba kini usa ka butang nga dakong kahinungdanon alang sa usa ka tawo nga adunay Diyos isip kaalyado? Nahinumdom ko, sa wala pa ko mosulod sa kasundalohan, nag-ampo ko kang Santa Barbara, nangayo sa iyang tabang—girespecto nako kini nga santo tungod kay sukad pagkabata, moadto ko sa Simbahan ni Santa Barbara aron mag-ampo. 'Pasagdi ko nga atubangon ang katalagman sa gubat, basta dili ko magpatay bisan kinsa,' akong pagpakakusog. Ug unsaon man paghan-ay sa Maayong Ginoo sa tanan! Kadtong mas edukado kaysa nako gipadala sa unahan isip ordinaryong sundalo, samtang ako, sa akong bata kang edukasyon, gikuha isip signalman! Mura'g ingon kanako ang mga tawo: 'Daghang gamhanan kaayo imong mga patron.' — 'Unsaon nako'g patron? Wala man gani koy kaila dinhi,' akong tubag. — 'Sige na, igo na ang binuang. Sultihi kami, kinsa ang naa nimo sa General Staff?' Samtang padayon sila'g pangusog nako, mitubag ko: "Naa si Kristo sa akong General Staff." Ug mao kana nga wala gyud ko makig-away bisan kaisa.

²⁰³ Sal. 15:8

— Geronda, giunsa pagdako sa paglahutay sa kalag?

— Pinaagi sa paglaum ug pagsalig sa Diyos. Nagahatag kini sa tawo og dakong kusog. Kinahanglan hingpit nga mosalig ang tawo sa Diyos ug tan-awon ang matag pagsulay ingon usa ka gasa nga gipadala sa gugma sa Diyos. Ang tawo nga dako ang pagsalig sa Diyos malipay sa tanang butang. Masakiton man sila, o gutom, o dili patas ang gibuhat kanila, o... o... kanunay silang nagtuo nga gitugotan kini sa Diyos, naglaum sila sa Diyos ug kanunay nga nagpabilin nga luwas, nagpuyo sa daungan sa paglaum sa Diyos.

Ang adunay tinuod nga pagtuo adunay tinuod nga gugma

— Geronda, imong gisulti kanamo nga una ang pagtuo, unya mosunod ang gugma sa Diyos.

— Makita nimo, aron mahigugma ka sa Dios, kinahanglan motuo ka Niya. Ang atong gugma sa Dios katumbas sa atong pagtuo. Bisan pa man, ang akong hunahuna nagaingon nga alang sa usa ka mahigugmaong tawo, ang gugma sa Dios mouna pa sa pagtuo. Murag gamay ra kaayo nga pangayoon una ang Dios nga ipadayag Niya ang Iyang kaugalingon kanimo aron motuo ka Niya, ug unya na lang Siya higugmaon. Gihigugma nako ang Dios sa tibuok kasingkasing, unya molihok ang Dios. Ug samtang mas makita nako ang mga panalangin sa Dios, mas motubo ang akong pagtuo ug gugma alang Niya. Gihigugma usab nako ang tanang tawo, kay gihimo sila sa hulagway sa Dios, ug ang tanang hayop ug langgam, ug ang tanang binuhat, tungod kay kini gimugna sa Dios.

— Geronda, mahimo ba nga adunay gugma ang usa ka tawo nga wala'y tinuod nga pagtuo?

— Ang usa ka tawo mahimong magtuo nga aduna siyay gugma, apan sa tinuod wala diay. Sa dogma sa Ortodokso makaplagan sa usa ka tawo ang tinuod nga gugma. Sa usa ka higayon, duha ka Katoliko ang miadto sa akong selda; ang usa usa ka mamamahayag, ang usa usa ka sekretarya sa Vatican. 'Una nato basahon ang "Amahan Namong"', ingon nila. 'Aron mabasa ang "Amahan Namong"', ingon ko, 'kinahanglan magkasinatob kita sa doktrina, apan dako kaayo ang kal-ang tali kanato ug kaninyo.' 'Busa,' ingon sa usa, 'ang mga Ortodokso ra ba ang maluwas? Ang Dios anauban sa tanang tawo.' 'Sakto ka,' tubag nako, 'apan masulti ba ninyo kanako pila ka tawo ang anauban sa Dios?' 'Magpakita ta og gugma,' ingon nila pagkahuman. 'Ug nahimong uso na ang sala,' ingon nako. 'Ug kana usab, kabahin sa gugma,' ingon nila. — "Ang tanan naghisgot sa gugma, kalinaw ug panaghiusa," akong giingon kanila sa katapusan sa among pakighinabi, "apan ang tanan nagpuyo nga supak sa ilang kaugalingon ug sa uban; maong naghimo sila og mas dagko pang mga bomba."

Daghang mga tawo nga naghisgot sa kalinaw ug panaghiusa dili mismo nagpuyo sa panaghiusa uban sa Dios, kay wala nila Siya gihigugma ug wala silay tinuod nga gugma. Ang tinuod nga gugma makita sa mga tawo nga adunay tinuod nga pagtuo ug nagpuyo nga duol sa Dios. Unya ang Dios makita sa ilang nawong, ug makita sa uban ang Dios sa ilang nawong.

Nag-ampo ko nga pasigaon sa Dios ang tanang tawo nga atong igsoon sa unod—gikan kang Adan ug Eva—aron sila makaabot sa 'kahibalo sa kamatuoran',²⁰⁴, ug busa mahimong atong igsoon sa Espiritu usab. Amen.

Kapitulo 3. Kaluwasan Pinaagi sa Pagpailub

Bulahan ang tawo nga makasukol sa tukso²⁰⁵

— Geronda, unsaon man sa usa ka tawo pag-antos sa tukso o sa dakong pagsulay?

²⁰⁴ 1 Tim. 2:4

²⁰⁵ Santiago 1:12

— Pinaagi sa paglahutay. Ang pagkamapailubon mao ang labing gamhanan nga tambal alang sa grabeng ug dugay nang mga kasakit. Kadaghanan sa mga kasakit molabay lamang pinaagi sa pagkamapailubon. Ang dakong pagkamapailubon makasulbad sa labing magubot nga mga kahimtang ug magbunga og langitnong bunga: diin wala kay makita nga solusyon, ang Dios maghatag sa labing maayong solusyon.

Hibal-i nga malipay ang Dios kon ang usa ka tawo, samtang nag-antos sa mga pagsulay, mag-antos niini nga walay pagreklamo, nga naghimaya sa Iyang balaan nga ngalan.

"Bulahan ang tawo nga nag-antos sa tukso," ingon sa Balaang Apostol Santiago. Busa, mag-ampo kita nga ang Maayong Dios magahatag kanato og pagkamapailubon, aron atong maantos ang tanang butang nga walay pagreklamo, samtang nagahatag kaniya og himaya.

Ang atong kinabuhi dinhi sa kalibutan usa ka kanunay nga pakigbisog, ug ang matag-usa kanato adunay kaugalingong pakigbisog. Hunahunaa lang unsa ang gisagubang ni Kristo atol sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta! Unsa ang Iyang gisakit sa kamot sa mga Hudiyo, apan wala Siya magreklamo! Ug unsa ka dako ang pasensya nga gipakita ni Apostol Pablo! Bisan pa nga nakadawat siya og pahibalo gikan sa Dios nga siya dad-on sa Roma,²⁰⁶ nagpabilin siya sa prisohan sulod sa duha ka tuig tungod kay gipahinay-hinay sa gobernador ang paglitis.²⁰⁷ Ug unsa pa kaha kadako ang gisagubang ni San Juan nga Teologo! Tungod sa usa ka gamayng pagreklamo, nakasinati siya og disgrasya sa barko...²⁰⁸ Makita nimo, gitugotan sa Diyos ang mga santo nga mag-antos sa mga pagsulay bisan sa labing gamay nga rason, aron adunay kita ehemplo nga masunod, ug aron dawaton nato ang mga pagsulay uban sa pagkamapailubon, sa pag-ampo ug uban sa kalipay.

Aron makapailob sa uban, kinahanglan nimo sila higugmaon

— Unsaon man pag-angkon og pagkamapailubon, Geronda?

— Ang pundasyon sa pagkamapailubon mao ang gugma. 'Ang gugma... nag-agwanta sa tanan,'²⁰⁹ — ingon sa Apostol. Aron mapailubon ka sa uban, kinahanglan higugmaon nimo sila ug masabtan ang ilang gibati. Kung dili nimo masabtan ang gibati sa uban, kapoy ka nila.

— Geronda, pwede ba nako isulti kanimo ang usa ka kalisud nga akong nasinati, o mas maayo ba nga maghilom nalang ko?

— Kung pillion nimo nga dili isulti ang imong kalisod tungod sa gugma, aron dili masulod sa lisod nga kahimtang ang lain, mapreserbar nimo ang kalinaw sa imong kalag. Kini nga kalisod magdala og panalangin sa Diyos. Mas maayo nga ikaw ang maglisod kaysa sa lain tungod kanimo. Sa usa ka higayon, sa ulahing gabii, nagpauli ko sa akong selda gikan sa prosisyon sa Monasteryo sa Kutlumush. Kapoy na kaayo ko ug dili maayo ang akong gibati — niadtong panahona aduna koy problema sa akong ubos nga likod. Usa ka 85-anyos nga tigulang ang nagpaabot kanako sa ganghaan sa akong selda; gusto niya nga magpabilin uban kanako sa gabii. Gibyaan niya ang iyang maleta sa ubos kay dili na niya kini madala pataas. Gipasabot nako kaniya nga wala koy ikatulog kaniya sa gabii, gikuha nako sa akong abaga ang iyang maleta ug gidala siya sa usa ka hotel, nga tunga ka oras nga paglakaw paingon sa bungtod; gihatagan usab nako siya og lima ka gatus ka drachmas para sa

²⁰⁶ Tan-awa ang Mga Buhat 23:11

²⁰⁷ Tan-awa ang Buhat 24:27. Si Apostol Pablo nagpuyo sulod sa duha ka tuig nga nakadena sa Caesarea, tungod kay padayon nga gipalangan sa Romanong gobernador nga si Felix ang paglitis sa paglaum nga makadawat og suhol. Sunod, si Festo, ang manununod ni Felix, gipadala si Pablo aron atubangon ang iyang paglitis sa Roma, kay ang apostol, nga giya sa usa ka pahibalo gikan sa Dios, gipanghimatuud ang iyang katungod isip usa ka Romanong lungsoranon ug nangayo nga siya paglitison sa Roma. — *Nota sa tigkompila.*

²⁰⁸ Sa dihang napili si San Juan nga Teologo pinaagi sa suerti aron mangwali sa Ebanghelyo sa Asia Minor, napildi siya sa kahadlok ug namurmur, tungod kay ang mga lumolupyo sa maong rehiyon nalubong sa kangitngit sa pagsayop sa paganismo. Tungod sa iyang pagmurmur, gitugotan siya sa Dios nga mahulog sa tukso. Sa paingon sa Asia Minor, ang barko nga gisakyan sa apostol nabangga, apan si Juan mismo naluwas human sa kap-atan ka adlaw nga pakigbisog batok sa mga balod. — *Nota sa tigkompila.*

²⁰⁹ 1 Cor. 13:4-7

iyang mga gasto. Nakaantos ko og gamay nga kakulian, apan pagkahuman nabati nako ang kalinaw, kay komportable na ang lain nga tawo.

— Kung ang usa ka igsoon nga kauban nako sa akong mga katungdanan magpakita og dili maayong pamatasan, masubo ko para kaniya ug pasagdan lang nako siya. Nagbuhat ba ko niini tungod sa gugma?

— Giunsa nimo pagkahibalo nga dili ikaw ang hinungdan sa iyang pagka-dili mahigalaon? Tingali ginapailob ra ka niya? Kung nagtuo ka nga mas maayo ang imong espirituhanong kahimtang kaysa kaniya, ug ginapailob nimo siya, nan kinahanglan nga kalooyon nimo ang imong kaugalingon. Kung ang usa ka tawo adunay tinuod nga gugma ug pagkamapailubon, iyang pasayloon ang lain ug siya ra ang magpasangil sa iyang kaugalingon. 'Ginoo ko,' ingon niya, 'ako ang nakasala; ayaw ko pag-isipi, itaktak ko ug tabangi ang lain.' Mao kini ang husto nga panghunahuna, nga nagpakita sa dakong pagpaubos, ug sa ingon niini nga kahimtang, ang usa ka tawo buotan nga modawat sa Grasya sa Dios. Mag-ampo ko nga mahimo kang usa ka espirituhanong skimmion,²¹⁰ sama sa mga bronse nga leon nga nagbitbit sa mga kandelabro sa ilang abaga sa simbahan; dili sila mosupak, dili sila makadungog ug dili sila mosulti, kondili bitbiton lang nila ang gibug-aton sa ilang abaga. Amen.

Gipundar ni Kristo ang kaluwasan sa tawo sa pagkamapailubon

Pinaagi sa gamay nga paglahutay nga gipakita sa panahon sa kalisod, makab-ot sa usa ka tawo ang Balaang Grasya. Wala'y lain nga dalan padulong sa kaluwasan nga gihatag ni Kristo gawas sa paglahutay. Gitukod niya ang kaluwasan sa tawo sa pagkamapailubon. "Ang magpabilin hangtod sa katapusan maluwas."²¹¹ Wala niya giingon: "Ang magpabilin hangtod... ting-init!" Sayon ra ang paglahutay hangtod ting-init. Apan hangtod sa katapusan?.. Mag-amping kita nga dili mawala ang atong pagkamapailubon, aron dili nato mawala ang atong mga kalag sa katapusan.

'Pinaagi sa inyong pagkamapailubon maluwas ninyo ang inyong mga kalag,'²¹² — ingon sa gisulat sa Ebanghelyo.

Nakadungog ko sa pagkamapailubon nga gipakita sa usa ka babaye. Gawas sa iyang langitnong ganti, ganti-an siya sa Ginoo og usa ka gatus ka pilo dinhi sa kinabuhi tungod sa iyang pagkamapailubon.²¹³ Ang iyang bana usa ka doktor; aduna silay tulo ka anak. Maayo kaayo siya nga doktor, apan dili maayong tawo, kay, sa kasubo, gisakopan siya sa mga carnal nga tinguha. Mokuha siya og mga batan-ong babaye sa iyang balay, kuno aron magtrabaho isip mga nars. Usa sa mga 'nars' mipahimakas og panagbulag tali sa magtiayon ug napahimo nga gipahawa sa dalan ang legal nga asawa ug ang iyang tulo ka anak, samtang siya mismo nagpuyo uban sa doktor sa iyang balay. Napugos ang inahan ug ang iyang tulo ka anak nga mobalik sa balay sa iyang ginikanan ug magtrabaho aron masuportahan ang ilang kaugalingon. Nag-ampo siya pag-ayo ug gidala ang tanan uban sa pagkamapailubon. Ang pinalangga nga babaye nanganak pa og tulo ka anak sa doktor. Apan unsa man ang nahitabo pagkahuman? Sa diha nga natawo na ang ikatulong anak, nabihag ang doktor sa usa k , usa ka 16-anyos nga babaye nga iyang gi-empleyo usab, ug gipahawa niya ang iyang kanhing pinalangga ug ang tulo niyang anak gikan sa balay. Makita nimo, mao kini ang paglihok sa espirituhanong mga balaod: sa ingon niini, nabayran niya ang iyang sala ug nasinati ang parehas nga kasakit nga napugos nga gisagop sa legal nga asawa tungod kaniya. Dili madugay pagkahuman, nagkasakit ang doktor ug napugos nga magpabilin sa iyang higdaanan sa balay. Ang batan-ong babaye nagpabilin uban kaniya samtang naa pa siyay kuwarta, apan nagkinabuhi nga way han-ay. Magdapat siya og mga higala sa balay, nga iyang gipangatarungan nga dili siya makagawas kay kinahanglan niyang atimanon ang masakiton. Grabe ka selos ang doktor kaniya ug dako kaayo iyang

²¹⁰ León (Mahanungdanon). – *Tala sa maghubad*

²¹¹ Mat. 10:22. Mar. 13:13

²¹² Lucas 21:19

²¹³ Tan-awa ang Mat. 19:29; Mar. 10:30

pag-antos sa pagtan-aw sa malikot nga kinabuhi niini. Sa katapusan, sa dihang nahurot na ang kuwarta, mibiya siya kaniya. Ang iyang legal nga asawa, pagkahibalo sa kahimtang sa iyang bana, miabot aron motabang kaniya. Gipahapsay niya ang balay, gipakaon siya, ug gisuportahan siya gamit ang iyang kaugalingong kuwarta ug ang kuwarta sa ilang mga anak, nga niadto nang nagdako na ug nagtrabaho na usab. Ang kanhi common-law nga asawa, nga gipahawa usab sa doktor kaniadto, dili lang nga misalikway sa pagtabang kaniya apan bisan paminaw bahin kaniya dili gani niya gusto. Ang iyang legal nga asawa ra ang nagbarug uban kaniya sa iyang panahon sa panginahanglan. Sa katapusan, gusto sa doktor nga mokumpisal ug gigugol niya ang nahibilin niyang kinabuhi sa paghinulsol. Ang Maayong Ginoo, sa pagtan-aw sa debosyon niining buotan nga babaye ug asawa—kung giunsa niya pag-antos sulod sa daghang katuigan, pagkinabuhi nga matinud-anon ug pagtrabaho nga masinabtanon, sa pagsuporta sa bana nga grabe ka dautan ug walay bili ang pagtratar kaniya—gibayran siya. Unsa man ang nahitabo? Usa ka adunahan nga paryente sa iyang bana namatay sa Amerika, ug sila ang nakapanunod sa dakong bahandi gikan kaniya. Ang tibuok nga bahandi napunta sa buotan nga asawa ug inahan. Nakahatag siya og maayong kinabuhi para sa iyang mga anak, nakatabang sa daghang kabus, ug nakapuyo sa nahibilin niyang mga adlaw nga komportable. Bisan pa man nagpuyo siya sa kakabus, dato gihapon siya, kay aduna siyay espirituhanong bahandi — ug mao kana ang labing importante.

Sa tingtugnaw mag-antos kita sa paglaum nga moabot ang tingpamulak

— Geronda, makita nako nga wala koy espirituhanong kalamboan, ug kini nakapaguol kanako.

— Sa kaniadto, usa ka tawo nagtanum og pipila ka baging. Wala pa gani nakahugot og igong gamot ang mga baging, apan nagpaabot na dayon ang tawo sa bunga aron mapisot ang bino, imnon kini ug malipay. Ingon ana usab ikaw. Nagtanum ka og usa ka baging ug gusto ka dayon moinom og bino. Dili man ingon ana ang dagan. Dili ka makatanom og baging karong adlaw ug makainom dayon og bino ugma. Sa usa ka tuig, tingali makatilaw ka og duha o tulo ka baging. Sa duha ka tuig, makatigom ka og usa ka basket nga puno sa ubas, ug sa lima ka tuig, makainom na ka og bino. Paningkamoti pag-ayo ug paghulat nga mapailubon kon gusto nimo makatilaw sa mga bunga sa espirituwal.

— Dili ko naandan maghulat, mao nga dali ra kaayo ko mawad-an og pasensya.

— Kinahanglan nimo ang pagkamapailubon ug maayong paghukom. Kasagaran ang usa ka tawo maghulat ug usa o duha ka oras aron maluto ang pagkaon, apan dili na siya makahulat ug duha ka minuto aron mobugnaw kini; mosugod siya og kaon ug masunog ang iyang kaugalingon... Sa diha nga mobalik ko sa Bukid Athos, padalhan tika ug usa ka ikon ni Santo nga Pagkamapailubon. Gipadalaan ko og tulo ka mga ikon: duha nga naglarawan sa mga Venerables ug usa kang Santo nga Pailub. Gihatag nako ang mga ikon sa mga Venerables isip mga panalangin, apan gipreserbar nako ang ikon ni Santo nga Pailub...

— Geronda, nadala ba nimo para nako ang bisan unsang 'medicinal herbs'²¹⁴ gikan sa Mount Athos?

— Niining panahona sa tuig, walay 'medisinal nga mga tanum' sa yutang gipanag-iya sa Inahan sa Dios... Kinahanglan moabot ang tingpamulak. Ug aron moabot ang tingpamulak, kinahanglan ka magpailub sa pipila ka panahon, hangtod molabay ang tingtugnaw.

Busa, ang labing maayo ug labing epektibo nga 'medisinal nga tanum' para kanimo karon mao ang pagkamapailubon.

²¹⁴ Sa 'medicinal plant', ang igsoon nga babaye nagtumong sa usa ka pulong sa espirituhanong giya, nga nagtumong sa sulat ni Elder Paisios nga 'Spiritual Medicinal Herbs', nga iyang gipadala sa monasteryo niadtong 13 Enero 1971. (Tan-awa si Gerontos Paisios sa Bukid Athos. Mga Sulat. Souroti, Thessaloniki, 2005. pp. 151–162). — *Nota sa tigkompila.*

— Geronda, gibati nako nga ang akong kasingkasing naa sa kahimtang sa espirituhanong tingtugnaw.

— Kung gusto nimo nga mausab ang panahon, nga mahimong hayag ug masanag, aron ikaw mamulak ug mamunga—ang bunga sa pagkamaayo—nan kinahanglan nga malipay ka sa katugnaw ug sa masanag nga mga adlaw, kay pareho kini alang sa kaayohan. Nagpaabot kita nga mapailubon sa tunga sa espirituhanong tingtugnaw, ug ang pagkamapailubon natawo gikan sa paglaum sa usa ka espirituhanong tingpamulak. Unya, sa ting-init, atong mapasalamatan ang mga panalagin sa tingtugnaw, nga nagpuno sa mga sapa og tubig ug naglaglag sa tanang mikrobyo pinaagi sa hamog-yelo.

Ang maloloy-on nga Dios nag-andam sa tanan uban sa dakong kinaadman alang sa atong kaluwasan ug Siya mismo ang motabang kanato isip usa ka mahigugmaong Amahan. Ang gikinahanglan lang kanato mao ang gamay nga paglahutay.

Kapitulo 4. **Espirituhanong Kalipay**

Ang Inahan sa Dios nagdala og kalipay sa kalibutan

— Geronda, awitan ba nimo kami sa himno nga imong gihimo isip pasidungog sa Inahan sa Dios?²¹⁵

— Awiton nato kini nga magkuyog. "Nakadawat ka og dakong pabor sa Dios, Inahan sa Ginoo, Puno sa Grasya, tinuod gayud nga Puno sa Grasya, sumala sa gipahayag ni Gabriel, Reyna sa mga Anghel, panalipdi ang Imong mga sulugoon." Ug karon paminawa kini nga dogma: "Ang Inahan sa Dios — Anak nga Babaye ug Inahan, Alagad ug Reyna, Reyna sa tibuok kalibutan." Masabtan ba kini sa hunahuna sa tawo? Ang Pagpahibalo usa ka supernatural nga butang, labaw pa sa pangatarungan. Hinaut nga ihatag kaninyo sa Inahan sa Dios ang kalipay sa Pagpahibalo, ug hinaut nga panalanginan kamo sa Anghel, aron kamo molambo sa espirituhanong paagi. Amen.

— Geronda, usa ka troparion nag-ingon: 'Malipay ka, O Kalipay ni Eva, kay pinaagi sa Imong Pagkahimugso nahunong ang iyang kasubo, O Ikaw nga Putli.'²¹⁶

— Bisan unsa pa ka maayo ang masulti sa usa ka tawo bahin sa Inahan sa Dios, dili gayud nila maipadayag ang Iyang kadakila. Pinaagi sa Iyang pagkamasunuron, gibuksan pag-usab sa Inahan sa Dios ang Paraiso para kanato, nga nagsira tungod sa pagkawalay-sunod ni Eba. Gihimulag ni Eba ang ugnay nga nagkonektar kanato sa Dios ug nagdala og kasubo ug kasakit sa kalibutan.²¹⁷ Ang Inahan sa Dios gibalik ang maong panag-uban ug gidala ang kalipay sa paraiso ngadto sa kalibutan. Iyang gihiusa kita sa Dios, kay si Cristo mao ang Dios ug tawo.

Ang Arkanghel Gabriel nagdala sa malipayong balita sa kalibutan nga, pinaagi sa Inahan sa Dios, nakadawat ang mga tawo og pabor sa Dios. Ang Labing Balaan nagalipay tungod kay ang Pulong sa Dios nahimong unod ug gipagawas kita gikan sa sala. Nagmalipayon usab kita, kay giluwasan kita Niya gikan sa mantsa sa kaulaw. Busa sa Pasko magkanta kita: 'Ang disyerto nagtanyag kang Kristo og sabsaban, ug kita, ang katawhan, nagtanyag sa Iyang Inahan, ang Inahan sa Dios.'²¹⁸

²¹⁵ Gisulat ni Elder Paisios kini nga himno sa pagdayeg ug gipadala kini sa monasteryo sa adlaw sa ngalan sa usa ka madre nga ginganlan og Panagia, aron kini iyang maawit sa iyang selda. — *Nota sa tigkompila.*

²¹⁶ Gikuha gikan sa: Lenten Triodion. Bahin I. Moscow, 2002. Folio 196.

²¹⁷ Tan-awa ang Gen. 3:16

²¹⁸ Tan-awa ang ika-upat nga himno nga puro patinig sa gabii sa pag-abot sa Pagkahimugso ni Kristo. Menaion. Disyembre. Moscow, 1997. p. 493.

Kung asa anaa si Kristo, didto adunay tinuod nga kalipay

— Geronda, usahay lisod kaayo nako mabati ang kalipay, unya maghunahuna ko nga basin dili para nako ang kalipay.

— Unsa man imong gipasabot? Dili para nimo ang kalipay? Para kinsa man diay? Para sa tangalashka? Unsa man na? Ang kalipay para sa mga tawo! Wala magdala ang Dios ug kasubo; kalipay ra ang Iyang gidala.

— Apan ngano, Geronda, nga dili ko kanunay makabati og kalipay sa akong kasingkasing?

— Kung ang imong hunahuna wala sa Diyos, giunsa man nimo pagbati sa kalipay sa Diyos? Kalimot ka kang Kristo; ang imong hunahuna kanunay nga nabisi sa trabaho ug mga kabalaka sa kalibutan, ug mao kana nga ang imong espirituhanong makina mohunong sa paglihok. Palihoka ang pag-ampo ug mga hilum nga himno, ug molupad ka paabante, maglibot kang Kristo sama sa usa ka bitoon.

Sa Kristo ra makakaplag ang tawo og tinuod, tinuoray nga kalipay, kay si Kristo ra ang nagahatag og kalipay ug espirituhanong kahupayan. Inig naa si Kristo, naa usab tinuod nga kalipay ug langitnong pagdayeg. Ang mga layo kang Kristo wala'y tinuod nga kalipay. Mahimo silang malingaw sa pagpangandoy: 'Buhaton nako ni ug kana, moadto ko dinhi, moadto ko didto'; mahimo silang pasidunggan, mahimo silang malingaw sa kalingawan ug makasinati og kalipay, apan kining kalipay dili makatagbaw sa ilang kalag. Kini nga kalipay materyal, kalibutanon; ug ang kalibutanong kalipay dili makatagbaw sa kalag, nga magbilin og kawad-on sa kasingkasing sa tawo. Nasayud ka ba unsay giingon ni Solomon? 'Nagtukod ko og mga balay, nagtanum ko og mga ubasan, nag-andam ko og mga tanaman, nagtigom ko og bulawan, nakuha nako ang tanan nga gipangandoy sa akong kasingkasing, apan sa katapusan nasabtan nako nga ang tanan niini kay kawad-on.'²¹⁹

Ang kalibutanong kalipay nagtanyag og usa ka butang nga pansamantala, nga makalipay lang sa karon; kini wala maghatag sa gihatag sa espirituhanong kalipay. Ang espirituhanong kalipay usa ka langitnong kinabuhi. Kadtong nakalabang sa Krus ug espirituhanong nabanhaw nagpuyo sa Paschal nga kalipay. "Pascha, ang Pascha sa Ginoo!"²²⁰ Ug unya moabot ang Pentekostes! Ug sa dihang ang usa ka tawo makaabot sa Pentekostes ug ang mga dila sa kalayo, ang Espiritu Santo, mopakanaog kaniya, unya matapos na ang tanan...²²¹

Ang espirituhanong kalipay resulta sa espirituhanong paningkamot

— Geronda, sultihi kami bahin sa langitnong kalipay.

— Aduna'y langitnong kalipay ug langitnong kalinaw bisan pa sa kini nga kinabuhi, ug mangutana ang usa ka tawo kung aduna pa bay mas labaw pa sa sunod nga kinabuhi kaysa sa iyang masinati dinhi. Kining kalipay dili masukod sa pulong; masinati ra kini.

— Unsaon man pag-angkon sa ingon nga kahimtang?

— Aron makaabot sa usa ka kahimtang diin dili na nimo mapugngan ang kalipay nga molabaw kanimo ug dili nimo kini maipahayag sa mga pulong, kinahanglan nimong tagdon ang duha ka butang: magkinabuhi nga yano, ayaw pagtan-aw sa uban, ug mag-ampo. Kung buhaton nimo kini, moabot ang panahon nga makasinati ka og ingon ana ka dako nga kalipay nga moingon ka kanako: 'Geronda, nabaliw na ko! Tingali dili na ko husto sa pangisip? Unsa kaha ni nga akong gibati?' Ingon ana ka dako ang imong makasinati nga kalipay!

²¹⁹ Tan-awa ang Ecclesiastes 2:4–11

²²⁰ Gikan sa irmos sa unang ode sa kanon sa Pagkabanhaw. — *Nota sa tig-kompila.*

²²¹ Kini nga mga pulong ni Igpayo Paissios nagpahayag sa katapusang tumong sa espirituhanong pakigbisog sa matag magtutuo, nga mao ang pag-angkon sa Espiritu Santo. Kung ang usa ka tawo makatagamtam sa pagkadiyosnon nga grasya sa Espiritu Santo, nan makab-ot niya ang kahimtang sa pagkadiyosnon, nga mao ang 'walay kinutuban nga pagkahingpit'. — *Tala sa tigkompila.*

— Geronda, aron makasinati ang usa ka tawo og espirituhanong kalipay, kinahanglan ba nga maayo ang iyang panghuna-huna?

— Kanus-a man sa imong hunahuna makasinati ang usa ka tawo og espirituhanong kalipay? Sa dihang adunay kagubot sulod kaniya? Ang sulod nga kalipay moabot kon matukod na ang kahusay sa sulod. Nagahatag kini og pako sa kalag. Hangtud nga mapainit ang kalag pinaagi sa sulod nga pagbuhat, sama kini sa usa ka sakyanan nga tugnaw ang makina; kinahanglan nimo kini itulod aron molihok. Ang sulodnong buhat — pagkahibalo sa kaugalingon, pagmatngon, pagtulun-an ug pag-ampo — nagpainit sa kalag; mosugod ang makina, ug ang awto modagan pasulong. Unya, ang usa ka tawo dili na magtagad sa gawasnong kalibutan ug molakang pasulong sa iyang espirituhanong kinabuhi uban sa dagkong lakang.

— Ug unya dili na ba makaapekto sa usa ka tawo ang dili paborableng palibot?

— Dili, kay nagpuyo sila sa lain nga kalibutan, gawas niining palibot. Ug tungod kay nagpuyo sila sa lain nga kalibutan, wala silay kasakit niining kalibutan. Ang mga tawo sa iyang palibot mura'g nagasulti sa lain nga pinulongan, usa ka pinulongan nga wala niya mailhi, mao nga wala siya makasabot sa ilang gisulti. Ug maayo na lang nga wala siya makasabot, kay kung makasabot pa gani siya ug bisan gamay—bisan gamay lang—maali ang iyang pagtagad tungod anang mga pulonga. Apan karon, hingpit siyang natutok sa pinulongang iyang nahibaloan. Mao ni ang pagsugod sa sulodnong pagkataas. Nasayud ka ba unsa ang sulodnong pagkataas-taas? Asa nga han-ay sa mga anghel ang adunay pako? Ang mga Kerubin o ang mga Serafin? 'Unom ka pako,'²²² ingon sa propeta Isaias—sa unsang han-ay kini ila?

— Seraphim, Geronda.

— Kabalo ka unsa ang ginabuhat sa mga Seraphim? Gihapuhap nila ang ilang mga pako nga magkahiusa... Sama sa pag-igo sa kasingkasing kung adunay sulod nga pagdayeg. Unya ang kinabuhi kalipay. Apan nagpabilin ka pa nga nakadugtong sa imong kaugalingon; wala pa nimo gipagawas ang imong kaugalingon gikan sa imong 'ako', busa ang imong kasingkasing dili gawasnon ug dili makaabot sa kahimtang nga kini mangurog sa kalipay. Tilawi daan kini nga kalipay, unya balik ka, ug mag-istorya ta!

Ang langitnong kalipay moabot kung isumite nimo ang imong kaugalingon

— Geronda, makasinati ba sa espirituhanong kalipay ang matag tawo nga nagkinabuhi subay sa kabubut-on sa Dios?

— Siyempre! Aron makab-ot sa usa ka tawo ang tinuod, espirituhanong kalipay, kinahanglan siya maghigugma; ug aron makahigugma, kinahanglan siya motuo. Ang mga tawo wala motuo, mao nga wala sila maghigugma, wala maghalad sa ilang kaugalingon ug wala silay kalipay. Kung motuo sila, maghigugma sila, maghalad sa ilang kaugalingon alang sa uban, ug unya makab-ot nila ang kalipay. Ang labing dakong kalipay nagagikan sa paghalad sa kaugalingon.

— Makakaplag ba ug kalipay ang usa ka tawo kung siya maghigugma?

— Siyempre! Kung maghigugma sila, makakaplag sila og kalipay. Ug kung ang gugma modaghan, dili na mangita ang tawo og kalipay para sa iyang kaugalingon, kondili gusto niya nga makakaplag og kalipay ang uban.

— Nagpasabot ba kana nga ang kalipay nagagikan sa usa ka butang, samtang ang gugma nagbarog sa kaugalingon niini?

— Oo, mao gyud kana. Ang gugma nagbarug sa kaugalingon, samtang ang kalipay nagagikan sa gugma. Kung maghatag ka og gugma, mosunod ang kalipay. Ang usa ka tawo magahatag og gugma ug makadawat og kalipay; ganti-an siya sa iyang gugma pinaagi sa kalipay nga iyang

²²² Isa. 6:2

masinati. Pananglitan, kung hatagan ang usa ka tawo og usa ka butang, kuhaon niya kana nga butang ug makakaplag siya og kalipay niining usa ka butang. Ang lain nga tawo magahatag sa tanan ug makakaplag og kalipay dili sa usa ka butang, kondili sa tanan. Ang kalipay nga masinati sa usa ka tawo sa diha nga siya makadawat, tawhanong kalipay kini. Apan ang kalipay nga iyang masinati sa diha nga siya magahatag, balaan, diyosnong kalipay. Ang diyosnong kalipay moabut kung ihatag nimo ang imong kaugalingon!

Ang espirituhanong kalipay usa ka gasa gikan sa Diyos

- Geronda, giunsa sa usa ka tawo pagdawat sa kasiguruhan sa iyang pakig-uli sa Diyos?
- Ang kalipay sa sulod, ang banal nga paglipay nga mabati sa usa ka tawo, mao ang timailhan nga nakig-uli na sila sa Diyos.
- Apan posible ba nga mobati ang usa ka tawo nga napahiuli sa Diyos nga wala magbati og kalipay ug balaan nga kahupayan?
- Dili, dili nila mahimo; mobati gihapon sila ug usa ka butang. Tingali kaniadto nakasinati sila ug kusgan nga kahupayan, apan unya kini nanghuyang, ug mao nga mura'g wala na sila makasinati ug Balaan nga kahupayan.
- Geronda, ngano man nga usahay naa ka sa maayong espirituhanong kahimtang ug mobati ka og kalipay, unya kalit ra mawala kana nga kalipay?
- Ang Diyos nagpadala kanimo og espirituhanong kalipay, ug malipay ka. Unya kuhaon Niya kini, ug magsugod ka sa pagpangita niini, maghimo ka og mas dako nga paningkamot ug mas dako nga espirituhanong kalamboan.
- Geronda, ngano man nga makabati ko og ingon ana ka dako nga kalipay? Tingali kulang ko sa pagkahibalo sa akong ka-makasasala?
- Dili, dili gyud! Ang Dios ang nagpalipay kanimo pinaagi sa usa ka tam-is. Karon, tam-is kini, ug unya mahimong bino kini, sama sa ginainom nila sa paraiso. Kabalo ka unsa ka-tam-is ang bino didto? Oo! Kung makakita ang Dios bisan gamayng gugma, bisan gamayng kabubut-on nga maayo, buotan Siya nga magahatag sa Iyang grasya, nga magapahubog kanimo sa Iyang bino bisan pa dinhi sa kinabuhi. Ang espirituhanong pagbag-o nga giagian sa usa ka tawo, ug ang kalipay sa kasingkasing nga ilang mabati sa dihang mibisita kanila ang Balaang Grasya, dili mahatag sa usa ka tawo sa bisan kinsa... kardiyolohista, bisan pa sa labing bantugan. Sa diha nga mabati nimo kini nga kalipay, paningkamoti nga pugson kini sulod sa labing dugay nga panahon.
- Angay ba nato hangyoon ang Diyos nga hatagan kita og espirituhanong kalipay?
- Gamay ra kaayo ang pagpangayo og espirituhanong kalipay; moabot kini sa kaugalingon kung husto na ang kahimtang. Kung gusto ka maglipay kanunay, adunay paghigugma sa kaugalingon sa ingon nga tinguha. Miabot si Kristo sa kalibutan aron bitbiton ang Krus tungod sa gugma. Una Siya gipako sa krus, unya mibanhaw Siya pag-usab.

Ang mga anak sa Dios dili magpaningkamot alang sa ganti sa langit, ni alang sa espirituhanong kalipay dinhi sa kinabuhi. Sa katapusan, ang Amahan dili mobayad sa Iyang mga anak alang sa ilang paningkamot, kay ang Iyang tibuok panulondon ila na. Lain na gayud kaayo kini nga butang kon hisgutan nato ang mga gasa sa Dios nga gihatag sa Dios, ingon usa ka Maayong Amahan, dinhi sa kinabuhi ug sa umaabot nga kinabuhi.

Ang espirituhanong kasakit mao ang espirituhanong kalipay

- Geronda, giunsa man sa usa ka tawo pagpadayon sa kalipay sa iyang sulod?
- Kung atubangon nila ang tanan sa espirituhanong paagi. Unya bisan ang sakit ug mga pagsulay dili makawagtang sa ilang kalipay.

— Apan aron atubangon ang mga pagsulay sa espirituhanong paagi, dili ba kinahanglan nga una pang limpyohan sa usa ka tawo ang iyang kaugalingon gikan sa iyang mga pagka-dautan?

— Bisan pa kon ang usa ka tawo wala pa makawala sa iyang mga pagka-ugali, makabati gihapon siya og kalipay kon moabot kaniya ang mga pagsulay ug kasubo. Kon hunahunaon niya kining mga kasubo ingon usa ka tambal para sa iyang mga pagka-ugali, dawaton niya kini uban sa kalipay, sama sa usa ka masakiton nga malipayong moinom og mapait nga tambal sa paglaum nga kini makatambal sa iyang sakit.

— Apan giunsa man paghiusa ang kalipay ug kasakit?

— Adunay katingalahang mahitabo sa espirituhanong kinabuhi: kung ang usa ka tawo mag-antos sa usa ka butang alang sa gugma ni Kristo—bisan pa sa pagpanamastamas—ang iyang kasingkasing mapuno sa langitnong kalipay. Pareho usab kini kung sila makigbahin sa Pag-antos sa Ginoo. Mas lawom ang iyang pagsabot sa hunahuna nga si Kristo gipako sa krus tungod sa atong mga sala, ug mas siya mag-antos, mas dako ang ganti nga iyang madawat nga makalangit nga kalipay. Ang kasakit mao ang kalipay, ang kasakit mao ang kalipay. Ug sa mas daghan pa nga ilang pag-antos, mas dako ang kalipay nga ilang masinati. Mura'g hinay-hinay nga gihapuhap ni Kristo ang ilang ulo ug nag-ingon: 'Ayaw kabalaka bahin Kanako.'

Usa ka igsoon nga babaye miingon: 'Dili ko kinahanglan og kalipay; gusto ko magmasubo alang kang Kristo. Gipako si Kristo alang kanako; giunsa ko pagmalipayon? Ngano man nga nagahatag kanako og kalipay si Kristo?' Nakaeksperyensya siya og espirituhanong mga kahimtang, ug samtang mas nakigbahin siya sa Pag-antos ni Kristo ug nakasinati og kasubo nga puno sa gugma, mas dako ang kalipay nga gihatag kaniya ni Kristo. Gikuhaan siya ni Kristo sa iyang rason—sa labing maayong kahulugan sa pulong!

Ang Pagkalisip kanunay nga mouna sa Pagkabanhaw ug nagdala og kadaogan. Ang Krus nagdala og himaya. Si Kristo, pagkahuman sa pagsaka uban sa Krus paingon sa Golgota ug pagkahuman sa paglansang kaniya, misaka ngadto sa Amahan. Ang gilansang Kristo nagapahumok sa kapait sa mga tawo, ug ang gilansang tawo nagasubay sa Diyos-tawo nga si Jesus.

Ang bulahan nga Hesus, kauban sa mga sala sa tibuok kalibutan, gidala Niya sa Iyang kaugalingon ang tanang kapait niini, samtang gibilin Niya kanato ang kalipay ug pagdayeg nga gibati sa mga nakahawa sa ilang daang kaugalingon, ug diin karon nagpuyo si Kristo. Ang ingon nga tawo makasinati og bahin sa langitnong kalipay dinhi sa yuta, sumala sa mga pulong sa Ebanghelyo: 'Ang Ginghamian sa Dios anaa sa sulod kaninyo.'²²³

Nagpasalamat ako sa Dios nga gihatagan ko Niya og pribilehiyo nga mailhan ang daghang ingon nga mga tawo, ug nag-ampo ako kaniya nga tabangan ko aron dili ko na Siya masubo, bisan pa kon dili ko makab-ot ang ingon nga kahimtang.

Nanghinaut ko nga kanunay kamo magbaton og espirituhanong kalipay niining kinabuhi, ug sa umaabot, ang walay katapusang kinabuhi, kanunay maglipay sa presensya ni Kristo.

Kabanata 5.

Pagpamalandong — ang korona sa mga hiyas

²²³ Lucas 17:21

Ang atong espirituhanong kahimtang makita sa atong paghukom

— Geronda, ngano man nga giingon sa mga Balaang Amahan nga ang hiyas sa paghukom mao ang 'pinakadako sa tanang hiyas'?²²⁴

— Ang paghukom dili lang usa ka birtud; kini mao ang korona, ang tumoy sa mga birtud.

Unsa man ang atong espirituhanong kahimtang, unsa man ang kalidad sa atong mga birtud, mao usab kana ang atong paghukom. Kung ang atong mga birtud hinimo sa papel, nan ang korona sa mga birtud—mao kana, ang paghukom—hinimo usab sa papel. Kung ang atong mga birtud hinimo sa bronse, bronse usab ang korona. Kung hinimo kini sa bulawan, bulawan usab ang korona. Kung adunay diyamante sa atong mga birtud, adunay usab diyamante sa korona sa mga birtud—ang paghukom.

— Geronda, unsa man ang paghukom?

— Ang paghukom mao ang espirituhanong panan-aw. Ug ang espirituhanong panan-aw anaa sa usa kinsa adunay naputli nga hunahuna; ang ingon nga tawo adunay kalinaw sa espiritu ug kahayag gikan sa Dios.

— Si San Juan Climacus miingon: 'Sa atong duha ka mata makita nato ang pisikal, apan sa paghukom makita nato ang espirituhanon.'²²⁵

— Mao gyud na. Tan-awa, kung himsog ang atong mga mata, makakita ta og klaro, apan kung kini masakiton, dili klaro ang atong panan-aw. Ang kalit sa atong panan-aw nagdepende sa kahimsog sa atong mga mata. Pareho usab kini sa espirituhanong kinabuhi. Ang atong espirituhanong panan-aw—ang pag-ila—nagdepende sa kung unsa ka himsog kita sa espirituhanong paagi.

— Geronda, giunsa pag-abli sa espirituhanong mga mata?

— Wala ba giablihan ni Kristo ang mga mata sa bulag pinaagi sa paghikap?²²⁶ Apan aron mabuksan ang mga mata sa atong kalag, kinahanglan tangtangan nato ang hugaw, ang lapok, ug ang kahugawan sa sala. Dili ba kini gisulat: 'Wala ba niya gihuyop ang lapok gikan sa mga mata sa mga maalamon?'²²⁷ Kung dili nato ikalimod ang atong 'kaugalingon' ug dili nato buhian ang atong daang kinaiyahan, apan magpadayon ang paghigugma sa kaugalingon, pagkamakasarihan ug ang tinguha nga malipay ang uban nga nagpuyo sa atong sulod, dili kita makabaton og klarong espirituhanong panan-aw.

Mas molambo ang usa ka tawo sa espirituhanong kinabuhi, mas lapad ang pag-abli sa mga mata sa iyang kalag. Ang hunahuna napalimpyo; ang tawo magsugod sa mas klarong pag-ila sa iyang kaugalingong mga kakulian ug sa pagtan-aw sa daghang panalangin sa Dios; mahimong mapainubsanon ug mapungot sa sulod—ug ang Grasya sa Dios ug ang Banal nga kahayag moabut sa natural nga paagi, ug makab-ot nila ang paghukom. Unya, sa matag kahimtang, klaro nilang makita unsa ang kabubut-on sa Dios ug dili sila masipyat sa ilang espirituhanong agianan. Kay ang pag-ila mao ang manibela nga naggiya kanila nga luwas, nga nagpugong kanila sa paglayas gikan sa tul-id nga dalan, dili pa tuo ni pa wala.

— Geronda, kung ang usa ka tawo magsugod, sa iyang kaugalingong kagustuhan, sa pagbuhat og maayong butang, apan unya molapas sa angay ug mahuman nga nagbuhat og dautan, nagpasabot ba kini nga kulang siya sa paghukom?

— Ang sinugdanan mahimong maayo, apan kung ang usa ka tawo dili magmatngon, mosulod ang pagka-makasarihan sa maong butang ug maliso sila gikan sa husto nga dalan. Kung ang atong 'kaugalingon', ang atong ego, masagol sa atong ginabuhay, motungha ang mga pagbati, ug ang yawa

²²⁴ Ni Juan sa Damasco, usa sa mga Balaang Amahan. Usa ka makapabuhay sa kalag ug katingalahang pamulong. Philokalia sa mga Balaang Amahan nga Neptic. Tomo II. Atenas, 1975. p. 237.

²²⁵ Juan sa Sinai. Ang Hagdanan. Atenas, 1970. p. 145.

²²⁶ Tan-awa si Juan 9:6

²²⁷ Gikan sa irmos sa unang ode sa iambic canon sa Pentekostes. — *Nota sa tig-kompila.*

maoy makapahimulos. Busa, paningkamoti nga mabuhi uban sa sulod nga pagmatngon ug pagpaubos, nga nagtrabaho nga walay pagpanghambog, aron makadawat ka sa langitnong kahayag. Kadtong nagkinabuhi sa sulod nga kinabuhi sa pagpaubos makalampos sa pagdaog sa pagkamakasarily sa tawo, fanatismo ug uban pa, ug mahimong mga masigasig, sa labing maayong kahulogan sa pulong.

— Geronda, naglisod ko sa pag-ila unsay husto sa matag espesipikong kaso.

— Kinahanglan ka nga mapalimpyo aron motungha ang kalinaw sa espirituhanong panan-aw. Basaha ang **Lavsaik**, **Limonari**, **Memorable Tales**, ug si Abba Varsonofius; i-aplikar nimo sa imong kaugalingon ang imong nabasa aron mapalambo ang espirituhanong intuwisyon. Unya makahimo ka sa pag-ila tali sa bulawan ug tanso, ug mahimo kang tinuod nga alahero sa espirituhanong mga butang.

Ang matag hiyas nagkinahanglan og paghukom

— Geronda, si Abba Isaac nagsulat: 'Ang Dios naghatag og kaayo²²⁸ sa matarong nga paghukom.'

— Tinuod gayud kana. Ang matag buhat nato, kung gusto nato nga kini makapahimuot sa Dios, ug ang matag hiyas, kung tinuod gayud nga hiyas, nanginahanglan og paghukom. Ang paghukom mao ang asin sa mga hiyas. Mao nga miingon si Kristo sa Ebanghelyo: 'Ang matag halad pagahimong naasin.'²²⁹ Pananglitan, unsa kadako nga paghuna-huna ang gikinahanglan sa mga paningkamot sa pag-ascetismo! Kinahanglan hunahunaon sa usa ka tawo ang iyang kaugalingong kusog, ang iyang espirituhanong kahimtang, ug uban pa. Kung molapas sila sa angay, dili na gyud sila makahimo bisan unsa, ug kini makadaot sa tibuok nilang espirituhanong kinabuhi. Maong ingon sa mga Amahan: 'Ang bisan unsa nga sobra sa sukod gikan sa yawa.'²³⁰ Alang kang Paissios ang Dako, pananglitan, nga makahimo sa dili pagkaon sulod sa baynte ka adlaw, dili na kini sobra kon magbuhat siya og tulo ka adlaw nga pagpuasa kanunay. Apan alang sa usa ka tawo nga ang mga bitiis nagkurog tungod sa kahuyang ug halos dili na makaya ang tulo ka adlaw nga pagpuasa kausa sa usa ka tuig,²³¹ ang kanunay nga pagpugos sa ingon nga mga pagpuasa sa kaugalingon usa ka sobra, ug ang mga sobra, sama sa atong giingon, gikan sa yawa.

— Geronda, nasabtan nako nga gikinahanglan ang paghukom sa pag-awhag sa lawas, apan lisod nako sabton nganong gikinahanglan kini sa ubang mga birtud. Makahatag ka ba ug usa ka pananglitan?

— Kuhaa ta ikaw, pananglitan. Naa kay kasingkasing sa inahan, ug... Magpadayon pa ba ko?

— Padayon, Geronda.

— Apan ang imong pamatasan... sama sa usa ka daotan nga madrasta. Dako kaayo ang imong paghalad sa kaugalingon, dako kaayo ang pagdumili sa kaugalingon, dako kaayo ang imong kaayo, apan walay paghukom. Wala ka magtagad kung kinsa ang nakig-istorya nimo o unsay ilang gusto; wala ka maghunahuna kung unsaon nimo sila pagtratar, apan mosugod ka og libot-libot kanila sama sa usa ka tupay. Apan ang usa ka tawo nga dili makakita sa imong kasingkasing, makita ra ang imong gawasong pamatasan, masuko.

— Unsa akong buhaton, Geronda?

²²⁸ Gikuha gikan sa: Ang mga Asketikong Panultihon ni Abba Isaac nga taga-Siria. Moscow, 1993. p. 423. Sa hubad sa Ruso, gigamit ang pulong nga 'kamatuoran' imbis nga 'kaangayan'. — *Tala sa maghubad*.

²²⁹ Marcos 9:49

²³⁰ Tan-awa: *Memorable Accounts of the Ascetic Life of the Holy and Blessed Fathers*. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1993. p. 152.

²³¹ Ang Tulo ka Adlaw nga Pagpuasa: ang unang tulo ka adlaw sa Dakong Kwaresma, diin ang mga Ortodoksong Kristohanon nagpugong sa pagkaon ug tubig. — *Nota sa tigkompila*.

— Mangayo ka sa Diyos og kahayag sa hunahuna, aron maatubang nimo ang tanan uban sa paghukum. Pahugoti ang imong kaugalingon sa pagkamapailubon ug pag-ampo, ug hinay-hinay ka nga makab-ot ang paghukum.

Ug gikinahanglan usab ang paghukom sa gugma

— Si Abba Pimen miingon: 'Hibal-i unsa ang gusto sa imong igsoon ug pahulaya ang iyang hunahuna.'²³² Unsa gyud ang iyang pasabot ani?

— Ang buot niyang ipasabot mao nga kinahanglan maila sa usa ka tawo ang panginahanglan sa iyang igsoon, sa iyang silingan, ug pahupayon siya sumala niini, sa maayong paagi. Kay bisan sa gugma, gikinahanglan ang paghuna-huna. Pananglitan, kung ang usa ka tawo sobra ka kaonon, dili angay pirmi siyang hatagan og lamian nga pagkaon, kay makadaot kini kaniya. Ang lami nga pagkaon angay ihanda para sa usa ka tawo nga kulang sa gana sa pagkaon. Kung ang usa ka tawo adunay diabetes ug hatagan nimo siya og tam-is, tinuod ba gayud nga gugma kana?

— Geronda, giunsa man sa usa ka tawo paghigugma sa tanan nga patas samtang nagpabilin nga mapilion sa paghigugma?

— Gihigugma niya ang tanan nga patas, apan gipakita niya ang iyang gugma sa lain-laing paagi. Gihigugma niya ang usa ka tawo gikan sa gilay-on, kay kinahanglan nga layo kini nga tawo, ug ang lain duol: bisan unsa ang labing maayo para kanila. Sa uban, dili na niya kinahanglan mag-istorya; sa lain, kinahanglan niya og pipila ka pulong; sa ikatulo, kinahanglan niya og mas taas nga pakighinabi.

— Posible ba nga makadaot ka sa usa ka tawo samtang nagpakita ka og gugma?

— Kung ang usa ka tawo adunay mahigugmaong kinaiya ug imo siyang ipakitaan og dakong gugma, mausab siya ngadto sa mas maayo ug paningkamotan niya sa tanang paagi nga mabayran ka. Apan ang usa ka hambog nga tawo, kung ipakita nimo kaniya ang dakong gugma, mas mahambog pa gyud siya, tungod kay ang dakong gugma makapahimo sa buotan nga mas buotan pa, ug sa hambog nga mas hambog pa. Busa, kung makita nimo nga ang imong gugma wala'y maayong mabuhay, imong hinay-hinayon kini sa matarong nga paagi, apan buhaton nimo kini tungod usab sa gugma.

— Geronda, mahimo ba nga maghimo ko og sakripisyo nga limpyo ang motibo apan sa katapusan masuko ko?

— Oo, mao nga ang paghalad sa kaugalingon kinahanglan nga giya sa rason. Pag-amping nga dili ka molapas sa imong mga utlanan, kay ang pisikal nga kusog adunay usab utlanan. Kung molapas ka sa imong pisikal nga utlanan, kung adunay mosulti kanimo, 'Wala ka'y nabuhat sukad kaganihay,' mahimo nimong hunahunaon, 'Unsa kaha ka walay pagpasalamat nga tawo! Nagtrabaho ko nga walay hunong sukad kaniadtong buntag, unya ingon pa niya nga wala ko'y nabuhat!' Ug busa, ang tanan nimong paningkamot mahimong walay pulos.

— Kung mobati ko og kasuko bisan sa usa ka gutlo sa sulod, unya dali nakong masabtan nga nahitabo kini tungod kay wala ko naglihok gikan sa putli nga motibo, mawala ba pud nako ang tanan sa ingon ana nga kaso?

— Sa ingon ana, gipukol ka sa gamay nga salbahis, ug imong tubag mao ang pag-uyog sa iyang aping. Busa nakuha sa gamay nga salbahis ang iyang aping ug midagan siya.

Walay utlanan o lagda sa pangatarungan

— Geronda, aduna bay espesipikong limitasyon sa pangatarungan?

²³² Ang Gerontikon. Atenas, 1981. p. 93.

— Dili, walay piho nga sukod, walay utlanan ug walay lagda sa paghukom. Aduna'y 'oo', aduna'y 'dili', aduna'y 'daghan', ug aduna'y 'gamay'. Ang usa ka igsoon nga babaye nga adunay paghukom dili na kinahanglan pasabton unsay buhaton o unsay isulti. Kanunay siyang molihok sa husto, kay kanunay siyang maghunahuna sa espirituhanong paagi. Siya gipahayag sa Balaang kahayag ug adunay espirituhanong intuwisyon.

— Geronda, kaniadto miingon ka nga makitid akong panghunahuna. Unsa man ang imong pasabot ana?

— Makitid imong pagtan-aw sa mga butang: ang imong giatiman lang mao ang kahusay ug wala kay interes sa tawo mismo. Sa serbisyo, pananglitan, moingon ka: 'Ang igsoon nga babaye nga kinsa-kinsa dapat motindog didto ug moawit sa kinsa-kinsa.' Wala nimo hunahunaon kung aduna ba siyay kusog nga motindog o kung kaya ba niya nga moawit niini. Una, kinahanglan nimong hunahunaon kung asa ug giunsa pagpatuman kining 'kinahanglan', ug unya lang nimo ipangayo nga kini buhaton. Wala kay paghukom sa espirituwal; mao nga imong giatubang ang tanan sa ingon ka uga, pormal nga paagi.

Aron masakto nga maaplikar sa usa ka tawo ang mga kanon sa simbahan ug alang sa kaayohan sa uban, kinahanglan siya nga espirituhanon ug adunay espirituhanong paghukom. Kung dili, magpabilin sila nga napugos sa letra sa balaod, ug ang letra sa balaod 'mamatay'.²³³ Adunay mosulti kanimo: 'Nakasulat kini sa *Kormcha*²³⁴ ', ug literal nilang gamiton kini sumala sa ilang nakita sa libro, samtang angay unta nilang susihon ang matag kaso nga bulag. Sumala sa akong nakita sa praktis, usa ka kaso makatago sa liboan ka ubang mga kaso. Ang penitensya, pananglitan, kinahanglan angay sa tawo, sa iyang kahimtang, sa sala nga iyang nabuhat, sa paghinulsol nga iyang gipakita, ug kinahanglan hunahunaon pa ang daghan kaayong uban pang mga hinungdan. Wala'y usa ka pormula dinhi, wala'y usa ka lagda nga magamit sa tanang kahimtang sa kinabuhi.

Sa tanang kaso, ang labing importante mao ang paghukom, ang langitnong kahayag. Mao nga pirmi ko mag-ampo nga ang Diyos magpadala og kahayag sa mga tawo. "Akong Kristo," ingon ko, "nawala namo ang among panimalay ug ang agianan padulong niini. Hatagi kami og kahayag, aron among makaplagaan ang among panimalay, ang among Amahan. Ihatag kanamo ang langitnong giya."

Maayong Kabalaka

"Kung dili nato kalimtan nga ang atong katuyoan dinhi sa yuta mao ang pag-angkon sa Ginghamarian sa Dios, nan usa ka maayong kawalay-kapahulayan ang modasig kanato. Sa dili madugay, kini nga kawalay-kapahulayan magdala sa atong kalag ngadto sa espirituhanong ginghamarian, diin kini makakaplag og daghang oksiheno, mabuhi pag-usab ug molupad sa kahitas-an."

Maayong kapungot — usa ka himsog nga kabalaka alang sa usa ka 'maayong buhat'²³⁵

— Geronda, unsa ang usa ka maayong kawalay-pahulay?

²³³ 2 Cor. 3:6

²³⁴ Ang Kormchaya (sa Griyego Πηδάλιον — *Nota sa Taghubad*) — usa ka koleksyon sa mga kanon sa Simbahang Orthodox, nga naglangkob sa balaan nga mga kanon sa mga Ekumenikal nga Konsilyo, ang mga kanon sa Balaang mga Apostoles, ingon man usab ang mga kanon sa Balaang mga Amahan sa Simbahan, kauban ang usa ka mubo nga komentaryo niini. Kini nga koleksyon gikumpila niadtong 1793 ni Santo Nicodemo sa Bukid Athos ug sa monghe Agapios. — *Nota sa tigkompila.*

²³⁵ Tan-awa ang 1 Tim. 6:12

— Ang usa ka maayong kawalay-pahulay mao ang usa ka maayong kabalaka alang sa usa ka 'maayong paningkamot'. Ang usa ka tawo maningkamot, bantayan ang iyang kaugalingon, masuta kung unsay makababag sa iyang espirituhanong pag-uswag, magpamalandong, mangayo og tabang kung kinahanglan, ug motuman sa espirituhanong paningkamot. Pananglitan, kung makita nila nga sa usa ka piho nga kahimtang naglihok sila uban sa garbo, dali dayon nilang hunahunaon: 'Giunsa pagdaog ang garbo? Pinaagi sa pagpaubos. Busa, kinahanglan ang pagpaubos.' Gup-gop, gup-gop—gagup-gopan nila ang garbo gamit ang palakol. Sa mubo, ang usa ka tawo mangita og espirituhanong pag-uswag ug moapil sa espirituhanong buhat. Hunahuna-a ang usa ka estudyante nga nakatapos sa Grade 1 sa elementarya, unya misulod sa Grade 2, nakatapos sa elementarya, misulod sa sekondarya, miadto sa sixth form, ug uban pa. Kung naglisod siya sa iyang pagtuon, mangayo siya og tabang o magkuha og ekstrang klase kung gusto niya mosulod sa unibersidad. Unya magtuon siya pag-ayo aron makuha ang iyang degree. Human ana, pwede sila mag-enrol sa master's degree, unya sa postgraduate nga programa; kung gusto nila ipadayon ang ilang pagtuon, pwede sila moadto sa gawas sa nasud. Ug buhaton nila kini tanan aron molabaw sa karunungan. Labi pa gayud sa espirituhanong kinabuhi—nga usa ka espirituhanong siyensya—angay kaayo nga mabalaka ang usa ka tawo sa iyang espirituhanong pag-uswag!

Ang himsog nga pag-atiman mao ang pagbuto sa kadasig ug tinguha. Naghatag kini sa kalag og kaisog ug kusog; dili kini magdala og kahadlok o kasubo, kondili kahupayan. Dili kini tensiyon o kabalaka, kondili kadasig alang sa mga buhat nga bayani. Usahay makita nimo ang pipila ka paghunong-hunong. Moingon ka: 'Naninkamot ko ing-ani, naa ko niining kahimtanga' — apan nagpabilin ra gihapon ka sa imong nahimutangan. Unsa kaha ang buhaton sa usa ka santo sa ingon ani nga kahimtang? Kulang ka ana nga pagdani, ana nga tinguha. Wala'y sulod nga kausaban sa imong sulod, tungod kay wala pa mapalihok sa imong sulod ang bisagra sa makapahimsog nga kawalay-pahulay aron ibalhin ka gikan sa imong giatubangan.

Dal-a nato sa kasingkasing ang pangutana sa kaluwasan sa atong kalag

— Sa Kinabuhi ni Elder Hadji-Georgy, imong gisulat: 'Ang interes sa kaluwasan sa kalag nagpaubos sa lawas ug nagapatay sa mga kahiligon.'²³⁶ Wala ko niining interes...

— Ang labing importante mao nga ang imong hunahuna ug kasingkasing dili nabisi niini. Kinahanglan nga ang hunahuna ug kasingkasing kanunay nakatutok sa paagi sa pag-abot sa katapusang tumong, nga mao ang Gingharian sa Langit. Kung ang kasingkasing mag-antos sa kaluwasan sa kalag, mosunod ang hunahuna kung asa nagagikan ang kasakit sa kasingkasing. Tanan kini mahitungod sa kasakit. Kung masakitan ka, dili ka ganahan mokaon o matulog. Kadtong adunay matarong nga kabalaka ginadala sa kasingkasing ang tanan. Murag wala pa nimo gitakda ang Langit isip imong tumong; ang yuta ang imong tumong. Wala pa nimo gidala sa kasingkasing ang pangutana sa kaluwasan sa imong kalag. Apan kung dili nimo kini nga pangutana dalhon sa kasingkasing, unsa may imong paglaum?

Dili kita mahimong walay pagtagad sa kaluwasan sa atong kaugalingong kalag. Kinahanglan kanunay natong hunahunaon kung giunsa kita maluwas. Kung dili nato kini hunahunaon, magpabilin kitang nakadikit sa mga butang sa kalibutan ug kanunay nga naa sa kahimtang sa pagka-estagnante. Kung dili nato kalimtan nga ang atong katuyoan dinhi sa yuta mao ang pagpangita sa Gingharian sa Dios, nan usa ka himsog nga kawalay-kapahulayan ang modangat kanato. Sa dili madugay, kining kawalay-kapahulayan magdala sa atong kalag ngadto sa espirituhanong gingharian, diin kini makakaplag og daghang oksiheno, mabuhi ug molupad sa kahitas-an.

Gitagaan sa Dios ang tawo og hunahuna dili aron kanunay siyang maghunahuna kung giunsa pagpangita sa pinakapaspas nga paagi sa pagbiyahe gikan sa usa ka punto sa kahayag ngadto sa lain,

²³⁶ Si Elder Paisios sa Bukid Athos. Si Elder Hatzis-Georgis nga Athonite. Souroti, Thessaloniki, 1986. p. 34.

kondili aron una ug labaw sa tanan , maghunahuna siya sa labing importante: kung giunsa pag-angkon ang katapusang tumong—ang pagduol sa Dios, ang pag-abot sa tinuod nga yuta, ang paraiso.

Hatagi og bino ang maalamon, ug siya mahimong labi pang maalamon²³⁷

— Unsa kaha ang makapadasig sa usa ka walay pagtagad nga tawo aron magsugod sa pagkinabuhi sa espirituhanong kinabuhi?

— Daghang mga butang ang makahatag og kusog, kung siya mismo gustong mosulong. Apan kung dili siya gustong mosulong, matabonan lang siya sa mga samad, sama sa baka nga tuslok-tusloka sa pike aron mapaspasan ang paglakaw, apan dili mosulong; natabonan siya sa mga samad gikan sa pike, apan walay pulos.

— Geronda, kung ang usa ka tawo adunay maayong kabubut-on ug ikaw motulod kaniya gamay, dili ba motabang ang Diyos kaniya aron makab-ot niya ang usa ka butang?

— Oo, motabang ang Diyos, apan kinahanglan modagan siya gikan niadtong pahinungkod. Kung dili, bisan ang nagapahinungkod kaniya mapul-an. Kung ang usa ka tawo magpadayon lang sa paglibot-libot nga walay kalamboan tungod kay dili siya gustong molambo, makapoy kaayo kini alang sa nagasulay sa pagtabang kaniya.

Kung ang usa ka tawo dili makasinati niining himsog nga kawalay-pahulay nga makapahimo kaniya sa pagsugod sa paglihok ug pagbuhat sa espirituhanong buhat, dili siya makab-ot og espirituhanong kalamboan; mahimo siya nga sama sa usa ka kwadradong ligid nga kinahanglan itulod usahay. Imong itulod kini — molihok kini nga kusog, unya mohunong pag-usab. Imong itulod pag-usab, molihok kini, unya mohunong na usab. Posible ba nga makabiyahe ingon ana? Kung adunay taas nga biyahe paingon sa unahan, matabok ba gyud kini pinaagi sa pagtulod-tulod nga hinay-hinay ug hunong-hunong? Ug ang espirituhanong dalan taas kaayo: dili lang usa ka gatus o duha ka gatus ka metro.

— Geronda, giunsa man paglitaw sa usa ka himsog nga kawalay-pahulay?

— Pananglitan, nagbasa ko og libro nga nagpalig-on sa kalag ug mihunong ko sa usa ka hugna nga naka-impress nako — mura'g nakakaplag ko og bililhon nga bato ug gusto nakong tan-awon unsa kini nga klase sa bato, busa gisusi nako kini. Gihilabi nako kini sa akong kaugalingon, unya mangutana ko kung nasabtan ba nako kini og tarong ug paningkamotan nako nga ipatuman kini sa akong kinabuhi. Unya pangutan-on nako ang akong kaugalingon kung husto ba ang akong pag-aplikar niini. Sa ingon ani, hinay-hinay, makat-on ko sa paglakaw sa husto nga dalan sa espirituhanong kinabuhi. Wala pa gyud koy nakasulti bahin kang Abba Isaac, apan usa ka adlaw, giputos sa usa ka tindero ang usa ka herring para nako gamit ang pahina gikan sa magasin nga *Svyatogorskaya Biblioteka*. Samtang gi-unat nako kini, napadpad ang akong panan-aw sa pipila ka teksto nga nakaprint sa papel. Gikan kini kang Santo Isaac. Gikuha nako ang papel, gipauga sa adlaw, gibasa kini ug nabigla ko niini. Usa ka tuig akong gigugol uban niining teksto: gibasa ug gibasa nako ang maong bahin ug nahigugma kaayo ko kang Santo Isaac. Unya nangutana ko sa akong kaugalingon: aduna bay libro nga gisulat niya? Gipangita nako kini, apan nahadlok ko nga makit-an ug mabitbit kini sa akong mga kamot. Ug daghan kaayo ka'g basahon – siguro walay bisan usa niini nga nakapabilin sa imong hunahuna? Isulat nimo ang mga butang nga labi kaayo nga nakapabilin sa imong hunahuna. Kung isulat nimo kini ug kanunay nimo kining hunahunaon, dili nimo kini daliang makalimtan ug imo kining buhaton.

Sa uban, duha o tulo ka pulong lang imong isulti, ug dayon mosidlak dayon ang ilang mga mata. Isulat nila sa usa ka piraso nga papel ang ilang nadungog, buhaton kini, ug magpadayon sila. Dili ba miingon si Solomon: 'Hatagi og bino ang maalamon, ug ang labing maalamon mahimong labi pang

²³⁷ Pan. 9:9

maalamon'?²³⁸ Ang uban, bisan pa nga nakadungog ug nakadawat na ug daghan, wala gyud buhata, tungod kay wala pa moturok sa ilang sulod ang usa ka himsog nga kawalay-kapahulayan. Moanha sila ug yano lang nga isaysay ang ilang kahimtang kanako, nga walay himsog nga kawalay-kapahulayan bahin sa espirituhanong paningkamot. Kini usa ka sobra ka nawong-nawong nga batasan. Dili ko masabtan! Tin-aw ba gyud kaayo kanila ang tanan sa ilang espirituhanong kinabuhi? Wala ba gyud sila'y bisan unsang pangutana?

Sa diha nga mobati ang usa ka tawo og maayong kawalay-pahulay, magsugod siya og pagtagad sa iyang kakulangan, mangutana unsaon kini pag-angkon, ug makadawat og espirituhanong kaayohan. Unsaon man paghibalo kung dili mangutana? Sa usa ka higayon, nagbiyahe ko uban sa usa ka magtiayon; nagdala sila og gamay nga bata. Ang gamayng bata wala gyud pasagdi ang iyang amahan sa tibuok biyahe, nagpadayon sa pagpangutana: 'Tatay, unsa na man na? 'Tatay, ngano man na?' — 'Bayaan siya, makasakit ka og ulo kang Tatay,' ingon sa iyang inahan kaniya. — 'Pasagdi lang siya magpangutana,' ingon sa amahan, 'unsaon man niya pagkahibalo kung dili siya mangutana?' Ingon man usab sa mga espirituhanong butang.

Aron mas masabtan nimo ang espirituhanong pag-uswag sa usa ka tawo nga adunay maayong kawalay-pahulay, kinahanglan nakong isulti kanimo unsang matang sa mga pangutana ang nag-okupar sa hunahuna sa usa sa mga igsoon dinhi. Gitan-aw nako siya ug malipay ko. Aron tubagon bisan usa sa mga pangutana nga iyang gipangutana kanako—tungod sa maayong kawalay-pahulay, dili sa walay pulos nga kuryosidad—kinahanglan pun-on ang tibuok libro sa ehersisyo. Dako ug himsog ang iyang kabalaka; daghan ang iyang nasabtan, masigasig siya sa paningkamot, ug busa makadawat siya og dakong grasya. Kung ang usa ka tawo maningkamot sa pagpangita sa iyang mga kakulian ug naningkamot sa pagtul-id niini, nagpaubos sa iyang kaugalingon, unya moabot ang Grasya sa Dios, ug sugod niadto maglakaw siya sa matuod nga dalan.

Kining maayong kawalay-pahulay dili gyud mohunong

— Geronda, nabalaka ko nga wala ko naningkamot sama sa angay nakong buhaton.

— Nabati ba nimo ang kahadlok?

— Dili, apan ngano man nga naa koy kabalaka?

— Akong pinalangga, adunay kalinaw nga kawalay-pahulay ug kawalay-pahulay nga kahilom. Kinahanglan kanunay nato nga adunay kini nga maayong kawalay-pahulay; kung dili, wala nay kahadlok. Kung ang usa ka tawo husto nga nagpraktis sa asetikong kinabuhi, dili gyud siya kontento sa iyang kaugalingon; kanunay adunay usa ka matang sa kawalay-pahulay sa sulod niya, nga nagagikan sa iyang matinud-anong paningkamot.

— Geronda, moabot ba ang panahon nga ang tawo nga naningkamot dili na magkinahanglan niining maayong kawalay-pahulay?

— Dili, kay kining maayong kawalay-pahulay dili gayud mohunong niining kinabuhaha. 'Padagana, aron kamo makab-ot' (²³⁹), ingon ni Apostol Pablo. Ang usa ka tawo mudagan kutob sa iyang pagkinabuhi aron makakaplag kang Kristo, ug dili gayud mohunong. Mudagan sila ug mobati dili ug kakapoy, kondili kalipay.

Aron mas klaro kini, tugoti ko nga mohatag og usa ka pananglitan: ang usa ka maayong iro, sa pag-amoy sa baho sa kuneho, dili magpabilin sa kilid sa mangangayam, kondili molihok dayon, modagan ug mangita sa kuneho. Modagan kini, unya mohunong sa mubo, moamoy sa hangin, ug modagan pag-usab. Dili kini makapahiluna. Ang hunahuna niini nakatutok sa pagpangita sa kuneho. Dili kini maglibot-libot nga walay buhat. Alang kaniya, mas dako ang kalipay sa pagdagan kaysa sa pagbarog lang. Alang kaniya, ang kinabuhi mao ang pagdagan ug pagpangita.

²³⁸ Mga Panultihon 9:9

²³⁹ 1 Corinto 9:24

Mao kini ang klase sa kalinaw sa hunahuna nga kinahanglan natong makab-ot. Ang atong hunahuna kinahanglan kanunay nga maningkamot paingon kang Kristo, kay Siya ang atong tumong. Apan, bisan pa nga nasundan na nato ang agianan, bisan pa nga nahibalo kita sa dalan ug nahibalo kita asa moadto aron makigkita kang Kristo, kanunay kitang motindog lang ug dili molihok paabante. Kung wala kita kahibalo sa dalan, unya matarong ang atong pagtindog lang.

Nahinumdom ko nga ang akong amahan adunay duha ka maayong natudlo nga greyhound sa Konitsa. Sa usa ka higayon, si Prodromos Kortsinoglou, ang kantór sa Simbahan ni San Arsenius, nangayo kaniya og usa ka tuta sa maong lahi aron bantayan ang iyang kawan. Gihatagan siya sa akong amahan og usa ka tuta. Ug gitudloan ni Prodromos ang iro nga motingog kung moabot ang lobo. Ang silingan ni Korcinoglu usa ka hilig kaayo nga mangangayam, apan ang iyang iro nasakit, ug siya nabalaka kaayo, sa hunahuna nga dili na siya makapangayam. Nahibalo si Prodromos niini ug miingon kaniya: "Ayaw kabalaka, ihatag nako kanimo ang akong iro; pareho kini nga lahi sa iro ni Eznépidisa."²⁴⁰ Nalipay kaayo ang silingan, gidala ang iro ug nangayam. Miabot siya sa lasang ug giwagayway ang iyang kamot, sama sa ginabuhat sa mga mangangayam aron mosinyas sa iro nga mangita, apan imbis modagan, ang iro misugod sa paglibot-libot kaniya, gilinis ang iyang mga bitiis ug gipislit ang iyang mga palad, nangita og pan! Tan-awa, maayo ug purong lahi ang iro, apan wala siya natudloan sa pagpangayam og kuneho, mao nga naglibot-libot lang siya sa mangangayam tibuok panahon.

Apan ikaw, sa akong hunahuna, nakasimot na sa baho; magpadayon ka sa pagdagan, sa pagpangita kang Kristo, hangtod mapuno na gayud ang imong kasingkasing Niya nga dili na makahupot pa, ug makita nimo ang imong kaugalingon nga nagapakakusog: 'Ginoo ko, igo na, dili na ko makaya pa.'

²⁴⁰ Ang apelyido sa amahan ni Elder Paissios. – *Nota sa tigkompila.*